

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze

Ústav českých dějin

Seminář českých středověkých dějin

Pavel Trnka

FINANČNÍ SITUACE ČESKÉHO KRÁLE
VLADISLAVA JAGELLONSKÉHO V LETECH
1471–1490

(Vladislav's Jagellonian, King of Bohemia, Fiscal Situation in the Years 1471–1490)

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: prof. PhDr. Jaroslav Čechura, DrSc.

Praha 2008

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně a že jsem uvedl všechny použité prameny a literaturu.

V Praze dne 12. srpna 2008

Obsah

1. Úvod.....	5
2. Vladislav Jagellonský a hlavní problémy Českého království.....	10
2.1. Osobnost krále Vladislava.....	10
2.2. Vnitřní problémy Českého království.....	11
3. Příjmy českého krále po roce 1471.....	13
3.1. Příjmy z korunního majetku.....	16
3.1.1. Královská komora.....	16
3.1.2. Hrady a panství.....	18
3.1.3. Královská města.....	22
3.1.4. Kláštery.....	35
3.1.5. Zástavy korunního majetku.....	45
3.1.6. Židé.....	47
3.2. Příjmy z odúmrti šlechtických statků.....	48
3.2.1. Odúmrtí.....	48
3.2.2. Správa odúmrti.....	49
3.2.3. Pramenná východiska.....	52
3.2.4. Význam odúmrti pro krále.....	53
3.3. Příjmy z horního regálu a důlního podnikání.....	58
3.3.1. Horní úřad.....	58
3.3.2. Urbura.....	62
3.3.3. Důlní podnikání.....	65
3.3.4. Královská huť.....	68
3.4. Příjmy z mincovního regálu.....	70
3.4.1. Úřad mince.....	70
3.4.2. Výroba mince.....	74
3.4.3. Výnosnost kutnohorské mincovny.....	77
3.4.4. Význam královské mincovny v Kutné Hoře pro krále.....	82
3.5. Příjmy z obecné berně.....	83
3.5.1. Charakter obecné berně.....	83
3.5.2. Správa obecné berně.....	84
3.5.3. Jednotlivé berně a jejich charakter.....	86

3.5.4. Význam obecné berně pro krále.....	94
4. Výdaje.....	95
4.1.Královské dluhy a jejich splácení.....	95
4.2.Náklady na královský dvůr a panovníkovy osobní potřeby.....	101
4.2.1. Královský dvůr Vladislava Jagellonského.....	101
4.2.2. Výplaty za službu u dvora.....	108
4.2.3. Výdaje spojené s koňmi.....	110
4.2.4. Výdaje za látky a oděv.....	112
4.2.5. Výdaje za nápoje a potraviny.....	114
4.2.6. Osobní výdaje krále.....	119
4.3.Náklady na válečné účely.....	123
4.3.1. Válečné dění v letech 1471–1479.....	123
4.3.2. Konkrétní výdaje na vojenské účely.....	130
4.4.Náklady na zahraniční politiku.....	133
4.4.1. Zahraniční politika Vladislava Jagellonského v letech 1471–1490.....	133
4.4.2. Vztahy s kurií.....	135
4.4.3. Vztahy s císařem.....	136
4.4.4. Vztahy s polským králem.....	139
4.4.5. Vztahy s uherským králem.....	141
4.4.6. Vztahy se saskými vévody.....	146
4.4.7. Vztahy s braniborským markrabětem.....	148
4.4.8. Vztahy s bavorskými vévody.....	149
4.4.9. Sňatková politika Vladislava Jagellonského.....	151
4.5.Náklady na dvorské stavby.....	153
5. Závěr.....	158
Přílohy:	
1. Regesty Vladislavových listů jeho úředníkům do Kutné Hory z let 1472–1489..	160
2. Jména neděl podle introitů.....	284
3. Členové Vladislavova dvora v letech 1471–1490.....	285
4. Odhad počtů členů Vladislavova dvora.....	302
5. Výtah z register urburních.....	304
Prameny a literatura.....	308
Resumé / Summary.....	312

1. Úvod

Předkládaná práce je zaměřena na problematiku nepříliš příznivé situace Vladislava Jagellonského v období let 1471 a 1490. Nezabývám se zde celým obdobím Vladislavovy dlouhé vlády (1471–1516), ale jen jeho panováním do roku 1490. Tento letopočet jsem zvolil jako mezník z několika důvodů. Zahrnutí celé doby Vladislavova kralování končícího jeho smrtí by přesahovalo možnosti této diplomové práce. Proto se rok 1490, kdy Vladislav získal uherskou korunu a natrvalo přesídlil do Budína, nabízí jako významný předěl z hlediska dějin politických i hospodářských. Tato radikální změna s sebou přinesla proměnu královských příjmů a výdajů, které silně vzrostly v důsledku vedení války o Uhry v letech 1490–1492. I přes toto časové zúžení na první polovinu Vladislavovy vlády je téma poměrně rozsáhlé a nebylo proto možné, abych se věnoval všem finančním aspektům příliš podrobně. Práce je však zamýšlena jako co možná nejucelenější přehled aspektů spojených s finančními záležitostmi krále Vladislava.

S pomocí pramenů jsem se pokusil o přehodnocení jednostranně negativního vnímání tohoto krále, které se traduje v povědomí české historiografie již od dob Františka Palackého. Vladislav byl doposud chápán pouze jako slabý a neschopný panovník, který zadlužil království a za jehož vlády došlo k úpadku královské moci. Toto pojetí podporovala i případná účelově zaměřená komparace s předcházejícím českým panovníkem Jiřím z Poděbrad nebo s habsburským králem, který nastoupil po tragické smrti Vladislavova syna Ludvíka (1516–1526), Ferdinandem I. (1526–1564).

Studii jsem symbolicky rozdělil do dvou základních rovin, na příjmy a výdaje, čímž jsem chtěl dosáhnout zdání královského účtu. Každá z těchto kapitol se dále dělí na pět podkapitol.

Nejprve jsem se snažil krátce seznámit s charakterem osobnosti Vladislava Jagellonského a se základními údaji z jeho života do korunovace českým králem. V žádném případě se ale nemá jednat o panovníkův životopis. Poté navazuje rámcové osvětlení problematických bodů ve vnitřním vývoji Českého království, mezi něž patří především konfesijní rozpory. Poznání těchto skutečností je důležité pro pochopení dobové atmosféry. Stranou je prozatím ponecháno válečné dění, jemuž je věnována pozornost později. Celá tato drobná kapitola není chápána jako stěžejní, a proto je v zásadě založena až na výjimky jen na literatuře.

Těžiště práce spočívá v přehledu příjmů a výdajů krále Vladislava a stanovení jeho podílu na zvyšování královského dluhu. Jednotlivé podkapitoly u příjmů odpovídají nejdůležitějším finančním zdrojům českého krále, kterými byly korunní majetek, odúmrť, urbura, mincovna a obecná berně. V každé jsem se snažil daný příjem charakterizovat, osvětlit jeho správu a vyložit význam pro královskou komoru. V případě, že to alespoň trochu prameny umožnily, tak jsem se pokusil odhadnout i jeho výši.

Obdobně jsem postupoval i u kapitoly, která pojednává o královských vydáních. Pět podkapitol představuje pět hlavních oblastí, do kterých plynuly královské finance. Podkapitoly týkající se splácení dluhů, královského dvora a stavby Pražského hradu jsem se snažil založit maximálně na informacích z pramenů. U nákladů na válku a zahraniční politiku jsem byl nucen z důvodu menšího množství relevantních údajů v dobových písemnostech čerpat taktéž z literatury. Obě podkapitoly tedy vychází z velké části i z literatury. U vojenských vydání následuje po obecném úvodu o průběhu války soubor zmínek z účetního materiálu, které jsou zasazeny do dobového kontextu. Striktního rozdělení textu na část, která vznikla na základě literatury, a na oddíl, jehož kostru tvoří zmínky z dobových písemností, jsem už neaplikoval u podkapitoly o vydáních na zahraniční politiku. Zde totiž informace z účtů a listů přímo doplňují teoretický výklad.

Poměrně rozsáhlý je soubor příloh. V jejichž rámci jsem se snažil zužitkovat všechny informace, které jsem získal při studiu pramenných materiálů a jež vhodně dokreslují obsah některých kapitol. Nejprínosnější je zejména registrová edice královských listů úředníkům v Kutné Hoře, se kterou se dá díky jmennému rejstříku poměrně dobře pracovat. Z hlediska významu rozhodně stojí za zmínku i seznam členů dvora s doloženou dobou jejich působení.

Pro zvolené téma jsem se snažil vytvořit co největší pramennou základnu i načíst co největší množství adekvátní literatury. Příslušné informace o finančních záležitostech je možné čerpat přímo z archivních pramenů či z edic. Velké množství Vladislavových listin, jež se týkají zejména zástav a dluhů, se dá dohledat v registrové edici *Soupis česky psaných listin a listů* od Františka Beneše a Františka Beránka¹ nebo v práci Augusta Sedláčka *Zbytky register králů římských a českých z let 1361–1480*². U Soupisu je potřeba vzít na vědomí, že některé archivní citace již dnes nejsou aktuální. To se týká zejména materiálů, jež jsou uloženy v Národním archivu. Práce se *Zbytky register* je poněkud komplikovanější, jelikož

¹ *Soupis česky psaných listin a listů do roku 1526 I, Sv. 2/1–2, 1472–1500*, ed. Beránek, Karel – Beneš, František – kol., Praha 1975.

² *Zbytky register králů římských a českých z let 1361–1480*, ed. Sedláček, August, Praha 1914

jednotlivé zápisy jsou mnohdy datovány jen rámcově a jejich obsah bývá charakterizován jen velice stručně. Velké množství královských listin a listů je obsaženo v edici *Archiv český*. Zde je nutné zdůraznit zejména 6. Svazek, v němž je celá kapitola věnována misivům krále Vladislava z let 1471–1483.³ V dalších dílech je pak možné najít jednotliviny. Z hlediska obecné berně je důležitý také 4.⁴ a 5. svazek⁵, ve kterých jsou zpřístupněna sněmovní usnesení. Pro problematiku odúmrti je klíčový 37. díl, v němž jsou vydány desky dvorské provolávací do roku 1480.⁶ Pro zpracování otázky královských měst je základní edice *Codex iuris municipalis*, jež obsahuje velký počet Vladislavových privilegií. Klíčový je hlavně první (pražská města)⁷ a třetí díl (ostatní královská města v letech 1420–1526)⁸. Zajímavým pramenem je též soupis speciálních berní ze sklonku vlády Jiřího z Poděbrad, který vydal František Palacký ve 20. svazku 2. řady *Fontes rerum Austriacarum*.⁹ Zásadní pro první měsíce Vladislavova panování jsou polské královské účty, jež představují jediný v úplnosti vydaný účetní materiál. Jedná se o polskou edice *Rachunki królewskie z lat 1471–1472 i 1476–1478*, která je opatřena jmenným i věcným rejstříkem.¹⁰

Z nevydaných pramenů jsou nepodstatnější dvě skupiny archiválií. Jedná se o registra verková a královské listy úředníkům v Kutné Hoře. Většina těchto materiálů je uložena ve Státním okresním archivu v Kutné Hoře.¹¹ Menší část listů je pak deponována v Archivu národního muzea.¹² Problémem obou těchto souborů je neúplnost. V *horním a mincovním fondu* v kutnohorském archivu jsou kromě výše uvedených archiválií i jiné zajímavé prameny. Jsou to především registra královských dluhů a urbenní registra.¹³ Různé jednotliviny se dají dohledat i v rámci fondů Národního archivu (zejména fondy: *Akta různé provenience*, *Archiv České koruny*, *Česká finanční prokuratura – listiny*, *České gubernium – guberniální listiny*, *Archivy českých klášterů zrušených za Josefa II.*, *Benediktini-klášter Břevnov a Stará*

³ Archiv český VI, ed. Palacký, František, Praha 1872, s. 79–107.

⁴ Archiv český IV, ed. Palacký, František, Praha 1846, s. 413–525.

⁵ Archiv český V, ed. Palacký, František, Praha 1862, s. 362–517.

⁶ Archiv český XXXVII/1-3, ed. Friedrich, Gustav, Praha 1941 a 1944.

⁷ Codex iuris municipalis regni Bohemiae I, ed. Čelakovský, Jaromír, Praha 1886.

⁸ Codex iuris municipalis regni Bohemiae III, ed. Čelakovský, Jaromír – Friedrich, Gustav, Praha 1948.

⁹ Urkundliche Beiträge zur Geschichte Böhmens und seiner Nachbarländer im Zeitalter Georg's von Podiebrad (1450–1471), ed. Palacký, František, FRA II, 20, Wien 1860.

¹⁰ Rachunki królewskie z lat 1471–1472 i 1476–1478, ed. Gaweda, Stanisław – Perzanowski, Zbigniew – Strzelecka, Anna, Wrocław – Kraków 1960.

¹¹ Státní okresní archiv Kutná Hora, Horní a mincovní fond, Privilegia diplomata, kart. č. 81 a Registra verková, kart. č. 269.

¹² Archiv Národního muzea, Topografická sbírka F, kart. č. 37, Hora Kutná.

¹³ SOKA KH, HF, Registra královských dluhů 1471–1482, kart. č. 169 a Urbenní registra 1482–1488, kart. č. 247.

manipulace). Zvýšenou pozornost si právem zaslouží fond *Desk dvorských*, jež obsahuje rukopis s opisy Vladislavových listů na odúmrt'.¹⁴

Literatury k době jagellonské je poskromnu. Z hlediska faktografie představují základní práci Palackého *Dějiny národa českého v Čechách a na Moravě*, které nejsou doposud překonány.¹⁵ Největší slabinou tohoto velkolepého díla je poznámkový aparát, jenž je poměrně stručný a málo častý. Kromě toho je také potřeba při práci s *Dějiny* zohlednit skutečnost, že autor byl evangelík, což se v některých místech textu projevilo straněním kališníkům. Z 19. století stojí rozhodně za zmínku Tomkův *Dějepis města Prahy*.¹⁶ Z obsahového hlediska se jedná spíše o dějiny zemské než pražské. Velký přínos této Tomkovy práce spočívá také v seznamu úředníků zemských a dvorských, který je obsažen v devátém svazku.¹⁷ Poté se pokusil o celkové shrnutí dějin jagellonské éry až koncem 70. let 20. století Josef Petráň, jenž v rámci knihy *Pozdně středověké umění v Čechách* publikoval studii Stavovské království a jeho kultura v Čechách.¹⁸ Tato práce je zaměřena zejména na kulturní dějiny a z velké části shrnuje poznatky z tehdejší známé literatury. Součástí studie je i zajímavý model královského dvora, jenž vychází z Tomkova seznamu úředníků. Obšírněji se jagellonskou érou zabýval Josef Macek, jež vytvořil několik stěžejních prací pro toto období. První z nich představuje jeho diplomová práce z 50. let z oboru diplomatiky o písemnostech a kanceláři Vladislava Jagellonského.¹⁹ Po delší přestávce na ní navázal čtyřsvazkovým *Jagellonským věkem v českých zemích*.²⁰ Jedná se o přínosné dílo, které se ale nedá považovat za syntézu v klasickém slova smyslu. Autor do této práce zapracoval velké množství informací ze zahraniční literatury a z editovaných pramenů. Při psaní tohoto díla využíval poznatky etymologie. Součástí prvního svazku je přehled členů královského dvora. V zásadě se ale jedná o mírnou aktualizaci Tomkova seznamu. Při práci s tímto textem je potřeba brát na vědomí, že autor v některých případech značně přizpůsobuje interpretaci pramenů svým předem stanoveným závěrům. Pomyslný pátý díl k tomuto dílu představuje *Víra a zbožnost jagellonského věku*, jež mapuje církevní dějiny tohoto období.²¹ Stručné shrnutí politických dějin této doby podal Macek v publikaci *Tři ženy Vladislava Jagellonského*, která ale není

¹⁴ Národní archiv, Desky dvorské (DD), 26.

¹⁵ Palacký, František: *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě* V/1–2, Praha 1878.

¹⁶ Tomek, Václav Vladivoj: *Dějepis města Prahy* VII, Praha 1886 a X, Praha 1894.

¹⁷ Tomek, Václav Vladivoj: *Dějepis města Prahy* IX, Praha 1893, s. 253–264.

¹⁸ Petráň, Josef: *Stavovské království a jeho kultura v Čechách 1471–1526*, in: *Pozdně gotické umění v Čechách*, Praha 1978, s. 13–72.

¹⁹ Macek, Josef: *O listinách, listech a kanceláři Vladislava Jagellonského*, SAP 2, 1952, s. 45–122.

²⁰ Macek, Josef: *Jagellonský věk v českých zemích* I-II, 2. vyd., Praha 2001 a III-IV, 2. vyd., Praha 2002.

²¹ Macek, Josef: *Víra a zbožnost jagellonského věku*, Praha 2001.

vybavena poznámkovým aparátem ani rejstříkem.²² Nejnověji zpracoval politické dějiny jagellonské doby Petr Čornej v rámci šestého svazku *Velkých dějin zemí Koruny české*.²³ Jedná se v zásadě o přehledovou práci, která v porovnání s Palackého *Dějiny* nejde příliš do hloubky, což je ale s přihlédnutím k charakteru této řady více než pochopitelné. Práci s tím textem poněkud zneprůjemňuje poznámkový aparát.

Z literatury ke specializovaným otázkám se budu věnovat pouze těm klíčovým. Přímo k problematice finanční situaci Vladislava Jagellonského neexistuje velké množství prací. Jedná se zejména o Mackovu kapitolu v prvním dílu *Jagellonského věku* pod názvem Vladislavovy dluhy, dvůr a královská rada. Druhou stěžejní studií je primárně numismatický článek Jarmily Háskové o měnovém a mincovním vývoji za Jagellonců, jež zahrnuje kapitolu věnovanou přímo finanční situaci mincovny v Kutné Hoře.²⁴ Autorka hodně čerpala z register verkových a z register dluhů. Z hlediska formálního pojednává o registrech verkových Zdeněk Jelínek v článku o kutnohorských mincovních účtech a pomáhá tak čtenáři orientovat se v rámci těchto pramenů.²⁵ Pro královskou mincovnu je základní a doposavad neantikvovaná prací kniha Emanuela Lemingera.²⁶ Autor se věnuje mj. správě mincovny a výrobě mince. Celá studie je postavená na široké pramenné základně. Významná je editace některých zajímavějších výdajových položek z register verkových. Leminger se rovněž zabýval finanční stránkou stavby Pražského hradu.²⁷ Pro horní problematiku je pořád základní práce Jana Kořána, ve které je řešena také otázka důlní správy a horního podnikání na Kutnohorsku.²⁸ Pro dohledávání informací k jednotlivým českým hradům či ke šlechtě je vhodné monumentální dílo Augusta Sedláčka.²⁹ Problematikou obecních berní se zabýval Čeněk Klier,³⁰ na něhož navázal Jan Pelant ve své práci o českých zemských sněmech.³¹ Naproti tomu speciálním berním věnoval patřičnou pozornost Kamil Krofta.³²

²² Macek, Josef: *Tři ženy krále Vladislava*, Praha 1991.

²³ Čornej, Petr: *Velké dějiny zemí Koruny české VI (1437–1526)*, Praha 2007.

²⁴ Hásková, Jarmila: *Die Währungs- und Münzenentwicklung unter den Jagellonen in Böhmen und Mähren (1471–1526)*, Sborník Národního muzea v Praze, řada A, 23, 1969, č. 1–2, s. 1–99.

²⁵ Jelínek, Zdeněk: *Kutnohorské mincovní účty z 2. poloviny XV. a 1. poloviny XVI. století*, Numismatický sborník 9, s. 129–179.

²⁶ Leminger, Emanuel: *Královská mincovna v Kutné Hoře*, 2. vyd., Kutná Hora 2003.

²⁷ Leminger, Emanuel: *Stavba hradu pražského za krále Vladislava II.*, Památky archeologické a místopisné XIV, 1889, s. 625–629.

²⁸ Kořán, Jan: *Dějiny dolování v rudním okrsku kutnohorském*, Praha 1950.

²⁹ Sedláček, August: *Hrady, zámky a tvrze království Českého I–X*, Praha 1880–1927.

³⁰ Klier, Čeněk: *Bernictví král. Českého po válkách husitských do konce věku Jagellonského*, Časopis Musea Království českého 1905, s. 1–16, 230–242.

³¹ Pelant, Jan: *České zemské sněmy v letech 1471–1500*, Sborník archivních prací 31, 1981, s. 340–417.

³² Krofta, Kamil: *Začátky české berně*, Praha 1931.

2. Vladislav Jagellonský a hlavní problémy Českého království

2.1. Osobnost krále Vladislava:

Dne 1. března 1456 po třetí hodině ranní se v Krakově narodil polskému králi Kazimírovi IV. a Alžbětě prvorozený syn. Dne 4. května bylo dítě pokřtěno Tomášem, krakovským biskupem,³³ a po svém dědu a strýci dostalo jméno Vladislav. Přes svoji matku, jež byla dcerou českého krále Albrechta II., byl spřízněn s Habsburky a Lucemburky.

V Krakově byl veden ke katolické víře, které zůstal věrný po celý život. V církevní politice pak aplikoval umírněnost a zdrženlivost.³⁴ Mladý Jagellonec si také prošel rytířskou výchovou, což se u něho projevilo mj. v pozitivním vztahu k turnajům a k lovu, z něhož se stal jeho oblíbený koníček.³⁵

Vladislavovy vlastnosti nebyly příliš typické pro vladaře. Vyznačoval se totiž počestností, laskavostí, dobromyslností, trpělivostí, skromností, pozorností k neurozeným a mírumilovností. K tomu byl ještě také mírný, poddajný a nekonfliktní, čehož později zneužívala stavovská obec k posilování své moci na úkor královské. K jeho největším slabinám patřila nestálost a do značné míry i ovlivnitelnost.³⁶ Do nastíněného výčtu vlastností poněkud nezapadá Vladislavovo jednání z června 1485, kdy se snažil za pomoci úředníků mince udat pravděpodobně padělané mince v nominální hodnotě 300 zlatých.³⁷ To se dá ale vysvětlit Vladislavovou finanční situací, která ho i přes jisté zlepšení oproti 70. letům nutila vyhnout se případným škodám a to i za cenu nečestného jednání.

Z jazyků ovládal Vladislav kromě polštiny obtojně latinu a češtinu. Částečně rozuměl i francouzštině.³⁸

V patnácti letech, dne 27. května 1471 byl tento polský princ vybrán kutnohorským volebním sněmem za českého krále.³⁹ Koncem července opustil rodný Krakov a vydal se na dlouhou cestu do svého nového pražského sídla,⁴⁰ kde byl 22. srpna 1471 korunován.⁴¹ Na českém trůně setrval necelých 45 let a představuje tak třetího nejdéle vládnoucího českého panovníka.

³³ Długosz, Jan: *Historiae Polonicae* XII, V, ed. Przewdziecki, Alexandr, Krakov 1878, s. 221.

³⁴ Macek, J.: *Jagellonský věk I-II*, s. 189.

³⁵ Macek, J.: *Jagellonský věk I-II*, s. 194–193.

³⁶ Macek, J.: *Jagellonský věk I-II*, s. 199–205.

³⁷ List z 16. června 1485 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 238.

³⁸ Macek, J.: *Jagellonský věk I-II*, s. 199.

³⁹ Palacký, F.: *Dějiny V/1*, s. 28.

⁴⁰ Palacký, F.: *Dějiny V/1*, s. 42.

⁴¹ Palacký, F.: *Dějiny V/1*, s. 44.

2.2. Vnitřní problémy uvnitř Českého království:

Probíhající válečný konflikt odsunul do pozadí řešení většiny hlavních problémů. Na prvním místě se jednalo o konfesijní poměry. Vladislav v této oblasti vsadil na strategii zbavování radikálních kališníků moci alespoň v královských městech. To zřejmě ještě ve spojení se zkorumpovaností městských rad vyvolalo v roce 1476 vzbouření obcí proti konšelům. Stalo se tak na Novém Městě pražském a posléze i na Starém Městě pražském a v dalších královských městech. Městské rady byly nuceny obcím ustoupit.⁴²

Při vyhrocující se situaci v Kutné Hoře na jaře 1478 v důsledku kázání mistra Martina projevil král Vladislav, jenž ve městě zrovna setrval, dostatek rozhodnosti a buřiče nechal z města vyhnat. To vyvolalo odezvu v obci, která se obořila na městskou radu. Panovník si to ale nenechal líbit a přikázal hlavní provokatéry uvěznit a následně i vykázat z obce. Další závažná událost se následně odehrála v Praze, kde zrovna byli vyslanci Matyáše Korvína. Ti proti sobě popudili kněží podobojí, kteří na ně pošťvali lid. Situace byla natolik vyhrocená, že uherské poselstvo musel ochránit kníže Hynek s novoměstskými měšťany. Naštvaný Vladislav, který zrovna pobýval v Kutné Hoře, dal původce nepokojů uvěznit.⁴³

Situace se začala vyostřovat a představitelé strany podobojí, která se cítila být diskriminována, se sešli v srpnu 1478 v Karolinu. Na tomto sněmu bylo kromě usnesení, jež se týkala církevní správy, zvoleno šest pánů. Ti měli za úkol dohlížet na to, aby se nedělo bezpráví a příkoří straně podobojí.⁴⁴

Po uzavření olomouckého míru v roce 1479 bylo jen otázkou času, kdy dojde k vyostření napětí. K první výraznější konfrontaci došlo 1. června 1480 v jedné ulici Starého Města pražského, kde se střetla dvě procesí: kališnické a katolické, mezi jehož účastníky byl i král Vladislav. Kněz, který vedl utrakvistický průvod odmítl na králův příkaz ustoupit, načež byl profackován Jindřichem Zajímačem z Kunštátu. Za týden pak následovalo zatčení radikálních kališníků, kteří zpívali v kostelech v Praze a v Kutné Hoře zakázanou píseň. Posléze byl ale král Vladislav donucen davem horníků, který za ním přišel k Vlašskému dvoru, nechat propustit jednoho vězně.

Panovník se však nezalekl a i po této události dál trestal žalářem osoby, které vyostřovaly napětí. Mezi uvězněnými byli též čtyři oblíbení pražští kazatelé,⁴⁵ kteří byli převezeni na Karlštejn a mučeni. Jeden z nich, Michal Polák, tam počátkem listopadu 1480 zemřel, v důsledku čehož nechal Vladislav ostatní kazatele propustit. Tyto a jiné události

⁴² Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 124–125.

⁴³ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 162–163.

⁴⁴ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 164 a 168.

⁴⁵ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 199–201.

vedly v září 1480 k dalšímu sjezdu strany podobojí do Karolina, který za pomoci Jana Filipce dosáhl na králi propuštění vězňů.⁴⁶

Zmírnit náboženské napětí se pokoušely zemské sněmy v Praze během května až července 1481.⁴⁷ Situace se ale nikterak nelepšila. Počátkem roku 1483 jednaly v Praze delegace kališnických a katolických stavů pod vedením krále Vladislava. Dosáhnout náboženského smíru se jim ale nepodařilo.⁴⁸

K rozhodnému střetu se začalo schylovat, potom co král i se dvorem v červnu 1483 opustil kvůli morové epidemii Prahu. Zdá se, že se pražské městské rady rozhodly řešit nastalou situaci násilným převratem, ale kališníci je 24. srpna 1483 předešli. Ke svržení představitelů města došlo na radnici staroměstské, novoměstské i malostranské. Agrese davu byla poté přesměrována proti klášterům žebravých řádů ve městě a nakonec vyústila v pogrom proti židům. Dne 26. září obsadili měšťané bez boje Pražský hrad a došlo k popravám zajatců. Poté následovalo vyhánění bývalý odpůrců z pražských měst, jejichž obce uzavřely 6. října jednotu.⁴⁹

Krále Vladislava takovéto jednání nanejvýš popudilo, ale nebyl schopen vojenského zásahu. Následná vyjednávání mezi panovníkem a Pražany trvala takřka rok. Během této doby Vladislav sídlil v Kutné Hoře. K vzájemné dohodě došlo až 24. srpna 1484.⁵⁰

Období náboženských půtek a napětí skončilo až v březnu 1485 na sněmu v Kutné Hoře, kde byl uzavřen náboženský mír. Bylo dohodnuto, že na každého se vztahuje svoboda vyznání a že nikdo nesmí být nucen ke změně konfese. Náboženský smír měl platit po dobu 31 let.⁵¹

Vyřešení konfesijních sporů uvolnilo místo pro nástup dalšího významného problému, který představovalo napětí mezi stavy. K jeho eskalaci došlo až během druhé poloviny vlády Vladislava Jagellonského. Panský stav se zpočátku soustředil na rozdělení kališnického rytířstva a měst. Předešlo k tomu bylo v březnu 1485 vyřešení sporu mezi stavem panským a rytířským o zasedání v lavicích zemského soudu, který měl být podle usnesení kutnohorského sněmu obnoven.⁵²

⁴⁶ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 203–205.

⁴⁷ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 209.

⁴⁸ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 222.

⁴⁹ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 224–230.

⁵⁰ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 238.

⁵¹ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 245–246.

⁵² Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 247–248.

3. Příjmy českého krále po roce 1471

Během srpna 1471 dorazil mladý Vladislav Jagellonský do Českého království, jež bylo od roku 1468 sužováno válkou, což mělo za následek značné finanční vyčerpání země. Královská pokladna byla prázdná a navíc opovážlivě narostlo zadlužení českého krále. Nový panovník mohl s jistotou do budoucna očekávat příjmy z korunního majetku, i když ve velice omezené míře oproti předchozím obdobím, z odúmrti šlechtických statků, z horního regálu, z důlního podnikání, z královské mincovny, na kterou dohlížel až do jeho příjezdu do země kníže Jindřich jako nejvyšší královský hejtman,⁵³ a z obecné berně.

Poněkud stranou ponechám královské příjmy z poplatků souvisejících s obchodem, z cel a mýt, z lesů apod., o kterých se pro toto období nedochovalo příliš relevantních pramenů. V zásadě se ale dá předpokládat, že ještě za Vladislava existovaly jisté zbytky těchto zdrojů. O snížení jejich významu pro královskou komoru se zasloužila obdobně jako u duchovní části komorního majetku a u hradů zástavní politika českých králů.

I za vlády Vladislava Jagellonského zůstávala soustava cel a mýt stejně složitá jako v předešlých dobách. Král, ale i vrchnosti udělovali městům a klášterům právo vybírat clo.⁵⁴ Výtěžek z nově povolených městských cel měl být často používán na opravu fortifikačních prvků daného města. Spíše výjimečně vydával král Vladislav městským radám slib nezastavování cel,⁵⁵ což se dá vysvětlit tím, že valná většina celních poplatků v důsledku zástav či darování plynula již dávno jinam než do královské komory.

Je také nepochybné, že až do roku 1473 nebyla zastavena jistá část příjmu ze staroměstského ungeltu. To se ale změnilo v dubnu 1473, kdy ji Vladislav společně s poplatky od tamních židů zapsal podkomořímu Samuelovi z Hrádku a Valečova.⁵⁶ Obdobně byly poznamenány zastavováním i příjmy z lesů.⁵⁷

Svou úlohu sehrála na samém počátku vlády Vladislava Jagellonského také polská finanční pomoc. Již v květnu 1471 před kutnohorským volebním sněmem slíbil polský král

⁵³ Po smrti krále Jiřího spravovala mincovnu kutnohorská městská rada, jež ji předala po zvolení Vladislava Jagellonského českým králem knížeti Jindřichovi. – Příspěvek k poznání finanční situace Jiřího Poděbradského v období česko-uherské války, ed. Beneš, František, ČČH 12, 1964, č. 4, s. 569.

⁵⁴ Celnictví v Československu. Minulost a přítomnost, Praha 1982, s. 21.

⁵⁵ Dochován je opis privilegia královskému městu Litoměřicím, ve kterém se Vladislav Jagellonský mj. zavazuje nezapisovat clo přes Labe u Litoměřic nikomu vyjma litoměřických měšťanů. – CIM III, s.593–594, č. 343.

⁵⁶ Listina z 23. dubna 1473 – Soupis I, 2/1, s. 572, č. 2464.

⁵⁷ Hásková, Jarmila: Die Währungs- und Münzenentwicklung, s. 17.

Kazimír IV. knížeti Jindřichovi prostřednictvím svého posla Dobeslava Lubelczyka mj., že všechny dluhy království a zápisy zemřelého krále vezme na sebe.⁵⁸ Když opustil mladičský Vladislav Jagellonský dne 25. července Krakov,⁵⁹ byl v rámci jeho průvodu Tomáš Trampczyński, podpokladník polského dvora (vicethesaurius), který měl na starost finanční zajištění celého podniku. V zásadě tedy dočasně představoval „pokladníka“ nového českého krále. Na podzim 1471, kdy se Trampczyński vrací zpět do Krakova, tato na české poměry netradiční dvorská funkce končí. Z jeho činnosti v českých zemích se dochovaly účty,⁶⁰ které jsou jako pramen pro finanční situaci krále Vladislava srovnatelné s českými mincovními registry verkovými. V první řadě se měl zmíněný podpokladník starat o výplaty Vladislavovým polským dvořanům a žoldnéřům, kteří je doprovázeli,⁶¹ o reprezentaci, o diplomatické dárky apod. Zároveň ale také zapravoval různé nedoplatky za službu a některé dluhy pro zemřelém králi Jiřím z Poděbrad. Nelze také opomenout skutečnost, že z polských peněz byly uhrazena vydání související s korunovací, ke které došlo 22. srpna 1471. Zdá se, že náklady polského krále Kazimíra na výpravu jeho syna Vladislava do Čech a výdaje s tím související dosahovaly necelých 38 000 zlatých.⁶² Peníze z polských zdrojů byly zřejmě záhy vyčerpány a během října se začínají v polských účtech objevovat finanční částky, které Trampczyński získal z českého prostředí. Jedná se o zlato v hodnotě 100 zlatých od židů, o 2 000 zlatých od Samuela z Hrádku a Valečova,⁶³ jenž vzápětí poskytl dalších 600 zlatých,⁶⁴ 515 kop 30 českých grošů z královské mincovny v Kutné Hoře⁶⁵ a 200 zlatých od pražských sladovníků.⁶⁶

⁵⁸ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 23.

⁵⁹ Palacký, F.: Dějiny, s. 42.

⁶⁰ Pro vedení účetní agendy výpravy Vladislava Jagellonského do Čech byla založena speciální kniha, do které podpokladník zaznamenával i po svém odjezdu z Čech. Celá kniha byla zpřístupněna polskou edicí: *Rachunki królewskie z lat 1471–1472 i 1476–1478*, ed. Gaweda, Stanisław – Perzanowski, Zbigniew – Strzelecka, Anna, Wrocław – Kraków 1960.

⁶¹ Polské vojsko čítalo podle Palackého 7 000 jezdců a 2 000 pěších. (Palacký, F.: Dějiny, s. 42.) Edice účtů (*Rachunki królewskie*, s. VII.) i Macek (Macek, J.: *Věk jagellonský I-II*, s. 230.) se přiklání k počtu 10 000.

⁶² „*Summa summarum 37 671 fl. et 4 gr. in distributis proven.*“ – *Rachunki królewskie*, s. 103.

⁶³ Je možné, že 2 000 zlatých předal královský podkomoří jako výnos z městské berně. Skládá se totiž z několika částek v českých groších, zlatých uherských a zlatých rýnských. Nelze ale vyloučit ani možnost, že si polský podpokladník půjčil i tuto sumu. Srov. Macek, J.: *Jagellonský věk I-II*, s. 231. Macek bere automaticky celých „2 400 zl. uh.“ jako půjčku. Podle polských účtů ale částka, kterou Samuel z Hrádku poskytnul, činila 2 600 zlatých.

⁶⁴ Zde se bezpochyby jedná o půjčku: „*Item notandum quod sexingentos fl. per dominum Samuelem mutuatos dominus Thomas Trampczinsky integraliter dedit ...*“ – *Rachunki królewskie*, s. 86.

⁶⁵ Sumu předal během tří týdnů Beneš z Veitmile, jenž není v účtech uveden jménem, nýbrž je odkazováno na peníze od mincmistra z Kutné Hory. Navíc se jedná o částky, které nejsou v celých kopách: 245 kop 6 grošů, 169 kop 14 grošů a 101 kopa 10 grošů. Je tedy jasné, že tyto sumy představují týdenní výnosy z královské mincovny. Srov. Macek, J.: *Jagellonský věk I-II*, s. 231. Autor se domnívá, že Beneš z Veitmile půjčil polskému králi „1 500 zlatých“. Podle polských královských účtů, činila ale celková částka od mincmistra pouze 1 287 uherských zlatých 42 českých grošů.

⁶⁶ *Rachunki królewskie*, s. 11. Srov. Macek, J.: *Jagellonský věk I-II*, s. 231.

Další výraznější peněžní pomoc poskytl Kazimír IV. svému synovi koncem roku 1472, když mu do Čech poslal 10 000 zlatých společně s 500 žoldnéři vedenými Janem Želenským.⁶⁷ Postupem doby se ukázalo, že čeští stavové velice přecenili finanční možnosti polského krále. Obdobně jako Vladislav začal pociťovat i polský král důsledky nedostatku peněz. Ten již v roce 1472 nebyl schopen platit svému vojsku žold a dokonce sám se svou rodinou mnohdy pocítil „nouzi“.⁶⁸ Všem muselo být tedy nanejvýš jasné, že polský král nebude schopen dostát svých slibů z května 1471.

V létě roku 1473 požádal Vladislav v důsledku bojů na Moravě svého otce o pomoc. Ten ho vyslyšel a poslal mu zřejmě 24 000 zlatých.⁶⁹ Český král byl napříště odkázán už jen na využívání tuzemských finančních zdrojů.

⁶⁷ Palacký, F.: Dějiny, s. 73.

⁶⁸ Palacký, F.: Dějiny, s. 58.

⁶⁹ Palacký, F.: Dějiny, s. 96.

3.1. Korunní majetek a platy jdoucí komoře

3.1.1. Královská komora:

Součástí královské komory byla královská města, církevní zboží (především kláštery), hrady a panství. Pod komoru spadali i židé. Všichni byli povinni odvádět králi jednou ročně tzv. speciální berni.

V čele královské komory stál od poloviny 14. století mistr královské komory (magister camere regalis). Ve staré češtině byl tento úřad označován jako „*najvyšší kamrmeistr krále českého*“, což bývá někdy chybně interpretováno a zaměňováno s funkcí nejvyššího komorníka Království českého. Mistr komory měl prostřednictvím centrální správy všech královských finančních příjmů zajišťovat dvůr a panovnickovy potřeby, přičemž ale neměl přímý dozor nad jednotlivými hospodářskými odvětvími. V případě potřeby měl být schopen získat potřebné finance úvěrovou politikou. Představitel tohoto úřadu byl v úzkém vztahu ke králi a byl obsazován důsledně předními a důvěryhodnými šlechtici.⁷⁰ Pro celé jagellonské období je doložena v této funkci jediná osoba a sice v letech 1472–1488.⁷¹ Jedná se o západočeského šlechtického magnáta Buriana z Gutštejna a na Nečtinách, který byl zároveň i hejtmanem kraje rakovnického a žateckého. Panovníkovi poskytoval služby nejenom finančního rázu, ale i vojenského (hejtman královské armády)⁷² a diplomatického⁷³. Burian patřil bezpochyby mezi přední královské věřitele. Postupně vybudoval především díky královským zástavám hradů rozsáhlou majetkovou základnu, která zahrnovala 11 panství. Kromě toho také vojensky obsadil velkou část zahraničních lén České koruny a nabyt tak značného majetku zejména v Horní Falci a v Plíseňsku.⁷⁴ Především v 70. letech zaujímal Burian též přední místo mezi královskými rádci.⁷⁵ Zemřel někdy po roce 1488.⁷⁶ Z činnosti Buriana v úřadu mistra královské komory se toho moc nedochovalo. S jeho jménem zmizel z pramenů i samotný úřad mistra královské komory. S ohledem na tato fakta vyvstává otázka, zda zmiňovaná funkce nebyla spíše titulárního rázu a do jaké míry zasahovala do vlastní fiskální správy. Práci s prameny komplikuje skutečnost, že v 70. a 80. letech se v okolí

⁷⁰ Janák, Jan – Hledíková, Zdeňka – Dobeš, Jan: Dějiny správy v českých zemích od počátků státu po současnost, Praha 2005, s. 104–105.

⁷¹ Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 328.

⁷² Petrůň, J.: Stavovské království, s. 38.

⁷³ Např. v únoru 1478 ho král Vladislav pověřil jednáním o zachování příměří. – AČ VI, s. 90, č. 20.

⁷⁴ Petrůň, J.: Stavovské království, s. 38.

⁷⁵ Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 248.

⁷⁶ August Sedláček odhaduje, že odešel z tohoto světa kolem roku 1489. – Sedláček, A.: Hrady XIII, s. 53. Josef Petrůň už uvádí přesný rok úmrtí: 1494. – Petrůň, J.: Stavovské království, s. 38.

královského dvora pohybovaly dvě osoby se jménem Burian z Gutštejna.⁷⁷ Jmenovcem mistra královské komory byl pravděpodobně syn Linhart z Gutštejna sídlící na Vartemberku, který zahynul při rytířském turnaji v Praze roku 1500.⁷⁸ Námi sledovaný Burian může být rozpoznán pomocí druhého predikátu „na Nečtinách“ či pomocí svých postů. Druhý Burian bývá zřejmě označován jako „mladší“, ale nemusí to být pravidlem.

Vlastní písemnou agendu královské komory měl vést písař královské komory či písař komorní. Z té se nám bohužel nic nedochovalo, ale bezpochyby obsahovala písemnosti povahy účetní a soupisové. Tento písař někdy osobně přebíral vybrané peníze přímo od měst či klášterů.⁷⁹ Bohužel i tento úřad se v pramenech příliš neobjevuje, a jménem tak známe z období let 1471–1490 pouze Václava z Radovesic a z Kyj (1479).⁸⁰

Z pramenů máme k dispozici povšechný soupis královských důchodů „*Zřízení dvoru královského*“, který Kamil Krofta přiřadil k roku 1418.⁸¹ Ten obsahuje nejen roční berní sumy, které měly odvádět kláštery a královská města v Čechách, ale i seznam nezaplacených speciálních berní, slev i peněz, jenž se měly podle královských zápisů platit různým osobám. Součástí byl i seznam dědičných úroků, které odváděla města do královské komory a sum na nich zapsaných.⁸² Částky, které platili jednotliví plátcí, se příliš neměnily, proto je i tento starší soupis relevantní pro pozdější období. Další známý seznam byl pořízen v roce 1471 za krále Jiřího z Poděbrad a obsahuje hromniční sumu odváděnou kláštery, královskými městy a hrady zejména v Čechách.⁸³ Za zmínku ještě stojí soupis, jehož vznik spadá přibližně do počátku 16. století a který mapuje speciální berní královských měst.⁸⁴ Pak už se jedná zejména o drobné zmínky v listinách či městských knihách, které se v zásadě týkají jednoho subjektu.

⁷⁷ Oba zároveň byli v letech 1479–1482 předsedícími komorního soudu a dle Michala Dragouna a Petra Matějíčka není možné, pokud nezasedali zároveň, je od sebe rozlišit. – Dragoun, Michal – Matějíček, Petr: Komorní soud za Vladislava Jagellonského (1471–1488), SAP 47, 1997, s. 286.

⁷⁸ Sedláček, A.: Hrady X, s. 151.

⁷⁹ Krofta, K.: Začátky české berně, s. 82.

⁸⁰ Macek, J.: Jagellonský věk I–II, s. 329.

⁸¹ Krofta, K.: Začátky české berně, s. 77–80.

⁸² Výtah v Codex iuris municipalis regni Bohemiae II, ed. Čelakovský, Jaromír, Praha 1895, s. 901–902, č. 701.

⁸³ Urkundliche Beiträge, s. 642–646.

⁸⁴ Krofta, K.: Začátky české berně, s. 88–89.

3.1.2. Hrady a panství:

Hrady i s panstvími, které kdysi tvořily vojenskou a hospodářskou oporu krále, nebyly již z velké části v panovníkově moci. Vladislav měl k dispozici po svém příjezdu do Čech pouze dva hrady: Pražský hrad a Karlštejn. Ty před zastavením ochránila jejich specifická funkce: Pražský hrad jako tradiční sídlo českých panovníků a Karlštejn jako pokladnice královských korunovačnických klenotů a místo uložení korunního archivu, s nímž byl navíc ještě spojen i zemský úřad purkrabího na Karlštejně. Ostatní hrady ovládali šlechtici převážně díky zápisům. Například Burian z Gutštejna a na Nečtinách byl zástavním pánem hned několika královských hradů.⁸⁵ Hrady a panství představovaly oblast královské komory, která byla nejvíce zasažena zástavami.

Představiteli královské správy na úrovni hradů a panství byli hejtman a purkrabí. Hejtman vykonával vrchní dozor a dohlížel na poddané ve všech záležitostech. Odpovídal se přímo králi. Druhým úředníkem v pořadí byl purkrabí, jenž spravoval nemovitý majetek a odpovídal za rostlinnou a živočišnou výrobu. Osobně dohlížel nad nižšími úředníky a pomocným služebnictvem panství.⁸⁶ Výjimkou byl Pražský hrad a Karlštejn, kde v návaznosti na starší období byl purkrabí výše postaven než hejtman.

Z hradů byl původně odváděn jednou do roka plat do královské komory. O jeho výši u některých hradů máme doklady v soupisu speciální berně, který byl na příkaz krále Jiřího dne 25. ledna 1471 vložen do zemských desk památných.⁸⁷ Tento seznam zahrnuje i některá královská města a kláštery. Z českých hradů, které měly odvádět plat do královské komory, soupis uvádí:

Zvíkov, Písek a Hluboká (802 kop 2 gr.),

Lomnice (122 kop 39 gr. 8 hal.)⁸⁸,

Loket (172 kop 33 gr. 8 hal.)⁸⁹

a Bezděz (180 kop 56 ½ gr.).

Odděleně od ostatních je v seznamu zaznamenán hrad Karlštejn (166 kop 30 gr.). V době vzniku soupisu ovládal král Jiří z uvedených hradů pouze Karlštejn. Ostatní většinou zastavil již Zikmund Lucemburský. Díky tomu ovládal hrad Lomnici již od roku 1420 Jan z Hradce⁹⁰

⁸⁵ Petráň, J.: Stavovské království, s. 38.

⁸⁶ Janák, J. – Hledíková, Z. – Dobeš, J.: Dějiny správy, s. 231–232.

⁸⁷ Urkundliche Beiträge, s. 644–646.

⁸⁸ V edici je ale v celkovém součtu uvedena částka 172 kop 38 gr. 8 hal., ze které po odečtení 50 kop tzv. „*pactum burgravii*“ dostaneme sumu odváděnou do komory 122 kop 38 gr. 8 hal. Ta se ale o 1 gr. liší od částky, kterou uvádí soupis.

⁸⁹ Stejně jako v předchozí poznámce nevychází součet o 1 hal., protože celkový příjem činí 372 kop 33 gr. 6 hal. a výdaj „*pactum burgravii*“ je rovných 200 kop.

⁹⁰ Sedláček, A.: Hrady III, s. 174.

a Zvíkov od roku 1431 Oldřich z Rožmberka.⁹¹ Zástavním pánem Loktu se stal v roce 1437 Kašpar Šlik.⁹² Písecký hrad byl zastavován již od počátku 15. století a v roce 1471 byl ovládán Lvem z Rožmitála.⁹³ U hradu Hluboká byl vývoj komplikovanější. Byl zastaven Zikmundem již v roce 1420,⁹⁴ ale král Ladislav ho vyplatil a navrátil královské komoře. Tento stav nevydržel dlouho, neboť Jiří z Poděbrad zapsal na sklonku života hlubocké panství své manželce Johaně z Rožmitála.⁹⁵ Poté vojensky obsadil Hlubokou pravděpodobně v květnu 1471 Jindřich Roubík z Hlavatec, když se neúspěšně dožadoval zaplacení svých služeb poskytovaných zesnulému králi Jiříkovi.⁹⁶ Vypjatou situaci vyřešil až zásah nového krále Vladislava Jagellonského, který 6. září 1471 zastavil Roubíkovi město Netolice zlatokorunského kláštera v ceně 3 000 zlatých uherských⁹⁷ a následující den mu pak k tomu nechal vyplatit ještě 1 450 zlatých uherských z polských peněz,⁹⁸ následkem čehož se hrad i panství Hluboká navrátilo zpět do rukou královny Johany. Po její smrti se novým zástavním pánem stal její bratr Lev z Rožmitála.⁹⁹ Hrad Bezděz měl svého zástavního držitele od roku 1429.¹⁰⁰ Tento exkurs po zástavách hradů ukazuje, že zmiňovaný soupis nevycházel z aktuální situace a nelze ho tedy chápat jako pramen pro příjmy královské komory z hradů v roce 1471.

Předmětem zájmu mladého krále se brzy stal také hrad Křivoklát (též nazýván jako Hrádek), který byl zastaven i s panstvím Jindřichovi Minsterberskému. Vladislav využil toho, že mu jeho otec poslal koncem roku 1472 kromě 500 žoldnéřů i finanční pomoc 10 000 zlatých, a křivoklátské panství vyplatil.¹⁰¹ Panovník si zakrátko Křivoklát oblíbil a pravidelně tam jezdil. Hrádek byl druhým preferovaným místem hned po Kutné Hoře, kam král nejčastěji zavítal. Jeho přítomnost na tomto hradě máme doloženou v červenci 1473,¹⁰² v červnu 1476,¹⁰³ v září 1478,¹⁰⁴ v červenci a září 1480,¹⁰⁵ v srpnu 1481,¹⁰⁶ v lednu 1483,¹⁰⁷

⁹¹ Sedláček, A.: Hrady XI, s. 31.

⁹² Sedláček, A.: Hrady XIII, s. 21.

⁹³ Sedláček, A.: Hrady VII, s. 190–191.

⁹⁴ Sedláček, A.: Hrady VII, s. 134.

⁹⁵ Sedláček, A.: Hrady VII, s. 136.

⁹⁶ Sedláček, A.: Hrady VII, s. 137.

⁹⁷ Soupis I, 1/2, s. 549, č. 2390.

⁹⁸ Rachunki królewskie, s. 76.

⁹⁹ Sedláček, A.: Hrady VII, s. 137.

¹⁰⁰ Sedláček, A.: Hrady X, s. 14.

¹⁰¹ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 73.

¹⁰² List ze 7. července – CIM III, s. 177, č. 322. – a z 13. července – SOKA Kutná Hora, Archiv města Kutná Hora, Aktová sbírka, kart. č. 1, č. 76.

¹⁰³ List z 25. června 1476 – ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, bez č. – a z 29. června 1476 – ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, č. 84.

¹⁰⁴ List z 12. září 1478 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, č. 95.

¹⁰⁵ Listy ze 17. července 1480 – SOKA KH, AMKH, AS, kart. č. 2, č. 153., z 11. září 1480 – SOKA KH, AMKH, AS, kart. č. 2, č. 162. a z 12. září 1480 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, č. 151.

v říjnu 1484,¹⁰⁸ v lednu a září 1488¹⁰⁹ a v září 1489¹¹⁰. Jedním z hlavních motivů, který vedl panovníka k opakovanému navštěvování tohoto místa, byla jeho záliba v lovu. Naproti tomu Karlštejn Vladislava příliš nepřitahoval.¹¹¹ August Sedláček vytknul Vladislavovi Jagellonskému, že udělal z Karlštejna i z Křivokláta „katovskou mučírnu“.¹¹² Nelze to Vladislavovi mít za zlé, protože v situaci, kdy měl k dispozici pouze tři hrady, neměl jiného východiska, než své vězně držet a nechat vyslýchat právě zde. Součástí křivoklátského panství bylo i město Rakovník, které král obdařil mnoha výsadami. Toto město sice patřilo do královské komory, ale nemělo status královského města. Ale v případě, že byl král na Křivoklátu, byli obyvatelé tohoto města povinni půjčovat na hrad ložní prádlo k potřebě královského průvodu. Od této povinnosti Vladislav osvobodil Rakovník 8. srpna 1488.¹¹³

Vladislav Jagellonský přistoupil zejména v 70. letech 15. století k navyšování zápisných sum některých hradů. V roce 1473 tak například připsal bratřím Ctiborovi a Jarošovi z Cimburka na hradech Starý a Nový Bezděz 1 000 kop českých grošů.¹¹⁴ Západočeskému magnátovi Burianovi z Gutštejna na Nečtinách Vladislav přidal v roce 1475 k zástavní sumě na Nečtinách 500 uherských zlatých¹¹⁵ a v roce 1476 na Žebráku a Točníku i s městem a vesnicemi 200 uherských zlatých¹¹⁶. Tyto tři ukázky jsou zřejmě jen zlomkem z případů, kdy panovník navýšil zástavní sumu na někdejších královských hradech. Relativně často Vladislav rovněž připisoval nemalou částku na opravu zboží, jako tomu bylo třeba 6. srpna 1475, kdy navýšil Bohuslavovi ze Švamberka zápisnou sumu o 1 000 kop českých grošů na opravení hradu Zvíkova a na založení rybníků na panství.¹¹⁷

Během 80. let 15. stol. došlo k drobnému zlepšení finanční královské situace, který si tak mohl dovolit vyplatit některá korunní zboží. Za zmínku stojí především Hluboká nad Vltavou, na níž Vladislav vynaložil v roce 1487 2 436 kop českých grošů.¹¹⁸ Hluboká nesetřvala ale

¹⁰⁶ Listy z 15. srpna – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, č. 154 a 182. – a ze 17. srpna 1481 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, č. 155.

¹⁰⁷ List z 26. ledna 1483 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, č. 225.

¹⁰⁸ SOKA KH, HF, Registra verková 1484, kart. č. 269, Salus populi.

¹⁰⁹ Listy z 13. ledna – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, č. 267. a ze 7. září 1488 – AČ VI, s. 215, č. 104.

¹¹⁰ List ze 7. září 1489 – SOKA KH, AMKH, AS, kart. č. 2, č. 253.

¹¹¹ Vladislavova přítomnost na Karlštejně je doložena všeho všudy čtyřikrát: na jaře 1473 (SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1473, Misericordia.), v srpnu 1475 (SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1475, Deus in loco.), 6. února 1477 – SOKA KH, AMKH, AS, kart. č. 1, č. 120. a 10. dubna 1480 – SOKA KH, AMKH, AS, kart. č. 2, č. 155/1. Lze předpokládat, že některé královské návštěvy Karlštejna nejsou zachyceny v dochovaných pramenech.

¹¹² Sedláček, A.: Hrady VI, s. 60 a VIII, s. 27.

¹¹³ CIM III, s. 779–781, č. 455.

¹¹⁴ Zbytky register, s. 283, č. 1871.

¹¹⁵ Listina z 24. ledna 1475 – Národní archiv, Archiv České koruny, 1747.

¹¹⁶ Zbytky register, s. 287, č. 1901.

¹¹⁷ AČ XV, s. 315, č. 33.

¹¹⁸ Hásková, J.: Die Währungs- und Münzenentwicklung, s. 10.

v královské komoře dlouho, protože ji Vladislav dne 1. května 1490 zapsal Vilémovi z Pernštejna v sumě 24 000 zlatých uherských,¹¹⁹ které potřeboval na svoji uherskou kampaň.

Je nepochybné, že v jagellonské době hrály hrady již jako celek z hlediska příjmů královské komory zcela podřadnou roli a že jejich význam pro krále oproti 14. století radikálně poklesl. Nepopíratelný leč malý úspěch Vladislava Jagellonského, jehož zástavní politika byla značně neefektivní, představovalo vyplacení křivoklátského panství a jeho trvalé držení v královských rukou, i když v případě potřeby zřejmě sáhl i na statky příslušející ke Křivoklátku. Takto zřejmě v roce 1476 zastavil ves Hředly, která byla součástí křivoklátského panství, Janovi Zlému, knězi z Lipna v sumě 300 kop grošů českých.¹²⁰ Zde se ale jedná spíše o výjimečný případ, kdy Vladislav odtrhnul ves ze svého oblíbeného panství.

¹¹⁹ AČ X, s. 375–375, č. 153.

¹²⁰ Zbytky register, s. 287, č. 1902.

3.1.3. Královská města:

Správu nad královskými městy vykonával královský podkomoří (subcamerarius), který dosazoval městské rady, prováděl změny v jejich složení, tlumočil v královské radě požadavky měst, vybíral pravidelné roční poplatky pro královskou komoru¹²¹ a zprostředkovával kontakt mezi králem a městy. Pod jeho pravomoc však nespádala Kutná Hora, ve které sázel městskou radu a obnovoval přísězné a konšely nejvyšší mincmistr.¹²² Po dlouhou dobu v letech 1468–1485 post podkomořího zastával měšťan Samuel Valečovský z Hrádku, jež byl povýšen do rytířského stavu. V roce 1486 obsadil král Vladislav uprázdněné místo rytířem Albrechtem z Leskovce a na Církvici, čímž začala přeměna královského úřadu v úřad stavovský, který byl od té doby zastáván jen příslušníky rytířského stavu.¹²³ Zástupcem podkomořího byl hofrychtěř (iudex curie civitatum regalium), který měl soudní pravomoc nad městy a byl vždy vybírán z měšťanů.¹²⁴ Ve zkoumaném období se v této funkci postupně vystřídaly tři osoby: Jan z Radíče (1473–1476)¹²⁵, Matěj (1476–1483)¹²⁶ a Jan Hlaváč z Třebřich (1483¹²⁷–1502¹²⁸). Podkomoří měl k ruce i vlastního písaře. Jménem známe písaře Samuela Valečovského z Hrádku Zikmunda z Dvořiště (1477–1482) a Albrechta z Leskovce Matouše (1490–1495).¹²⁹ Podkomoří také mohl delegovat zástupce, kteří pak jeho jménem obnovili městskou radu. Pokud byl ve městě králův hejtman, dosazoval radu on.¹³⁰

Počet královských měst v Čechách v letech 1471–1490 se pohybuje okolo 35. Nebyl totiž zcela konstantní a průběžně se měnil. Např. v roce 1477 přestal být královským městem Tachov, protože ho jeho zástavní pán Burian z Gutštejna a Nečtinách převedl i s hradem a panstvím do dědičného držení, což také nechal vložit do desk zemských.¹³¹ Naopak v roce 1482 se okruh královských měst rozšířil, když král Vladislav povýšil městečko Velvary na město.¹³² Uvnitř královských měst je možno sledovat z hlediska vztahu ke komoře rozdělení do tří základních skupin: běžná královská města, privilegovaná královská města a věnná města.

¹²¹ Macek, J.: Jagellonský věk III-IV, s. 41.

¹²² Kořan, J.: Dějiny dolování, s. 79.

¹²³ Macek, J.: Jagellonský věk III-IV, s. 41.

¹²⁴ Janák, J. – Hledíková, Z. – Dobeš, J.: Dějiny správy, s. 59.

¹²⁵ Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 328.

¹²⁶ Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 328.

¹²⁷ NA, DD 26, s. 217.

¹²⁸ Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 328.

¹²⁹ Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 328.

¹³⁰ Macek, J.: Jagellonský věk III-IV, s. 41.

¹³¹ Dne 22. prosince 1477 Burian z Gutštejna a na Nečtinách potvrzuje městu Tachovu svobody a privilegia, která mu udělili čeští panovníci. – CIM III, s. 649, č. 385.

¹³² Královské privilegium ze 4. dubna 1482 – CIM III, s. 728–730, č. 429.

Nejobsáhlejší co do počtu jsou běžná královská města. Řadíme sem Čáslav, Plzeň, České Budějovice, Litoměřice, Písek, Kolín, Kouřim, Slaný, Kadaň, Most, Žatec, Nymburk, Stříbro, Louny, Tachov, Klatovy, Ústí nad Labem, Menší Město pražské, Beroun, Domažlice, Vodňany, Sušice, Tábor, Český Brod, Cheb a Velvary. Město Rakovník nemělo status královského města, ale patřilo českému panovníkovi. Jako součást křivoklátského panství bylo podřízeno křivoklátskému hejtmanovi.

Mezi privilegovaná města řadíme Staré Město pražské, Nové Město pražské a Kutná Hora. Jedná se o nejbohatší města, která neodváděla pravidelné platy do komory. V případě potřeby ale panovníkovi poskytovala různou pomoc. Funkci podkomořího u nich přebíral přímo král.¹³³

Třetí skupinu tvoří města věnná, která primárně sloužila k finančnímu zajištění královny. Příslušela k nim města Hradec Králové, Vysoké Mýto, Chrudim, Polička, Jaroměř, Mělník a Dvůr Králové. Od korunovace královny tato města spravoval tzv. podkomoří králové, který také vybíral poplatky a sázel nové rady. V 1. polovině 70. let, za královny Johany z Rožmitálu, vdovy po Jiříkovi z Poděbrad, tuto funkci zastával Aleš Berka z Dubé.¹³⁴ Smrtí Johany dne 12. listopadu 1475 přešla věnná města opět pod pravomoc královského podkomořího a jejich platy se tak staly příjmem královské komory.

Škála poplatků, které města odváděla, byla poměrně široká. Města platila jednak králi, resp. královské komoře a jednak královskému podkomořímu či jiným úředníkům. Výše těchto poplatků byla u každého města individuální a průběžně se mohla měnit, což znemožňuje v součinnosti s nepříliš velkým množstvím pramenů zmapovat přesné celkové sumy, které města zaplatila v jednotlivých letech do královské komory. Navíc v době, kdy bylo město či jeho komorní plat někomu zastaveno, netěžila z peněz odváděných tímto městem panovnická komora, ale zástavní pán.

Do královské komory přicházely z měst dva druhy platů: speciální berně a městský census. Obě částky vybírala sama městská rada, která je pak předávala pravděpodobně přímo v Praze královskému podkomořímu či jinému úředníku (především písaři královské komory). Doložen máme i případ, že za nepřítomnosti podkomořího přijal hromničnou sumu Jan z Tedražic, protonotář královské kanceláře.¹³⁵ Podkomoří po převzetí peněz vystavil městské

¹³³ Janák, J. – Hledíková, Z. – Dobeš, J.: Dějiny správy, s. 210.

¹³⁴ Zároveň působil jako královnin kancléř a hofmistr. – Tomek, V. V.: Dějepis, s. 264.

¹³⁵ Kvittance podkomořího z 2. února 1481 jako inzert v opisu relace Sušických české komoře z 8. května 1568 v Národní archiv, Stará manipulace, sign. S 260/1.

radě kvitanci o zaplacení určité sumy.¹³⁶ Výjimečně vydával takovéto potvrzení sám král.¹³⁷ Panovník mohl za specifických okolností určité město osvobodit od placení do komory po přesně stanovenou dobu. Jednalo se především o reakci na různé pohromy, které město postihly. Uvolnění daňových břemen mělo městu umožnit, aby se mohlo rychleji vzpamatovat z krizové situace a být tak zase schopné plnit své závazky vůči panovnické komoře. Král mohl také upravovat výši jednotlivých platů, kdy např. v rámci ocenění města za prokázané služby plat snížil. Taková změna mohla být buď na dobu určitou a nebo na pořád.

Speciální berně (*collecta specialis*) byla ročním platem a podle termínu platby se také nazývala hromniční suma. Tato daň byla mnohem vyšší než census, což bylo mj. způsobeno tím, že se platila i z řemesel a movitého majetku.¹³⁸ Pro představu o velikosti hromniční sumy v 15. století a na počátku 16. století uvádím přehled:

Čáslav (1418/220 kop,¹³⁹ 1468/200 kop a 1468/110 kop,¹⁴⁰ 1471/220 kop,¹⁴¹
poč. 16. stol./220 kop¹⁴²),
Plzeň (1418/200 kop, 1471/140 kop, poč. 16. stol./200),
České Budějovice (1418, 1471 i poč. 16. stol./200 kop),
Litoměřice (1418, 1471 i poč. 16. stol./200 kop),
Písek (1418, 1471 i poč. 16. stol./175 kop),
Kolín (1418, 1471 i poč. 16. stol./160 kop),
Kouřim (1418, 1471 i poč. 16. stol./160 kop),
Slaný (1418/150 kop, 1471/170 kop, 1481/150 kop,¹⁴³ 1486/150 kop,¹⁴⁴ 1487/150
kop,¹⁴⁵ 1488/150 kop,¹⁴⁶ 1490/150 kop,¹⁴⁷ poč. 16. stol./150 kop),

¹³⁶ Dobré dochování těchto potvrzení pro obojí druh platů je v rámci archivu města Slaný, kde je uloženo z období 1472–1490 celkem 10 listů otevřených. – SOKA Kladno, Archiv města Slaný. Zachovány jsou také dva listy svědčící o zaplacení hromničné sumy Mělníkem z let 1480 a 1487. – SOKA Mělník, Archiv města Mělník, kart. Šosovné etc. Jeden list také svědčí o zaplacení hromničného platu Berounem v roce 1484. – ANM, F, kart. č. 5, Beroun, b; Soupis I, 2/1, s. 740, č. 3143. Tři kvitance pro Sušici z 80. let, které se týkají téže berně, známe z inzertu v opisu relace Sušických české komoře z 8. května 1568 – NA, SM, sign. S 260/1.

¹³⁷ Např. list z 2. února 1478 určený městu Sušici, ve kterém král Vladislav potvrzuje převzetí 80 kop míšeňských grošů do komory. Kvitance je k dispozici pouze v inzertu v opisu relace Sušických české komoře z 8. května 1568 – NA, SM, sign. S 260/1.

¹³⁸ Janák, J. – Hledíková, Z. – Dobeš, J.: Dějiny správy, s. 209.

¹³⁹ Částky z roku 1418 jsou čerpány z CIM II, s. 901, č. 701.

¹⁴⁰ Dne 5. března 1468 udělil král Jiří Čáslavským privilegium, kterým za jejich platné služby snížil komorní hromniční plat, který obnášel 200 kop grošů, o 90 kop grošů. Měli tedy „*po vsecky budúcie časy*“ odvádět do královské komory 110 kop grošů. – CIM III, s. 523–524, č. 302.

¹⁴¹ Všechny údaje týkající se roku 1471 vychází z Palackého edice – *Urkundliche Beiträge*, s. 642–643., přičemž některé údaje jsou korigovány informacemi z knihy Kamila Krofta. – Krofta, K.: Počátky české berně, s. 86–87.

¹⁴² Informace o výši hromničné sumy počátkem 16. století jsou vyexcerpovány z práce: Krofta, K.: Počátky české berně, s. 89.

¹⁴³ Kvitance podkomořího z 2. března 1481 – SOKA Kladno, AM Slaný, III B a 11.

¹⁴⁴ Kvitance podkomořího z 19. února 1486 – SOKA Kladno, AM Slaný, III B a 14.

¹⁴⁵ Kvitance podkomořího z 8. března 1487 – SOKA Kladno, AM Slaný, III B a 15.

Kadaň (1418, 1471 i poč. 16. stol./150 kop),
 Most (1418/150 kop, 1471/170 kop, 1475/150 kop,¹⁴⁸ poč. 16. stol./150 kop),
 Žatec (1418/140 kop, 1471/180 kop, poč. 16. stol./150 kop),
 Nymburk (1418 a 1471/140 kop, poč. 16. stol./120 kop),
 Stříbro (1418/140 kop, 1471/150 kop, poč. 16. stol./140 kop),
 Louny (1418/140 kop, 1471/180 kop, poč. 16. stol./140 kop),
 Tachov (1418 a 1471/120 kop),
 Klatovy (1418/100 kop, 1471/260 kop, poč. 16. stol./100 kop),
 Ústí nad Labem (1418, 1471 i poč. 16. stol./100 kop, 1496/100 kop¹⁴⁹),
 Menší Město pražské (1418, 1471 i poč. 16. stol./90 kop),
 Beroun (1418 a 1471/88 kop, 1484/25 kop,¹⁵⁰ poč. 16. stol./50 kop),
 Domažlice (1418 a 1471/80 kop, poč. 16. stol./54 kop),
 Sušice (1418/80 kop, 1471/100 kop, 1478/40 kop,¹⁵¹ 1481, 1484 a 1488/40 kop¹⁵²)
 Tábor (poč. 16. stol./60 kop),
 Vodňany (1418, 1471 i poč. 16. stol./30 kop)
 a Český Brod (poč. 16. stol./20 kop).¹⁵³

V podaném přehledu chybí informace o Chebu a Velvarech. Za předpokladu, že by platila všechna města z podaného výčtu a nebylo by žádné zastavené, pohybovala by se celková částka kolem 3 000 kop grošů. Věnná města platila takto:

Hradec Králové (1418/341 kop 20 gr., 1471/330 kop),
 Vysoké Mýto (1418 i 1471/230 kop),
 Chrudim (1418/170 kop, 1471/150 kop),
 Polička (1471/110 kop),
 Jaroměř (1418 i 1471/100 kop),
 Mělník (1471/50 kop, 1480/50 kop,¹⁵⁴ 1487/49 kop¹⁵⁵)
 a Dvůr Králové (1418/14 kop).

¹⁴⁶ Kvittance podkomořího z 28. února 1488 – SOKA Kladno, AM Slaný, III B a 16.

¹⁴⁷ Kvittance podkomořího z 2. února 1490 – SOKA Kladno, AM Slaný, III B a 18.

¹⁴⁸ CIM III, s. 628, č. 369.

¹⁴⁹ CIM III, s. 702, č. 415.

¹⁵⁰ Kvittance podkomořího z 26. března 1484 – ANM, F, kart. č. 5, Beroun, b.

¹⁵¹ Kvittance krále Vladislava z 2. února 1478 jako inzert v opisu relace Sušických české komoře z 8. května 1568 – NA, SM, sign. S 260/1.

¹⁵² Kvittance podkomořího z 2. února 1481, 12. března 1484 a 4. února 1488 jako inzert v opisu relace Sušických české komoře z 8. května 1568 – NA, SM, sign. S 260/1.

¹⁵³ Všechny sumy, pokud není uvedeno jinak, jsou v kopách českých grošů. To platí i pro následující text.

¹⁵⁴ Kvittance podkomořího z 18. ledna 1480 – SOKA Mělník, AM Mělník, kart. Šosovné etc., poř. č. 1.

¹⁵⁵ Kvittance podkomořího z 8. února 1487 – SOKA Mělník, AM Mělník, kart. Šosovné etc., poř. č. 2.

Maximální obnos hromniční sumy z věnných měst mohl tedy teoreticky činit necelých 1 000 kop grošů. Je zřejmé, že částky, které uvádí soupisy (především soupis z roku 1471), je potřeba brát s rezervou. Například údaj 220 kop grošů hromniční sumy u Čáslavi v roce 1471 s největší pravděpodobností neodpovídá dobové realitě, protože zhruba o tři léta dříve odpustil král Vladislav Čáslavským z částky 200 kop grošů, kterou do té doby město o hromnicích platilo, 90 kop grošů. Tato změna není ani v jednom ze zmiňovaných soupisů reflektována.¹⁵⁶ Přesnosti údajů z roku 1471 nenasvědčuje ani fakt, že v mnoha případech se částka lišila od sumy uvedené ve shodné výši jak v soupisu z roku 1418 tak v plzeňském soupisu z počátku 16. století (Plzeň, Slaný, Most, Žatec, Stříbro, Louny a Klatovy). Také u města Mostu, u kterého je k roku 1471 uvedeno 170 kop, pravděpodobně údaj neodpovídá skutečnosti, na což ukazuje výsada krále Vladislava z 5. prosince 1475 na vykoupení zastavených platů, ve které je uvedena hromniční suma 150 kop grošů,¹⁵⁷ která odpovídá částce z roku 1418. I město Sušice představuje stejný případ, neboť bylo v letech 1478, 1481, 1484 a 1488 kvitováno z hromničné sumy 80 kop grošů míšeňských,¹⁵⁸ což opět neodpovídá údaji 80 či 100 kop grošů českých.

Druhý způsob zdanění, tzv. městský census (census hereditarius), neboli šos byl uplatňován každý rok a dle doby vybírání je v pramenech také označován jako svatomartinský úrok. Placen byl z vlastního města, předměstí i městských (šosovních) vesnic a jeho základ tvořila nemovitost ve městě nebo přiměřený lán. Stanoven byl již při založení města jako emfyteutický plat.¹⁵⁹ Zde už je to s dochováním informací o určitých částkách daleko horší. Svatomartinský úrok byl zahrnut pouze v soupisu z roku 1418 a vypadal takto:¹⁶⁰

Sušice (1418/128 kop)

Slaný (1418/89 kop 56 gr., 1472/89 kop 36 gr.,¹⁶¹ 1477/89 kop 36 gr.,¹⁶² 1485/6 zlatých uherských¹⁶³ a 86 kop 36. gr.¹⁶⁴, 1488/89 kop 36 gr.¹⁶⁵)

Písek (1418/78 kop),

České Budějovice (1418/68 kop),

¹⁵⁶ Kamil Krofta uvádí, že čísla z plzeňského soupisu (= z počátku 16. století) se většinou shodují s čísly obou soupisů z roku 1418 a 1471. Ty uvádí pouze, když se liší od předcházejících. Předpokládám tedy, že údaje, které Krofta neuvedl, se shodují s částkou pro rok 1418 i 1471, což je i případ Čáslavi. – Krofta, K.: *Začátky české berně*, s. 89.

¹⁵⁷ CIM III, s. 628, č. 369.

¹⁵⁸ Inzert v opisu relace Sušických české komoře z 8. května 1568 – NA, SM, sign. S 260/1.

¹⁵⁹ Janák, J. – Hledíková, Z. – Dobeš, J.: *Dějiny správy*, s. 209.

¹⁶⁰ CIM II, s. 902, č. 701.

¹⁶¹ Kvitance podkomořího z 9. ledna 1472 – SOkA Kladno, AM Slaný, III B a 9.

¹⁶² Kvitance podkomořího z 13. listopadu 1477 – SOkA Kladno, AM Slaný, III B a 10.

¹⁶³ Kvitance podkomořího ze 7. července 1485 – SOkA Kladno, AM Slaný, III B a 12.

¹⁶⁴ Kvitance podkomořího ze 17. prosince 1485 – SOkA Kladno, AM Slaný, III B a 13.

¹⁶⁵ Kvitance podkomořího z 26. listopadu 1488 – SOkA Kladno, AM Slaný, III B a 17.

Plzeň (1418/64 kop),
Beroun (1418/55 kop 20 gr.),
Nymburk (1418/54 kop),
Vodňany (1418/53 kop 52 gr.),
Čáslav (1418/49 kop),
Klatovy (1418/46 kop, 1478/46 kop¹⁶⁶),
Tachov (1418/45 kop),
Kadaň (1418/40 kop),
Kolín (1418/40 kop, poč. 16. stol. 40 kop¹⁶⁷),
Jaroměř (1476/40 kop),¹⁶⁸
Žatec (1418/30 kop),
Most (1418/30 kop, 1475/30 kop¹⁶⁹),
Stříbro (1418/30 kop),
Louny (1418/16 kop 40 gr.),
Ústí nad Labem (1418/16 kop 32 gr. 6 peněz)
a Litoměřice (1418/15 kop 34 gr.).

Údaje ze soupisu z roku 1418 se po porovnání s pozdějšími zaznamenanými svatomartinskými částkami ukazují z velké části jako aktuální i pro jagellonskou dobu. Celková suma zaplacená z měst, která jsou uvedena ve výčtu, obnášela v ideálním případě 730 kop 58 gr. V této částce není ale zahrnut příjem z měst věnných¹⁷⁰ a i některých jiných královských (Menší Město pražské, Kouřim, Domažlice, Cheb, Tábor, Český Brod a Velvary).

Města byla povinna vyplácet peníze též přímo královským úředníkům. Největší obnosy dostával přirozeně podkomoří, který hned při svém nástupu do úřadu obdržel z každého města tzv. ostrožné.¹⁷¹ Města tomuto zástupci krále také platila za nastolení nové

¹⁶⁶ Dne 10. prosince 1478 král Vladislav zastavuje Klatovům jejich vlastní plat 46 kop „míšeňských“, dokud jim nesplatí sumu 46 kop míšeňských, kterou daly za službu Janovi Vlkovi z Konecchulumi a královskému vojsku v Klatovech. – CIM III, s. 670, č. 398. Jedná se pouze o zmínku v rukopisu. Pravděpodobně došlo k záměně platu v českých groších za sumu v groších míšeňských.

¹⁶⁷ Krofta, K.: Začátek české berně, s. 89.

¹⁶⁸ Král Vladislav ustanovuje na žádost rady a obce města Jaroměře, že nemají do komory královské dávat většího platu než 40 kop a to ve dvou termínech (na sv. Jiří a na sv. Havla). – CIM III, s. 637, č. 377.

¹⁶⁹ CIM III, č. 369, s. 628.

¹⁷⁰ Dne 29. listopadu 1480 Vladislav zastavil Mikulášovi Trčkovci z Lípy na Vlašimi „50 kop úroku na Hradci“ Králové. Pravděpodobně jde o zmínku, která se vztahuje k svatomartinskému úroku. – Zbytky register, s. 301, č. 12.

¹⁷¹ Například podle soupisu platů města Ústí nad Labem z konce 15. stol. činilo ostrožné 5 kop grošů českých. – CIM III, s. 702, č. 415.

městské rady. Tato částka byla rovněž vesměs u každého plátce individuální. Pro představu uvádím několik příkladů poplatků za obnovení rady:

Čáslav (do 1499/36 kop, po 1499/30 kop)¹⁷²,

Ústí nad Labem (1496/20 kop)¹⁷³,

Beroun (od 1502/15 kop)¹⁷⁴,

Sušice (od 1502/15 kop)¹⁷⁵,

Vysoké Mýto (od 1467/13 kop, z toho 2 kopy hofrychtěři a 1 kopa písáři)¹⁷⁶,

Jaroměř (od 1476/6 kop)¹⁷⁷

a Dvůr Králové (1477/5 kop)¹⁷⁸.

Dalším příjmem podkomořího z měst bylo tzv. lotovné, což byly 4 groše z každé vybrané kopy do královské komory.¹⁷⁹ Například město Ústí nad Labem koncem 15. století při dávání hromničné sumy 100 kop grošů českých platilo podkomořímu lotovné 6 kop 40 grošů českých.¹⁸⁰ Vedle těchto poplatků odváděla města další drobné sumy jiným královským úředníkům. Jako příklad opět poslouží město Ústí nad Labem, které koncem 15. století platilo jako pocty hofrychtěři, když přišel s podkomořím do města, 1 uherský zlatý. Vedle toho vyplácelo ještě 20 českých grošů komornímu písáři.¹⁸¹

Některá města navíc odváděla i různé specifické poplatky. Například měšťané Mostu měli ročně zapravít částku 6 kop grošů na mostecký hrad za to, že jim král Jiří povolil, aby u sebe nemuseli trpět židy. Hrad z tohoto platu ale netěžil dlouho, protože ho ještě Jiřík zastavil společně se zbylými komorními platy z města Janu Bezdrůžickému z Kolovrat. V roce 1475 pak král Vladislav povolil Mosteckým výše jmenovanou zástavu vyplatit

¹⁷² Král Vladislav činí milost měšťanům čáslavským, aby při sázení a obnovování úřadu konšelského každý rok podkomořímu dávali 30 kop gr. českých na místě dosavadního poplatku 36 kop, které nynějšímu podkomořímu do smrti platiti mají. – CIM III, s. 937, č. 546.

¹⁷³ „Item panu podkomořiemum když radu sadí, dává se jemu za jeho právo XX kop grošův českých.“ – CIM III, s. 702, č. 415.

¹⁷⁴ Král Vladislav dává berounským měšťanům povolení, aby za obnovení rady nedávali více než 15 kop českých grošů. – CIM III, s. 975, č. 567.

¹⁷⁵ Vladislav Jagellonský povoluje sušickým měšťanům kvůli škodám, které způsobil požár, aby dávali 15 kop českých grošů podkomořímu za sázení konšelů. – CIM III, s. 972, č. 563.

¹⁷⁶ Král Jiří povoluje měšťanům Vysokého Mýta, že při sázení rady mají místo dosud obvyklých 23 kop českých grošů platit jen 13 kop, z nichž 10 kop náleží podkomořímu, 2 kopy hofrychtěři a 1 kopa písáři. – CIM III, s. 509, č. 294.

¹⁷⁷ Král Vladislav ustanovuje na žádost rady a obce města Jaroměře, že mají dávat podkomořímu při obnovování rady 6 kop českých grošů. – CIM III, s. 637, č. 377.

¹⁷⁸ Král Vladislav ustanovuje na přímluvu podkomořího Samuela z Hrádku purkmistra, že město Dvůr nad Labem má podkomořímu platit za sázení konšelů pět kop českých grošů kromě lotovného. – CIM III, s. 640, č. 379.

¹⁷⁹ Krofta, K.: Začátky české berně, s. 82.

¹⁸⁰ CIM III, s. 702, č. 415.

¹⁸¹ CIM III, s. 702, č. 415.

a zároveň slibil nezastavovat jejich platy do komory.¹⁸² Počátkem roku 1482 je pak král od placení zmiňovaného specifického poplatku osvobodil.¹⁸³

Vladislav Jagellonský v letech 1471–1490 vydal svým městům značný počet privilegií, za která města králi zaplatila. Jednalo se například o potvrzení privilegií udělených předchozími panovníky (24x), povolení pečetit červeným voskem (10x), vysazení výročního trhu (8x), povolení vybírat clo (7x), potvrzení či polepšení městského znaku (6x) apod.¹⁸⁴

Výši peněz, které plynuly z měst každý rok do královské komory, ovlivňovalo několik faktorů. V první řadě je nutné zmínit platy z věnných měst určené královně Johany, vdově po Jiřím z Poděbrad. Po její smrti dne 12. listopadu 1475 byla pravidelná částka přicházející do královské komory navýšena právě o platy z věnných měst. Druhým faktorem byla válka mezi českým a uherským králem. Plzeň a České Budějovice se totiž postavily na stranu Matyáše Korvína, jemuž také odváděly poplatky určené panovnické komoře. K navrácení k původní praxi došlo až po uzavření olomouckého míru mezi oběma králi v roce 1479 a po podvolení Plzně a Českých Budějovic Vladislavu Jagellonskému, který je přijal do svého poddanství 25. července 1479.¹⁸⁵

Nejvíce se na snižování příjmů z královských měst podílely zástavy. Král mohl zapsat své město či jen jeho platy. Příkladem, kdy královské město doplatilo na své zastavení a stalo se pouhým poddanským městem, je Tachov. Město původně zastavil král Zikmund v roce 1421.¹⁸⁶ Před rokem 1449 přešlo právo k Tachovu na Buriana z Gutštejna a po jeho smrti roku 1462 se stal novým zástavním pánem jeho syn Burian.¹⁸⁷ Ten tachovským měšťanům 22. prosince 1477 potvrdil všechny svobody a privilegia, která jim udělili čeští panovníci.¹⁸⁸ Zároveň Burian v této listině uvedl, že předtím nechal zapsat do desk zemských své dědičné držení zámku i města Tachova a celého panství, které k tomu přísluší. Smutnou tečkou za osudem kdysi královského města učinil sám král Vladislav, který 24. prosince 1486 potvrdil městu Buriana z Guštejna na Nečtinách práva a svobody udělená jeho předchůdci.¹⁸⁹

Podobně na tom byla Kadaň, kterou král Jiřík 25. října 1469 zastavil i s poplatky, jež zbyly po zápisech učiněných Fridrichovi ze Šumburka a Oplovi z Fictum, Janovi z Lobkovic

¹⁸² Královské privilegium z 5. prosince 1475 – CIM III, č. 369, s. 627–629.

¹⁸³ Královské privilegium z 6. ledna 1482 – CIM III, č. 424, s. 719–721.

¹⁸⁴ Tento drobný přehled je zpracován na základě informací z CIM I a III a zahrnuje pouze privilegia určená dobovým královským městům.

¹⁸⁵ CIM III, s. 679–680, č. 404 a s. 681, č. 405.

¹⁸⁶ Sedláček, A.: Hradý XIII, s. 101.

¹⁸⁷ Sedláček, A.: Hradý XIII, s. 102.

¹⁸⁸ CIM III, s. 649, č. 385.

¹⁸⁹ CIM III, s. 762–763, č. 446.

na Hasištejně v sumě tisíc kop grošů.¹⁹⁰ Vladislav Jagellonský pak k té částce připsal 24. srpna 1475 bratřím Mikulášovi a Janovi z Lobkovic na Hasištejně za dluh, služby a rukojemství za Hynka Minsterberského 620 uherských zlatých.¹⁹¹ Zanedlouho potom (17. ledna 1478) Vladislav sumu navýšil o dalších 700 uherských zlatých.¹⁹² Tak se Kadaň dostala do závislosti na zástavních pánech, ze které se pokoušela dostat vyplacením oněch zástav, což se jí však podařilo až roku 1519.¹⁹³

Dalším městem, které bylo i s hradem už od poloviny 15. století zastavováno, byly Domažlice. Posledními zástavními pány města byli bratři Protiva a Lev z Rožmitálu, kterým 28. října 1469 král Jiří zapsal domažlický úřad se vším příslušenstvím, poplatky i požitky ve 4 000 uherských zlatých s ustanovením, že po tři roky nemají být vypláceni. Jakmile uplynula stanovená lhůta, podařilo se Domažlickým roku 1472 zbavit zástavních pánů, v jejichž moci zůstal už jenom hrad.¹⁹⁴

Delší dobu nepodléhal královské komoře i Kolín, jež král Jiří zastavil před svou smrtí i s hradem svým synům. Při dělení pozůstalosti roku 1472 připadl knížeti Viktorinovi. V důsledku dohody mezi Viktorinem a Matyášem Korvínem byl Kolín dokonce dočasně osazen uherskou posádkou. V roce 1475 Viktorin vyměnil Kolín se svými bratry Jindřichem a Hynkem za zámek Blštinu. Zanedlouho potom Hynek postoupil uherskému králi Matyášovi Kolín za 20 000 uherských zlatých. Matyáš nakonec na jihlavském sjezdu dne 1. září 1486 odevzdal Vladislavovi své právo ke Kolínu.¹⁹⁵ Na svatováclavském sněmu v Praze dne 1. října 1487 stavové dokonce povolili obecnou berni za účelem vyplacení města i panství Kolína. Král Vladislav měl ještě knížeti doplatit 6 000 zlatých uherských, což vyřešil tak, že mu některé kolínské vesnice ponechal k Poděbradům a připsal mu na nich 11 000 zlatých.¹⁹⁶ Zdá se, že již v červenci 1487 měl Vladislav na kolínském hradě svého hejtmana Jan Žďárského ze Žďáru.¹⁹⁷ Nejpozději však v červnu 1488 bylo již město Kolín i s hradem

¹⁹⁰ CIM III, s. 535–536, č. 309.

¹⁹¹ CIM III, s. 620–621, č. 365.

¹⁹² CIM III, s. 621, č. 365.

¹⁹³ Macek, J.: Jagellonský věk III-IV, s. 23.

¹⁹⁴ CIM III, s. 567, č. 328.

¹⁹⁵ Sedláček, A.: Hrad, s. 118.

¹⁹⁶ Sedláček, A.: Hrad, s. 118.

¹⁹⁷ Svědčí o tom zápis v registrech verkových z 24. července 1487, podle kterého bylo na základě králova písemného příkazu vyplaceno „*panu hajtmanovi Žďarskému na Kolíně 15 kop grošů na dobytek*“. – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Dominus fortitudo.

v rukou českého krále.¹⁹⁸ Tento stav se ale dlouho neudržel, protože český král už v květnu 1490 zastavil Kolín panu Trčkovi.¹⁹⁹

Pokud to bylo v moci měst, snažila se vždy co nejdříve vymanit z moci zástavního pána a vrátit se zpět pod královskou komoru. Na vyplacení zástavní sumy přispívali jednotliví měšťané a pokud to nestačilo, půjčila si městská rada od ostatních královských měst.²⁰⁰ Král někdy mohl městům, která se sama vyplatila, za odměnu prominout na čas berni.²⁰¹ Stejně města reagovala, pokud král zastavil jejich komorní platy. Ku příkladu hromničná suma z města Stříbra v letech 1471–1490 do panovnické komory nesměřovala. Z počátku měl tuto sumu zastavenou ve 2 000 uherských zlatých Burian z Gutštejna na Nečtinách. Ten ale zápisný list roku 1474 vrátil králi a byl odškodněn zastavením asi pěti vsí vyšehradského probošství. Zanedlouho Vladislav tento plat zastavil znovu. Stalo se tak 13. května 1475, kdy byla hromničná suma zastavena Linhartovi z Gutštejna v částce 1 920 uherských zlatých, které mu král dlužil.²⁰² V říjnu téhož roku si měšťané Stříbra vyžádali slib od krále Vladislava, že do budoucna nebude zastavovat platy, které odvádí do královské komory.²⁰³ Představitelé města postupně nashromáždili finanční prostředky na vyplacení zastaveného platu. Aby měšťané „škodni nebyli“ po vyplacení zástavy od Linharta z Gutštejna, zapsal jim Vladislav Jagellonský hromničnou sumu, kterou by měli platit do královské komory, v částce 1 910 zlatých uherských a 600 kop grošů.²⁰⁴ Tímto bylo tedy město Stříbro osvobozeno od placení speciální berně do té doby, než mu český král nezaplatí obě částky.

Analogickým vývojem prošlo i město Most, jehož hromničná suma i svatomartinský úrok společně s dalšími poplatky byly zastaveny Janu Bezdrůžickému z Kolovrat v 2 000 kopách českých grošů. Dne 5. prosince 1475 povolil Vladislav mosteckým měšťanům, aby vyplatili výše psané zástavy a zároveň jim ony poplatky zapsal v sumě 4 000 uherských zlatých.²⁰⁵

Také město Ústí nad Labem sbíralo v letech 1486 a 1487 peníze na vyplacení zastaveného komorního úroku od Bezdrůžického z Kolovrat.²⁰⁶ Král někdy zapisoval městům platy, které sama odváděla do komory. V situaci, kdy panovník městu dlužil určitou částku,

¹⁹⁸ V listě ze 7. června 1488 král opakovaně prikazuje úředníkům mince, aby opatřili kolínskému hejtmanu peníze na stavební práce v Kolíně. – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 277.

¹⁹⁹ SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1490, Exaudi primo.

²⁰⁰ Macek, J.: Jagellonský věk III-IV, s. 23.

²⁰¹ Petráň, J.: Stavovské království, s. 65.

²⁰² CIM III, s. 696, č. 413.

²⁰³ CIM III, s. 624–625, č. 367.

²⁰⁴ CIM III, s. 694–697, č. 413. Není jednoznačné, zda se jedná o sumu 600 kop grošů českých či míšeňských, protože v textu se objevují obě možnosti.

²⁰⁵ CIM III, s. 627–629, č. 369.

²⁰⁶ CIM III, s. 701–702, č. 415.

mohl v její výši zastavit plat, který město platilo do královské komory. To se stalo roku 1478, kdy Vladislav zapsal Klatovům jejich svatomartinský úrok na tak dlouho, dokud jim nesplatí sumu 460 kop míšeňských grošů, kterou daly za službu Janovi Vlkovi z Konecchlumi a královskému vojsku u nich položenému.²⁰⁷

Zastavování komorních platů se nevyhnula ani věnná města. Například 20. listopadu 1480 zapsal král Vladislav Mikulášovi Trčkovi z Lípy na Vlašimi 50 kop českých grošů úroku na Hradci Králové odměnou za to, že mu Trčka vrátil dva majestáty na Pelhřimov.²⁰⁸

Poněkud jiné to bylo s hromničnou sumou ze Sušice. Sušičtí ji odváděli přímo do královské komory, z které obratem na králův příkaz putovala pánům ze Šternberka. Tento způsob umořování pohledávek, kterýžto máme doložený pro léta 1481 a 1484,²⁰⁹ byl vůči královskému městu podstatně šetrnější.

Města, která měla vlastní negativní zkušenosti se zástavami, se snažila získat od krále slib za něj samotného i jeho nástupce, že město či komorní platy z něho nebudou více zastavovány. Ujištění o nezastavování tak obdržely od Vladislava Domažlice (22. března 1472)²¹⁰, Sušice (1. dubna 1472)²¹¹, Vodňany (19. července 1472)²¹², Beroun (19. září 1479)²¹³, Nymburk (18. listopadu 1481)²¹⁴ a Cheb (4. únor 1482)²¹⁵. Do budoucna zaručil panovník privilegiem nezczizovat platy od královské komory Žatci (10. ledna 1475)²¹⁶, Stříbru (17. října 1475)²¹⁷, Mostu (5. prosinec 1475²¹⁸ a 19. prosince 1477²¹⁹), Mělníku (25. února 1478)²²⁰, Jaroměři (18. června 1478)²²¹, Ústí nad Labem (26. dubna 1480)²²² a Nymburku (18. listopadu 1481)²²³.

Z předloženého nástinu vyplývá, že panovník vydával potvrzení na nezastavování především v 70. letech 15. století. Tento fakt lze chápat jako důsledek vývoje, který má své počátky již před nastoupením Jagellonců na český trůn. Problematika zástav královských měst

²⁰⁷ CIM III, s. 670–671, č. 398.

²⁰⁸ Zbytky register, s. 301, č. 12.

²⁰⁹ Kvittance podkomořního z 2. února 1481 a 12. března 1484 dochované jako inzert v opisu relace Sušických české komoře z 8. května 1568 – NA, SM, sign. S 260/1.

²¹⁰ CIM III, s. 565–567, č. 328.

²¹¹ CIM III, s. 570, č. 330.

²¹² CIM III, s. 584–586, č. 336.

²¹³ CIM III, s. 681–682, č. 406.

²¹⁴ CIM III, s. 712–715, č. 421.

²¹⁵ CIM III, s. 724–725, č. 427.

²¹⁶ CIM III, s. 614–615, č. 362.

²¹⁷ CIM III, s. 624–625, č. 367.

²¹⁸ CIM III, s. 627–629, č. 369.

²¹⁹ CIM III, s. 647–648, č. 384.

²²⁰ CIM III, s. 651–652, č. 387.

²²¹ CIM III, s. 666, č. 395.

²²² CIM III, s. 700–701, č. 415.

²²³ CIM III, s. 712–715, č. 421.

je značně komplikovaná. Navíc je pravděpodobné, že se nám nedochovaly všechny královské zástavní listy. Jistou komplikací znamená i výše platů, které odváděla jednotlivá královská města do komory. Kvůli těmto všem důvodům upouštím od pokusu stanovit výši částek, které města odváděla v jednotlivých letech do královské komory. V zásadě ale nebudu daleko od pravdy, když uvedu, že reálná suma, která se dostala do královské komory z měst, ani zdaleka nedosahovala částky vyplývající z uvedených soupisů.

Podle dostupných pramenů nelze doložit, že by Vladislav Jagellonský zastavil během první poloviny své vlády nějaké královské město. Pokud došlo k podřízení královského města zástavnímu panu, stalo se tak již za jeho předchůdců. Vladislav sám spíše využíval instituce připisování k zástavní sumě. Během svého panování ale o poznání častěji zapisoval svým věřitelům komorní platy. Pozitivní vliv na vývoj měst měly královy závazky, že města či sumy jimi placené do komory nebudou napříště zastavovány. Největší kritiku si Vladislav zaslouží za to, že nezabránil poklesu Tachova na úroveň poddanského města.

Královská města ale netvořila pouze předmět zástavní politiky Vladislava Jagellonského. Některá z nich mu také poskytovala půjčky. Mezi královy věřitele z řad měst patřily vedle Starého Města pražského, Nového Města pražského a Kutné Hory především i Litoměřice, Most, Stříbro, Čáslav,²²⁴ Kouřim a Louny. K tomu ještě například Kutná Hora vystupovala v mnoha případech jako ručitel krále za vypůjčené částky.²²⁵

Na druhé straně se také i královská města stávala zástavními pány. Tak např. 18. srpna 1472 Vladislav potvrzuje staroměstským Pražanům zápis krále Jiřího na 35 vesnic a dvorů z roku 1459 a kromě toho jim ještě zastavuje vsi Kojetice, Zlatníky, Krč a pustou Lhotku a dvory v Kyjích, v Dědibabech, v Křešicích, v Krči a v Krabošicích a k tomu i plat na ostrově pod Pražským hradem. Na tom všem pak připisuje 3 500 kop grošů českých.²²⁶ O den později jim navyšuje zástavní sumu na vsi Uhříněves, která příslušela malostranským křížovníkům, 1 000 kop grošů.²²⁷ A zřejmě v roce 1474 Staroměstským ještě zapisuje plat na mlýnech na Novém Městě pražském, které se nazývaly Šitkovští, v 200 kopách českých grošů.²²⁸ Podle těchto dokladů se Vladislav zadlužil u Starého Města pražského sumou 4 700 kop grošů českých. Lze předpokládat, že konečná částka byla větší, protože nám jistě nejsou známy všechny Vladislavovy zástavní listy pro Staroměstské.

²²⁴ Petrání, J.: Stavovské království, s. 65.

²²⁵ Hásková, J.: Die Währungs- und Münzentwicklung, s. 20.

²²⁶ CIM I, s. 271, č. 171.

²²⁷ Zbytky register, s. 282, č. 1858.

²²⁸ Zbytky register, s. 285, č. 1886.

Další zapsání či připsání městům jsou doložena u Kouřimi (V červnu 1472 městu zapsán dvůr v Bošicích kláštera svatého Ducha v Praze v 300 kopách českých grošů a ves Žďánice v 600 kopách českých grošů.),²²⁹ Loun (V roce 1473 jim na vsi Smolnici připsáno 500 kop českých grošů.)²³⁰ a Litoměřic (Dne 13. ledna 1479 jim na vsi Německé Kopisty doksanského kláštera připsáno 100 kop českých grošů.)²³¹.

Není pochyb o tom, že i po mnohých zástavách tvořila královská města významný zdroj příjmů Vladislava Jagellonského.

²²⁹ Zbytky register, s. 281, č. 1853.

²³⁰ Zbytky register, s. 283, č. 1869.

²³¹ CIM III, s. 671–672, č. 399.

3.1.4. Kláštery:

V následující kapitole omezím svůj výklad pouze na kláštery, které platily speciální berni do královské komory. Některé řádové instituce, které založil a nadal český panovník a které tak byly také součástí komory, ponechám stranou.

Na rozdíl od měst, se královská správa u klášterů omezovala pouze na finanční záležitosti (především vybírání poplatků). Kláštery tvořily v době lucemburské nepostradatelnou součást královské komory. Navíc výše speciální berně, kterou odváděly každý rok do královské pokladnice předčila i příjmy z královských měst. Pro částky odváděné jednotlivými kláštery je pramenem opět již zmiňovaný soupis ročních berní a úroků z roku 1418,²³² podle kterého se dá i určit přibližný žebříček zámožnosti klášterů. I když není znám klíč ke stanovení komorní berně, je jisté, že výše této berně byla v určitém vztahu s příjmy klášterních institucí.²³³ Další poplatek z klášterů do královské komory tvořilo tzv. ostrožné, což byl „*plat dávaný králi při nastoupení nového opata nebo probošta jako představitele kláštera*“, jehož výše činila od doby Václava IV. 50 kop grošů.²³⁴

Kláštery měly stanovenou sumu odvádět královské komoře v předepsaných termínech. To se dělo prostřednictvím královského podkomořího nebo předáním přímo do rukou písaře královské komory.²³⁵ Teze, které jsem doposud uvedl, se vztahují k přelomu 14. a 15. století. Vztahům mezi kláštery a královskou komorou ve 2. polovině 15. století nebyla v odborné literatuře prozatím věnována patřičná pozornost, proto nezbývá, než předpokládat, že vytyčený konstrukt je platný i pro 2. polovinu 15. století.

Pro navození představy o částkách speciální berně v předhusitské době a pro vytvoření odrazového můstku pro komparaci se situací klášterů po husitských bouřích uvádím, kolik platily jednotlivé kláštery podle soupisu z roku 1418:²³⁶

Chotěšov – konvent premonstrátek u kostela sv. Václava a P. Marie	330 kop,
johanité u kostela P. Marie pod řetězem na konci mostu na Menším Městě	330 kop,
Břevnov – benediktinské opatství u kostela sv. Markéty	300 kop,
Kladruby – benediktinské opatství u kostela Nanebevzetí P. Marie	300 kop,
Nepomuk – cisterciácké opatství P. Marie	270 kop,
Sedlec – cisterciácké opatství Nanebevzetí P. Marie a sv. Jana Křtitele	240 kop,

²³² CIM II, s. 901, č. 701.

²³³ Čechura, Jaroslav: Břevnov a Strahov na počátku 15. století, in: Historia docet. Sborník prací k počtě šedesátých narozenin prof. PhDr. Ivana Hlaváčka, CSc., Praha 1992, s. 41.

²³⁴ Janák, J. – Hledíková, Z. – Dobeš, J.: Dějiny správy, s. 58.

²³⁵ Krofta, K.: Začátky české berně, s. 82.

²³⁶ CIM II, s. 901, č. 701.

Milevsko – premonstrátské opatství u kostela Nanebevzetí P. Marie	240 kop,
opatství benediktinek u kostela sv. Jiří na Pražském hradě	220 kop,
komenda německých rytířů u sv. Benedikta na Starém Městě	200 kop,
Opatovice – benediktinské opatství sv. Vavřince	200 kop,
Zlatá Koruna – konvent cisterciáků u kostela Nanebevzetí P. Marie	200 kop,
Plasy – cisterciácké opatství u kostela Nanebevzetí P. Marie	200 kop,
Teplá – premonstrátská kanonie u kostela Zvěstování P. Marii	200 kop,
Vilémov – benediktinské opatství sv. Petra a Pavla	180 kop,
Postoloprty – benediktinské opatství s kostelem P. Marie	170 kop,
Zbraslav – opatství cisterciáků Nanebevzetí P. Marie	160 kop,
Ostrov – benediktinské opatství sv. Jana Křtitele	160 kop,
Doksany – opatství premonstrátek u kostela Narození P. Marie	130 kop,
konvent křižovníků s červenou hvězdou u kostela sv. Františka Serafinského na Starém Městě	130 kop,
Hradiště ²³⁷ – cisterciácké opatství P. Marie	120 kop,
Zderaz – konvent křižovníků s červeným křížem u kostela sv. Petra a Pavla	120 kop,
Osek – cisterciácké opatství P. Marie u kostela Nanebevzetí P. Marie	100 kop,
Sázava – benediktinské opatství sv. Jana Křtitele, P. Marie a sv. Prokopa	100 kop,
Strahov – premonstrátská kanonie u kostela Nanebevzetí P. Marie	100 kop,
Louňovice – kanonie premonstrátek u kostela P. Marie	80 kop,
Teplice – opatství benediktinek s kostelem P. Marie	80 kop,
Podlažice – benediktinské opatství P. Marie	60 kop,
Želiv – kanonie premonstrátů u kostela Narození P. Marie	60 kop,
a Skalice – opatství cisterciáků s kostelem P. Marie	20 kop.

Úhrnem přispívaly tyto kláštery v rámci speciální berně do královské komory rovných 5 000 kop, což představovalo větší částku než součet komorních platů měst dohromady. Je zřejmé, že tento seznam ani zdaleka neobsahuje všechny kláštery v Čechách. Jsou do něho zahrnuty jen bohaté kláštery řádů benediktinského, cisterciáckého a premonstrátského společně s některými zástupci křižovníků a rytířských řádů. U německých rytířů u sv. Benedikta a u johanitů u paty mostu Krofta předpokládá, že snad platily za celý řád.²³⁸

²³⁷ Dnes obec Klášter Hradiště nad Jizerou.

²³⁸ Krofta, K.: Začátky české berně, s. 81.

Kláštery, jež byly založeny a nadány od soukromých zakladatelů, nepříslušely ke královské komoře.²³⁹

Tento systém, poté co prošel vírem husitské revoluce, zaznamenal dalekosáhlé změny, které se neblaze projevily na výši příjmů komory. Jednak zaniklo několik řádových institucí. Husité cíleně přepadali kláštery, které po vyrabování zapálili. Řeholníkům či řeholnicím se často podařilo uprchnout do bezpečí na své statky, nebo do jiného kláštera. Tento smutný osud potkal v roce 1420 Postoloprty, Hradiště, Louňovice a o rok později i Opatovice a Podlažice, a tyto řádové instituce tak přestaly existovat. Postižené byly i rytířské řády. Johanité v roce 1420 přesídlili z Prahy do konventu ve Strakonicih.²⁴⁰ Provincie německých rytířů prakticky zanikla, jen v Plzni a Chebsku si tito rytíři udrželi zbytky majetku.²⁴¹ Řádové instituce, které přečkaly husitské bouře, měly často v důsledku války poškozené klášterní budovy a z velké části také rozchvácený pozemkový majetek od okolních šlechticů. Konventy ve zredukované podobě v mnoha případech živořily (např. Břevnov, Kladruby, Nepomuk, Sedlec, Milevsko, Zlatá Koruna, Ostrov a Zderaz). Finanční situaci řádových institucí ztěžovaly zástavy jejich majetků českými králi, počínaje Zikmundem Lucemburským. Kromě toho hrozilo klášterům též velké nebezpečí v podobě tzv. ochran a oprav. Od husitských válek dochází postupně k úpadku duchovní části panovnické komory.

Neklidná doba se výrazně projevila na výši speciální berně, kterou kláštery králi odváděly. Bohužel prameny nám nedovolují vytvořit ucelený přehled komorních příjmů z jednotlivých klášterů. V každém případě se nejednalo o horentní sumy, které ani zdaleka nedosahovaly úrovně předhusitského období. Dá se předpokládat, že v Čechách stejně jako na Moravě zapsal klášterní berni z téměř všech klášterů už Zikmund Lucemburský.²⁴² Stejným způsobem pak přistupovali k tomuto komornímu příjmu i Jiří z Poděbrad a Vladislav Jagellonský.

Kláštery se snažily, pokud to bylo v jejich finančních možnostech, vyplatit hromniční sumu od zástavních pánů. V tomto ohledu slavil úspěch například opat Zikmund s konventem kláštera Teplá, jenž v roce 1478 uzavřel smlouvu s Purkartem, Jetřichem a Václavem z Kolovrat a na Bezdržicích, podle které se klášter po složení 600 kop českých grošů

²³⁹ Krofta, K.: Začátky české berně, s. 82.

²⁴⁰ Svátek, Josef: Organizace řeholních institucí v českých zemích a péče o jejich archivy, SAP 20, 1970, 2, s. 505–624. a Vlček, Pavel – Sommer, Petr – Foltýn, Dušan: Encyklopedie českých klášterů, Praha 1997.

²⁴¹ Macek, J.: Víra a zbožnost, s. 202.

²⁴² Borovský, Tomáš: Kláštery, panovník a zakladatelé na středověké Moravě, Brno 2005, s. 242.

zmíněným Kolovratům vykoupil z placení 50 kop ročního platu do komory, jenž král Jiří zastavil jejich otci Janovi z Kolovrat.²⁴³ Tento stav ale netrval příliš dlouho, protože již 6. března 1482 Vladislav Jagellonský zastavil Půtovi z Rýzemberka na jeho žádost hromniční plat 46 a půl kopy českých grošů z tepelského kláštera v sumě tisíc kop českých grošů. Jednalo se o odměnu za to, že mu Půta vrátil zápis Zikmunda Lucemburského jeho předkům na 1 000 kop českých grošů a že mu také odpustil dlužnou částku dalších 1 000 kop grošů za zadržený roční plat 10 kop grošů, který měl být doživotně vyplácen Vilémovi z Rýzemberka a rok pak ještě tomu, na koho přejde nárok.²⁴⁴

Podobně postupoval probošt Tristram a konvent chotěšovského kláštera, který uzavřel v roce 1481 smlouvu s bratry Kryštofem, Jiříkem, Purkatem a Felixem z Victum o královskou zástavu 100 kop míšeňských grošů hromničního platu kláštera do královské komory v sumě tisíc kop. Tato smlouva stanovovala, že pokud klášter zaplatí bratřím v určených termínech 400 kop českých grošů, vrátí se konventu králův zápis na tisíc kop včetně uvedené smlouvy. Panovník potom deklaroval, že hromničná suma nemá být nadále zastavována, pokud ji český král 500 kopami nevyplatí pro komoru.²⁴⁵

Oba uvedené příklady nelze chápat jako reprezentativní vzorek, jelikož Teplá i Chotěšov úspěšně překonaly kritické období a začaly se posléze rozvíjet v rámci možností, což se ale o většině ostatních řádových domech říci nedá. Živořící kláštery mohly jen s těží uvažovat o vyplacení zastavených berní či zboží.

U obou klášterů je uvedena hromniční suma 50 kop českých grošů (Teplá 1478 a Chotěšov 1481). O čtyři roky později se u Teplé objevuje částka nižší: 46 a půl kopy českých grošů. Je problematické určit, zda se jedná o celou speciální berní, která v té době byla odváděna do komory, či jen o její část. V každém případě se tyto částky značně liší od údajů soupisu z roku 1418 (Chotěšov 330 kop grošů a Teplá 200 kop grošů)²⁴⁶. Dá se očekávat, že v závislosti na tom, jak kláštery přicházely o svá zboží (zabráním, zástavami, prodejem apod.), jim byla komorou výše hromničné sumy snižována.

V rámci soupisu speciální berně z roku 1471 jsou vedle královských měst a hradů uvedeny i kláštery. Seznam klášterní berně se ale výčtem klášterů i jejich ročních berní shoduje se soupisem z roku 1418,²⁴⁷ což je vlastně dalším důkazem o tom, že soupis, který vznikl na sklonku vlády Jiřího z Poděbrad neměl mapovat aktuální příjmy královské komory

²⁴³ Soupis I, 2/1, s. 646, č. 2772.

²⁴⁴ Opis listiny ze 6. března 1482 – SOA Plzeň, Premonstráti Teplá, L 187.

²⁴⁵ Soupis I, 2/1, s. 689–690, č. 2946.

²⁴⁶ CIM II, s. 901, č. 701.

²⁴⁷ Krofta, K.: Začátky české berně, s. 86.

z korunního majetku. Zapsáním tohoto soupisu do desk zemských se Jiřík, který si byl nepochybně vědom žalostného stavu panovnické komory a svého brzkého konce, pravděpodobně snažil kodifikovat nárok královské komory a vytvořit tak svým nástupcům odrazový můstek pro případnou restituci „bývalého“ korunního majetku.²⁴⁸

František Slavík poukázal na skutečnost, že Táborští, jimž císař Zikmund v roce 1437 zapsal mj. i statky zaniklého louňovického kláštera se všemi jeho úroky, poplatky a užitky v celkové sumě 2 400 kop grošů,²⁴⁹ platili okolo roku 1500 do komory za již neexistující řádový dům klášterní berni, kterou vyčíslil na 164 kop 2 groše 65 peněz.²⁵⁰ František Šmahel vyloučil, že by Táborští počítali v groších míšeňských.²⁵¹ Ponechejme tedy stranou to, že tato suma je přibližně dvojnásobkem částky, která je uvedena v soupisu z roku 1418 (80 kop grošů českých).²⁵² Táborští drželi také několik vesnic klášterství strahovského a zlatokorunského, ze kterých však tuto berni neplatili. Z toho Šmahel usuzuje, že u roztržštěných statků bylo možné uniknout kontrole královské komory.²⁵³ Z této úvahy logicky vyplývá, že držitel většího množství majetků již zaniklého kláštera na sebe převzal i povinnost někdejší řádové instituce platit do královské komory speciální berni. V tomto případě není zobecňování příliš vhodné. Důvodů je hned několik. Máme k dispozici pouze jeden doklad tohoto druhu. Navíc Tábor představoval velmi specifického držitele dřívějšího klášterního zboží, což bylo způsobeno tím, že Tábor byl královským městem relativně krátkou dobu (od roku 1437)²⁵⁴ a že jako královské město byl součástí komory. Důsledkem toho byla královská komora ve výhodnějším postavení oproti novému královskému městu a moha si tak diktovat podmínky. Lze tedy chápat příklad louňovického zboží spíše jako výjimečný.

Za vlády Vladislava Jagellonského hrály kláštery jako pravidelný zdroj příjmů královské komory v porovnání s královskými městy jistě zcela zanedbatelnou úlohu.

Církevní majetky představovaly pro panovníka vítanou zásobárnu zboží, ze které mohl čerpat objekty k zastavení či k připsání částky k zápisné sumě. Vladislav Jagellonský nebyl výjimkou a tak také tímto způsobem církevní zboží využíval. Předmětem zástavní politiky se stávaly především kláštery. Nejednou se ale v zápisných listinách objevily i vsi a zboží

²⁴⁸ Srov. Krofta, K.: *Začátky české berně*, s. 86.

²⁴⁹ Listina z 30. ledna 1437 – CIM III, s. 177–180, č. 106.

²⁵⁰ Krofta, K.: *Začátky české berně*, s. 86. Srov. Šmahel, František: *Táborské vesnice na Podblanicku v letech 1420–1547*, Sborník vlastivědných prací z Podblanicka 22, 1981, s. 180.

²⁵¹ Šmahel, F.: *Táborské vesnice*, s. 180.

²⁵² CIM II, s. 901, č. 701.

²⁵³ Šmahel, F.: *Táborské vesnice*, s. 180.

²⁵⁴ CIM III, s. 167–171, č. 102.

pražského arcibiskupství,²⁵⁵ vyšehradského proboštství²⁵⁶ a pražské kapituly²⁵⁷. Církevní instituce tak často ztratily možnost spravovat a profitovat z některých vsí, poplužních dvorů, rybníků či lesů. Jiří z Poděbrad tak zahájil praxi zapisování celých klášterů.²⁵⁸ Např. v roce 1468 dal Jiřík Burianovi Trčkovi z Lípy, hejtmanu čáslavského kraje, jako náhradu za válečné výdeje, do zástavy želivské zboží.²⁵⁹ Král Vladislav pak Burianovým synům Mikulášovi, Melchisedechovi, Jiříkovi a Burianovi připisuje na tomto zboží v roce 1478 tisíc uherských zlatých a v roce 1480 pak dalších 125 kop českých grošů a k tomu jim povoluje vynaložit 25 kop na opravu želivské tvrze.²⁶⁰ V zásadě ale v Čechách Vladislav Jagellonský během let 1471–1490 nezapsal žádnou ze sledovaných řádových institucí celou. Po roce 1490 začal tento postup aplikovat na Moravě. V roce 1477 potvrdil Jindřichovi z Minsterberka držbu zboží někdejších klášterů opatovického a sezemského.²⁶¹

Větší části klášterního zboží drželi: Vilém z Konic na Kamýku u Břevnova,²⁶² Zajímači z Kunštátu u Sázavy,²⁶³ Bohuslava ze Švamberka²⁶⁴, páni ze Švihova a z Gutštejna u Kladruhu,²⁶⁵ páni z Vřesovic, z Veitmile, z Gutštejna a lounští měšťané u postoloprtského kláštera,²⁶⁶ bratři z Vrábí u sv. Jiří na Pražském hradě,²⁶⁷ bratři z Valdštejna u zaniklého Hradiště,²⁶⁸ páni ze Šternberka u Nepomuku,²⁶⁹ Bernard Bírka z Násilé, královský komorník,²⁷⁰ bratři z Černic,²⁷¹ a Václav Hrůza z Chelčic u Sedlce,²⁷² Beneš z Kolovrat

²⁵⁵ Např. Zbytky register, s. 281, č. 1847; s. 281, č. 1855; s. 282, č. 1861; s. 289, č. 1912 a NA, České gubernium – Guberniální listiny, 338.

²⁵⁶ Např. Zbytky register, s. 282, č. 1863; s. 283, č. 1864; CIM III, s. 696, č. 413; NA, ČG-L, 534; Zbytky register, s. 287, č. 1907 a s. 299, č. 1919.

²⁵⁷ Např. Soupis I, 2/1, s. 583, č. 2514; Zbytky register, s. 286, č. 1892 a s. 297, č. 96.

²⁵⁸ Borovský, T.: Kláštery, s. 229.

²⁵⁹ Vlček, P. – Sommer, P. – Foltýn, D.: Encyklopedie českých klášterů, s. 707.

²⁶⁰ NA, ČG-L, 266.

²⁶¹ AČ VI, s. 511, č. 124.

²⁶² Dne 19. března 1478 dotyčnému Vladislav připsal na 5 vsích břevnovského kláštera, které mu zastavil král Jiří 200 uherských zlatých. – NA, ČG-L, 312.

²⁶³ Macek, J.: Víra a zbožnost, s. 202.

²⁶⁴ Dne 21. června 1482 mu Vladislav potvrdil držení vsí a majetku, které má v držení od kladrubského kláštera. – Soupis I, 2/1, s. 705, č. 3003.

²⁶⁵ Macek, J.: Víra a zbožnost, s. 202.

²⁶⁶ Macek, J.: Víra a zbožnost, s. 202.

²⁶⁷ Dne 25. ledna 1477 jim král potvrzuje v náhradu za škody, které utrpěli při jeho tažení do Slezska na svých statcích v hradeckém kraji, zástavní právo na 3 vsi svatojiřského kláštera. – NA, Archivy českých klášterů zrušených za Josefa II., ŘB sv. Jiří 141.

²⁶⁸ NA, ČG-L 286. a Zbytky register, s. 292, č. 39.

²⁶⁹ Macek, J.: Víra a zbožnost, s. 203.

²⁷⁰ Roku 1474 mu král povolil vyplatit městečko Týnec a 10 vesnic, které kdysi patřily sedleckému klášteru. – Macek, J.: Víra a zbožnost, s. 211.

²⁷¹ V roce 1485 drželi Václav a Mikeš z Černic 3 vsi kláštera. – NA, ČG-L, 341.

²⁷² Kolem roku 1472 mu Vladislav zapsal městečko Týnec a 7 vsí sedleckého kláštera ve 2 300 kopách českých grošů. – Zbytky register, s. 281, č. 1848.

na Libštejně²⁷³ a Berkové z Dubé u Plas,²⁷⁴ Jan Ilburk z Vřesovic u teplického kláštera,²⁷⁵ bratři Vok a Petr z Rožmberka u zlatokorunského kláštera,²⁷⁶ Benedové u Zbraslavy,²⁷⁷ Zdeněk ze Šternberka a pán z Plavna u tepelského kláštera,²⁷⁸ Hertvík z Ostružna u Chotěšova,²⁷⁹ páni ze Švamberka u Milevska²⁸⁰ a Vilém z Konic na Kamýku²⁸¹ a páni z Házmburka u Doksan²⁸². Podaný výčet nepředstavuje v žádném případě ucelený přehled zástavních držeb, ale má pouze orientační charakter. Vedle těchto „zástavních magnátů“ existovalo mnoho drobných zástavních pánů, kteří ovládali např. jen jednu klášterní ves.

Jakmile se finanční situace kláštera částečně konsolidovala, snažili se jeho představení vyplatit alespoň některé ze zastavených statků a obnovit si tak přísun poddanských platů. K takovému kroku potřeboval klášter povolení od panovníka. Vladislav tak například na žádost zlatokorunského opata Mikuláše potvrdil klášteru dne 10. října 1479 všechna vydaná privilegia a k tomu mu ještě povolil vyplatit zastavené statky.²⁸³ Též Chotěšov od krále získal 20. dubna 1480 stejné výsady.²⁸⁴ Obdobnou listinu vystavil král Vladislav 1. června 1480 i Plasům.²⁸⁵ Také abatyši Kunce a konventu svatojiřského kláštera panovník povolil vyplatit ze zástavy město Třebenice a jiné nejmenované klášterní statky.²⁸⁶ V poněkud omezené podobě udělil panovník privilegium opatu Václavovi a konventu želivského kláštera, kterým dal souhlas vyplatit královské zástavy pouze do výše 2 000 kop českých grošů.²⁸⁷ U těchto řádových institucí, které si nechaly od krále vystavit povolení k výkupu, se dá předpokládat dobré finanční zázemí, které jim umožňovalo plánovat i investovat v dohledné době do navrácení některých zastavených majetků.

²⁷³ Dne 16. února 1484 mu Vladislav zastavil berni z poloviny městečka Kralovice a ze 14 vsí a 5 mlýnů v sumě 500 kop českých grošů. – AČ VIII, s. 494–495, č. 129.

²⁷⁴ Macek, J.: Víra a zbožnost, s. 204.

²⁷⁵ Dne 8. ledna 1486 panovník povolil Kryštofovi a Felixovi z Victum vyplatit po smrti Jana Ilburka z Vřesovic 5 vsí teplického kláštera. – Soupis I, 2/1, s. 791, č. 3393.

²⁷⁶ V listě z 11. listopadu 1488 ustanovuje Vladislav, aby statky zlatokorunského kláštera zastavené bratrům z Rožmberka nebyly do Vokovy smrti nikým vyplaceny. – NA, AZK, ŘC Zlatá Koruna 51.

²⁷⁷ Macek, J.: Víra a zbožnost, s. 204.

²⁷⁸ Král Vladislav se v roce 1475 pokoušel přimět oba, aby vrátili klášteru poddanské vesnice podle usnesení benešovského sněmu z roku 1473. – Macek, J.: Víra a zbožnost, s. 204.

²⁷⁹ Panovník mu 11. ledna 1481 zastavil mj. 6 vsí chotěšovského kláštera v sumě 600 kop českých grošů. Byla to odměna za to, že mu Hertvík vrátil dva zástavní listy. – NA, AZK, ŘP Chotěšov 194.

²⁸⁰ Macek, J.: Víra a zbožnost, s. 203.

²⁸¹ Vladislav mu na 2 vsích doksanského kláštera 26. listopadu 1479 připsal 175 kop českých grošů, 100 uherských zlatých a 100 rýnských zlatých, které si od něho vypůjčil. – NA, AZK, ŘP Doksany 35.

²⁸² Macek, J.: Víra a zbožnost, s. 203.

²⁸³ NA, ČG-L, 317.

²⁸⁴ NA, AZK, ŘP Chotěšov 193.

²⁸⁵ NA, AZK, ŘC Plasy 132.

²⁸⁶ NA, AZK, ŘB sv. Jiří 142.

²⁸⁷ Soupis I, 2/1, s. 674, č. 2885.

Výsledkem jednání mezi klášteřem a zástavním pánem byla smlouva, ve které byly stanoveny podmínky vyplacení. Takovouto dohodu či vlastní vykoupení si opat s konventem nechal pro jistotu pojistit ještě listinou od panovníka. Král Vladislav ku příkladu potvrdil 18. května 1480 vykoupení poloviny městečka Kralovic a dalších statků plaských klášteřem od Hanuše z Kolovrat, probošta a administrátora pražského kostela.²⁸⁸ Obdobným dokladem je i Vladislavova listina z 20. dubna 1490, ve které potvrdil smlouvu tepelského klášteřa s Jindřichem ze Švamberka a jeho strýci o vyplacení vsi Čerňovice ze zástavy.²⁸⁹

Stejně jako královská města se i klášteřy snažily ochránit před případným zapisováním svého majetku a pokoušely se od panovníka získat písemný slib o jejich budoucím nezastavování. Král Vladislav vydal mnohá taková ubezpečení, ale na rozdíl od slibů, které dával královským městům, se tyto vztahovaly ve většině případů pouze na konkrétní majetek (ves, rybník atd.). Tak například potom, co Pavel Kníže ze Sulevic nadal v roce 1477 cisterciácký klášteř v Oseku horní polovinou vsi Jenišův Újezd s podacím tamního kostela sv. Bartoloměje, s lidmi s platem 18 kop českých grošů a vším příslušenstvím, slíbil Vladislav Jagellonský za sebe i za budoucí české krále je od klášteřa již nikdy neoddělovat ani jinak nezczizovat.²⁹⁰ Panovníkovým slibem se v roce 1479 pojistili také tepelští mniši, kteří se domluvili s Jindřichem a Kryštofem Lantvistem z Rebersreutu a na Plané na stavbě rybníka na hranicích jejich panství. A právě k neodcizení poloviny tohoto rybníka od klášteřa se následně král Vladislav zavázal.²⁹¹ Zajímavá je situace kolem vsi břevnovského klášteřa Výšice, kterou držel bez zápisu Markvart z Rakovic, jenž ji byl ochoten vrátit pod podmínkou, že ji čeští panovníci neodrhnou od klášteřa. Opat Řehoř a konvent břevnovského klášteřa se tedy obrátili na Vladislava, aby poskytl v tomto směru záruky. Panovník jim vyšel vstříc a dne 4. dubna 1483 jim v dané záležitosti vystavil listinu.²⁹²

Další příležitost vedle nadání šlechticem, stavby rybníka či podmínky návratu zczizené vesnice, kdy si klášteřy nechaly vystavit listinu s panovníkovým ujištěním ohledně nezapisování určitého zboží, představovalo skutečněné vyplacení zastaveného majetku a jeho návrat pod klášteřní správu. K tomu došlo například v roce 1490, kdy tepelský klášteř vyplatil ves Čerňovice ze zástavy od Jindřicha ze Švamberka.²⁹³ U této příležitosti je potřeba uvést, že se slib panovníka na nezczizování objevuje v listinách vždy společně s dalším aktem (např. potvrzení nějaké smlouvy či privilegií klášteřa). V menším počtu případů se

²⁸⁸ NA, AZK, ŘC Plasy 131.

²⁸⁹ SOA Plzeň, Premonstráti Teplá, L 161.

²⁹⁰ NA, ČG-L, 305/2.

²⁹¹ SOA Plzeň, Premonstráti Teplá, L 170.

²⁹² NA, Benediktini – klášteř Břevnov, 243.

²⁹³ SOA Plzeň, Premonstráti Teplá, L 181.

Vladislavovo ujištění vztahuje na celý majetek kláštera. Tak se tomu stalo v roce 1481, kdy Vilém Zub z Landštejna postoupil klášteru ve Skalici určité zboží a požádal následně panovníka, aby tomuto řádovému domu vystavil listinu. Vladislav mu vyhověl a 13. června 1481 se zaručil nezapisovat skalický klášter i s novým nadáním.²⁹⁴ Opatu Mikulášovi se 21. července 1490 podařilo dosáhnout královské záruky pro vilémovský klášter včetně inkorporovaného proboštství v Uherčicích na Moravě. Kromě toho Vladislav Jagellonský v téže listině nařídil vrátit klášteru bezprávně odňaté statky.²⁹⁵ Účinek takového nařízení je více než pochybný. Rozhodně ale tyto akty královské vůle představují počínající úsilí Vladislava Jagellonského o zastavení rozkladu duchovní části komorního majetku. Během vlády tohoto panovníka došlo k obratu od zápisů církevních statků ke snaze o obnovu duchovní části komory, i když spíše prostřednictvím „*nahodilých a nedůsledných pokusů o řešení situace konkrétních fundací*“. Zřejmě ale tato činnost přispěla ke zpomalení rozkladu klášterních majetků a vytvořila jeho nástupcům na českém trůně základnu pro restituční snahy.²⁹⁶ Vladislav nebyl navíc schopen odolávat většímu tlaku a zbývající části komory tak byly stále ohroženy.²⁹⁷

Sekularizaci napomohlo také předávání „opravy“ nad některými kláštery panským rodům. Jednalo se o jeden z důsledků husitských válek. Podle Josefa Macka lze rozlišit „obranu“ a „opravu“. Obránce kláštera byl feudální pán, který přebíral péči o bezpečí členů konventu a spravoval jejich majetek. Oprávce řádové instituce měl kromě toho držet i patronátní práva.²⁹⁸ Právo ochrany nad církevními statky vzbuzovalo zájem u šlechty z několika důvodů, kterými byly především pevný plat, nakládání s nemovitým majetkem, vybírání dávek za výkon soudnictví, využívání klášterních poddaných k robotám a jednorázovým odvodům naturálií. Výhodná byla i oprava jednotlivých vsí, neboť byla rovněž spojena s pevnou dávkou.²⁹⁹ Oprava znamenala v zásadě nadvládu světských feudálů nad kláštery a vykonávali ji většinou představitelé katolického panstva, kteří uchvátili klášterní zboží.³⁰⁰ Klášterními obránci byli například páni ze Švamberka u Kladruhu³⁰¹ a Milevska³⁰², bratři z Valdštejna u Hradiště nad Jizerou³⁰³ a Vilém Zub z Landštejna

²⁹⁴ AČ XIV, s. 411–412, č. 22.

²⁹⁵ NA, ŘBB, 246.

²⁹⁶ Borovský, T.: Kláštery, s. 232.

²⁹⁷ Borovský, T.: Kláštery, s. 240.

²⁹⁸ Macek, J.: Víra a zbožnost, s. 201.

²⁹⁹ Borovský, T.: Kláštery, s. 257.

³⁰⁰ Macek, J.: Víra a zbožnost, s. 201.

³⁰¹ Macek, J.: Víra a zbožnost, s. 202.

³⁰² Macek, J.: Víra a zbožnost, s. 203.

u Vilémova³⁰⁴. Mezi oprávněné patřili například Trčkové z Lípy, kteří „pečovali“ o želivský klášter.³⁰⁵ Patroni kláštera se někdy pokoušeli připojit výnosnou část klášterního majetku převést do svého vlastnictví.³⁰⁶ U komorních klášterů mohla šlechtická ochrana přispět i k jejich zániku. Příkladem této krajní varianty jsou moravské kláštery Vizovice, Třebíč a Oslavany.³⁰⁷ Je docela dobře možné, že „*král vybíral od obránců nezanedbatelné poplatky*“.³⁰⁸

³⁰³ Macek, J.: Víra a zbožnost, s. 212.

³⁰⁴ Dne 13. června 1481 dovolil král Vladislav Vilémovi Zubovi z Landštejna, aby po dobu svého života spravoval klášter a ustanovil v něm s radou opatů sedleckého a zbraslavského nového opata, pokud by starý v řádu nechtěl setrvat. – AČ XIV, s. 411–412, č. 22.

³⁰⁵ Dne 27. října 1485 dal král Vladislav bratrům Melchisedechovi, Mikulášovi a Burianovi z Lípy na Lipnici na 10 let od výplaty želivského zboží „opravné“ z želivského kláštera odváděné v naturáliích a patřící kdysi jejich otci Burianovi doživotně. – NA, ČG-L, 266.

³⁰⁶ Borovský, T.: Kláštery, s. 226.

³⁰⁷ Borovský, T.: Kláštery, s. 224.

³⁰⁸ Macek, J.: Víra a zbožnost, s. 211.

3.1.5. Zástavy korunního majetku:

Tato podkapitola je obecným pojednáním o problému. Konkrétní případy týkající se zástav královských měst, hradů, panství a klášterů jsou součástí předchozích kapitol.

V případě, že panovník potřeboval někomu vyplatit jistou sumu peněz, kterou neměl v tu chvíli k dispozici, bylo pro něho nejjednodušší sáhnout k zastavení části korunního majetku. Vladislav Jagellonský se k této možnosti v důsledku nedostatečného přílivu financí do královské komory poměrně často uchýloval. Již při svém nástupu na trůn převzal totiž komoru, jejíž finanční zdroje byly značně omezené. Vladislav byl nucen zastavovat zbytky korunního majetku a tím dále snižoval opět komorní příjmy.

Touto politikou byly na prvním místě postiženy církevní majetky, zejména klášterní zboží. Nebylo již možné zapisovat ve větší míře královské hrady, neboť již byly téměř všechny zastaveny. Jagellonský panovník mohl ještě zapisovat vsi z komorních panství a královská města. Je ale nutno podotknout, že města byla zástavami postižena o poznání méně než kláštery. Tato praxe vedla k postupnému snižování korunního majetku. Jen v několika případech došlo k navýšení královského zboží. A to např. při vyplacení ze zástavy či při návratu zboží ke komoře v důsledku odúmrti.

Princip zástavy spočíval v tom, že panovník zapsal nějaké osobě určitou sumu, kterou si od ní půjčil, nebo kterou jí dlužil za její služby na nějakém majetku (např. vesnici, poplužním dvoře, rybníku, platu apod.). Častá byla také praxe, že osoba, která vlastnila zástavní list na nějaké zboží, ho vrátila králi a on jí za to zapsal jiný majetek v odpovídající hodnotě. K tomu docházelo v případech, kdy měl král velký zájem na již zastaveném zboží. Dokladem o zástavě byla listina, kterou vystavila královská kancelář. Důsledek zapsání např. vsi spočíval v tom, že její majitel zůstal stejný (král či klášter), ale změnil se držitel (místo krále zástavní pán). Tomu pak plynuly po dobu, kdy mu byla vesnice zastavena, komorní a poddanské platy.

V zásadě trvala zástavní držba do té doby, dokud nebylo zboží vyplaceno. To ale nebylo „dočasnými“ držiteli vítáno, a proto se tomu snažili vyhnout. Možností měli k dispozici hned několik. V první řadě mohlo docházet k navýšování zápisné sumy. Čím větší totiž byla zástavní částka, tím menší byla pravděpodobnost, že by se panovník pokusil o vyplacení zástavy. Další částka mohla být připsána na základě opětovné půjčky panovníkovi. Král také mnohdy připsáním k zástavní sumě kompenzoval držiteli náklady, které mu vznikly stavebními úpravami na zástavním zboží. V letech 1471–1490 je možné u Vladislava Jagellonského sledovat tendenci spíše připisovat sumy než vlastní zastavování zboží.

Druhou možnost, jak zabránit vyplacení, představovalo získání výsady od krále, která by uhrazení zápisné sumy nějak omezovala. Riziko, že by král umožnil někomu jinému zástavu vyplatit, eliminovalo ustanovení, že zástavní částka může být splacena pouze panovníkem či církevní institucí. Často se také držitelé snažili dosáhnout povolení, aby majetek nemohl být za jejich života, příp. i za života syna nikým vyplacen. Kromě toho existovala řada dalších možných podmínek, pomocí nichž se dalo splacení zástavní sumy poněkud zkomplikovat. Zápisné listy mohli jejich majitelé odkazovat či prodávat. Pokud došlo k vyplacení, bývalý držitel vracel zápisný list králi.

Jednotlivé zástavní sumy i připsané částky se převážně pohybovaly v řádu několik set kop českých grošů. Nejvyšší zaznamenanou hodnotou, kterou Vladislav Jagellonský mezi léty 1471 a 1490 zapsal bylo 24 000 uherských zlatých. V roce 1490 v nich panovník zastavil zámek Hlubokou.³⁰⁹ Za povšimnutí stojí skutečnost, že se tak stalo až na konci mnou sledovaného období. Naopak nejmenší zástavní částku tvoří 6 kop českých grošů, ve které zapsal Vladislav roku 1472 louku Boršovnu sedleckého kláštera horníkům Janovi Mlýnkovi a Burianovi.³¹⁰

³⁰⁹ AČ X, s. 375–376, č. 153.

³¹⁰ Zbytky register, s. 280, č. 1846.

3.1.6. Židé:

Židé se usazovali především v královských či poddanských městech. Na základě zvláštní královské ochrany byli vyňati z městského práva. Byli označováni za „*servi camere*“ a byli tak podřízeni přímo králi.³¹¹

Základ panovníkova příjmu z židovského regálu představoval pravidelný roční plat, který byl označován jako zvláštní židovská daň. Ta byla vybírána jednotlivými židovskými obcemi a jejich správními orgány a odevzdávána přímo komoře.³¹² „*Vcelku šlo o velkou částku, postupem času zvyšovanou.*“³¹³ Vybraná suma se ve 14. století pohybovala kolem 400 kop českých grošů ročně.³¹⁴ V roce 1527 pak židovská daň obnášela částku 4 000 rýnských zlatých.³¹⁵

Nejpozději od roku 1473 museli židé platit i zemskou pomoc (viz kapitola o obecně berni).³¹⁶ Za vlády krále Vladislava se snažily na židech participovat i městské rady a šlechtické vrchnosti tím, že na ně začaly uvalovat své vlastní daně, které mnohdy svou výší překračovaly částku odváděnou do královské komory.³¹⁷

O tom, zda židé patřili také mezi královské věřitele, se dá jen spekulovat, protože nejsou dochována prameny, které by tuto problematiku osvětlovaly.

³¹¹ Janák, J. – Hledíková, Z. – Dobeš, J.: Dějiny správy, s. 211.

³¹² Janák, J. – Hledíková, Z. – Dobeš, J.: Dějiny správy, s. 211.

³¹³ Pěkný, Tomáš: Dějiny židů v Čechách a na Moravě, Praha 1993, s. 197.

³¹⁴ Janák, J. – Hledíková, Z. – Dobeš, J.: Dějiny správy, s. 64.

³¹⁵ Pěkný, T.: Dějiny židů, s. 198.

³¹⁶ Viz podkapitola „Obecná berně“.

³¹⁷ Pěkný, T.: Dějiny židů, s. 198.

3.2. Odúmrť šlechtických statků

3.2.1. Odúmrť:

Odúmrť patří mezi královské nápady čili dědické nároky. Provolací řízení se konstitovalo ve 14. století a proklamační právo bylo specifické pro dvorský soud.³¹⁸ Král uplatňoval své odúmrtní právo v případě, že zemřel šlechtic, který neměl dědice či „*nedílné příbuzné*“³¹⁹ do 4. kolena“ a který také neučinil „*právní pořízení testamentem, dědičným spolkem, deskami nebo nápadními zápisy*“. Toto panovnickovo právo se vztahovalo ve dvou případech i na věna. Jednalo se o věno matky, která byla „*přijata od synů, provdala se podruhé a umřela s manželem bez pořízení*.“ Za druhé to pak bylo „*věno z prvního manželství u ženy podruhé vdané, která neměla z prvního manželství děti a své věno zaživa nikomu nedala ani dědičným spolkem, ani zápisem v deskách*“.³²⁰

Mezi další královské nápady patří „*léna spadlá na korunu pro nepřijetí léna, pro nedostatek nápadníků nebo pro zpronevěru, jmění zločinců, kteří propadli hrdlo a statky, a konfiskovaný majetek*“.³²¹

³¹⁸ Burdová, Pavla: Desky dvorské, SAP 47, 1997, s. 84.

³¹⁹ Souvisí to s institucí nedílu, kdy tito příbuzní společně vlastnili komplex majetku a podíleli se na výnosu podle rozhodnutí hlavy nedílu. Každý vlastnil ideální podíl. Tyto podíly byly individuálně neurčené a jejich vlastníci jimi sami nedisponovali, ani se nemohli oddělit. Až do vymření posledního člena nedílu, nemohl král uplatnit své odúmrtní právo. – Malý, Karel a kol.: Dějiny českého a československého práva do roku 1945, Praha 1999, s. 108.

³²⁰ Dřímál, Jaroslav: Královský prokurátor a jeho úřad do roku 1745, SAP 19, 1969, s. 355.

³²¹ Dřímál. J.: Královský prokurátor, s. 355.

3.2.2. Správa odúmrti:

Odúmrt' spadala do kompetence královského prokurátora (procurator devolutionum regalium). Tomuto úřadu je potřeba věnovat větší pozornost, protože zaujímal v rámci královské fiskální správy důležité místo. Jeho počátky spadají do vlády Ladislava Pohrobka k roku 1453. Během let 1471–1490 se v této funkci postupně vystřídaly tři osoby: Čeněk z Klinštejna a ze Škvorce³²² (1457–1481)³²³, Jan Tluksa z Vrábí (1481–1483)³²⁴ a Bohuslav ze Svinař a Litovic (1483–1489)³²⁵. Prokurátor neměl k dispozici žádné permanentní pomocníky. Odměnou za práci mu bylo 10 procent z každé odúmrti a k tomu ještě „*různé výsluhy ze statků, které odúmrtěmi nebo jinak spadly na krále*“³²⁶. Úkolem prokurátora bylo zastupovat krále a hájit zájmy fisku na soudech i mimo ně. Jednalo se především o královské nápady, majetková práva, některé trestní věci, neposlušnost královských manů a vymáhání dlužné berně. Mnohdy též plnil funkci panovníkova posla k deskám zemským a dvorským. Výjimečně král pověřoval prokurátora plněním zvláštních posláních (převážně diplomatických). Prokurátor byl v neposlední řadě i rádcem vladaře v právních záležitostech. Prokurátor byl rovněž předurčen k tomu, aby se podílel na zákonodárných pracích.³²⁷ Postupně se pak do sféry jeho působení dostaly i královské kláštery. Zastupoval je na soudech, pečoval o to, aby se jejich kmenové jmění neztenčovalo, a vydával dobrá zdání o zcizování klášterního majetku.³²⁸ Lze předpokládat, že se královský prokurátor mohl vyskytnout mezi přísedícími soudu dvorského a komorního³²⁹.

Královský prokurátor vyhledával všechny odúmřelé statky v deskách a vedl o nich evidenci.³³⁰ Čeněk z Klinštejna to dělal až tak zodpovědně, že si na něho stěžovali páni i rytíři na volebním sněmu v Kutné Hoře v květnu 1471. Dokonce tam padly i hlasy volající

³²² Zároveň zastával funkci vyšehradského purkrabího (1467–1479) a jako jediný z těch třech také působil v královské radě (1471–1481) – Macek, J.: O listinách, s. 120.

³²³ Dřímál, J.: Královský prokurátor, s. 354.

³²⁴ Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 322.

³²⁵ Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 322.

³²⁶ Je doloženo, že v letech 1471–1480 se král Vladislav třikrát vzdal svého práva odúmrti ve prospěch prokurátora Čenka z Klinštejna (dvakrát v roce 1473 a jednou v roce 1474). – AČ XXXVII/1, s. 800–803, 841–845 a 2, s. 935–937. U Bohuslava Litovského ze Svinař je jisté, že za dobu svého působení dostal od krále právo na odúmrt' dvakrát formou listu (1483 a 1485). – NA, DD 26, s. 211 a 237–238.

³²⁷ Dřímál, J.: Královský prokurátor, s. 355.

³²⁸ Dřímál, J.: Královský prokurátor, s. 357.

³²⁹ Jako přísedící komorního soudu jsou doloženi Čeněk z Klinštejna (1471–1480) a Bohuslav Litovský ze Svinař (1485–1489). – Dragoun, Michal – Mařa, Petr: Komorní Soud za Vladislava Jagellonského (1471–1488), SAP 47, 1997, s. 285–290.

³³⁰ Macek, Josef: O listinách, s. 53.

po zrušení úřadu královského prokurátora, k čemuž ale nedošlo.³³¹ Oslabení královské vlády se pak po roce 1478 projevilo i v působení prokurátora.³³²

Prokurátor informoval o uvolněném statku nejvyššího dvorského sudího, který se v něj měl prostřednictvím manů uvázat. Písař desk dvorských si zapsal odúmrt' do svého registru. Král mohl se svým právem na odúmrt' nakládat libovolně podle své vůle. Odúmrtí statky nezůstávaly komoře,³³³ často se stávalo, že je panovník dával jako „výsluhy“ svým služebníkům nebo jako „výprosy“ šlechticům, kteří si je vyprosili jako odměnu za své služby.³³⁴ Mezi výprosníky se také setkáváme s osobami, které byly v blízkém příbuzenském vztahu k zemřelému. Rozeznat v praxi, zda se jedná striktně o výsluhu nebo o výprosu, je značně problematické, protože v zápisech desk dvorských je ve většině případů uvedeno „*pro serviciis suis gracie*“. V menší míře se pak uvádí „*ex gracia sua speciali*“ a výjimečně chybí zdůvodnění úplně.

Následný krok byl na králi, který informoval úřad desk dvorských o svém postupu. Dělo se tak v zásadě trojím způsobem. Panovník mohl nechat vystavit tzv. list na odúmrt', který byl určen úředníkům desk dvorských. Z diplomatického hlediska se jedná o mandát či list otevřený, který byl psán na papíru. Písař desk dvorských si opsal znění listu do tzv. „*kvaternu královských reskriptů*“ (*litterarium regalium*).³³⁵ Druhou možností bylo sdělit tuto informaci prostřednictvím posla. Prostředníky se mohli stát výhradně členové královské rady. Nejčastěji se tohoto úkolu zhostil královský prokurátor, na druhém místě pak následovaný nejvyšším komorníkem Království českého. Mezi léty 1471 a 1480 to jsou Čeněk z Klinštejna, královský prokurátor, Vilém z Rýzmberka a na Rábí, nejvyšší komorník Království českého, Jan Jenec z Janovic a na Petršpurce, nejvyšší purkrabí pražský, Mikuláš z Landštejna, nejvyšší písař desk zemských, Pavel z Jenštejna, Jan z Rýzmberka a na Rábí, maršálek královského dvora, Beneš z Veitmile, mincmistr v Kutné Hoře a purkrabí na Karlštejně, Litvín z Klinštejna, královský komorník, Jan Berka z Dubé a z Lipého, královský komorník, Fridrich ze Šumburka, Jaroslav Berka z Dubé a z Lipého, nejvyšší dvorský sudí, a Aleš Berka z Dubé a z Kuřích Vod. V 80. letech jsou to například Jan z Roupova, nejvyšší písař desk zemských, Jan ze Šelnberka, kancléř Království českého,

³³¹ Dřímál. J.: Královský prokurátor, s. 353.

³³² Dřímál. J.: Královský prokurátor, s. 354.

³³³ Burdová, P.: Desky dvorské, s. 84.

³³⁴ Šebánek, Jindřich – Fiala, Zdeněk – Hledíková, Zdeňka: Česká diplomatika do roku 1848, Praha 1984, s. 140.

³³⁵ Výjimkou pro období 1471–1480 je případ z ledna 1474, kdy králův darovací list ve prospěch Pavla, kuchaře na Karlštejně, nebyl do knihy opsán. – AČ XXXVII/1, s. 846.

a Albrecht z Leskovce, nejvyšší podkomoří. Poslední a nejméně užívaný způsob byl ten, že král oznámil tuto skutečnost přímo písaři desk dvorských.³³⁶

Na králův pokyn sepsal již zmiňovaný písař tzv. list proklamační (*littere proclamacionis*),³³⁷ který byl následně doručen do nejbližšího města, resp. měst od úmrtního statku, kde byl v trhových dnech po tři dny oznamován. Kdo by se domníval, že má k svolanému statku lepší právo než král, měl tento nárok do 14 dnů dokázat před dvorským soudem. Po svolání byl list opatřen městskou pečeti a poslán zpět do deskového úřadu, kde byl zapsán do tzv. „*kvaternů svolávacích*“ (*Liber proclamacionum*).³³⁸

Pokud se někdo se svými právy přihlásil, došlo k soudnímu líčení před dvorským soudem. Za normálních okolností zastupoval krále při soudním procesu prokurátor. V případě, že panovník své odúmrtní právo daroval, hájil se výprosník sám.

Nakonec byl obdarovaný, nebo vítěz sporu obvykle uveden komorníkem desk dvorských do statku. Tento proces je označován jako tzv. zvod. Nejprve místosudí odhadnul cenu statku a písař poté vystavil odhadní list. Po splnění úkolu byl ten tento list vrácen deskovému úřadu a písař zaznamenal zvod do svého protokolu. Úředníci dostávali za úkon stanovené taxy a cestovné, které bylo vypočítáno podle vzdálenosti statku od Prahy.³³⁹ Noví manové byli povinni složit před deskovým úřadem slib věrnosti králi a zavázat se, že se budou dobře pečovat o svěřené manské statky. Panovník často propouštěl lenní statky z manského závazku a prohlásil je za svobodné.³⁴⁰

³³⁶ Pro léta 1471–1480 ho máme doložený pouze jednou, a to 15. února 1473, kdy král informoval písaře Václava Baština z Libouše o výsluze pro Viléma z Rýzmburka a na Rábí. – AČ XXXVI/2, s. 1209.

³³⁷ Macek, J.: O listinách, s. 53.

³³⁸ Burdová, P.: Desky dvorské, s. 84.

³³⁹ Burdová, P.: Desky dvorské, s. 85.

³⁴⁰ Burdová, P.: Desky dvorské, s. 86.

3.2.3. Pramenná východiska:

Mé závěry vychází z poznatků, které jsem načerpal z následujících pramenů. V první řadě se jednalo o edici *Čtvrté knihy provolací desk dvorských*, kterou vydal Gustav Friedrich.³⁴¹ Ta zahrnuje období let 1471–1480 a území Čech. Obsahuje 144 zápisů, které představují všechny případy, kdy panovník někomu daroval svého právo na odúmrt', přičemž odúmrtní statek ležel v některém českém kraji.

Druhý pramen představuje tzv. *kvatern královských reskriptů*,³⁴² kopiář listů na odúmrt'. Jeho význam tkví také v tom, že se jedná o jedinou dochovanou úřední knihu, jež eviduje v chronologickém pořadí písemnosti jednoho druhu, které vydal Vladislav Jagellonský v první polovině své vlády. Celkem je v něm opsáno pro období 1471–1490 184 darovacích listů, z čehož 110 zápisů připadá na dobu po roce 1481. Je nutné poznamenat, tento pramen bohužel nereflektuje případy, kdy král předal své právo pouze ústně.

Rozbor zápisů ve výše zmiňované edici ukázal, že poměr písemné a ústní komunikace mezi králem a deskovým úřadem je přesně 1 : 1. Vyhotovení písemného rozhodnutí bylo ovlivněno několika faktory. Ku příkladu předání ústního pokynu po poslovi bylo praktikováno zejména v případě, že král daroval své právo členovi úřadu desk dvorských. Podstatné bylo také to, zda panovník sídlil v Praze či nikoliv. Zhruba polovina listů má uvedeno v datační formuli jiné místo než Prahu či Pražský hrad. To stojí za povšimnutí, protože se pohybujeme již v době, kdy měl král své stálé rezidenční sídlo, které opouštěl pouze při výjezdech a to jen na relativně krátkou dobu.³⁴³

³⁴¹ AČ XXXVII/1–3.

³⁴² NA, DD 26, s. 174–254.

³⁴³ Vladislav Jagellonský využíval dvou rezidenčních měst. Na prvním místě to byla samozřejmě Praha, ve které sídlil na Královském dvoře na Starém Městě (do července 1483)³⁴³ a později pak na Pražském hradě (od počátku dubna 1485)³⁴³. Druhým městem, kde panovník často setrval ale o poznání kratší dobu, je královské horní město Kutná Hora. Zde měl Vladislav zázemí na Vlašském dvoře, ve kterém sídlila mincovna i úřad mincovní a horní. Z tohoto pohledu představují listy na odúmrt' též velice cenný materiál pro studium královského itineráře.

3.2.4. Význam odúmrti pro krále:

Před započítáním úvah o významu odúmrtí je potřeba si uvědomit, že král neuděloval výprosníkovi odumřelý statek, ale pouze své právo k takovému statku. Dotyčný totiž nemusel tento majetek nakonec vůbec získat, pokud se někomu podařilo před dvorským soudem prokázat, že má lepší právo než král.³⁴⁴

Pro vytvoření představy, k jakým účelům král využíval své právo odúmrti, je důležité, podívat se na přehled osob, v jejichž prospěch se král alespoň dvakrát vzdal svého práva. Jedná se spíše o orientační žebříček, protože v něm nejsou reflektovány ústní pokyny krále deskovému úřadu, ke kterým došlo v letech 1481–1490 prostřednictvím poslů.

Nejvíce přízně Vladislav v tomto ohledu věnoval svým předním komorníkům, kteří obdrželi toto právo šestkrát. Jednalo se o Bernarda Bírku z Násilí³⁴⁵, který byl také královským radou, (3x v roce 1474 a 1475) a Zikmunda Korcbacha z Vítkova (1476, 1478, 2x v roce 1480 a 1483).

V pěti případech král pamatoval na Václava ze Svárova, mistra své kuchyně, (1472, 2x v roce 1476, 1476 a 1481) a Jana ze Šelnberka, kancléře Království českého a královského radu (2x v roce 1483, 1484, 1485 a 1487). Do této skupiny patří i „nerozlučná“ dvojice Václav Baštin z Libouše, místosudí desk dvorských, a Martin z Dobronína, písař desk dvorských, kteří byli společně bez pochyby odměňováni za vykonávání svých úřadů (1475, 1477, 2x v roce 1479, 1484).

Čtyřikrát se z této výsady mohli těšit Kryštof Opl z Fictum, královský rada, královský komorník a pak maršálek královského dvora, (1472, 1474, 1475 a 1485), Václav Solský ze Sulevic, královský dvořan, (1474, 1483, 2x v roce 1485), Jan z Tedražic, protonotář královské kanceláře, (1482, 1483, 1484 a 1487) a Jan z Roupova, královský rada, hofmistr královského dvora a od 1485 nejvyšší písař desk zemských, (4x v roce 1485).

Třikrát král tímto způsobem ocenil Beneše z Kolovrat a z Libštejna, královského radu, fojta Šestiměsti a hejtmana slánského kraje, (1474, 1479 a 1483), Čenka z Klinštejna, královského radu a prokurátora, (2x v roce 1473, 1474), Mikuláše z Landštejna, nejvyššího písaře desk zemských, maršálka královského dvora a královského radu, (2x v roce 1472, 1483), Fridricha ze Šumburka, hejtmana hradeckého kraje a hejtmana trutnovského, (1472,

³⁴⁴ To se stalo například Jiříkovi Mihulovi z Kostelce, královskému dvořanu, kterému Vladislav přenechal 21. listopadu 1477 své právo na odúmrtí ve Chlistovicích a Kralkovicích. Ale před dvorským soudem dokázal Jan z Říčan a z Ledče, že má větší nárok na tyto statky, do kterých byl nakonec 20. června 1485 i uveden. – AČ XXXVI/2, s. 1329–1330.

³⁴⁵ Třikrát je uveden společně se svým synem Hynkem.

1477 a 1486), Viléma z Rýzemberka a na Rábí, nejvyššího komorníka Království českého a královského radu, (2x v roce 1473, 1474), Půtu Švihovského z Rýzemberka, nejvyššího sudího desk zemských a královského radu, (1476, 2x v roce 1483), Jana Zajíce z Házmburka, královského radu a poprávce litoměřického kraje, (3x v roce 1483), Jiřího Šofa z Helfenburka, královského komorníka, (3x v roce 1483) a Václava Košťála z Ostrova, královského dvořana, (3x v roce 1483).

Po dvakrát byli obdarováni Burian z Gutštejna a na Nečtinách, mistr královské komory, královský rada a hejtman kraje rakovnického a žateckého, (1474 a 1478), Alš Roubík z Hlavatec a z Hřimova (2x v roce 1473), Beneš z Veitmile, mincmistr v Kutné Hoře a purkrabí na Karlštejně, (1474 a 1487), Bohuslav Malovec z Pacova (1474 a 1477), Bohuslav ze Svinař a Litovic, královský prokurátor, (1483 a 1485), Ctibor z Cimburka a na Tovačově, hejtman Markrabství moravského a královský rada, (2x v roce 1485), Diviš z Malovic a Libějovic (1474 a 1477), Hynek z Chřenovic a na Martinicích, (1473 a 1483), Jan Hasištejnský z Lobkovic (1474 a 1475), Jan Malovec z Pacova (1471 a 1475), Jan Šmatlán z Mačovic (1479 a 1483), Jan Špetle z Prudic (2x v roce 1483), Jan Vražda z Tisova (1472 a 1473), Jan Tovačovský z Cimburka, nejvyšší komorník Království českého, královský rada a hejtman boleslavského kraje, (2x v roce 1483), Jan Žďárský ze Žďáru, hejtman na Karlštejně, (1479 a 1483), Jiřík Mihule z Kostelce, královský dvořan, (1478 a 1483), Ondřej z Tišnova, písař a od 1477 místopísař desk zesmkých, (1476 a 1484), Pavel z Jenštejna, královský rada, (2x v roce 1483), Petr z Říčan a z Dobové (1474 a 1483), Šťastný z Vladštejna a ze Skal (2x v roce 1476), Theodorik z Jemníka (1474 a 1476), Theodorik z Kolovrat a Bezdržic (1478 a 1483), Václav Mladota ze Solopisk (1474 a 1483), Vok z Rožmberka (1481 a 1482) a Michal ze Žampachu, pražský měšťan, (2x v roce 1483). Výjimečné je darování práva odúmrti instituci. Král Vladislav tak dokonce dvakrát obdaroval klášter augustiniánů kanovníků v Borovanech (1477 a 1483), který byl založen až roku 1455.

Z uvedeného přehledu vyplývá, že panovník odměňoval tímto právem na odúmrtí vícekrát z převážné většiny osoby, které zastávaly vysoké zemské či dvorské úřady, dále pak členy svého dvora či osoby z jeho okolí. Dá se tedy předpokládat, že se z velké části jednalo o výsluhy v užším slova smyslu. Panovník pravděpodobně řešil nedoplatky na služném právě přenecháním svého práva na odumřelý statek.³⁴⁶

³⁴⁶ Srov. Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 240.

Mezi obdarovanými nechyběli vedle drobných šlechticů také měšťané, kteří byli ale v menšině a jejich jména se objevila jen jednou s výjimkou pražského měšťana Michala ze Žámpachu.

Odhady cen odumřelých statků za období 1471–1480 se v zásadě pohybovaly v rozmezí od 8 do 80 kop českých grošů. V několika případech přesahovala suma 100 kop grošů. Královské právo na takové statky dostali mistr Mikuláš Tábor ze Sušice (100 kop)³⁴⁷, klášter Borovany (120 kop)³⁴⁸, Václav ze Svárova, mistr královské kuchyně, (160 kop)³⁴⁹, Jan Malovec z Pacova (200 kop)³⁵⁰, Fridrich ze Šumburka (250 kop)³⁵¹, Bernard Bírka z Násilé (300 kop³⁵² a 740 kop³⁵³), Čeněk z Klinštejna (400 kop)³⁵⁴, Jan Hasištejnský z Lobkovic (600 kop)³⁵⁵, Beneš z Veitmile (650 kop)³⁵⁶ a Václav Mladota ze Solopisk (800 kop)³⁵⁷. Zdaleka ne všichni byli nakonec do těchto odúmrtních statků uvedeni. Jen výjimečně přesáhl odhad 1 000 kop. Bylo to u odumřelého majetku, k němuž své právo panovník daroval dohromady Janovi z Bříště, Janovi z Jestřibce a Heřmanovi ze Sulic (1 100 kop)³⁵⁸ a Pavlovi, Václavovi, Purkartovi a Václavovi Solskému ze Sulevic (3 000 kop)³⁵⁹. Většina těchto případů zřejmě souvisela s dluhy krále vůči dotyčným osobám. Vladislav se možná snažil částečně umořit své dluhu či alespoň si naklonit věřitele. Je nepochybné, že u augustiniánského kláštera v Borovanech se jedná o donaci.

V případě, že by obdarovaný byl uveden v odumřelý statek, jehož hodnota by přesahovala maximální sumu, kterou chtěl král dotyčnému poskytnout, mohla být určena podmínka. Tak tomu bylo například u výsluhy pro Jarohněva Vejhaka z Kutý. V jeho případě bylo stanoveno, že pokud bude majetek oceněn sumou převyšující 50 kop grošů, tak na králův příkaz bude muset dotyčný rozdíl zaplatit.³⁶⁰

³⁴⁷ AČ XXXVII/1, s. 790.

³⁴⁸ AČ XXXVII/1, s. 808.

³⁴⁹ AČ XXXVII/1, s. 634.

³⁵⁰ AČ XXXVII/2, s. 930.

³⁵¹ AČ XXXVII/2, s. 1633.

³⁵² AČ XXXVII/2, s. 1329.

³⁵³ AČ XXXVII/2, s. 1322.

³⁵⁴ AČ XXXVII/1, s. 845.

³⁵⁵ AČ XXXVII/2, s. 1618.

³⁵⁶ AČ XXXVII/2, s. 1629.

³⁵⁷ AČ XXXVII/1, s. 635.

³⁵⁸ AČ XXXVII/3, s. 1731.

³⁵⁹ AČ XXXVII/2, s. 1625.

³⁶⁰ AČ XXXVII/1, s. 750.

Od srpna do listopadu 1483 došlo k razantnímu nárůstu vydávání listů na odúmrt'. Souhrnně je z tohoto kratičkého období evidováno 38 darovacích listů, což představuje přibližně 20,7 procent celkové produkce těchto písemností první poloviny vlády Vladislava Jagellonského. Josef Macek tento fakt interpretoval jako snahu krále Vladislava naklonit si šlechtu v situaci, kdy se bouřila města.³⁶¹ Za významnější však považují jiné skutečnosti. Důležitý je především moment, že přibližně po 15. červnu 1483 propuknul v Čechách mor, jehož důsledky se projeví obzvláště v pražské metropoli.³⁶² Král byl počátkem července přinucen opustit se svým dvorem Prahu³⁶³ a uchýlit se před epidemií do Plzně³⁶⁴, kde od 12. srpna začíná vydávat výše jmenovanou řadu listů na odúmrt'.³⁶⁵ Mor ale zastihl Vladislava s jeho dvorem i v tomto městě, přičemž zemřelo několik dvořanů včetně Mikuláše Velblouda z Kamberka.³⁶⁶ Pravděpodobně koncem srpna opustil panovník s dvořany Plzeň a na krátkou dobu našel útočiště u Jindřicha z Hradce.³⁶⁷ Hostiteli se král odvděčil mj. 6. září právem na odúmrt' ve vsích Dubno, Slavče, Dešná a Hlavatec.³⁶⁸ Poté se král i s doprovodem přesunul na Moravu do Třebíče, kde pokračoval ve vydávání listů na odúmrt'. Nad pobytem Vladislava v tomto poddanském městě visí několik otazníků. Jednalo se totiž o území, které již spadalo pod vládu Matyáše Korvína. Navíc také není zcela jasné, kdo byl v této době zástavním pánem Třebíče.³⁶⁹ Po více než měsíčním pobytu v benediktinském opatství se král vrátil zpět do Čech a ve druhé polovině října se usadil v Čáslavi,³⁷⁰ kde vydal poslední velkou skupinu darovacích listů. Markantní nárůst odúmrtí tedy bez pochyby souvisí s propuknutím morové epidemie v Čechách. V době, kdy byl panovník se svým dvorem relativně vzdálen od Prahy, došlo k porušení rovnováhy mezi písemným a ústním sdělováním králových pokynů pro deskový úřad na stranu listů na odúmrt'. Tyto listy byly vystavovány z velké části ve prospěch členů královského dvora. Lze totiž předpokládat, že i spojení s kutnohorskou mincovnou nebylo tak časté. Proto zřejmě král místo služného odměňoval věrné dvořany právem na odúmrti. Proti teorii Josefa Macka se staví i fakt, že Vladislav začal vydávat

³⁶¹ Macek, J.: O listinách, s. 53.

³⁶² Starí letopisové čeští od roku 1378 do 1527, čili pokračování v kronikách Přibíka Pulkavy a Beneše z Hořovic z rukopisů starých vydané, ed.. Palacký, František, Praha 1829, s. 232.

³⁶³ Pobyt panovníka v Praze je doložen naposledy 4. července 1483. – SOKA KH, AMKH, AS, č.203/2.

³⁶⁴ Předtím se ještě krátce zastavil v Rakovníce (kolem 18. července). – SOKA KH, AMKH, AS č. 209. V Plzni byl už nejpozději 31. července. – SOKA KH, AMKH, AS č. 208.

³⁶⁵ NA, DD 26, s. 241.

³⁶⁶ Starí letopisové, s. 232.

³⁶⁷ Dne 20. srpna pobýval král ještě v Plzni – NA, DD 26, s. 212–213., ale 3. a 6. září je doložen v Jindřichově Hradci. – NA, DD 26, s. 213 a 214.

³⁶⁸ NA, DD 26, s. 214.

³⁶⁹ Beneš, Rudolf: Třebíč. Z historie benediktinského opatství, Třebíč 2004, s. 155.

³⁷⁰ Poslední známý list vydaný v Třebíči je datovaný 12. října. – SOKA KH, HF, PD č. 224. Od 22. října je už doložena přítomnost panovníka v Čáslavi. – NA, DD 26, s. 220.

darovací listy ve zvýšené míře 43 dnů před propuknutím pražského povstání, k němuž došlo 24. září 1483. Nově se v tomto období také objevují listy, které jsou vystaveny ve prospěch většího množství osob.³⁷¹

³⁷¹ Ukázkový je list z 20. srpna 1483, ve kterém se král Vladislav vzdává práva odúmrti ve vsi Libodřice ve prospěch 7 osob: Beneše z Kolovrat a z Libštejna, Jana Špetle z Prudic, Jana Bystřického ze Studnic, Matěje z Tuchoře, Jana ze Semíkovic, Václava Oboječka z Tušic a Jana Cristofora z Hostimé. – NA, DD 26, s. 213. Minimálně u pěti z nich je jasná příslušnost ke královskému dvoru.

3.3. Příjmy z horního regálu a důlního podnikání

3.3.1. Horní úřad:

Horní úřad sídlil na Vlašském dvoře v Kutné Hoře, kde také probíhala výroba mince. V čele horní správy stál stejně jako u mincovního úřadu nejvyšší mincmistr („mincmistr na Horách Kutných“).³⁷² V rámci svých kompetencí v horní oblasti vykonával mincmistr vrchní dozor nad všemi stříbrnými a zlatými doly v Čechách, ustanovoval nové konšely a radu v Kutné Hoře a vykonával soudní pravomoc.³⁷³ Tuto rozsáhlou agendu zastával společně s podřízenými úředníky.

Horní úřad spravoval královské důchody z hor, zajišťoval propůjčování dolů vrchnostem a dohlížel na povinnou nabídku drahých kovů.³⁷⁴ Druhou nejdůležitější osobou tohoto úřadu byl horní hofmistr („hofmistr na Horách Kutných“), který zastupoval nejvyššího mincmistra v případě jeho nepřítomnosti.³⁷⁵

Do funkce horního hofmistra byli jmenováni měšťané. Nejpozději od roku 1471 zastával tento post Mikuláš ze Skalice,³⁷⁶ který ve funkci setrval až do své smrti v roce 1488. Po něm král Vladislav dosadil Michala z Vrchovisk,³⁷⁷ jenž byl kvůli korupci v roce 1494 zbaven úřadu.³⁷⁸ Poněkud problematický je královský list úředníkům mince z června 1475, ve kterém je uveden jako hofmistr na Horách Kutných Jan Zikmundův z Petrovic.³⁷⁹ Další obdobnou zmínku, která by se vztahovala k této osobě, se mi nepodařilo najít. Vzhledem k tomu, že je Mikuláš ze Skalice uveden s tímž titulem mj. v březnu 1475³⁸⁰ a v září 1476³⁸¹, dá se předpokládat, že v případě Jana Zikmundova se jedná o kancelářskou chybu nebo pouze o epizodické působení v této funkci.

Úkolem hofmistra bylo dohlížet na hospodaření na dolech a královské huti. Dále pečovat o zásobení potřebnými surovinami. V případě potřeby prováděl také prohlídky

³⁷² Více je o této viz podkapitola „Příjmy z mincovního regálu“.

³⁷³ Kořan, J.: Dějiny dolování, s. 79.

³⁷⁴ Lukáš, Václav: Počátky úřadu nejvyššího mincmistra Království českého, Numismatický sborník, 6, Praha 1960, s. 186.

³⁷⁵ Leminger, E.: Královská mincovna, s. 95.

³⁷⁶ Příspěvek k poznání finanční, s. 569.

³⁷⁷ V listu z 5. března 1488 král Vladislav informuje úředníky mince o smrti Mikuláše ze Skalice a o ustanovení nového horního hofmistra. – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 275.

³⁷⁸ Mikuláš Dačický z Heslova: Paměti, ed. Mikulec, Jiří, Praha 1996, s. 88.

³⁷⁹ List z 16. června 1475 – ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, č. 64.

³⁸⁰ List z 10. března 1475 – ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, č. 76.

³⁸¹ List z 20. září 1476 – ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, č. 127 (číslo je duplikované).

dolů.³⁸² Panovník se na něho a na úředníky mince často obracel v záležitostech kolem urbury, šteurů, ybrláfů, obsazování a spravování dolů, ceny výkupu stříbra atd. Nebylo ale výjimkou, že král někdy oslovil v čistě mincovních záležitostech společně s úředníky mincovny i hofmistra. Jednalo se například o vyplácení peněz z mince a o soukromé zdělání stříbra v mincovně. Z první poloviny vlády Vladislava Jagellonského jsou doloženy pouze dva královské listy adresované pouze hornímu hofmistrovi, které spadají k roku 1481. V prvním listu si panovník přeje, aby hofmistr pomohl urbureři Janovi Kozlíkovi přimět rudokupce Jandu odvádět urburu.³⁸³ Ve druhém ho pak pověřil tím, aby zasáhl do sporu o dluh a donutil erckaufěře Kršňáka a úředníka mince Zachaře uhradit dlužnou částku.³⁸⁴

K hornímu úřadu patřil též královský urbureř, který dohlížel na odvádění urbury králi. Působil jako vedoucí technický úředník, jenž měl mít přehled o každém důlním díle, a navíc kontroloval činnost vrchních štajgérů.³⁸⁵

Ze sledovaného období jsou známi jménem dva: Jan Kozlík z Prahy (1478³⁸⁶–1481³⁸⁷) a Dobeš (1482³⁸⁸–1486³⁸⁹). Je pravděpodobné, že oba dva působili v úřadě delší dobu, než je zde uvedeno. Kozlík je totiž zmíněn v registrech verkových již v roce 1473, kdy vzal Pavlovi Skalskému 7 kop.³⁹⁰ Navíc zřejmě setrval ve funkci až do roku 1482, kdy nastoupil na jeho místo Dobeš.

Urbureř měl k dispozici urburního písaře, který zapisoval propůjčky a smlouvy, prováděl soudní zápisy, účastnil se čtení dolových koštů, vypočítával na základě analýz výkupní ceny rud a vybíral pokuty.³⁹¹ Tento písař vedl i tzv. urburní registra, která obsahovala zápisy o týdenním prodeji rudy na jednotlivých dolech. Na jejich základě se vybíral poplatek do panovníkovy pokladny. Tato registra byla vedena minimálně ve dvou řadách podle žilných pásem. Máme je doložená pro pásmo staročeské a oselské. Staročeská oblast zahrnovala doly: Hopy, Rabštýn, Mladý a Starý Plimle, Fraty, Niklasy, Tolpy, Šváby, Nová šachta, Kyntery,

³⁸² Kořan, J.: Dějiny dolování, s. 80.

³⁸³ List z 13. července 1481 – SOKA KH, AMKH, AS, kart č. 2, list č. 159.

³⁸⁴ List ze 7. října 1481 – SOKA KH, AMKH, AS, kart č. 2, list č. 181.

³⁸⁵ Kořan, J.: Dějiny dolování, s. 80.

³⁸⁶ List z 13. října 1478 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 84.

³⁸⁷ List z 13. července 1481 – SOKA KH, AMKH, AS, kart č. 2, list č. 159.

³⁸⁸ Zápis v urburních registrech o nastoupení nového urbureře. – SOKA KH, HF, Urburní registra, kart. č. 247, složka II, 1482, fol. 7v, Deus in adiutorium.

³⁸⁹ Zápis v registrech verkových o vyplácení 15 kop urbureři Dobšovi. – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486–1487, Dicit quarto.

³⁹⁰ SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1473, Letare.

³⁹¹ Kořan, J.: Dějiny dolování, s. 80.

Šafary, Tirmendl a Tři králové. Mezi doly oselského pásma patřily Rousy, Flašary, Klinšmíd, Hutrytéř, Šlichery, Rajzí a Roznštrauch. Z 80. let 15. století se nám urburních register zachovaly jen zlomky. Pro první pásmo máme k dispozici složky květen–listopad 1482,³⁹² červenec–listopad 1484,³⁹³ prosinec 1485–červen 1486³⁹⁴ a 2 sešity nejistého datování z rozmezí let 1487–1489³⁹⁵. Z oselské oblasti je toho o poznání méně: složka červen–listopad 1483³⁹⁶ a dvojlist prosinec 1483–leden 1484³⁹⁷. Výtah z těchto dochovaných register tvoří přílohu č. 5. Vedle toho písař vedl ještě registra, do nichž zapisoval sumy, které byly z jednotlivých dolů vybrány.³⁹⁸ Ta se nám ale bohužel z 70. ani 80. let 15. století nedochovala.

Jména jednotlivých urburních písařů se v pramenech příliš neobjevují. Mně se podařilo zjistit pouze jedno – písař Michal, který je doložen v roce 1482.³⁹⁹ Z paleografického rozboru urburních register vyplývá, že po Michalovi se během 80. let 15. století vystřídali ještě minimálně tři písaři. Hned v roce 1483 se objevuje další písařská ruka, která je ještě téhož roku nahrazena jinou. K poslední známé změně písaře došlo během roku 1484.

Dalšími představiteli horního úřadu byli vrchní štajgěři, kteří podléhali urbureřovi. Mezi jejich úkoly patřilo především zajišťování technického dozoru na jednotlivých dolech. Minimálně jednou týdně sfárali do dolu.⁴⁰⁰ Je zřejmé, že po takovémto úkonu měli nárok na lázeň.⁴⁰¹ Ke konci týdne pak podávali zprávu urbureřovi. Jejich počet nebyl konstantní.⁴⁰²

³⁹² SOKA KH, HF, Urburní registra, kart. č. 247, složka II, 1482.

³⁹³ SOKA KH, HF, Urburní registra, kart. č. 247, složka IV, 1484.

³⁹⁴ SOKA KH, HF, Urburní registra, kart. č. 247, složka VIII, 1487–1488. Porovnáním jmen v urburních register se jmény rudokupců v registrech verkových s přihlédnutím k faktu, že po neděli „Adorate primo“ následuje ihned neděle „Circumdedeunt“, jsem došel k závěru, že se nejedná o léta 1487–1488. Jména jako Bartoš, Havel, Charvát, Kolence, Tluchoř, Vojner a Zevald, která se v této složce mimo jiných vyskytují, se v registrech verkových objevují jen do roku 1486. Tento sešit tedy vznikl v letech 1485–1486.

³⁹⁵ SOKA KH, HF, Urburní registra, kart. č. 247, složky VI a VII. V tomto případě není možné na základě komparace jmen z jednotlivých register rozhodnout, k jakému roku se vztahují. Je to dáno především tím, že z let 1488 a 1489 se žádná verková registra nedochovala.

³⁹⁶ SOKA KH, HF, Urburní registra, kart. č. 247, složka III, 1483.

³⁹⁷ SOKA KH, HF, Urburní registra, kart. č. 247, složka IV, 1483–1484.

³⁹⁸ List z 13. března 1479 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 88.

³⁹⁹ SOKA KH, HF, Urburní registra, kart. č. 247, složka II, 1482, fol. 7v.

⁴⁰⁰ Kořan, J.: Dějiny dolování, s. 80.

⁴⁰¹ „Štajgěrom, ješto lezli do Flašer, na lázni 4 gr.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1472, Dum clamarem. či „Štajgěrom na lázni, ješto lezli do Ječmene, 6 gr.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1473, Resurrexi.

⁴⁰² Kořan, J.: Dějiny dolování, s. 80.

Například v roce 1483 jich bylo nejméně sedm.⁴⁰³ Z pramenů je možno vyčíst, že se nejednou štajgéri dostavili společně s úředníkem mince či s horním hofmistrem před krále.⁴⁰⁴

Vlastní vedení dolu připadlo perkmistrovi, který se však nepočítal ke královským úředníkům. Důlní podnik měl také k dispozici vlastního písaře. Cenným pramenem pro obsazení těchto dvou postů v některých dolech staročeského pásma v roce 1482 je zápis v urburních registrech u příležitosti nastoupení nového urburěře do úřadu.⁴⁰⁵

⁴⁰³ „*Ten týden (Iudica) přiloženo sedmému štajgéri 24 grošov*“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1483, Iudica. V tomto zápise se jedná o navýšení týdenního platu.

⁴⁰⁴ „*5 kop dal pan mincmistr hofmistrovi, ješto byl utratil v Praze, ježdě s štajgéri k. milosti.*“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1472, Inclina. a „*králi jeho milosti 187 kop 40 grošov, ale přitom jsou poslány jiní groši prvních verkov, jakož se napřed nalézá, a toho jest summa 1 000 kop, dovezl Semének s Mnynovským, kdy jsou a štajgéri svrchní také jsou přitom jezdili k. milosti f.III die s. Lucie.*“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1474, Gaudete.

⁴⁰⁵ SOKA KH, HF, Urburní registra, kart. č. 247, složka II, 1482, fol. 7v–8r.

3.3.2. Urbura:

Panovník jako pán regálu měl z dolování pravidelní zisk v podobě urbury. Ta činila „*osmý diel*“ z vytěžené rudy „*vedle obyčejie hornieho*“.⁴⁰⁶ V případě, že težařstvo propůjčilo některé části svých měr lénhavířům, měl král ještě nárok na 1/16 rudy.⁴⁰⁷ Lénhavíři jsou havíři, kterým težaři propůjčovali jednotlivé čelby.⁴⁰⁸

Panovník se urburního práva mohl vzdát ve prospěch druhé osoby. Král Jiří z Poděbrad tak například v roce 1459 udělil Mikulášovi z Lobkovic a jeho synu na jejich žádost po dobu jejich života královské urburní právo na zlaté a stříbrné doly kolem jejich hradu Hasištejna. V roce 1473 pak Vladislav Jagellonský přenesl toto právo na bratry Jana a Jaroslava z Lobkovic na Hasištejně, kteří je spolu s bratrem Mikulášem mohli užívat podle obyčejů kutnohorského mincmistra a tamních horníků po dobu svého života.⁴⁰⁹ Ještě rozsáhlejší privilegium udělil král Vladislav v roce 1484 Vilémovi z Pernštejna, nejvyššímu maršálku Českého království a nejvyššímu komorníku cúdy brněnské, ve kterém mu povolil na jeho zboží zakládat nové doly a provozovat staré, propůjčovat je a z nich vybírat pro sebe královskou urburu. To mělo platit po dobu Vilémova života.⁴¹⁰ Lze předpokládat, že se panovníci zaměřovali zejména na kutnohorskou oblast, kde také nejvíce uplatňovali svá práva.

Pokud se dostal určitý důl do finančních či jiných problémů, mohl mu král dočasně výši urbury snížit nebo dokonce odpustit. Takto Vladislav postupoval například u dolu Plimle, kde z důvodu pozvednutí důlního díla přestal během 70. let vybírat urburu. Jakmile ale zjistil, že se postavení dolu výrazně zlepšilo, přikázal 13. října 1478 urbureři Janovi Kozlíkovi obnovit vybírání.⁴¹¹ Zpočátku byl zřejmě odevzdáván jen 10. díl,⁴¹² což ale netrvalo dlouho a již 22. listopadu 1478 Vladislav rozkázal svému urbureři vyžadovat na dolu Plimle běžnou osmou část.⁴¹³ Asi obdobným vývojem prošel pravděpodobně důl Rousy, ve kterém měl Jan Kozlík podle příkazu z prosince 1478 začít vybírat urburu.⁴¹⁴

Další panovníkovou možností, jak mohl zlepšit postavení dolů, bylo na určitou dobu zvýšení výkupní ceny stříbra, které se dávalo do mince. Král si tímto krokem přirozeně snížil vlastní příjmy, které mu plynuly z královské mincovny. K tomuto kroku proto přistupoval jen

⁴⁰⁶ List z 22. listopadu 1478 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 89.

⁴⁰⁷ Kořán, J.: Dějiny dolování, s. 69.

⁴⁰⁸ Kořán, J.: Dějiny dolování, s. 68.

⁴⁰⁹ Listina z 12. března 1473 – NA, NA, ČG-L, 289.

⁴¹⁰ Listina z 25. února 1484 – opis v rukopise: AČ VI, s. 515–516, č. 160.

⁴¹¹ List z 13. října 1478 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 84.

⁴¹² List z 1. prosince 1478 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 87.

⁴¹³ List z 22. listopadu 1478 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 89.

⁴¹⁴ List z 13. prosince 1478 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 74.

na základě proseb těžařů. Mně je znám jediný případ, kdy zřejmě v roce 1478 Vladislav výkupní cenu navýšil. Když ale seznal, že tento jeho ústupek nevedl na horách k žádnému zlepšení, přikázal 13. prosince 1478 úředníkům mince platit za stříbro původní cenu.⁴¹⁵

Při vytažení vytěžené rudy z dolu byla tzv. rozděliteli rudy jako první vyčleněna urbura.⁴¹⁶ Urburěř pak vybíral králův díl od perkmistra při každém prodávání kyzu erckauferům při určitém dole.⁴¹⁷ V případě potřeby mu měli být nápomocni úředníci mince, kteří se na pokyn krále občas účastnili předání urbury.⁴¹⁸ Urburěře doprovázel urburní písař, který zapisoval do jedné register celkové množství vytěžené, resp. prodané rudy z konkrétního dolu a do druhých zaznamenal vybranou sumu urbury.

O tom, že vybírání urbury nebylo vždy bez problémů nemusí být pochyb. Nejednou vznikaly mezi urburěrem a perkmistry konfliktní situace. Například v roce 1481 odmítl Janda odvádět Janovi Kozlíkovi urburu a dokonce mu i vyhrožoval. Král Vladislav na to v červenci reaguje rozesláním listů s příslušnými pokyny Jandovi, Kutnohorským a Mikulášovi ze Skalice, hornímu hofmistru. Podle panovníkova přání měl Janda zanechat výhružek a splnit svoji povinnost.⁴¹⁹

Stanovením výše urbury je problematické vzhledem k nedostatku pramenů s konkrétními údaji. Z urburních register, která sloužila jako podklad ke stanovení urbury, máme k dispozici jen zlomek a to vždy pouze jen jedné řady. Několik záznamů, jenž obsahují určité částky, se dá nalézt v registrech verkových v souvislosti s dáváním urburního stříbra ke zmincování či s posíláním peněz panovníkovi, jejichž součástí byla i částka z urbury. V prvním případě se jedná o částky: 10 hřiven 1 ferto (Adorate quarto 1484),⁴²⁰ 5 hřiven 2 ferto (Deus in adiutorium 1484),⁴²¹ 3 hřivny 1 ferto (Respice secundo 1484),⁴²² 51 hřiven 3 ferto (Reminiscere 1486)⁴²³ a 21 hřiven 3 ferto (Dominus illuminacio 1487)⁴²⁴. V rámci peněz posílaných králi to bylo 36 kop 6,5 groše (Misericordia 1484)⁴²⁵ a 29 kop (Protector

⁴¹⁵ List z 13. prosince 1478 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 74.

⁴¹⁶ Kořán, J.: Dějiny dolování, s. 69.

⁴¹⁷ List z 13. prosince 1478 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 74.

⁴¹⁸ List z 13. března 1479 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 88.

⁴¹⁹ List z 13. července 1481 – SOKA KH, AMKH, AS, kart. č. 2, list č. 159.

⁴²⁰ SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Adorate quarto.

⁴²¹ SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Deus in adiutorium.

⁴²² SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Respice secundo.

⁴²³ SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486, Reminiscere.

⁴²⁴ SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Dominus illuminacio.

⁴²⁵ SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Misericordia.

meus 1484)⁴²⁶. Z uvedených údajů by se dalo usuzovat, že urbura se pohybovala kolem pár desítek kop týdně podle toho, kolik se vytěžilo rudy.

Výnos z urbury byl vyžíván různými způsoby. Z části jím mohly být financovány výdaje některých dolů (tzv. košty). Například v roce 1479 vydal král Vladislav pokyn, aby byly důl Turkaňk a některé další spravovány z urbury z dolu Plimle.⁴²⁷

Urbura byla v zásadě dávána do královské hutě a výsledné stříbro se pak dál využívalo. To mohlo být posláno do mincovny ke zpracování. Mnohdy bylo ale stříbro v nezmincované podobě předáno králi do Prahy nebo nějaké soukromé osobě (např. v rámci umořování královského dluhu). V praxi závisel osud příjmů z urbury na pokynech panovníka.⁴²⁸ Dá se předpokládat, že zmincovaná část urbury byla přidávána k sumě, která byla posílána Vladislavovi.

Pán regálu, jenž měl z dolování pravidelný příjem, dával těžařům podpory, neboli šteury.⁴²⁹ Jejich vyplácení zajišťovala každý týden mincovna. Šteury patřily mezi priority panovníka i mincovního úřadu. Pokud Vladislav potřeboval najednou větší sumu peněz z mincovny, musela být omezena výplata z mince na minimum. Ve většině případů se tato redukce netýkala šteurů. V registrech verkových je možné z hlediska zaznamenávání výplat podpor sledovat tři skupiny dolů. V první řadě jsou to doly, kterým byly šteury placeny týden co týden a nebyly jmenovitě uvedeny. Jsou totiž zahrnuty do položky „*na šteury, na úředníky a na chudé*“. Druhou skupinu představují doly, jenž byly jednotlivě vypsány a byla jim podpora poskytována také pravidelně. Poslední jsou pak důlní podniky, které se vyskytují nárazově.

Vedle šteurů zajišťovala královská mincovna také vyplácení různých pomocí, košťů apod. Nejsem si zcela jist, že všechny zmiňované termíny měly striktní význam a že v jejich užívání existovala pevná pravidla.

⁴²⁶ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Protector meus.

⁴²⁷ List z 13. března 1479 – SOkA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 88.

⁴²⁸ List z 22. prosince 1481 – SOkA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 170.

⁴²⁹ Kořán, J.: Dějiny dolování, s. 68.

3.3.3. Důlní podnikání:

Horní úřad propůjčoval dolová pole těžařům, kteří na něm vybudovali podnik.⁴³⁰ Konkrétní pole dostal propůjčkou jeden člověk, jenž vystupoval za celé těžařstvo. Tuto nejrozšířenější podnikatelskou formu tvořili podnikatelé, těžaři, kverkové a nápravníci.

Důlní majetek, který představovalo dolové pole a podnik, se dělil na podíly, tzv. tále, kterých bylo na Kutnohorsku třicet dva. V pramenech jsou tyto podíly často označovány také jako tzv. třicáté. Počítány byly pouze z 8/9 majetku, jelikož 1/9 byla určena dolovému kováři. Tále mohly být předávány, odkazovány, pronajímány, zastavovány a vyměňovány. Kurs třicátých nebyl konstantní a závisel na konjunkturu a obchodní zdatnosti těžařstva.

Majitelé tálu se nazývali kverci a měli podíl na zisku, tzv. ubrláfu (yvrláfu). Kromě toho byli také povinni přispívat na dolové náklady, tzv. cupusy.⁴³¹

Vytěženou rudu prodávali těžaři rudokupcům (erckaufěřům). Ti byli současně majiteli hutí a prakticky tak ovládali výrobu kovu a rozhodovali o ceně rudy.⁴³² V mnoha případech byly některé osoby zároveň těžaři a erckaufěři. Jednalo se především o členy kutnohorského patriciátu.

Vladislav Jagellonský se také řadil mezi předním kverkem. Existuje hned několik dokladů o tom, že cupusy za něj platila královská mincovna. Nejvyšší známý podíl, který se pohyboval v rozmezí 10 až 11,5 tále, držel panovník v Rožňastrachu přinejmenším od března 1483 až do července 1484.⁴³³ V březnu a dubnu 1490 přispívala mincovna na jeho podíl 8 třicátých v dole Šafary.⁴³⁴ O tále míň držel Vladislav od června 1476 do července 1477 v dole Klinšmíd.⁴³⁵ Nejpozději od ledna 1490 tam byl opět placen cupus za 4 třicáté.⁴³⁶ Dalším oblíbeným dolem pro investování byl Osel, u něhož je doloženo placení cupusu za neznámý počet tále v rozmezí dubna až června 1487.⁴³⁷ Dá se ale předpokládat, že Vladislav držel podíl i v době, která není zachycena v registrech verkových. Jedna zmínka o zaplacení cupusu do dolu Osel se vztahuje k březnovému týdnu 1482.⁴³⁸ Poslední doklad kontinuálního placení cupusu královskou mincovnou za krále se týká dolu Utrajtěře od konce

⁴³⁰ Kořán, J.: Dějiny dolování, s. 65.

⁴³¹ Kořán, J.: Dějiny dolování, s. 67.

⁴³² Kořán, J.: Dějiny dolování, s. 69.

⁴³³ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1483, Letare – Domine ne longe, Salus populi – Dum medium, 1484, In excelso – Dominus illuminatio.

⁴³⁴ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1490, Reminiscere – Misericordia.

⁴³⁵ SOkA KH, HF, Registra královských dluhů, č. kart. 169, fol. 10r.

⁴³⁶ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1490, In excelso – Exaudi secundo. V červenci 1490 jsem tuto záležitost přestal sledovat.

⁴³⁷ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Iudica – Respice secundum.

⁴³⁸ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1482, Letare.

ledna do počátku dubna 1483.⁴³⁹ Následuje ještě několik jednotlivých zmínek o placení cupusu „za jeho milost krále“ do Jílové (říjen 1472),⁴⁴⁰ Svatého Daniela (říjen 1474),⁴⁴¹ Hopů (říjen 1477, leden a březen 1478),⁴⁴² Bakalářů (duben 1478)⁴⁴³ a Svatého Václava (leden 1486)⁴⁴⁴. Doposud podané údaje se týkají pouze těch cupusů, které platila královská mincovna. Ale dá se předpokládat, že k uhrazení těchto poplatků byly využívány i jiné zdroje. O tom, že tento přehled nebude ani zdaleka úplný, svědčí list Vladislava Jagellonského hornímu hofmistru a úředníkům mince z roku 1478, ve kterém jim přikazuje, aby zjistili, zda se dával cupus do dolu Mladý Plimle a „*Pregiery*“. V případě, že nebyl placen, má se odtamtud brát i urbura.⁴⁴⁵

O výnosu, který králi plynul z jeho podílů v dolech, se dochovalo velice málo informací. Konkrétní zmínka o výši ubrláfu, který se vztahuje k určitému dolu nebo perkmistru, se mi podařila dohledat pouze jedna. Je to ubrláf 10,5 kopy českých grošů od Vojnera⁴⁴⁶ a od Knajslíka⁴⁴⁷ a 2,5 kopy 7 českých grošů z Čapčuchu. Tyto peníze byly poslány králi společně s dalšími na přelomu března a dubna 1483.⁴⁴⁸ Zdá se, že celkový výnos ale nebyl v žádném případě zanedbatelný. Zřejmě se pohyboval v řádech několik desítek kop českých grošů a nejednou překročil výši 100 kop.⁴⁴⁹

Ubrláf v zásadě spravovali úředníci mince. Vyplácen byl podílníkům každý týden. Ubrláfní peníze byly využívány k různým účelům. Nejčastěji byly zřejmě posílány Vladislavovi společně se zbylými penězi.⁴⁵⁰ Dne 9. září 1479 dokonce panovník přikázal úředníkům mince, aby mu každý týden posílali to, co přijde z ubrláfu.⁴⁵¹ Tento zdroj příjmu mohl být použit k umoření královských dluhů. Například v roce 1484 půjčil mincmistr Beneš z Veitmile králi 100 kop českých grošů. V srpnovém týdnu bylo Benešovi splaceno mincovnou 93 kop 45 grošů, z čehož bylo 8 kop 15 grošů ubrláfních.⁴⁵² Další prokázanou možností využití představuje předání části ubrláfních peněz královskému šafáři na nákup kyzu

⁴³⁹ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1483, Letare – Resurrexi.

⁴⁴⁰ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1472, Omnia que.

⁴⁴¹ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1474, Omnia que.

⁴⁴² SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1477, Omnia que a In voluntate, 1478, Circumdedederunt a Domine ne longe.

⁴⁴³ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1478, Iubilare a Cantate. V tomto případě se jednalo o 1 tále.

⁴⁴⁴ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486, Circumdedederunt.

⁴⁴⁵ List z 22. listopadu 1478 – SOkA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 89.

⁴⁴⁶ Zdá se, že v roce 1482 působil Vojner jako perkmistr na dole Fraty.

⁴⁴⁷ Jan Knajslík je doložen v letech 1478–1482 jako perkmistr na dolech Mladý a Starý Plimle.

⁴⁴⁸ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1483, Resurrexi.

⁴⁴⁹ „*Přítom také dáno z yvrláfních 110 kop.*“ – SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Adorate tertio.

⁴⁵⁰ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1483, Resurrexi a 1484, Adorate tertio.

⁴⁵¹ List z 9. září 1479 – SOkA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 127.

⁴⁵² SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Dum clamarem.

do královské hutě. Tak například koncem roku 1479 dostal šafář Pavel Vidlák 33 kop 50 českých grošů z ubrláfu, z čehož měl zaplatit 32 kop Janovi z Radíče za rudu z dolu Plimle.⁴⁵³

Prostřednictvím krále se do důlního podnikání zapojovaly i další osoby. Dá se předpokládat, že to souviselo s královskými dluhy či s výplatou za dvorskou službu. Víme o tom díky Vladislavovým příkazům úředníkům mince, aby zaplatili za dané osoby cupus do určitého dolu. Jak již bylo řečeno, v období od června 1476 do července 1477 platila mincovna za krále cupus za 7 tále v dole Klinšmíd. Zároveň však totéž činila za Litvína z Klinštejna, královského komorníka, na 2 třicáté a za Jindřicha Minsterberského na 1 třicátou (později zvýšeno na tři).⁴⁵⁴ U Litvína se zřejmě jednalo o půjčku 8 kop od krále, kterou měl splatit hned, jakmile by mu to Vladislav přikázal.⁴⁵⁵ Mince také například uhradila v únoru 1478 z příkazu krále 2 kopy českých grošů na tále do Roznštrauchu za Péhma.⁴⁵⁶ Obdobně během téhož roku vyplatila mincovna minimálně třikrát po 2 kopách českých grošů cupusu za královského dvořana Václava Běšína do stejného dolu jako předtím.⁴⁵⁷ O tom, že mincovna platila na tále za Běšína do Roznštrauchu i v dalších letech, svědčí zápis v registrech verkových z března 1483. Podle něho bylo vydáno „*Knochovi 1/2 kopy na starý cupus do Roznštrauchu za Běšína z rozkázanie pana mincmistra*“.⁴⁵⁸ Lze tedy předpokládat, že mezi kverky se objevovali vedle kutnohorského patriciátu i někteří členové královského dvora.

⁴⁵³ List z 1. prosince 1479 – SOkA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 133.

⁴⁵⁴ SOkA KH, HF, Registra královských dluhů, č. kart. 169, fol. 10r.

⁴⁵⁵ List z 16. června 1476 – ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, č. 64.

⁴⁵⁶ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1478, Esto mihi.

⁴⁵⁷ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1478, Esto mihi a listy z 29. července a 26. října 1478 – SOkA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 124 a 106.

⁴⁵⁸ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1483, Letare.

3.3.4. Královská huť:

Na pomezí mezi mincovním a horním úřadem stojí královská huť, kterou spravoval hutní šafář. Dle Kořána se patrně jedná o jediného hutního úředníka.⁴⁵⁹ Šafářský úřad zastávali především rudokupci, jako byli např. Václav Dub (1472⁴⁶⁰–1473⁴⁶¹) a Pavel Vidlák (1475⁴⁶²–1479⁴⁶³).

Činnost královské hutě byla obdobná jako činnost hutí rudokupců. Zajišťovala především zrnění mědi a přípravu hertovního stříbra. Zrnění mědi byl proces rozdrobňování mědi na zrnka. To mělo své opodstatnění, protože mincovní stříbro bylo slitinou stříbra a mědi, která v podobě zrněk zajistila, že slitina byla stejné jakosti a že nedocházelo ke přílišným ztrátám drahého kovu při zdlouhavém slévání.⁴⁶⁴ Hertovní stříbro se získávalo z rud a kyzů, které šafář vykupoval z dolů. Toto stříbro nebývalo zcela čisté, a proto se v mincovně dále upravovalo.⁴⁶⁵ Pokud král nepřikázal jinak, bylo každý týden posíláno zrnění i hertovní stříbro na následné zpracování do mincovny. Do královské huti byl z mincovny někdy posílán také prengrenc, ze kterého mělo být získáno stříbro.⁴⁶⁶ Mnohdy prošla hutí také urbura.⁴⁶⁷ Aby mohla huť fungovat, musela být pravidelně zásobována též uhlím a olovem.

Je nepochybné, že z královské hutě plynuly do mince důchody, o jejichž výši se mi nepodařilo najít žádné zmínky. Koncem července 1478 Vladislav přikázal úředníkům mince, aby mu koupili drejlink dobrého vína a poslali mu jej do Prahy. Zaplatit ho měli právě z tohoto příjmu.⁴⁶⁸ V květnu téhož roku opětovně rozkázal úředníkům, aby týdně platili Bernardovi Bírkovi z Násilé, královskému komorníku, na dluh za jeho službu 3 kopy českých grošů. Tentokrát k tomu ale dodal, že mají čerpat finance z důchodů z královské hutě.⁴⁶⁹

V registrech verkových se minimálně dvakrát objevil zápis zmiňující peníze zkráceně označované jako „šaf.“ V obou případech částka překračuje 200 kop českých grošů.⁴⁷⁰ Jako jedno z možných vysvětlení je souvislost s královskou hutí, resp. s hutním šafářem. Je tedy možné, že se jedná o mince, jež byly vyrobeny ze stříbra z královské hutě.

⁴⁵⁹ Kořan, J.: Dějiny dolování, s. 81.

⁴⁶⁰ Leminger, E.: Královská mincovna, s. 7.

⁴⁶¹ SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1473, Letare.

⁴⁶² List z 8. května 1475 – ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, č. 67.

⁴⁶³ List z 1. prosince 1479 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 133.

⁴⁶⁴ Leminger, E.: Královská mincovna, s. 7.

⁴⁶⁵ Leminger, E.: Královská mincovna, s. 35.

⁴⁶⁶ List z 29. dubna 1476 – ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, č. 98.

⁴⁶⁷ List z 22. prosince 1481 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 170.

⁴⁶⁸ List z 29. července 1478 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 25.

⁴⁶⁹ List z 24. května 1478 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 51.

⁴⁷⁰ SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Misericordia a Protector meus.

Královská huť tvořila bez pochyby důležitý článek v rámci fiskální správy, i když stříbro, které produkovala, nelze co do množství srovnávat se stříbrem z hutí rudokupců.

3.4. Příjmy z mincovního regálu

3.4.1. Úřad mince:

V čele horní i mincovní správy stál nejvyšší mincmistr („mincmistr na Horách Kutných“). Jedná se o jediného z vysokých královských úředníků, který se jednoznačně nepřeměnil v zemského úředníka.⁴⁷¹ Jmenoval ho sám panovník výhradně z členů panského stavu. Byl rádcem krále v záležitostech mincovních a v první polovině vlády Vladislava Jagellonského plnil i úkoly královského „bankéře“,⁴⁷² k čemuž musel být dostatečně finančně zajištěný. Mohl sloužit jako prostředník mezi králem a mincovním úřadem, ale král se častěji obracel přímo na úředníky mince. Po celé sledované období zastával tento výnosný post Beneš z Veitmile, který ve své osobě dočasně spojil funkci nejvyššího mincmistra s úřadem karlštejnského purkrabího. Král ho pravidelně pověřoval členstvím ve svých poselstvích. V oblasti mincovní měl vrchní dohled na ražbu mincí. Společně s panovníkem dával úředníkům mince příkazy k vyplácení peněžních částek z nově vyražených mincí.

Odborníky na mincovní záležitosti a skutečnými vedoucími mincovny byli tři úředníci mince („úředníci mince královské na Horách Kutných“). Jeden z nich byl přední v úřadě, správce mince.⁴⁷³ Často byli vybíráni z kutnohorských konšelů nebo šepmistrů. Přísahu skládali mincmistrovi,⁴⁷⁴ jenž je jmenoval.⁴⁷⁵ Společně zodpovídali za jakost ražených mincí a za celou technickou stránku jejich výroby.⁴⁷⁶ V neposlední řadě patřilo k jejich kompetencím i vydávání peněz z mince, k čemuž potřebovali ústní nebo písemný příkaz. Pravomoc pro udělení takového pokynu měl především panovník a mincmistr. O poznání méně vydávali příkazy i dvorský hofmistr, královský podkomoří a dvorský maršálek. V těchto případech se však jednalo spíše o zprostředkování králových přání. Pole působnosti úředníků mince zasahovalo i do horních záležitostí.

Mezi léty 1471 a 1490 se ve funkci úředníků mince vystřídalo celkem 11 osob: Petr Klucký ze Solopisk (1460–1471), Oldřich Bradáč z Tušně (1467–1471), Prokop Adler z Lošan (1471–1472), Simeon Semének z Vrchovisk (1472–1483), Pavel Vidlák (1472–1475), Gabriel z Nymburka (1473–1474), Zachař z Božetína (1474–1498), Jan Charvát

⁴⁷¹ Hledíková, Z. – Janák, J. – Dobeš, J.: Dějiny správy, s. 104.

⁴⁷² Hásková, J.: Die Währungs- und Münzenentwicklung, s. 12.

⁴⁷³ Leminger, E.: Královská mincovna, s. 98.

⁴⁷⁴ Leminger, E.: Královská mincovna, s. 96.

⁴⁷⁵ Boublík, Jan: Měnové poměry doby poděbradské, Sborník Národního muzea v Praze, řada A, LX, 2006, 1-2, s. 7.

⁴⁷⁶ Boublík, J.: Měnové poměry, s. 7.

z Ostrova (1475–1482), Jan z Ničova (1482–1485), Kunrát Švajkar z Vrchovisk (1483–1495) a Jan ze Žiželic (1485–1494, 1499–1510).⁴⁷⁷ Pavel Vidlák přešel v roce 1475 z úřadu mince do královské hutě, kde zastával post šafáře.

Z praktických důvodů bylo stanoveno jmenování tří úředníků mince, kteří vykonávali úřad společně. Jelikož spravovali výnos mincovny, měli se vzájemně hlídat, aby některý z nich nezpronevěřil část z nově vyražených mincí. Prameny nám ale ukazují, že ani toto opatření některé úředníky neodvrátilo od pokušení. Počátkem roku 1474 chyběly v minci 2 kopy českých Grošů. Při krádeži byl také přistižen úředník mince Gabriel z Nymburka, za což měl být oběšen, ale král mu nakonec odpustil.⁴⁷⁸ Nejpozději počátkem října 1478 se v mincovně ztratilo 60 kop českých grošů. Král Vladislav vymáhal obnos na úřednících mince, kteří za něj měli odpovědnost. Ti se ale vymlouvali, seč mohli, a odmítali zaplatit ze svého.⁴⁷⁹ Začátkem května 1483 byl panovník šokován, když zjistil, že si někteří z úředníků mince vzali bez jeho vědomí královské peníze ze stolu a neměli se k jejich vrácení. Zcizená částka musela přesahovat 200 kop českých grošů. Rozčílený Vladislav ihned napsal úředníkům list, ve kterém jim přikázal během týdne vrátit 200 kop grošů. Zbylou část měli dodat následující týden. Vedle toho ještě požádal kutnohorskou městskou radu o dohlédla nad touto záležitostí.⁴⁸⁰ S uvedených skutečností je zřejmé, že někteří úředníci mince mnohdy zneužívali královu dobrotu a mírnost.⁴⁸¹

Úředníky mince zastupoval písař mince, jenž také vykonával jejich příkazy a vedl záznamy o všech věcech, které souvisely s mincovním dílem. Dohlížel na vážení mědi a prováděl o tom záznamy. Pečoval též o zásoby koupeného olova do hutí a k průbám. Z jeho činnosti vznikla registra verková (obsahují údaje o příjmu stříbra od rudokupců do mincovny, zápisy o postupu prací v mincovně a vydání z mincovní pokladny), registra na měď (obsahují příjmy a vydání mědi), registra prengrencní (zápisy všeho, co se týkalo zpracování různého odpadu při hutním díle, ve kterém mohlo být obsaženo stříbro) a jiná. Mezi jeho povinnosti patřilo též přepisování všech register kvůli předkládání mincmistrovi, nebo králi samotnému ke kontrole.⁴⁸²

⁴⁷⁷ Leminger, E.: Královská mincovna, s. 144.

⁴⁷⁸ Zápis v registrech verkových týkající se týdnu od 30. ledna do 5. února. – SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1474, Adorate tertio. Podle Dačického byl přistižen už 7. ledna 1474 – Mikuláš Dačický z Heslova: Paměti, s. 87.

⁴⁷⁹ Listy z 8. října, 3. listopadu a 13. listopadu 1478 – SOkA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 94, 103 a 122.

⁴⁸⁰ List z 9. května 1483 – SOkA KH, AMKH, AS, kart. č. 2, list č. 205/1.

⁴⁸¹ Srov. Hásková, J.: Die Währungs- und Münzenentwicklung, s. 22.

⁴⁸² Leminger, E.: Královská mincovna, s. 111–112.

Z účtů, které vedl písař mince, jsou pro studium finanční situace Vladislava Jagelonského nejvýznamnější registra verková a registra dluhů. Z register verkových se dochovalo z období let 1471–1490 jen několik složek, které zahrnují období: konec června – prosinec 1472,⁴⁸³ celý rok 1473 (od poloviny září do prosince dokonce ve dvou vyhotoveních)⁴⁸⁴, téměř celý rok 1474 (neúplné dva týdny – *Exaudi secundo* a *Protector meus*),⁴⁸⁵ počátek srpna – polovina října 1475,⁴⁸⁶ polovina srpna – počátek listopadu 1477,⁴⁸⁷ polovina ledna – konec dubna 1478,⁴⁸⁸ polovina března – počátek května 1482,⁴⁸⁹ konec ledna – konec dubna a počátek října – prosinec 1483,⁴⁹⁰ leden – počátek listopadu 1484,⁴⁹¹ konec ledna – počátek června a počátek listopadu – prosinec 1486,⁴⁹² leden – polovina března a počátek dubna – polovina září 1487⁴⁹³ a leden – polovina července a počátek srpna – *Dum medium* 1490.⁴⁹⁴ Bohužel některé roky (1471, 1476, 1479, 1480, 1481, 1485, 1488 a 1489) nejsou vůbec zastoupeny. Ale i přes torzovitost se jedná o nenahraditelný pramen mj. pro panovníkovy příjmy z mincovny, pro královské výdaje a pro splácení Vladislavových dluhů mincí. Z hlediska umořování královských dluhů mincovnou je důležitá jedna dochovaná složka register dluhů, jež obsahuje informace z let 1471–1482.⁴⁹⁵ Částečně doplňuje některé informace z let, ze kterých se nedochovala registra verková (zejména z roku 1476). Z velké části tato registra obsahují přehled splácení určitých částek vybraným osobám. V žádném případě se ale nejedná o komplexní účty splácení královských dluhů. Dle mého názoru bylo do této složky zapisováno jen v případě, že si panovník vyžádal výpis z register verkových o vyplácení peněz určité osobě.⁴⁹⁶ Ve prospěch teorie, že se jedná o výpis

⁴⁸³ SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1472, *Ecce deus* – *Dum medium*.

⁴⁸⁴ SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1473 *In excelso* – *Dum medium* a *Respice secundum* – *Dum medium*.

⁴⁸⁵ SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1474, *In excelso* – *Dum medium*.

⁴⁸⁶ SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1475, *Deus in loco* – *Omnia que*.

⁴⁸⁷ SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1477, *Deus in loco* – *Si iniquitates*.

⁴⁸⁸ SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1478, *Circumdederunt* – *Cantate*.

⁴⁸⁹ SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1482, *Letare* – *Cantate*.

⁴⁹⁰ SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1483, *Circumdederunt* – *Iubilate* a *Salus populi* – *Dum medium*.

⁴⁹¹ SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, *In excelso* – *In voluntate*.

⁴⁹² SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486, *Circumdederunt* – *Factus* a 1486–1487, *Dicit secundum* – *Dum medium*.

⁴⁹³ SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486–1487, *In excelso* – *Oculi*, 1487, *Iudica* – *Respice secundum*.

⁴⁹⁴ SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1490, *In excelso* – *Exaudi secundo* a *Suscepimus* – *Dum medium*.

⁴⁹⁵ SOKA KH, HF, Registra královských dluhů, kart. č. 169.

⁴⁹⁶ Z období, kterým se zabývám jsou známy dva královské listy úředníkům mince, ve kterých Vladislav žádá výpis výplat. První list je vydán 7. dubna 1483 a panovník v něm mj. přikazuje úředníku mince Janovi z Ničovi, aby byl podle register vyhotoven soupis všeho, co bylo vydáno Litvínovi z Klinštejna za dobu jeho vlády. (SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 221.) Takový soupis je obsažen v registrech dluhů a zahrnuje platby z let 1471, 1472, 1473 a 1477. (SOKA KH, HF, Registra královských dluhů, č. kartonu 169, fol. 5v.) V listu z 24.

z register verkových, svědčí i to, že zápisy k jednotlivým osobám, které mnohdy mapují i několik měsíců, byly napsány naráz.

V prvním období Vladislavovy vlády se ve funkci písaře mince postupně vystřídali Simeon Semének (do 1472), Jakub (1472), Jan ze Žiželic (1473–1485) a Martin (1486–1496).⁴⁹⁷ Tento post byla ve většině případů jakýmsi předstupněm na místo úředníka mince.

Jakost mincovní hmoty hlídali mincovní proběři (frsucharové). K jejich úkolům patřilo zkoumání pagamentu⁴⁹⁸, který přišel do mince, a zkoušení černé mědi, zda v ní je obsaženo stříbro.⁴⁹⁹ Byli dva: proběh královský (gvardejn, kvardejn, vadejn) a zemský, který byl volen zemskými stavy a měl kontrolovat svého kolegu. Tento úřad často zastávali zlatníci, protože k jeho výkonu byly potřeba specifické znalosti.

Úředníkům mince pomáhal při různých příležitostech šafář mince, jenž měl na starost veškeré ekonomické záležitosti k mincovnímu dílu a k Vlašskému dvoru. Sestavoval také týdenní minckoš a poděloval chudé almužnou.⁵⁰⁰ Při práci s prameny je třeba dávat pozor, aby nedošlo k záměně se šafářem hutním, o kterém bude zmínka níže.

Za Vladislava byl ustanoven hospodář Vlašského dvora (hospes), jehož úkolem byla péče o budovu Vlašského dvora. V rámci svým povinností také spravoval zásoby, které byly na dvoře uloženy, a staral se o různé potřeby, které nespádaly k mincovnímu dílu.⁵⁰¹

srpna 1488 pak panovník přikazuje všem třem úředníkům, aby mu poslali vydání peněz Volfstorsarovi v té době. (SOkA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 281.) Zdá se, že v roce 1488 se již používala jiná složka register dluhů, která se nedochovala.

⁴⁹⁷ Leminger, E.: Královská mincovna, s. 144.

⁴⁹⁸ Pagament se rozeznává dvojí, peněžní, což jsou mince stažené z oběhu, a klenotní, což jsou zlatnické výrobky.

⁴⁹⁹ Leminger, E.: Královská mincovna, s. 117.

⁵⁰⁰ Leminger, E.: Královská mincovna, s. 133.

⁵⁰¹ Leminger, E.: Královská mincovna, s. 133.

3.4.2. Výroba mince:

Vlastní proces zhotovení mince je velmi složitý. Cílem této kapitoly není detailní popsání jednotlivých technických postupů, ale hlavně pokus o rámcové vysvětlení základních kroků při výrobě a osvětlení významu termínů, které se vyskytují ve sledovaných pramenech (zejména v registrech verkových). Je tedy nutné počítat s jistou mírou zjednodušení. Celý proces se skládá ze tří částí. Jsou to práce přípravné, mincířské a pregéřské.

Přípravné práce se dělí na čtyři činnosti: přepalování stříbra, zrnění mědi, sázení stříbra a lití cánů. První krok probíhal mimo vlastní areál mincovny. Zbytek procesu se pak až do konce odehrával na Vlašském dvoře. Měď byla zrněna v královské huti, nebo v hutích rudokupců. Výsledné zrnění bylo zváženo a odneseno do mince.⁵⁰²

Do mincovny přicházelo z hutí tzv. hertovní stříbro. To ale ještě obsahovalo nežádoucí příměsi, jež bylo potřeba odstranit přepálením, k němuž docházelo v místnosti zvané prenárna. Stříbro přepalovali preněři, což byli většinou zvonaři nebo zlatníci. Výsledný produkt se nazýval prant a byl přezkoušen a ocejchován proběrem, následně pak zvážen a odevzdán úředníkům mince. Stříbro bylo upravováno ve velkých hliněných hrncích, tzv. testech, které byly plněny popelem. Vytlučený popel z použitých testů obsahoval stříbro. V pramenech je tento „odpad“ uváděn pod pojmem prengrenc. Jednou do roka se z nashromážděného prengrence zdělávalo stříbro.⁵⁰³ Prenárna měla k dispozici vlastního písaře, který zaznamenával množství přijatého hertovního stříbra a množství prantu.⁵⁰⁴

Další kroky představovalo sázení a rozpouštění verku, jež měli na starosti gyseři. Tato část procesu se odehrávala v gysárně za dozoru úředníků mince a královského proběře. V hrncích, neboli teglech vznikala mincovní hmota, což byla slitina stříbra a mědi.⁵⁰⁵ Kromě stříbra, které přicházelo do mincovny z dolů, bylo při sázení verku vyžíváno tzv. pagamentu. Ten mohl být buď peněžní nebo klenotní. Peněžní pagament představovaly mince, které byly staženy z oběhu.

Poslední etapou přípravných prací bylo lití cánů. Gyseři lili mincovní kov do zvláštních forem, tzv. barchánů, což byly pytle z několikrát prošívaného barchetu. Naplněné barchány byly následně chlazeny ve vodě, čímž v nich vznikaly tyčinky zvané cány. Po vychladnutí byly cány váženy a ocejchovány.⁵⁰⁶

⁵⁰² Leminger, E.: Královská mincovna, s. 7.

⁵⁰³ Leminger, E.: Královská mincovna, s. 3.

⁵⁰⁴ Leminger, E.: Královská mincovna, s. 6.

⁵⁰⁵ Leminger, E.: Královská mincovna, s. 8.

⁵⁰⁶ Leminger, E.: Královská mincovna, s. 10–11.

Mincířské práce začínaly úpravou mincovních plátů. Mincíři přijali od úředníka mince cány a pracovali dál s nimi ve svých dílnách, tzv. šmitnách, kterých bylo na Vlašském dvoře celkem 17. Cány byly nejprve roztepány na tvar pruhů určité tloušťky a poté z nich byl stříháním či řezáním postupně vytvořen základ pro ražbu, tzv. střížky, které byly nakonec vyrovnávány. Odstřižené kousky, které byly označovány jako cissura, se znovu schraňovaly, aby mohly být použity při další výrobě.⁵⁰⁷

Během mincířského díla došlo k zamaštění a zašpinění střížků, mastná špína byla proto likvidována ohněm, což mělo za následek ztmavnutí střížků. Tzv. černé pláty putovaly následně do vajscomory, kde docházelo k tzv. lorování (bílení plátů). To probíhalo tak, že střížky byly vyvářeny v roztoku kuchyňské soli a vinného kamene (vinštýře) a nakonec sušeny.⁵⁰⁸

Poslední fázi představovalo dílo pregéřské či razičské. Zajišťovali ho pregéři, kteří přebírali od úředníka mince vybílené střížky a opatrovali je prostřednictvím kolků mincovním obrazem. Tato část výroby byla soustředěna do ražebny, tzv. prehauzu. Nepovedené mince se vyčleňovaly a zařazovaly do příštího verku stejné jakosti.⁵⁰⁹

Mincovní politika Vladislava Jagellonského se projevila především v soustředěném vydávání pražského groše, jenž byl ražen po celé období Vladislavovy vlády, a v důsledném zachování nominálové peněžní diferenciace. V 70. letech 15. století nebyla drobná mince ražena a v oběhu zůstávaly devalvované peníze krále Jiřího.⁵¹⁰ Teprve v březnu 1482 začala ražba dvoustranné drobné mince, která byla označována jako „peníz“.⁵¹¹ V roce 1485 došlo k výrazné změně, když se přestaly vyrábět dvoustranné peníze a byla zahájena ražba jednostranných peněz.⁵¹² Na základě sněmovního usnesení vyplňovaly funkci halěře, který nebyl v letech 1471–1487 ražen, Vladislavovy dvoustranné mince. K poslednímu výraznému zásahu do produkce drobných mincí v první polovině vlády Vladislava Jagellonského došlo v roce 1487, kdy ustala ražba jednostranných peněz a poprvé po roce 1471 byla zavedena výroba jednostranných halěřů.⁵¹³

⁵⁰⁷ Leminger, E.: Královská mincovna, s. 12.

⁵⁰⁸ Leminger, E.: Královská mincovna, s. 14.

⁵⁰⁹ Leminger, E.: Královská mincovna, s. 16.

⁵¹⁰ Hásková, J.: Die Währungs- und Münzenentwicklung, s. 98.

⁵¹¹ Hásková, J.: Die Währungs- und Münzenentwicklung, s. 39.

⁵¹² Hásková, J.: Die Währungs- und Münzenentwicklung, s. 38.

⁵¹³ Hásková, J.: Die Währungs- und Münzenentwicklung, s. 41.

Koncem 80. letch 15. století běžně obíhaly v Čechách již čtyři různé druhy mincí, jež byly za krále Vladislava vyraženy v Kutné Hoře. Byly to pražský groš, dvoustranný peníz, jednostranný peníz a haléř. Poměr mezi nimi byl pevně daný. Jeden pražský groš se sestával ze sedmi jednostranných peněz a ze čtrnácti haléřů či dvoustranných peněz.⁵¹⁴

Snahy panovníka po konsolidaci českého mincovnictví se projeví v ražbě nové hodnotné stříbrné mince, zvané tlustý groš, která představovala násobek pražského groše.⁵¹⁵ Produkce této mince je doložena v 16 případech během let 1472–1488.⁵¹⁶ Relativně největší množství tlustých grošů bylo vyraženo v 70. letech 15. století.⁵¹⁷ Pokus o ozdravení mincovního systému byl ale poznamenán rostoucím nedostatkem mincovního kovu.

⁵¹⁴ Hásková, J.: Die Währungs- und Münzenentwicklung, s. 41.

⁵¹⁵ Hásková, J.: Die Währungs- und Münzenentwicklung, s. 34.

⁵¹⁶ Hásková, J.: Die Währungs- und Münzenentwicklung, s. 33.

⁵¹⁷ Hásková, J.: Die Währungs- und Münzenentwicklung, s. 34.

3.4.3. Výnosnost kutnohorské mincovny:

Výnos mincovny tvořilo množství vyražených mincí, které zbyly po uhrazení nákladů spojených s mincovní produkcí. V těchto nákladech jsou zahrnuty výdaje za potřebné suroviny (stříbro, zrnění, vinštýř, sůl a uhlí), pomůcky (kolky, testy apod.), šteury do dolů a stojecí úředníkům a dělníkům (týdenní plat zaměstnancům královské huti a královské mincovny). Patří sem i peníze, které byly v případě potřeby vynakládány na opravy v dolech, v královské huti či na Vlašském dvoře. Největší výdaj představovala částka, jež úředníci mince zaplatili za stříbro dodané rudokupci do mincovny.

Množství vyrobených mincí přímo úměrně záviselo na dodávkách stříbra do mincovny. V případě, že rudokupci nebyli schopni zásobovat mincovnu dostatečným množstvím drahého kovu, museli úředníci mince zredukovat vyplácení z mince v daném týdnu na minimum. Podle register verkových bylo nejméně mincí vyraženo zhruba druhý dubnový týden roku 1483. Jednalo se o velice malou částku, která čítala pouhých 112 kop 26 českých grošů. Celý výnos tak padl na zaplacení za stříbro a olovo, platy a šteury. Ostatní platby musely být dočasně pozastaveny, což se nelíbilo zejména některým věřitelům.⁵¹⁸ K obdobné situaci došlo také počátkem října 1476, kdy úředníci stěží zaplatili náklady a šteury, a nemohli tedy nic dát pánům na dluhy. Na to král Vladislav reagoval ve svém listu úředníkům mince známou větou: „*A muožte sami rozuměti, poněvadž jsú prve rádi brali, když pán buoh naděloval, nechť také nyní strpenie mají, ažť opět pán buoh nadělí.*“⁵¹⁹ Panovník v ní výstižně glosoval dobové poměry mezi ním a jeho věřiteli. Tato neschopnost mincovny umořovat královské dluhy trvala minimálně po dva týdny.⁵²⁰ Znovu koncem dubna 1477 se museli úředníci mince opět potýkat s nedostatkem mincovního kovu.⁵²¹ Zdá se, že výkyvy v zásobování stříbrem, nebyly ničím výjimečným a opakovaně tak činily obtíže úředníkům mince, králi a i jeho věřitelům.

Ne vždy byl ale stříbra nedostatek. Většinou se produkce mincovny pohybovala v řádu několik set kop českých grošů. Příliš výjimečné nebyly ani týdny, kdy bylo vyraženo množství mincí, které čítaly více jak tisíc kop. K takové nadprůměrné produkci docházelo např. v období měsíců července až listopadu 1484.⁵²² Nejvyšší doložené množství stříbra bylo

⁵¹⁸ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1483, Quasi modo.

⁵¹⁹ List z 5. října 1476 – ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, č. 117.

⁵²⁰ List z 10. října 1476 – ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, č. 118.

⁵²¹ List z 1. května 1477 – ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, b, č. 115.

⁵²² SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Exaudi secundo – In voluntate.

v mincovně zmincováno před polovinou dubna 1482, kdy výsledná suma činila 3 031 kop 38 českých grošů.⁵²³

Čistý výnos patřil panovníkovi. V praxi mu byl ale posílán pouze jeho díl. Úřad mince totiž v jistých ohledech suploval královskou komoru. Úředníci mince umožňovali některé královské dluhy. Pokud se jednalo o menší dlužnou částku, proběhla výplata jednorázově. U větších obnosů byly stanoveny týdenní splátky. Dále mincovna vyplácela služné královským dvořanům, financovala i jejich ošacení a koně. Jakákoliv výplata z mince, ke které došlo poprvé, se měla dít na základě příkazu panovníka či nejvyššího mincmistra. Instrukce úředníkům mince byla udělena buď ústní formou či písemně prostřednictvím misivu. Možná je také varianta, že příkaz vyřídil nějaký prostředník. Panovník někdy také pověřoval své zástupce v minci zajišťováním či zaplacením vína a potravin pro svůj dvůr. V neposlední řadě sem patří též financování zlatnických zakázek krále. Z příjmů z mince byla placena také poselství včetně pohoštění cizích delegací. Velkou část těchto výdajů tvořily peníze na stravu. V 80. letech 15. století přispívali úředníci mince pravidelně i na stavbu Pražského hradu. Hlavně v pozdějším období mincovna přímo financovala také královy drobné výdaje (např. lázeň, kratochvíli, obuv, látky atd.). Výše uvedené činnosti mincovny spadají spíše mezi funkce panovníkovy komory. Lze tedy usuzovat, že vlastní komora v této době nebyla schopna plnit všechny své původní úkoly a došlo tak zřejmě k částečné decentralizaci královské finanční správy.

Suma peněz, kterou král Vladislav týdně dostával z mincovny, se průběžně měnila. Během 70. let 15. století nebyla konstantní a úředníci mince posílali svému panovníkovi peníze, které ten který týden mohli postrádat. K transformování peněz posílaných panovníkovi do pravidelného důchodu o určité výši došlo nejpozději počátkem 80. let. Souviselo to zřejmě s tím, že v roce 1479 byl definitivně ukončen válečný konflikt s Matyášem Korvínem, k jehož úspěšnému vedení potřeboval panovník nadstandardní přísun peněz z mince. Do roku 1482 se panovníkův důchod ustálil na týdenním platu 40 kop českých grošů, z něhož měly být pokryty potřeby královského dvora. V důsledku podražení obroku už Vladislavovi tato částka nedostačovala, a proto 29. listopadu 1482 úředníkům mince přikázal, aby mu navýšili částku o 5 kop českých grošů na 45 kop.⁵²⁴ Ani tato suma dlouho nestačila

⁵²³ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1482, Resurrexi.

⁵²⁴ List z 29. listopadu 1482 – SOkA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 194.

a již 14. února 1483 ji panovník opět přikázal navýšit o dalších 5 kop českých grošů.⁵²⁵ K další a zároveň poslední úpravě během první poloviny vlády krále Vladislava došlo až v roce 1486, kdy úředníci mince přidali k dosavadní částce 10 kop grošů. Nová suma 60 kop grošů začala být posílána někdy mezi dubnem a listopadem 1486.⁵²⁶

Kromě tohoto pravidelného platu posílali úředníci mince jednou za čas králi také větší obnos, který se po delší době nahromadil v mincovně. Jeho součástí bývaly tzv. peníze na stole, což byly nové mince, které zůstaly v mincovně po uhrazení všech nákladů a vyplacení potřebných peněz. K tomu mohly být přičleněny i peníze z urbury či z tzv. nadělení božího či peníze „šafářské“. Peníze z nadělení božího vznikaly zmincováním stříbra, které bylo „navíc“ díky nepřesnostem při vážení drahého kovu. Dohromady tato nepravidelná suma mohla čítat několik set kop grošů.⁵²⁷

Králi často peníze vozíval některý z úředníků mince, jenž s ním měl mít nějaké jednání. Navíc se zdá, že existovala i osoba, mezi jejíž povinnosti patřilo dovážení peněz králi. Přinejmenším v letech 1472–1474 to byl Mninovský, který byl v roce 1474 doložen jako královský komorník.⁵²⁸ Po něm zřejmě převzal tento úkol jistý Ambrygér, jenž je uveden několikrát v registrech verkových mezi lety 1482 a 1490 jako doručitel peněz pro krále. Nové mince mohl králi případně dovést také některý dvořan, který měl cestu do Kutné Hory, či někdo z horního úřadu. V praxi mohla být úředníky mince klidně oslovena nějaká věrohodná osoba, jež měla namířeno do Prahy, aby panovníkovi předala určitý finanční obnos.

Z bezpečnostních důvodů většinou doprovázel transport peněz jeden či více pacholků. Ve výjimečných případech, když bylo zvýšené riziko přepadení, zajišťovali bezpečnost žoldnéři.⁵²⁹ Ale ani ozbrojený doprovod nemusel odradit cizích peněz chtivé nenechavce od pokusu o loupež. K jedné takové události došlo počátkem léta 1489, kdy neznámí lupiči královy peníze odcizili. Podle Vladislavova příkazu měl po pachatelích a penězích pátrat

⁵²⁵ List ze 14. února 1483 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 222.

⁵²⁶ V týdně Domine in tua činil plat „králi jeho milosti 50 kop“. – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486, Domine in tua. Kdežto v týdně Dicit secundo už mincovna poslala „králi jeho milosti 60 kop“. – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486–1487, Dicit secundo.

⁵²⁷ Např. koncem září 1484 obnášela takováto částka, která byla připojena k 50 kopám grošů týdenního platu, 450 kop grošů. Z toho bylo 71 kop 20 českých grošů, které zbyly za 4 předchozí týdny, 29 kop z urbury, 112 kop 56 grošů z peněz nadělení a 236 kop 44 grošů „z peněz šafářských“. – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Protector meus.

⁵²⁸ AČ VI, s. 82–83, č. 7.

⁵²⁹ Např. v předposledním týdnu roku 1474 je v registrech verkových uveden zápis „na ztravu 3 kopy, ješto groše vozili jeho milosti královské dominica Gaudete Seménk s Zachářem a při sobě jsú měli žoldnéře pro nebezpečnstvie na cestě“. – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1474, Memento. Tato opatření bezpochyby souvisela s válečnou situací.

mincmistr společně s Kutnohorskými.⁵³⁰ O tom, jak se dále případ vyvíjel, se mi nepodařilo dohledat v pramenech zmínky.

V omezené míře vydávali úředníci mince na základě instrukcí krále či mincmistra neražené stříbro. Nejednou Vladislav přikazoval svým úředníkům v Kutné Hoře, aby mu poslali do Prahy několik hřiven stříbra na jeho osobní potřebu. Výjimečně umořovala mincovna tímto drahým kovem některý královský dluh. Jednalo se zejména o případy, kdy byl věřitelem nějaký rudokupec.

V případě, že Vladislav potřeboval akutně získat na nějaký podnik větší finanční obnos, mohl se obrátit na mincovnu. Takto se zachoval například v srpnu 1473, když se chystal spolu s mincmistrem Benešem z Veitmile jet na sněm do Opavy, a mincovna mu pro tuto příležitost zajistila 644 kop 43 českých grošů z verků, což činilo zhruba 91 procent z celkové produkce mincí v onom týdnu, a 555 kop 17 grošů z nadělení a od mědi. Kromě toho si sebou vzali ještě i 55 hřiven 1,5 lotu neraženého stříbra. O tom, jak toto netradiční zatížení ovlivnilo běžný chod mincovny, vypovídá zápis v registrech verkových: „*Ten týden nenie nižiadnému viac placeno ani za stříbra ni šteury k dolem, minckoštu obojiego ani úředníkom, ale to vsecko platí se jim v druhých nedělech, jakož se tam najde.*“⁵³¹ Tento případ názorně demonstrovuje flexibilitu mince, která byla schopna se přizpůsobit momentálnímu požadavku krále, a to tak, že v zásadě zmrazila v daném týdnu prakticky všechna placení. Resty, které těmito kroky úředníkům mince vznikly, se většinou urovnaly následující týden.

Pokud nebylo v mincovně dost peněz na uspokojení panovníkovy zásadní finanční potřeby, bylo na úřednících mince, aby už nějakým způsobem chybějící finance někde sehnali. V praxi si peníze většinou od někoho vypůjčili a v následujícím týdnu je dotyčnému zase vrátili z verkových peněz.⁵³² Obdobně jako úředníci mince, sháněl příležitostně finance panovníkovi i nejvyšší mincmistr. Počátkem roku 1479 dělal králi Vladislavovi starosti jistý Zikmund Vilečko, jenž se usadil se svoji rotou v Praze a od kterého byl denně uháněn, aby mu zaplatil nejmenovanou sumu. Panovník se obrátil s žádostí o zaslání peněz na Beneše z Veitmile, který mu zajistil 75 kop českých grošů. Ty ale nestačily, proto Vladislav opět

⁵³⁰ SOkA KH, AMKH, AS, kart č. 2, list č. 251.

⁵³¹ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1473, Suscepimus.

⁵³² Např. v dubnu 1483 bylo mincovnou „*oplaceno do Prahy 59 kop, kterých jest Johannes (úředník mince Jan z Ničova) vypočítal jeho milosti královské na rozkázanie, a ještě zuostávami dlužní 35 kop*“. – SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1483, Misericordia.

napsal mincmistrovi, aby mu někde obstaral dalších 100 kop českých grošů, které si pak měl vzít hned z následujícího verku zpět.⁵³³

Je zřejmé, že shánění peněz úředníky mince či mincmistrem na úhradu královských dluhů přesahovalo rámec jejich běžných povinností. Opět to ukazuje na skutečnost, že úřad mince převzal některé dřívější funkce královské komory. Lze tedy počítat s jistou decentralizací centrální finanční správy, kterou v předchozích obdobích zajišťovala panovnická komora v čele s mistrem královské komory.

⁵³³ List z 29. ledna 1479 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 66.

3.4.4. Význam královské mincovny v Kutné Hoře pro krále:

V královské mincovně v Kutné Hoře se již od dob vlády Václava II. soustředila veškerá mincovní výroba na území Čech, což umožňovalo lepší dohled na výrobu mince. Pro Vladislava představovala nejdůležitější zdroj jeho příjmů, a to především kvůli pravidelnosti, než kvůli jejich výši. Relativně stabilní ražba mincí byla narušována pouze malými dodávkami stříbra, které ale nebyly příliš časté.

Díky mincovně tak mohl Vladislav Jagellonský financovat nejen svůj dvůr. Velkou roli mince hrála při umořování některých královských dluhů. Vyplácení peněžních částek koordinovali úředníci mince, kteří do jisté míry přejímali některé kompetence královské komory. V neposlední řadě mincovna platila za krále prakticky veškeré horní záležitosti.

Úředníci mince mohli plnit i poněkud kontroverznější královské úkoly, jako se tomu stalo například v červnu 1485, kdy jim Vladislav poslal 300 zlatých s „tajnou“ instrukcí. Šlo totiž o to, že dané mince měly špatnou váhu. Nabízí se otázka, jak k takovým neplnohodnotným mincím Vladislav přišel, ale na ní nelze dohledat v pramenech jednoznačnou odpověď. Je dost dobře možné, že je králi, resp. osobě, která pro něho zlaté sháněla, někdo úspěšně podstrčil. Vladislavovi tím vznikla „značná“ finanční újma, kterou si ve své situaci nemohl dovolit. Proto se český panovník odhodlal uchýlit k nečestnému řešení. Pověřil totiž úředníky v Kutné Hoře tím, aby těch 300 zlatých dali do oběhu, čímž by se vyhnul nevítané peněžní ztrátě. Jako možnost jim doporučil zaplatit nešťastnými mincemi za olovo nebo voly.⁵³⁴ Tento příklad ukazuje na to, že se mincovní úřad konstituoval jako důležitý výkonný orgán královské komory.

⁵³⁴ List z 16. června 1485 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 238.

3.5. Obecná berně

3.5.1. Charakter obecné berně:

Obecná berně, která v pramenech vystupuje spíše pod pojmem „pomoc“, představovala pro krále poměrně problematický zdroj příjmů, a to hned z několika důvodů.

Panovník ji nemohl nechat vybírat, kdy chtěl, ale musel žádat o její schválení zemský sněm. Povolování berní totiž patřilo mezi nejdůležitější práva českého sněmu.⁵³⁵ Pouze ve dvou případech nebyl panovník vázán rozhodnutím stavů. K takové situaci docházelo při korunovaci krále nebo při sňatku královských dcer. Ke zredukování práv panovníka v oblasti berní do této podoby došlo už na počátku vlády Jana Lucemburského.⁵³⁶

Stavové také rozhodovali, v jakém rozsahu a v jaké podobě bude berně vybírána. Král byl též postupně omezován ve svobodném výběru berních úředníků. Celý proces vlastního shromažďování berně byl pak zpravidla zdlouhavý. Pomoc stavové povolovali za určitým účelem a panovníka se navíc snažili zbavit jakékoli volnosti v nakládání s vybranou berní prostřednictvím královské rady.⁵³⁷

⁵³⁵ Pelant, J.: České zemské sněmy, s. 361.

⁵³⁶ Krofta, K.: Začátky české berně, s. 18.

⁵³⁷ Pelant, J.: České zemské sněmy, s. 363.

3.5.2. Správa obecné berně:

V případě, že stavové povolili berni, sestavili i přesnou instrukci pro její vybírání, která byla většinou součástí sněmovního usnesení.⁵³⁸ Další krok byl již na králi, který za asistence královské rady určil královské berní úředníky.⁵³⁹ Zemská berně se vybírala v rámci jednotlivých krajů. Je pravděpodobně, že berní kraj odpovídal kraji politickému. Praxe byla taková, že panovník vybral pro každý kraj zpravidla dva berníky – jednoho z panského stavu a druhého ze stavu rytířského. Někdy mohli být v kraji berníci čtyři (např. 1473). Ti svůj úřad zastávali zřejmě pouze po dobu vybírání jedné berně. Zdá se, že jakmile byla povolena další berně, určil král berníky znovu. Možnost, že panovník jmenoval některé osoby pravidelně, nelze pro nedostatek pramenů potvrdit ani vyloučit. Potom, co byla určena jména berníků, poslal král každému bernímu úředníkovi uzavřený list, ve kterém ho pověřoval vybráním svolené pomoci.⁵⁴⁰ Královský posel doručil společně s výše zmiňovaným misivem i tzv. ceduli, což byla písemnost obsahující instrukci, podle níž měl adresát postupovat.⁵⁴¹ Zároveň král rozesílal své listy s pokyny ohledně vybírání berně i městským radám významných měst, které je měly nechat přechíst na městském trhu.⁵⁴²

Berníci následně obeslali některé poplatníky v kraji a nechali přechíst již zmiňovanou ceduli na okolních trzích. Ku pomoci si měli vybrat vlastní spolehlivé služebníky. Peněžní částky přijímali společně⁵⁴³ zpravidla jednou do měsíce.⁵⁴⁴ Není pochyb o tom, že měli po ruce písaře, který vedl berní rejstřík (v pramenech označován jako registra), do kterého zapisoval sumy dodané berníkům. Ti zřejmě onomu písaři vypláceli týdenní plat a zajišťovali mu stravu.⁵⁴⁵ Zdá se, že berníci mnohdy zneužívali svého postavení a sami se snažili berni

⁵³⁸ Je to například sněmovní usnesení svatováclavského sněmu ze 7. října 1479 vydané v AČ IV, s. 500–502.

⁵³⁹ Ve druhém zápisu ze svatováclavského sněmu z roku 1479 stojí: „a král JMt aby ráčil již k tomu vybrati s radú svú lidí dobré a svědomé, kteřížby ve kterém kraji na té pomoci seděli a ji shromáždili a vybrali“. – AČ IV, s. 502, č. 23.

⁵⁴⁰ Charakteristický je list z 19. prosince 1481 určený Janovi Bořitovi z Martinic, který měl společně s Jindřichem Mičanem z Klinštejna vybírat berni ve Slánském kraji – AČ VI, s. 100, č. 36.

⁵⁴¹ Obsah takové instrukce se dochoval např. v opisu „Cedule, kterak svolená pomoc pivovárna vybírati se má“ z roku 1481 – AČ V, s. 405, č. 23.

⁵⁴² Typickým příkladem takového listu je misiv z 27. července 1473 adresovaný Kutnohorským, který se dokonce dochoval ve dvou, takřka totožných vyhotoveních, jeden obsahuje navíc pokyn „a když úředníci naši na vybírání té pomoci v tom kraji sedú, ať jim ji bezmeškane nesú.“ – SOKA KH, AMKH, AS, kart. č. 1, č. 74 a 75. Podobného obsahu je i list pro kutnohorskou městskou radu z 19. prosince 1481 – SOKA KH, AMKH, AS, kart. č. 2, č. 207/2. Tento list byl vyhotoven ve stejný den jako instrukce pro krajského berníka Jana Bořitu z Martinic (viz poznámka 6).

⁵⁴³ Ze sněmovního usnesení z 2. října 1490: „Item berníci, kteříž na té pomoci sedú, aby žádný nesesedl než sám druhý ...“ – AČ V, s. 434, č. 37.

⁵⁴⁴ Tento proces je nastíněn v královském listu pro berníka z 19. prosince 1481 – AČ VI, s. 100, č. 36. Tehdy se sice vybírala berně pивní, ale lze předpokládat, že tento mechanismus byl uplatňován vždy bez ohledu na typ berně.

⁵⁴⁵ Alespoň tak tomu bylo v roce 1490, kdy měli berníci dávat každému písaři půl kopy míšeňských grošů týdně a k tomu ještě stravu. – AČ V, 434, č. 37.

vyhnout.⁵⁴⁶ Výdaje spojené s vybíráním pomoci byly zřejmě hrazeny z výnosu berně (např. náklady spojené s obesláním).⁵⁴⁷

Od poddaných vybírala peníze sama vrchnost, resp. její úředníci. Měšťané zase odevzdávali peníze městské radě. I zde nesměl chybět písař, který si o odvodech vedl rejstřík. Jeho plat se pravděpodobně odvíjel od výše vybrané sumy.⁵⁴⁸ Vybranou částku společně s rejstříkem dovezl pán či jeho úředník přímo berníkům, kteří měli zkontrolovat, zda odvedená suma splňovala požadavky stanovené zemským sněmem.⁵⁴⁹ Jakmile berníci nashromáždili celkovou sumu vybraných peněz, převezli peníze do Prahy.⁵⁵⁰ Někdy mohli berníci vést vybrané peníze z rozkazu krále do mincovny v Kutné Hoře, kde byly pytle s penězi převzaty úředníky mince, kteří je nechali přemincovat na nové oběživo.⁵⁵¹

V případě, že byla pomoc odváděna liknavě, byl král donucen zasahovat do berního procesu svými urgujícími listy. Upomínal tak např. o splacení uložené pomoci budějovické měšťany (17. 5. 1480⁵⁵²), Voka z Rožmberku (24. 12. 1482⁵⁵³) či opakovaně kutnohorské měšťany (15. 5.,⁵⁵⁴ 17. 5.⁵⁵⁵ a 7. 10. 1482⁵⁵⁶). V případě, že došlo k vymáhání dlužné berně, zastupoval panovníka královský prokurátor.⁵⁵⁷

⁵⁴⁶ V obecním svolení pomoci zemské z 2. října 1490 se uvádí: „*a sami aby též s svých lidí pomoc dali, jako i jiní, i s listuov*“. – AČ V, s. 434, č. 37. Jistě je to reakce na předchozí zkušenosti.

⁵⁴⁷ V pověřovacím listu pro berníka z 19. prosince 1481 král píše: „*A jestližeby co na obeslání proto naložil, tohoť také nežádáme škodnu býti*“. – AČ VI, s. 101, č. 36.

⁵⁴⁸ Na svatováclavském sněmu roku 1479 bylo stanoveno, že „*písařuom těm, kteříž na berni sedú, aby těm nebylo více dáno, než s kopy dva peníze*“. – AČ IV, s. 502, č. 23.

⁵⁴⁹ AČ IV, s. 502, č. 23.

⁵⁵⁰ AČ V, s. 405, č. 23.

⁵⁵¹ O tom Leminger, E.: Královská mincovna, s. 39. Dokladem pro toto období je zápis v registrech verkových k 27. týdnu roku 1487: „*Črnínovi staršímu 6 kop na službu, mandato domini regis per litteram, f.VI post s. Procopii, kdy haléřky z berně přivezl k zdělání*.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Dominus illuminatio. Dá se předpokládat, že Černín starší byl krajským berníkem.

⁵⁵² AČ XXI, s. 205, č. 64.

⁵⁵³ AČ VI, s. 106, č. 43.

⁵⁵⁴ AČ VI, s. 101, č. 37.

⁵⁵⁵ AČ VI, s. 101, č. 101–102, č. 38.

⁵⁵⁶ AČ VI, s. 103, č. 39.

⁵⁵⁷ Dřímál, J.: Královský prokurátor, s. 355.

3.5.3. Jednotlivé berně a jejich charakter:

V období od konce husitských válek až do nástupu krále Vladislava nebyla obecná pomoc povolována zemským sněmem příliš často. Stalo se tak pravděpodobně pouze v letech 1437, 1453, 1459 a 1462.⁵⁵⁸ Pro jagellonskou dobu je naopak typické zvýšení frekvence zemských berní. Bohužel jejich podrobnému zmapování brání nedostatek pramenů.

Josef Petrář uvádí, že za Vladislava byla berně vybírána poprvé při jeho korunovaci a že se scházela pomalu.⁵⁵⁹ K tomuto tvrzení se mi ale nepodařilo dohledat žádné bližší informace.

Patrně k prvnímu většímu jednání o obecné berni došlo v únoru 1472 na hromničním sněmu v Praze,⁵⁶⁰ kde jeden z hlavních problémů představovala tíživá finanční situace knížete Viktorina, do které se dostal díky svému otci. Zoufalý kníže se obrátil na stavy o pomoc. Panský stav ho vyslyšel a navrhl obecnou berni, která by činila půl úroku. Proti tomu se obratem ohradil stav rytířský, jenž se odvolával na sliby Kazimíra IV., polského krále, ohledně pomoci Viktorinovi, a žádal, aby bylo k Vladislavovu otci vysláno poselstvo složené se zástupců pánů, rytířů a měst, v jehož čele by byl sám Viktorin. Teprve po případném neúspěchu této mise, byli vladykové ochotni jednat o pomoci. Nakonec zemani svolili pomoc králi dva české groše z hlavy. Problém ale tentokrát nastal ze strany měst, která „ještě nepoložili na se“.⁵⁶¹ Zprávy o následujícím vývoji nám nejsou známy, proto se jakékoliv úvahy o této berni přesouvají do roviny hypotéz.⁵⁶² To, že byla pomoc v nějaké podobě vybírána, nelze s jistotou vyloučit. Naopak zápis o finančních problémech minsterberských knížat z tříkrálového sněmu léta 1473, který obsahuje zprávu, „že ještě veliká summa k doplacení toho dluhu zuostává“,⁵⁶³ spíše ukazuje na to, že zřejmě došlo k částečnému umoření zmiňovaného dluhu pomocí výnosu z předešlé zemské pomoci.

Řada berní za vlády Vladislava Jagellonského, jejichž povolení je doloženo stejně jako jejich vybírání, byla zahájena roku 1473. Na tříkrálovém sněmu v Praze léta 1473 byl znovu

⁵⁵⁸ Klier, Č.: Bernictví, s. 2–14.

⁵⁵⁹ Petrář, J.: Stavovské království, s. 19. – Autor bohužel neuvádí zdroj této informace.

⁵⁶⁰ Dosud je znám pouze jediný pramen zmiňující tuto obecnou pomoc – AČ V, s. 367–368, č. 4. Jedná se o nedatovaný misiv, jehož dobu vzniku přibližně určil František Palacký jako květen 1472. Čeněk Klier pak usoudil, že onen list vypovídá o sněmu z 28. února 1472 – Klier, Č.: Bernictví, s. 15.

⁵⁶¹ AČ V, s. 368, č. 4.

⁵⁶² Čeněk Klier se přiklání k závěru, že berně během roku 1472 vybírána nebyla – Klier, Č.: Bernictví, s. 15. Rozdílný názor zastává Jan Pelant, dle něhož byla berně vybírána, ale její výnos nestačil k zaplacení onoho dluhu. – Pelant, J.: České zemské sněmy, s. 364.

⁵⁶³ Vytisknutý ale nevydaný fragment 34. svazku Archivu českého, s. 122, č. 88. Xerokopie je k dispozici v knihovně katedry Archivnictví a pomocných věd historických na FF UK v Praze.

projednáván problém zadlužení misterberských knížat. Ta vyslala ke sněmu posly, kteří tlumočili jejich situaci. Na základě toho se stavové usnesli, aby bylo dáno 5 000 zlatých z peněz, které mají přijít z Polska, synům Jiřího z Poděbrad na dluhy. Druhá záležitost týkající se financí, která byla předmětem sněmovního jednání, se týkala vyplacení zboží, jenž měla být postoupena zneprátené straně na základě úmluvy z Německého Brodu⁵⁶⁴ (10. červen 1472). V rámci řešení dvou výše zmiňovaných problémů byla na návrh panského stavu povolena zemská berně. Měla se týkat všech stavů, minsterberká knížata nevyjímaje. Odveden měl být „*celý úrok svatojiřský*“ (tzn. půl ročního úroku) v míšeňských groších. Královská města měla poskytnout polovinu ročního komorního platu, dědiníci pak z každého lánu 15 českých grošů. Zdanění dle stejných podmínek se nevyhnuly ani osoby, které vlastnily zápisné listy, na jejichž základě braly úroky nebo komorní plat. V případě, že by je některá osoba zatajila, ztratila by své právo. Poprvé se berně vztahovala i na židy, kteří měli poskytnout pomoc podle příkazu krále. Dále bylo také stanoveno pořadí oblastí, do kterých měl být směřován výnos berně: 1. dluh misterberských knížat, 2. vyplacení statků, které měly být odstoupeny, 3. obrana Koruny české nebo královské dluhy. Je téměř jisté, že na třetí oblast se peníze vůbec nedostaly. Z hlediska správy je zajímavé, že v každém kraji měli být určeni 4 berníci místo později obvyklých dvou, kteří měli mj. dohlédnout, aby byl výnos použit ve určených intencích. Podmínkou pro zahájení vybírání pomoci bylo stanovení termínu a porada stavů s minsterberskými knížaty.⁵⁶⁵

K obojímu došlo zhruba po půl roce na sněmu v Praze, který byl zahájen 17. června 1473. Bylo domluveno, že pomoc bude vybírána od 15. srpna do 28. září 1473 a že berníci slíbí, že vybranou sumu odevzdají pouze knížatům minsterberkým na jejich dluhy. Na sněmu došlo i k uzavření smlouvy mezi knížaty a králem. Též bylo stanoveno, že bude vyhotoven soupis všech dlužných částek, které se týkaly knížat. Zároveň byl do rukou synů Jiřího z Poděbrad vydán kříž s ostatky svatých ze zemského pokladu, který byl uložen na Karlštejně. V případě, že by výnos z berně dluhy umořil, měli kříž vrátit zpět. Pokud by se tak nestalo, mohli jej vlastnit či zastavit, dokud by jim nebyly splaceny dluhy. Podle této smlouvy se král měl postarat o to, aby všechna ležení⁵⁶⁶, škody a lání⁵⁶⁷ pro dluhy na knížata a jejich ručitele byla až do 16. října 1473 zastavena. Byl stanoven i postup zákroku proti případným

⁵⁶⁴ Viz AČ IV, s. 456–457, č. 13.

⁵⁶⁵ Zápis tříkrálového sněmu v Praze 1473 – nevydaný fragment AČ XXXIV, s. 122–123, č. 88.

⁵⁶⁶ Jedná se o zvláštní způsob exekuce, podle kterého musel dlužník bydlet na útraty věřitele na místě, které mu věřitel určil, tak dlouho, dokud nebyl dluh splacen. – Klier, Č.: Bernictví, s. 237.

⁵⁶⁷ Veřejné kárání a tupení dlužníka věřitelem z nedodržené slibu, které se většinou dělo prostřednictvím lácích listů. – Klier, Č.: Bernictví, s. 237.

neplatičům berně nebo těm, kteří by chtěli ohrožovat knížata kvůli dluhům. Minsterberská knížata se zavázala, že odvedou berni i za sebe.⁵⁶⁸

Dne 27. července 1473 Vladislav rozeslal listy ohledně vybírání berně městským radám, které měly tyto informace nechat vyhlásit na trhu.⁵⁶⁹ Zdá se být pravděpodobné, že ve stejnou dobu král informoval i nově vybrané berníky. Kutnohorští si po odevzdání peněz berníkům nechali vystavit 15. října 1473 potvrzení od krále, že pomoc, kterou mu podle obecního svolení poskytl, jim nemá být na újmu jejich práv.⁵⁷⁰

O další berni není téměř nic známo, v důsledku čeho se vytvořily dvě teorie. Podle první byla v roce 1477 povolena blíže nespecifikovaná berně.⁵⁷¹ Podle druhé teorie obecná pomoc v roce 1477 vybírána nebyla.⁵⁷² Pokud bychom přistoupili na názor, že koncem roku 1477 došlo opravdu ke shromažďování berně, dala by se Vladislavova listina ze 17. dubna 1478 chápat za jistých okolností jako důsledek předchozího vybírání pomoci. Král v ní řešil spor o přispívání na vojnu, berně a jiné zemské pomoci mezi čáslavskými měšťany, kteří byli v Čáslavi majiteli domů, a dědiníky, kteří měli dvory a dědiny. Panovník v této věci rozhodnul, že každý má dávat podle výnosu majetku a podle uložení městskou radou.⁵⁷³

O poznání lépe je zmapována následující berně, která byla stavy schválena 7. října 1479 v Praze na svatováclavském sněmu. Jednání inicioval Vladislav, když požádal sněm o pomoc se splácením královských dluhů. Následně bylo podrobně stanoveno, kdo a jakým způsobem se bude na pomoci podílet. Každý, komu chodily platy nebo úroky, měl odevzdat celý svatojiřský úrok (to odpovídalo polovině ročního příjmu z platu či úroku). Totéž se vztahovalo i na komorní platy. Všechno mělo být počítáno v míšeňských groších. Dědiníci a svobodní, vysazení rychtáři měli platit z každého lánu. Celý úrok měli dát také ti, kteří vlastnili zápisné listy. Po předchozích zkušenostech se snahou vlastníků těchto listů vyhnout

⁵⁶⁸ Námluva o splacení knížatům minsterberským dluhy královské skrze zemskou pomoc – AČ I, s. 306–308, č. 5.

⁵⁶⁹ Dochovaly se dva listy Kutnohorským z 27. července 1473 – SOKA KH, AMKH, AS, kart. č. 1, č. 74 a 75.

⁵⁷⁰ CIM III, č. 349, s. 599–600.

⁵⁷¹ Tento názor zastává František Palacký: „Dle všeho toho nelze pochybovati, že svoleno také k nové berni pro krále, ačkoli mnozí páni na sněmu těžce to vážili, že přes všechny toliké berně od počátku kralování Vladislavova vybírané, on vždy v patrné prý bídě bydlel chudobně.“ – Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 136. Dle Palackého se to odehrálo na sněmu v Praze o středopostí 1477. Druhým zastáncem této hypotézy je Jan Pelant: „Velmi pravděpodobně byla též svolena berně na kutnohorském sněmu v říjnu 1477, přestože stavové poukazovali na to, že přes povolení několika berní žije král v nedostatku.“ – Pelant, J.: České zemské sněmy, s. 364–365. Na rozdíl od Palackého se Pelant kloní k pozdějšímu sněmu.

⁵⁷² Zastáncem je Čeněk Klier: „Prameny nám nepodávají zprávy o žádné takové berni, spíše svědčí tomu, že berně tehdy povolena nebyla.“ – Klier, Č.: Bernictví, s. 16. Je možné sem přiřadit i Kamila Kroftu, který tento problém zcela ignoruje. – Krofta, K.: Začátky české berně, s. 96.

⁵⁷³ CIM III, s. 657–659.

se zdanění tím, „že úroky neb ty lichvy vedle jistiny sobě v listy kladú“, ⁵⁷⁴ stavové rozhodli, že v takovém případě má berní dát „ten komuž list svědčí“. Pokud by někdo pokusil zatajit zápisné listy, mělo být postupováno stejně jako v roce 1473 a to tak, že dotyčný ztratil své právo vyplývající z listu ve prospěch země. Objevily se zde také nové kategorie. Mlýny na řekách byly rozděleny do dvou skupin: mlýny vysazené pod určené úroky, které měly odvést berni podle výše uvedeného klíče, a nevysazené pod určený plat, jenž měly dát z každého mlýnského kola 20 míšeňských grošů. Zdanění se nevyhnuly ani krčmy, neboť z každé svobodné a vysazené mělo být poskytnuto půl kopy míšeňských grošů. Nepovolené krčmy měly odvést 1 kopu míšeňských grošů a navíc jim bylo zakázáno šenkovat. Berní povinnost byla vztažena také na many, kupce, obchodníky a kněze při kostelech, kteří měli přispět 1 kopou míšeňských grošů z každého kostela, který spravovali. Dále byli podchyceny i osoby, které pronajímaly krávy. Z ročního důchodu, který jim plynul z pronájmu, měly odvést polovinu. Jestliže by to někdo zatajil, měl o krávy přijít. Vesnice, které platily pouze „vospy“ ⁵⁷⁵, měly odvést polovinu těchto „vospů“. Opomenuti nebyli ani ti, kteří půjčovali louky, nebo ti, kteří poskytovali peníze na rybníky. Ve druhém případě bylo stanoveno dát 5 kop ze 100 kop. K uzavření přehledu poplatníků je třeba ještě uvést ještě nájemce řek, kteří měli platit 6 gr. z kopy. ⁵⁷⁶ Tato berně měla poměrně široce vymezenou základnu poplatníků, což slibovalo o poznání větší výnos, který měl překonat předchozí pomoci. Stavové se na sněmu také věnovali způsobu vybírání. ⁵⁷⁷ Shromažďování pomoci mělo probíhat od Vánoc 1479 do 2. února 1480. Po vybrání měl výnos zůstat pohromadě a panovník, jej měl v součinnosti s královskou radou využít výlučně na splacení královských dluhů. Aby bylo umožněno nerušené odvádění berně, byla obdobně jako v roce 1473 vymezena až do 23. dubna 1480 jakási doba hájení dlužníků, kdy bylo zakázáno ležení a lání kvůli dluhům. V případě že někdo dle zápisu v deskách zemských musel do určitého termínu, který předcházel 23. dubnu, splatit částku zapsanou na určitém zboží, o které by jinak přišel, přesouvalo se datum splatnosti až do předem stanoveného konce vybírání berně. Věřitel však mohl žádat za tuto dobu 10 procent úroku. ⁵⁷⁸

⁵⁷⁴ V dlužním úpisu nebyla žádná zmínka o poddanském úroku. Vedle toho byla sepsána zvláštní listina, ve které se dlužník zavázal k placení úroků. V případě, že byl věřitel vyzván k zaplacení berně, ukázal dlužní úpis a odmítl. – Pelant, J.: České zemské sněmy, s. 365.

⁵⁷⁵ Ospa znamená obilní úrok či desátek. – Klier, Č.: Bernictví, s. 232.

⁵⁷⁶ Druhý zápis ze svatováclavského sněmu roku 1479 – AČ IV. s. 500–502, č. 23.

⁵⁷⁷ Viz výše v rámci „Správy berně“.

⁵⁷⁸ AČ IV, s. 502, č. 23.

Vladislav Jagellonský musel dát následně panskému a rytířskému stavu revers na dobrovolné svolení berně, který byl zanesen do desk zemských.⁵⁷⁹ Je jisté, že celá berně nebyla vybrána ani zdaleka do stanoveného termínu. Svědčí o tom například list Vladislava Jagellonského z 30. ledna 1480, tři dny před původně plánovaným termínem dovybrání pomoci, adresovaný představitelům horního městečka Kašperské Hory, ve kterém sděloval, že je v tu dobu nenechá upomínat o právě vybíranou pomoc, stejně jako jiné horníky.⁵⁸⁰ Berně se scházela velice pomalu a dokonce ještě v listopadu 1481 nebylo vybírání u konce.⁵⁸¹ Lze předpokládat, že výnos z této pomoci byl opět z velké části předán do rukou minsterberským knížatům.⁵⁸²

Stavové dali králi opět zelenou k vybírání berně na svatoondřejském sněmu z 30. listopadu 1481, na kterém byla mimo jiné přijata „*přísná opatření kvůli vymáhání nedoplatků*“ z předchozí pomoci. Tentokrát byl impuls k jednání o povolení berně vyslán od knížete Hynka, který se zasazoval za zaplacení dluhů.⁵⁸³ Svojí povahou se tato nová pomoc diametrálně lišila od předchozích. Jednalo se totiž o berni z vaření piva, kdy měl každý pivovárník odvést z jednoho strychu, kbelce či džberu po bílém groši. Pivní daň měla být vybrána do 7. dubna 1482 a pak poslána do Prahy. Do berní povinnosti byli zahrnuti i kupci s obilím. Původně se to týkalo jak dovozu tak i vývozu obilí. Platit se měl z každého strychu jeden bílý groš, což bylo později zredukováno jen na obilí, které bylo vyváženo ze země. Z vyváženého obilí se mělo odvádět poplatek po celý rok 1482.⁵⁸⁴ Tímto veškeré informace o obilní berni končí.⁵⁸⁵

Dne 19. prosince 1481 král Vladislav rozeslal krajským berníkům a městským radám misivy s příloženou „cedulí“, která obsahovala pokyny, jak vybírat berni.⁵⁸⁶ Jako jisté ocenění Kutnohorským za to, že jejich zástupci na zemském sněmu byli mezi prvními, kteří pomoc povolili, lze považovat revers z 31. prosince 1481, ve kterém jim slibil, že pomoc, kterou učinili k vyvedení České koruny z dluhů, nemá být k újmě jejich práv a výsad.⁵⁸⁷ Berní

⁵⁷⁹ AČ V, s. 389, č. 15.

⁵⁸⁰ AČ VI, s. 97, č. 31.

⁵⁸¹ Klier, Č.: Bernictví, s. 233.

⁵⁸² Srov. Klier, Č.: Bernictví, s. 233.

⁵⁸³ Klier, Č.: Bernictví, s. 233.

⁵⁸⁴ Cedula, která svolená pomoc pivovární vybírati se má – AČ V, s. 405, č. 23. Samotná písemnost není datována, Palacký odhaduje dobu jejího vzniku na 19. prosinec 1481.

⁵⁸⁵ Čeněk Klier se přiklání k názoru, že pro nepatrnost jejího výnosu asi nebyla vybírána. – Klier, Č.: Bernictví, s. 234.

⁵⁸⁶ List berníkům ve slánském kraji – AČ VI, s. 100, č. 36. a misiv kutnohorské městské radě – SOKA KH, AMKH, AS, kart. č. 2, č. 207/2.

⁵⁸⁷ CIM III, s. 718–719, č. 423.

zatížení se projevilo především ve městech. Královská města Louny, Žatec a Slaný na to 15. června 1482 reagovala vzájemnou úmluvou, ve které se zavazovala po šest let ke společnému bránění svých svobod a práv. Jako jeden z mnoha důvodů svého postupu uvedla, že se na ně ukládají „*veliká a nesnesitelná břemena daní a berně*“.⁵⁸⁸ O nepříliš veliké chuti měst odvádět pivní berni svědčí i řada misivů krále, ve kterých nabádal Kutnohorské k plnění berní povinnosti (z 15. května⁵⁸⁹, 17. května⁵⁹⁰, 7. října⁵⁹¹ a 24. října 1482⁵⁹²). Zdá se, že šlechta také neprojevovala velkou snahu v této záležitosti, o čemž svědčí panovníkův list z 24. prosince 1482 adresovaný Vokovi z Rožmberka, ve kterém na něho apeluje, aby po Novém roce poslal vybranou sumu od svých lidí do Prahy.⁵⁹³ Poprvé zde máme také doloženo šíření zpráv, že král některým odpouští pomoc a že vybraný výnos chce použít na jiné účely, než na které určil zemský sněm. Na to reaguje cedule s pokyny k vybírání pivní berně, která tyto informace dementuje.⁵⁹⁴

Následující berní dosavadní literatura nereflektuje, což je způsobeno akutním nedostatkem pramenů. Její existenci dokládají 4 různé zápisy v registrech verkových⁵⁹⁵ a dva královy reversy⁵⁹⁶. Dle indicií mohla být povolena snad na zemském sněmu buď o suchých dnech postních nebo na konci roku 1486.⁵⁹⁷ Dne 4. prosince 1486 potvrdil Vladislav Jagellonský bratrům Vokovi a Petrovi z Rožmberka, že „*platí nově vyhlášenou pomoc dobrovolně a nikoli podle práva, a zaručuje, že tento plat nebude ani v budoucnu pokládán za újmu na jejich svobodách a privilegiích*“.⁵⁹⁸ Zhruba v polovině ledna 1487 vyslal král Vladislav posla se svými listy ke krajským berníkům.⁵⁹⁹ Na přelomu dubna a května 1487 je

⁵⁸⁸ AČ V, s. 406–407, s. 24.

⁵⁸⁹ AČ VI, s. 101, č. 37.

⁵⁹⁰ AČ VI, s. 102, č. 38.

⁵⁹¹ AČ VI, s. 103, č. 39.

⁵⁹² AČ VI, s. 103, č. 39.

⁵⁹³ AČ VI, s. 106, č. 43.

⁵⁹⁴ AČ V, s. 405, č. 23.

⁵⁹⁵ SOKA KH, HF, Registra verková 1486–1487 a 1487, kart. č. 269.

⁵⁹⁶ Soupis I, Sv. 2/1, s. 807, č. 3456 a NA, ČG-L, 348.

⁵⁹⁷ Přehled sněmů – Pelant, J.: České zemské sněmy, s. 412.

⁵⁹⁸ Soupis I, Sv. 2/1, s. 807, č. 3456.

⁵⁹⁹ „*Item poslu 8 grošů, který listy od královské jeho milosti berníkům přinesl do kraje [za...].*“ – SOKA KH, HF, Registra verková 1486–1487, kart. č. 269, Omnis terra. Konec zápisu je setřený, ale dle reliktních prvních písmen a dle odměny za práci je možné, že se snad jedná o kraj žatecký. Druhý zápis je o týden později: „*Item poslóm ½ kopy 7 grošů, ješto chodili s listy královskými k berníkům do čtyř krajů.*“ – SOKA KH, HF, Registra verková 1486–1487, kart. č. 269, Adorate primo. Je štěstí, že se tyto informace objevily v registrech verkových. Mincovna v Kutné Hoře totiž ani zdaleka nevyplácela všechny posly, kteří roznášeli královské misivy po království.

zachycena další komunikace mezi králem a berníky.⁶⁰⁰ Obsahem těchto misivů byly zřejmě upřesňující informace k vybírání berně. Dne 11. června 1487 král Vladislav slibil pánům a manům Loketska, že pomoc, kterou mu v nedávné době poskytli společně s společně s ostatními stavy Království českého, přestože byli jeho předchůdci od placení berní a pomocí osvobození a za určitou sumu si jejich vybírání koupili, nebude v budoucnu na újmu jejich práv a výsad.⁶⁰¹ K počátku července 1487 se pak objevuje v registrech verkových zmínka o drobných mincích, které byly vybrány v rámci berně.⁶⁰² Jakékoliv další informace nemáme bohužel k dispozici.

Na další povolení obecné pomoci přistoupili stavové na svatováclavském sněmu v Praze dne 1. října 1487 za účelem vyplacení města i panství Kolína. Berně měla obnášet půl svatohavelského úroku (což je čtvrt ročního úroku) a počítána měla být v mečových čili míšeňských groších. Týkat se měla i komorních platů a zápisných listů, z kterých se bral úrok. Berní měli odvést také dědiníci, která u nich činila celý úrok z lánu, a židé, od nichž se očekávala dokonce „znamení“ pomoc. Vybírání pomoci bylo stanoveno na dobu od 11. listopadu 1487 do Vánoc 1487. Stavové se též pokoušeli stanovit opatření, která by eliminovala panovníkův vliv na zasahování do vybírání berně a na manipulování s vybraným výnosem. Král neměl nikomu berní odpouštět, dávat či srážet ji někomu na dluzích. Vladislav se měl poté zavázat, že Kolín nikomu nepostoupí ani nezastaví bez vědomí zemského sněmu. Nakládání s výnosem bylo ošetřeno tak, že krajští berníci měli předat vybrané peníze s jejich soupisem osobám, které vybere sám sněm.⁶⁰³ Oproti předchozím berním byla tato povolena v relativně skromném rozsahu a za velice konkrétním účelem. Snad došlo opět k průtahům při vybírání pomoci.⁶⁰⁴

Poněkud problematicky zařaditelný je králův revers kutnohorské městské radě z 9. března 1490. Vladislav Jagellonský jím potvrdil, že pomoc, kterou mu Kutnohorští z dobré vůle poskytli „*pro dobré a obranu vsie koruny České*“, nemá být k újmě jejich

⁶⁰⁰ „Item poslu 26 grošů, který chodil s listy královské mislosti do Prahy a z Prahy od královské milosti s listy k berníkům na Polnů a do Humpolce [etc.] a zase do Prahy k jeho milosti od pana Bočka s odpovědí.“ – SOKA KH, HF, Registra verková 1487, kart. č. 269, Misericordia.

⁶⁰¹ NA, GL, L II 348.

⁶⁰² „Item Črnínovi staršímu 6 kop na službu, mandato domini Regis per litteram f.VI s. Procopii [6. červenec], kdy haléřky z berně přivezl k zdělání.“ – SOKA KH, HF, Registra verková 1487, kart. č. 269, Dominus illuminacio.

⁶⁰³ Sněmovní zápis – AČ IV, s. 520, č. 32.

⁶⁰⁴ Klier, Č.: Bernictví, s. 236.

právům a výsadám.⁶⁰⁵ Je jisté, že tuto písemnost si městská rada nechala od krále vystavit po odevzdání vybrané obecné berně.⁶⁰⁶ Protože je obrana českých zemí uvedena jako účel povolení berně, je tím pádem do jisté míry vyloučena možnost, že by byl revers pozdní reakcí na pomoc z roku 1487. Dle logiky věci by měla být tato písemnost vydána daleko po 2. říjnu 1490. To by bylo možně pouze v případě, že by došlo k chybnému datování vzniku listiny. Tudy ale cesta nevede, protože je v rámci datovací formule uvedeno jako místo vydání Pražský hrad, který panovník na dobro opustil, nehledě na jeho pozdější návštěvy, koncem června 1490. Opomeneme-li možnost, že by se jednalo o membránu (tj. předem zpečetěnou listinu), dojdeme k závěru, že někdy před 9. březnem 1490 byla možná v důsledku zhoršujících se vztahů s Matyášem Korvínem povolena a vybrána blíže nespecifikovaná berně.⁶⁰⁷ Tuto teorii dokládá i list krále Vladislava z 28. listopadu 1489 určený Vilémovi z Martinic, který je reakcí na Vilémovo psaní královským úředníkům (pravděpodobně se jedná o krajské berníky) ohledně „*dávání nynější pomoci*“ a ve kterém ho žádal, aby nehledě na jiné neztrácel čas a přikázal „*tu pomoc všem lidem svým nésti a dávat*“.⁶⁰⁸

Následující berni povolil svatováclavský sněm v Praze 2. října 1490 na obranu Koruny české,⁶⁰⁹ ale k tomu došlo už 11 dní po Vladislavově korunovaci uherským králem.

Z podaného přehledu vyplývá, že počet berní v intervalu let 1471–1490 oproti předchozím obdobím nebyvale narostl. Pomoc byla sněmem povolena zřejmě devětkrát (1472, 1473, 1477, 1479, 1481, 1486, 1487, 1489 a 1490). Berně svolené v letech 1486 a 1489 nebyly v doposud ve vědecké literatuře podchycené a jejich existence je tudíž mojí hypotézou.

⁶⁰⁵ CIM III, s. 785–786, č. 458.

⁶⁰⁶ „*a znajíce to, že páni, rytířstvo i města, věrní naši milí, pomoc učinili jsú pro dobré a obranu vše koruny České*“ – CIM III, s. 786, č. 458.

⁶⁰⁷ Od jara 1489 se Vladislav společně se svým otcem Kazimírem IV. připravovali na válku s Matyášem Korvínem. – Palacký, Fr.: Dějiny, s. 289. Teoreticky tedy mohlo dojít k povolení berně na některém sněmu v roce 1489. Dle přehledu Jana Pelanta byly celkem dva: v polovině března a k 30. září. – Pelant, J.: České zemské sněmy, s. 412.

⁶⁰⁸ AČ VI, s. 216, č. 105.

⁶⁰⁹ AČ V, s. 433–435, č. 37.

3.5.4. Význam obecné berně pro krále:

Obecné berně byly z hlediska finanční situace Vladislav Jagellonského velice důležité. Až na výjimky byly téměř všechny povoleny za účelem splácení královských dluhů synům krále Jiřího. Nemůže být pochyb o tom, že právě díky zemským berním byla zapravena značná část dluhu krále vůči knížatům minsterberským. To je podstatné už z toho důvodu, že tento dluh tvořil velkou část z celkových královských dluhů, které Vladislav zdědil po svém předchůdci Jiřím z Poděbrad a které činily 150 až 160 000 zlatých⁶¹⁰.

Panovník využíval zemskou berni pro své potřeby i jinými způsoby. V případě, že se potřeboval revanšovat někomu za poskytnuté služby a neměl k tomu jiné prostředky, mohl dotyčného osvobodit od berní povinnosti. Další možnost manipulace s pomocí byla založena na podobném principu. Dotyčného, kterému král dlužil peníze, osvobodil od placení určité berně a částka, kterou měl dotyčný původně odvést, byla odečtena z královského dluhu. Jestliže Vladislav potřeboval hotové peníze, mohl zastavit i berní výnos z určitého zboží. Všechny tyto postupy sklízely nelibost stavů, kteří se jejich aplikování snažili eliminovat prostřednictvím sněmovních usnesení.⁶¹¹ Účinnost těchto stavovských pokusů nebyla zřejmě veliká. Do jisté míry lze pochybovat o tom, že se královské radě a zemskému sněmu dařilo dosáhnout toho, aby panovník dával celý berní výnos na účely, které předtím stanovili stavové.⁶¹² Fakt, že téměř každý sněm, který povolil novou berni, se zároveň také snažil zlepšit kontrolní mechanismy manipulace s vybranými obnosy pomoci, je dokladem toho, že Vladislav Jagellonský mnohdy postupoval proti přání stavů a směřoval část vybraných peněz i do oblastí, kam bylo z jeho pohledu zrovna nejvíce potřeba.

Nedostatek pramenů, především absence dochování jakéhokoli berního rejstříku či účtu, způsobuje, že neznáme výši vybraných sum. Jsme tedy nuceni zabývat se zemskými pomocemi pouze v obecné rovině. Neznáme přesnou výši vybraných sum.

⁶¹⁰ Palacký, F., Dějiny, s. 25.

⁶¹¹ Sněmovní usnesení z roku 1487 přímo obsahuje: „... a jeho milost královská aby neodpůštěl i nikomu oddával, ani na kterých dluzích srážel.“ – AČ IV, s. 520, č. 32. Také cedula k pivní berni z roku 1481 naznačuje, že k takovýmto praktikám docházelo, přestože to bylo oficiálně popíráno: „Item jakož někteří vměšují mezi lidi, že by král jeho milost některým tu milost odpůštěl.“ – AČ V, s. 405, č. 23.

⁶¹² V ceduli k pivní berni v roce 1481 je popřena zpráva o vybrané sumě, že by panovník „chtěl ji jinam obrátit“. – AČ IV, s. 520, č. 32.

4. Výdaje českého panovníka

4.1. Královské dluhy a jejich splácení

Vladislav Jagellonský převzal při svém nástupu na český trůn královské dluhy po zemřelém českém králi Jiřím z Poděbrad, jež čítaly asi 150 až 160 000 zlatých.⁶¹³ Již před Vladislavovou volbou slíbil polský král Kazimír IV., že tyto dluhy vezme na sebe.⁶¹⁴ Z velké části se jednalo o závazky vůči minsterberským knížatům.

Přes Vladislavovu nespornou snahu umořovat dlužné částky docházelo během 70. let k dalšímu zadlužování Českého království, na kterém měla velký podíl především nákladná válka proti Matyášovi Korvínovi a jeho stoupencům. Dlužná suma se tak postupně navyšovala o nedoplatky za služby dvorské či vojenské a především o půjčky.

Vladislav začal splácet některé dluhy již na počátku září 1471. To bylo ještě v době, kdy jeho finance vedl podpokladník polského krále. Kazimír IV. totiž vybavil svého syna na cestu do Čech nemalou peněžní částkou. Z té bylo 7. září dáno Jindřichovi Roubíkovi z Hlavatec 1 450 zlatých na vyplacení hradu a panství Hluboká, které tento hejtman vojensky obsadil.⁶¹⁵ Další větší suma, jež byla vyplacena 13. září, obnášela 1 990 zlatých a byla určena Pelkovi a jeho společníkům, kterým dlužila minsterberská knížata Jindřich a Hynek. Ve stejný den obdržel první splátku 150 zlatých též Václav Vlček. Na zbylou částku 2 000 zlatých, kterou mu dlužil předchozí král, nechal Vladislav vystavit dluhopis.⁶¹⁶ V dalších případech se vydání z hlediska umořování dluhu omezila převážně na splácení menších částek či úroků ze starších královských půjček (např. 100 zlatých Čeňkovi Kunovi z Kunštátu, 115 zlatých Benešovi Libštejnskému z Kolovrat, 200 zlatých Burianovi⁶¹⁷ a 270 zlatých společně Burianovi a Beneši Libštejnskému⁶¹⁸) a nedoplatek za služby (např. 100 zlatých Janovi Želézskovi,⁶¹⁹ 100 zlatých Taturevi,⁶²⁰ 100 zlatých Janovi Brumovi a 200 zlatých Janovi Burianovi z Kunštátu⁶²¹). Ke konci svého působení v Čechách byl polský podpokladník nucen

⁶¹³ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 25. Čornej dokonce uvádí, že se dlužná částka pohybovala kolem 160 až 170 tisíc. Bohužel ale z textu není zřejmé, z čeho autor tuto informaci čerpal. – Čornej, P.: Velké dějiny VI, s. 413.

⁶¹⁴ Palacký, F.: Dějiny, s. 42.

⁶¹⁵ Rachunki królewskie, s. 76.

⁶¹⁶ Rachunki królewskie, s. 77.

⁶¹⁷ Rachunki królewskie, s. 81. Srov. Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 231.

⁶¹⁸ Rachunki królewskie, s. 77. Vladislav pověřil Jaschienského, vicepokladníka Polského království, aby na svoje náklady zaplatil výše zmiňovaným královský dluh 270 zlatých. Jaschienskému samotnému byla dlužná částka vrácena již 11. září.

⁶¹⁹ Rachunki królewskie, s. 81.

⁶²⁰ Rachunki królewskie, s. 86. Pravděpodobně se jedná o Kunce Tetauera.

⁶²¹ Rachunki królewskie, s. 85.

půjčit si peníze. Stalo se tak již 5. října 1471, kdy získal 600 zlatých uherských od Samuela z Hrádku.⁶²²

Zajištění půjček bylo v zásadě možné dvěma způsoby: formou zástavy či dluhopisu. Problematicke zápisů korunního majetku byla věnována patřičná pozornost již v kapitole „Příjmy z korunního majetku“, a proto je nyní ponechám stranou. Dluhopisem rozumíme listinu vystavenou většinou v královské kanceláři,⁶²³ ve které se panovník zaručoval splatit sumu do určitého termínu.⁶²⁴ V některých případech byl Vladislav nucen dohodnout s věřitelem odložení splátky.⁶²⁵ Do doby úplného splacení musel král platit úrok neboli lichvu.⁶²⁶ Často se musel za uhrazení dlužné částky někdo zaručit. Mezi ručiteli se objevuje např. mincmistr Beneš z Veitmile,⁶²⁷ komorník Jan Stavský ze Stav,⁶²⁸ úředník mince Jan Charvát z Ostrova, rudokupci Jiří Vojnar,⁶²⁹ Jan Knajslík, Hertvík a Vencelík⁶³⁰. V případě neplacení dluhu mohlo dojít k tzv. ležení, což byl zvláštní způsob exekuce, dle kterého musel dlužník bydlet na útraty věřitele na místě věřitelem jemu vykázaném tak dlouho, až byl dluh zapraven. Pokud k takovéto situaci došlo, tak krále vždy někdo zastupoval.⁶³¹ Suma, na kterou byly dluhopisy vystavovány, většinou nepřesahovala 2 600 uherských zlatých⁶³². Výjimku tvoří částka 14 882 uherských zlatých, kterou se král Vladislav zavázal vyplatit knížatům minsterberským do 16. října (den sv. Havla) 1472.⁶³³ Výše částek, které si Vladislav půjčoval,

⁶²² Rachunki królewskie, s. 11 a 86.

⁶²³ V roce 1476 vyhotovili úředníci mince dlužní úpis na pergamenu s přivěšenými pečeti pro Buriana z Gutštejna a na Nečtinách. – Informace v listu z 2. července 1476 – ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list č. 87.

⁶²⁴ Např. Vladislavova listina z 25. února 1483, ve které vysvědčuje, že je Vokovi a jeho bratřím z Rožmberka dlužen 260 kop 45 českých grošů, jež mají být splaceny na sv. Havla. – AČ X, s. 46, č. 1027.

⁶²⁵ V říjnu 1479 vyjednal český panovník na doporučení úředníka mince Zachaře z Božetína s Petrem Kluckým odklad splátky na 2. února 1480. – List z 11. října 1479 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 112.

⁶²⁶ V mincovních účtech je zachyceno jen poměrně málo zmínek o zaplacení úroku za krále: „Burianovi 10 kop odluky (ve druhém vyhotovení odkuly) úroku.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1473, Salus populi. „Panie Rýzmberské úroku 5 kop za královu milost“ a „panu Trpistskému 7,5 kopy úroku za královu milost.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1483, Dicit primum. „Krajsovi 7,5 kopy úroku za královu milost.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Dominus fortitudo. „Panu Trpistskému 16 kop lat. úroku za královu milost.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Inclina. „Krajsovi 8,5 kopy 15 grošů lichvy s puol čtvrtá sta kop.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486, Cantate. „Panu Jiříemu Berkovi auroku za krále jeho milost 23 kop 58 grošů.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486–1487, Dicit tertio. „Jiříemu Berkovi z Kuřích vod 25 kop 6 grošů úroku za jeho milost krále.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Vocem iocuntis. „Panu Šumburkovi úroku 50 kop s tisíc kop.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Dominus fortitudo.

⁶²⁷ List ze 4. května 1488 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 261.

⁶²⁸ List ze 17. února 1482 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 201.

⁶²⁹ List z 10. října 1479 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 143.

⁶³⁰ List z 23. října 1479 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 144.

⁶³¹ V roce 1476 takto za Vladislava pobýval, neboli tzv. prolézal Hynek Hradištský z Vladštejna a na Brtnici, kterému na to bylo z mince posláno 16 kop českých grošů. – List z 27. června 1475 – ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list č. 71.

⁶³² „Panu Trčkovu na dluh, na který jest jeho králova milost dal majestát etc., jakož jest jeho summa šestmzectma set zlatých uherských.“ – SOKA KH, HF, Registra královských dluhů, kart. č. 169, fol. 3v.

⁶³³ AČ I, s. 301, č. 4.

měly velký rozptyl. Např. v roce 1486 byla králi „*Chrašťanským*“ poskytnuta půjčka ve výši pouze jednoho uherského zlatého.⁶³⁴

K umořování královských dluhů využíval Vladislav několik zdrojů, z nichž nejdůležitější byla královská mincovna v Kutné Hoře. Ta na základě panovníkových pokynů splácela převážnou většinu malých dlužných částek a i některé větší, jež zpravidla nepřekročily sumu 2 000 uherských zlatých. Jen výjimečně byl dluh věřiteli zaplacen vcelku. Obvykle bylo dohodnuto splácet určitou částku týdně. Úředníci mince se ale ne vždy striktně drželi Vladislavových příkazů, což mělo mnohdy za následek oddalování termínu umoření dluhu. Král byl proto často nucen i několikrát po sobě upomínat správce mince, aby zahájili či obnovili vyplácení.⁶³⁵ U větších obnosů trvalo splácení z mince i několik let.⁶³⁶ Dluhy byly zpravidla spláceny v českých groších či jiné ražené měně, ale v některých případech sloužilo k zaplacení dluhů i neražené stříbro.⁶³⁷

Významný byl také výnos z obecných berní, díky jemuž byly umořovány královské dluhy vůči synům Jiřího z Poděbrad.⁶³⁸ Panovník využíval i jiné zdroje a způsoby k hrazení dlužných částek. Například v listopadu 1476 Vladislav sám uhradil Burianovi z Gutštejna a Nečtinách 1 000 uherských zlatých.⁶³⁹ Nelze ale vyloučit, že král pouze někoho pověřil, aby Burianovi onu částku zaplatil, čímž by se vlastně na výši dluhu nic nezměnilo.

Vladislav Jagellonský měl poměrně široký okruh věřitelů, mezi nimiž zaujal přední místo Beneš z Veitmile, který zastával úřad mincmistra v Kutné Hoře. Díky svému postu měl zaručeno, že se mu částky poskytované králi poměrně rychle vrátí z výnosů mince. Prakticky celá 70. léta působil jako králův „bankéř“. Jeho výdaje byly veliké a úzce souvisely s osobou panovníka nebo jeho dvora. Byly to zejména peníze na oblečení krále,⁶⁴⁰ obrok pro královské

⁶³⁴ „*Chrašťanskému 1/2 kopy, ješto byl králově milosti pojčil zlatého.*“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Omnes gentes. [Jméno je velice špatně čitelné v důsledku přepisování.]

⁶³⁵ Např. při splácení dluhu 2 000 zlatých uherských Václavovi Vlčkovu z Čenova musel Vladislav urgovat úředníky mince přinejmenším 7. srpna 1475, 4. března 1477 (ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list č. 73, b, list č. 135.) a 10. května 1477 (SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 41.).

⁶³⁶ Mincovna tak např. splácela královský dluh Mikulášovi Trčkovu během let 1476–1478, Samuelovi z Hrádku během let 1473–1476 či bratrům z Čenova během let 1475–1477. – SOKA KH, HF, Registra královských dluhů, kart. č. 169.

⁶³⁷ Např. v listu z 27. října 1480 Vladislav přikazuje úředníkům mince, aby dali 120 hřiven stříbra Janovi Sokolovskému z Vrance a Simeonovi Seměnkovi z Vrchovisk, protože mu zjednali peníze, když byl v Olomouci. – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 188.

⁶³⁸ Viz kapitola „Příjmy z obecné berně“.

⁶³⁹ List z 30. listopadu 1476 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, listu č. 16.

⁶⁴⁰ Hásková, J.: Die Währungs- und Münzenentwicklung, s. 12.

koně,⁶⁴¹ dluhy z her,⁶⁴² nákup drahých látek, splácení královských dluhů a úroků z nich,⁶⁴³ žoldnéře⁶⁴⁴ a na poselství,⁶⁴⁵ kterých se často sám účastnil. Jinými slovy mincmistr královi půjčoval velké i malé částky při jakýchkoliv příležitostech. Například jen v roce 1474 vyplatila mincovna Benešovi z Veitmile minimálně 1320 kop 24 grošů na dluhy.⁶⁴⁶ Pokus o stanovení přesné výše sumy, kterou Beneš z Veitmile králi poskytl, je předem odsouzen k neúspěchu, stejně jako u kteréhokoliv jiného věřitele. Příčinou je opět nedostatek pramenů.

Dokonce i stanovení skupiny hlavních Vladislavových věřitelů je nanejvýš problematické, jelikož se dochovalo pouze několik dluhopisů. Je tedy třeba vycházet z informací, které obsahují misivy úředníkům mince, registra verková a registra královských dluhů. Tím se ovšem zužuje záběr pouze na dluhy, jež byly spláceny mincovnou. Navíc ne vždy se v těchto pramenech uvádí celková dlužná částka. Proto je potřeba nahlížet na vyexcerpované údaje z těchto zdrojů s rezervou a chápat je spíše jako orientační. Kromě Beneše z Veitmile poskytovali Vladislavovi větší finanční obnosy peněz: královský podkomoří Samuel z Hrádku,⁶⁴⁷ mistr královské komory Burian z Gutštejna a na Nečtinách,⁶⁴⁸ Mikuláš Trčka z Lípy,⁶⁴⁹ Václav Vlček z Čenova,⁶⁵⁰ Jiří Vojnar,⁶⁵¹ Jan

⁶⁴¹ V srpnu 1478 půjčil Beneš králi Vladislavovi 12 uherských zlatých na obrok. – List z 21. srpna 1478 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 33.

⁶⁴² „Panu mincmistrovi 1 kopa oplacena, ješto pojčil králově milosti v Čáslavi na hru.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1483, Dicit tertium.

⁶⁴³ Ke konci roku 1480 splatil Beneš na cestě do Norimberka za krále některé dluhy a koupil 15 loktů zlatého atlasu po 4 rýnských zlatých. Kromě toho ještě zaplatil úrok 10 kop míšeňských grošů Rýzmborskému a 15 uherských zlatých Janovi Trpěstskému z Gutštejna. – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 149.

⁶⁴⁴ „Na dluhy panu mincmistrovi 6 kop 23 grošů, jakož pojčil králově milosti, kdy byl jeho milost u Hory, na žoldnéře, které jeho králova milost ráčil poslati k cesaři na pomoc.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1477, Inclina.

⁶⁴⁵ Např. v červenci 1475 dal za krále 41 kop českých grošů Burianovi mladšímu z Gutštejna a Purkartovi Oplovi z Viztumu, kteří byli vysláni do Prešpurka. – List z 29. července 1475 – ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list č. 68.

⁶⁴⁶ SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1474, Misericordia – Dominus illuminatio, Dominus fortitudo, Omnia que. Chybí týdny Exaudi secundo a Protector meus.

⁶⁴⁷ Podkomoří Vladislavovi půjčoval hotové peníze a na jeho žádost platil královské dluhy, proto mu mělo být z mince vydáváno týdně 20 kop českých grošů. – List z 3. května 1473 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 6. V letech 1473 až 1476 mu bylo tímto způsobem vyplaceno 2 560 kop českých grošů. – SOKA KH, HF, Registra královských dluhů, kart. č. 169, fol. 6r–6v.

⁶⁴⁸ Zpráva o sumě 2 000 uherských zlatých, které měla Burianovi původně zaplatit mincovna, jistě představuje jen špičku ledovce. – List z 30. listopadu 1476 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, listu č. 16.

⁶⁴⁹ Během let 1476–1478 bylo Trčkovi vydáno 962 kop 30 grošů na umoření sumy 2 600 uherských zlatých. Kromě toho mu bylo ještě v roce 1482 vyplaceno 198 kop grošů. – SOKA KH, HF, Registra královských dluhů, kart. č. 169, fol. 3v–4r. To, že se jedná opravdu o Mikuláše Trčku, dokazují listy z 27. dubna 1477 a z 1. listopadu 1482 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 19 a 215. Srov. Hásková, J.: Die Währungs- und Münzenentwicklung, s. 12. Dle autorky je touto osobou Burian Trčka z Lípy.

⁶⁵⁰ V roce 1475 zahájila mince platbu 10 kop týdně Václavovi Vlčkovi. Takto mu mělo být uhrazeno 1 000 kop českých grošů, ač vyplácení přestalo v roce 1477 na sumě 870 kop grošů. – SOKA KH, HF, Registra královských dluhů, kart. č. 169, 7r. Pravděpodobně se jedná o dlužnou částku po Jiřím z Poděbrad, na kterou mu vystavil Vladislav 13. září 1471 dluhopis. – Rachunki królewskie, s. 77.

⁶⁵¹ Např. v roce 1479 dlužil Vladislav tomuto bohatému rudokupci 1 000 uherských zlatých. – List z 23. října 1479 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 144. O rok později si pak od něho půjčil dalších 300 uherských

Tovačovský z Cimburka⁶⁵² a Witemberský⁶⁵³. O něco menší sumy pak poskytli také královský prokurátor Čeněk z Klinštejna⁶⁵⁴ a Jenc⁶⁵⁵. V 80. letech přibyli k prominentním věřitelům Vilém z Pernštejna,⁶⁵⁶ Jan ze Šumburka⁶⁵⁷ a snad i Vok z Rožmberka⁶⁵⁸ a Jiří Berka z Kuřích Vod⁶⁵⁹. Kromě výše zmíněných existovalo velké množství osob, které půjčovaly králi menší obnosy.⁶⁶⁰ Našli bychom mezi nimi šlechtice, členy dvora,⁶⁶¹ měšťany⁶⁶² i města jako celek⁶⁶³.

Ke zlepšování finanční situace Vladislava Jagellonského docházelo postupně po ukončení války s Matyášem Korvínem. Již během 80. let bylo značně zpomalené zadlužování. Z register verkových se takřka vytratily záznamy o splácení drobnějších dluhů, což bylo dáno tím, že panovník už nebyl nucen půjčovat si menší peněžní částky v takové míře jako v 70. letech. Také tempo zastavování korunního majetku bylo o poznání zmírněno. Tento kurs ve vývoji se obrátil s rokem 1490, kdy začal Vladislav usilovat o uherský trůn.

zlatých. – List z 2. listopadu 1480 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 192. Splátky často probíhaly v podobě neraženého stříbra.

⁶⁵² Janovi Tovačovskému měla mincovna postupně splácet částku 1 440 zlatých, což se uskutečňovalo v letech 1476 a 1477. Celkem ale dotyčný obdržel jen 280 kop českých grošů. – SOKA KH, HF, Registra královských dluhů, kart. č. 169, 11v.

⁶⁵³ Witemberskému mělo být od roku 1476 placeno po 5 kopách grošů až do naplnění sumy 1 000 uherských zlatých. – SOKA KH, HF, Registra královských dluhů, kart. č. 169, 5r. Je možné, že se jedná o Petra ze Sulevic, jež je v listu z 5. března 1477 označován jako Wintermberský. – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 43.

⁶⁵⁴ Od roku 1475 mu mělo být mincí postupně vyplaceno necelých 800 uherských zlatých. – SOKA KH, HF, Registra královských dluhů, kart. č. 169, 5r.

⁶⁵⁵ Zápis vztahující se k roku 1473: „Panu Jencovi 12 kop na ten dluh, jako mu za 750 zlatých dodáno není, a tak mu již všecek dluh ten jest oplacen.“ – SOKA KH, HF, Registra královských dluhů, kart. č. 169, 1v. Pravděpodobně se jedná o Jana Jence z Janovic a na Petršpurce, jež zastával úřad nejvyššího purkrabí pražského.

⁶⁵⁶ Pernštejnovi bylo v letech 1480 až 1482 vyplaceno necelých 900 kop českých grošů. – SOKA KH, HF, Registra královských dluhů, kart. č. 169, 13r. Dne 3. října 1486 pak vystavil Vladislav Vilémovi dlužní úpis na 1 200 uherských zlatých. – AČ VI, s. 519, č. 187.

⁶⁵⁷ „Panu Šumburkovi úroku 50 kop s tisíc kop.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Dominus fortitudo. V roce 1488 prodal Jan ze Šumburka zápisný list na tisíc kop grošů Eufémii z Lichtemburka. – List ze 4. května 1488 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 261.

⁶⁵⁸ Dne 25. února 1483 Vladislav vysvědčil, že dluží Vokovi a jeho bratřím z Rožmberka 260 kop 45 českých grošů. – AČ X, s. 46, č. 1027. Další záznam je z roku 1487: „Vokovi z Rožmberka 150 kop grošů na jeho dluh.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Spiritus domini.

⁶⁵⁹ V tomto případě máme k dispozici pouze informaci o placení poměrně vysokého úroku: „Panu Jiřímu Berkovi auroku za krále jeho milost 23 kop 58 grošů.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486–1487, Dicit tercio. „Jiřímu Berkovi z Kuřích vod 25 kop 6 grošů úroku za jeho milost krále.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Vocem iocuntis.

⁶⁶⁰ Srov. Hásková, J.: Die Währungs- und Münzenentwicklung, s. 12.

⁶⁶¹ Např. v létě 1476 půjčil Vladislavovi jeho komorník Jan Stavský 25 kop 30 grošů. – List z 8. srpna 1476 – ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list č. 126.

⁶⁶² Např. „Alderce dali 51 kop na ten dluh, jakož králově milosti pojčila 65 kop po panu mincmistru, zuostali smy je 13 kop 9 grošů.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1473, Protector meus.

⁶⁶³ V zásadě máme k dispozici pouze skromné informace ke Kutné Hoře: „Pánom na ráthauz na dluh 72 kop, jaký jsú pojčili 300 kop.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1474, Ecce deus. Ještě téhož roku jim to bylo oplaceno. – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1474, In voluntate. O rok později bylo půjčeno dalších 116 kop českých grošů. – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1475, Iustus.

S jeho odchodem z Čech pak nastala nová etapa zadlužování. Od března 1490 se začala v rámci týdenních mincovních účtů objevovat položka „*odstaveno na dluhy královské*“.⁶⁶⁴

Stanovení či odhadnutí výše královských dluhů v roce 1490 je zcela nemožné. Nejbližší souhrnný údaj pochází až z roku 1519, kdy byl v Čechách komisí zhotoven soupis dluhů po králi Vladislavovi. Celkový součet tehdy činil 208 910 kop českých grošů.⁶⁶⁵

⁶⁶⁴ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1490, Invocavit.

⁶⁶⁵ Palacký, F.: Dějiny V/2, s. 338–341.

4.2. Náklady na královský dvůr a panovníkovy osobní potřeby

4.2.1. Královský dvůr Vladislava Jagellonského:

Otázka Vladislavova dvora je poměrně problematická. Nelze totiž jednoznačně stanovit okruh členů královského dvora. Navíc jsme opět nuceni potýkat se s nedostatkem pramenů. Kromě toho je potřeba revidovat dosavadní závěry o velikosti dvora, který byl větší, než se předpokládalo.

Členy královského dvora je možné rozdělit do několika skupin. Jsou to dvorští úředníci a služebníci, umělci, řemeslníci a královští dvořané. Relativně nejvíce informací máme k prvním třem vymezeným okruhům osob. Od soudobých panovníckých dvorů se Vladislavův poněkud odlišoval. V první řadě je třeba poznamenat, že byl mnohem skromnější, než dvory ostatních evropských vládců. Za zmínění stojí dále ta okolnost, že se na českém královském dvoře nesetkáváme s dvorními dámami. Významným aspektem je i malá role kléru.⁶⁶⁶

Z hlediska institucionálního patřily ke dvoru: královské kuchyně, královské maštale, královská kancelář, úřad desk dvorských, královská komora a dvorská kaple. Dvorských úředníků a služebníků bylo odhadem 80, přičemž v tomto čísle není v převážné většině zahrnuta čeleď, která vykonávala běžnou práci. V čele dvora stál hofmistr, jež měl po ruce svého písaře. Panovník pak měl k dispozici několik komorníků, jejichž počet se pohyboval asi kolem šestnácti. Lze předpokládat, že mezi komorníky byla jistá hierarchie a specializace. Přední komorníci Jan Berka z Dubé, Bernard Bírka z Násilé, Jan Sokolovský z Vrance a Litvín z Klinštejna byli zároveň členy královské rady.⁶⁶⁷ Mezi komorníky bylo také několik Poláků, kteří přijeli s Vladislavem do Čech. Jedná se především o již zmiňovaného Jana Sokolovského z Vrance, který byl od králova mládí jeho hlavním strážcem, rádcem a přítelem.⁶⁶⁸ Kromě něj byli polského původu zřejmě také Zikmund Korcbok z Vítkova, Marek Minovský, Jan Rytíř, Pacoltovský a Balický. U některých komorníků známe dokonce jejich obor působnosti. Tak např. Burian z Lichtenburka a z Bítova měl pravděpodobně na starost ošacení krále.⁶⁶⁹ Jan Stavský ze Stav měl poměrně rozsáhlé kompetence, neboť v případě královy nepřítomnosti v Praze spravoval finance určené na dvůr, tj. peníze

⁶⁶⁶ Srov. Macek, J.: *Jagellonský věk I-II*, s. 235.

⁶⁶⁷ Macek, J.: *O listinách*, s. 121.

⁶⁶⁸ Palacký, F.: *Dějiny V/1*, s. 47.

⁶⁶⁹ „Králi jeho milosti za kytiky a za kobluky 1,5 kopy 9 grošů, Conradus dedit Prage, cepit dominus Burian Bítovský“ a „králi jeho milosti za sukna 16 kop 29 grošů, která bral pan Burian u Pytlíka, Conradus dedit Prage“. – SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1490, Dominus illuminacio a Exaudi secundo.

na krmivo pro koně, čeledí,⁶⁷⁰ topné dřevo,⁶⁷¹ posly,⁶⁷² látky pro krále,⁶⁷³ potraviny⁶⁷⁴ a vůbec pro potřeby dvora⁶⁷⁵. V roce 1483 a 1484 obhospořadoval dokonce finance na stavění Pražského hradu.⁶⁷⁶ Od roku 1484 se Stavský zřejmě staral i o vinice.⁶⁷⁷

Při dvoře bylo také minimálně sedm pacholků.⁶⁷⁸ Běžný chod dvora pak zajišťovali tři vrátní,⁶⁷⁹ hospodář, topič,⁶⁸⁰ svícnice⁶⁸¹ a pradlena⁶⁸². Panovníkovi i dvořanům byl k dispozici lékař a bradýř neboli holič.

Zajišťování vína a piva pro dvůr měl na starost královský šenk. Zdá se, že přinejmenším v letech 1477–1484 byli dokonce dva. Šenk si vedl vlastní účty.⁶⁸³ Nápoje nosili a nalévali číšníci. Dá se předpokládat, že na pražském dvoře chyběla instituce královského sklepa a s ní spojená funkce sklepmistra. Víno i pivo se nakupovalo podle momentální potřeby a větší zásoby těchto nápojů u dvora zřejmě nebyly.⁶⁸⁴

Nakupování potravin a zajištění přípravy jídla pro dvůr spadalo do kompetence mistra královské kuchyně, jenž měl k dispozici písaře královské kuchyně, který mu vedl účetní agendu. Objevuje se i funkce tzv. podkuchmistra,⁶⁸⁵ jenž byl pravděpodobně mistrovým zástupcem. Vlastní jídlo pak připravovali ve dvou kuchyních královští kuchaři se svými

⁶⁷⁰ „Do Prahy Stavskému 15 kop na ztravu koňom a čeledě.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1473, Dum clamarem.

⁶⁷¹ „Stavskému 20 kop, z rozkázanie kráľovy milosti po listu na drva ke dvoru jeho milosti i na jiné potreby.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1473, Gaudete.

⁶⁷² „Stavskému do Prahy na posly 2 kopy.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1474, Inclina.

⁶⁷³ „Stavskému 10 kop na damašek kráľově milosti.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1483, Ad te levavi.

⁶⁷⁴ „Oplatili smy 20 kop, kterých smy byli vypočili Stavskému na sýr a na máslo na dvor kráľovy milosti.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1474, Salus populi.

⁶⁷⁵ „Na potreby dvora a do komory kráľovské do Prahy 15 kop, a ty jsou také dány Stavskému.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1474, Si iniquitates.

⁶⁷⁶ „Stavskému na stavěnie Hradu 10 kop.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1483, Salus populi.

⁶⁷⁷ „Stavskému 2 kopy na vinice, mandato Regis.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Dominus fortitudo. Už předtím dostával pravidelně 2 kopy českých grošů, ale nebyl uveden důvod vyplácení.

⁶⁷⁸ „Sedmi pacholatom kráľovským na košile 35 grošů.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1478, Cantate.

⁶⁷⁹ „Vrátným třem jeho milosti krále 3 kopy.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Exaudi secundo.

⁶⁸⁰ „Topičovi 2 groše na střevíc.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1478, Misericordia.

⁶⁸¹ „Svícnici kráľovské 1 kopu suchých dní.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1490, Invocavit.

⁶⁸² „Konrádové na mýdlo 15 grošů, ještě píše kráľově milosti.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Dominus fortitudo.

⁶⁸³ „Na šenkov dluh, ještě se vdlužil, kdy jeho kráľova milost byl v Hoře dominica Deus in loco, za víno, za pivo, za chléb od Šrotky 62 kop 50 grošů, jakož toho jest reistr šenkov.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1477, Salus populi.

⁶⁸⁴ Vladislav v listu z 2. září 1488 přikazuje úředníkům mince, aby u příležitosti plánované návštěvy uherského poselství požádali jeho jménem kutnohorské šepmistry o sehnání a uschování jednoho drajlinku co možná nejlepšího vína. K tomu pak dodal, aby mu poslali jednu láku toho vína, až jim dá vědět, a aby to i výše psaným šepmistrům zaplatili. – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 272.

⁶⁸⁵ „Podkuchmistromi kráľovskému ½ kopy z rozkázanie kráľovy milosti.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1473, Esto mihi.

tovaryši.⁶⁸⁶ Královské kuchyně měly k dispozici též řezníka. V rámci dvora působili i lovčí a truksas. Náplň jejich činnosti není zcela zřejmá.

Druhou významnou osobou královského dvora vedle hofmistra představoval maršálek, jenž měl na starost mj. i posly⁶⁸⁷ a pod jehož pravomoc spadala snad i královská maštal. V praxi ale vedl maštal štolmistr, jenž měl na starost koně. Ten nakupoval pro dvůr koně,⁶⁸⁸ zajišťoval pro ně krmivo⁶⁸⁹ a v případě potřeby i léčbu⁶⁹⁰. Obstarával také příslušenství ke koním (např. sedla, sukno apod.).⁶⁹¹ K dispozici měl přinejmenším jednoho pacholka.⁶⁹² Zástupcem štolmistra byl pravděpodobně podštolmistr.⁶⁹³ Vlastní péče o koně připadala na maštaliře. Údržbu a řízení vozů či sáněk měli na starost vozatajové.⁶⁹⁴

Písemnou agendu panovníka zajišťovala královská kancelář, jejímž představeným byl oficiálně kancléř Království českého. V letech 1471–1479 tento post zastával Ctibor Tovačovský z Cimburka, jenž byl zároveň hejtmanem Markrabství moravského a u dvora se takřka nezdržoval na rozdíl od svého nástupce Jana ze Šelnberka, který se i zapojoval do procesu zlistinění. Z důvodu absence kancléře byla zavedena funkce místokancléře. Součástí kanceláře byli též dva protonotáři a asi čtyři písaři.⁶⁹⁵

Za chod úřadu desk zemských zodpovídal místosudí desk dvorských. Součástí tohoto úřadu byl i písař a komorník.

Ke dvoru také neodmyslitelně patří královská komora, která měla spravovat panovníkovy finance. V čele komory stál mistr královské komory, kterým byl v době Vladislavovy vlády Burian z Gutštejna a na Nečtinách. Dá se ale předpokládat, že tento západomoravský velmož svůj úřad v praxi spíše nevykonával. Komora měla také svého

⁶⁸⁶ „Královským kuchařom do jedné kuchyně 40 grošů“ a „kuchařom královským 50 grošů do druhé kuchyně.“ – SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1473, Exurge a Esto mihi. „Pickovi kuchaři královskému 1 kopa“ a „tovaryšom jeho 1 kopa.“ – SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1477, Protector meus.

⁶⁸⁷ „Panu maršálkovi na posly 2 kopy.“ – SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1478, Resurrexi.

⁶⁸⁸ V listu z 31. května 1480 Vladislav přikazuje úředníkům mince, aby okamžitě někde vypůjčili Janovi Krajsíkovi, královskému štolmistru, 10 kop 32,5 grošů. Dotyčný s nimi totiž potřebuje zaplatit konířům za koně, za které ručí společně s Janem z Roupova, hofmistrem královského dvora, a kteří byly koupeni ke dvoru. – SOkA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 140.

⁶⁸⁹ „Najprve 16 kop štolmajstrovi ba obrok.“ – Vložený list do register dluhů s názvem „Cedule páně mincmistrova, o niež píše králova milost“. – SOkA KH, HF, Registra královských dluhů, kart. č. 169.

⁶⁹⁰ „Krajsovi od koní lečenie 43,5 grošů.“ – SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Dum clamarem.

⁶⁹¹ „Štolmajstrovi ½ kopy za sukno k koňom královským.“ – SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486–1487, Exurge.

⁶⁹² „Štolmajstrovu pacholeti 4 groše na vypravení z hospody.“ – SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1490, Adorate primo.

⁶⁹³ „Šarkovi podštolmajstřímu 1 kopy, Conradus dedit Prage.“ – SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1490, Resurrexi.

⁶⁹⁴ „Vozkom královským 12 grošů na ztravu etc.“ – SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1490, Resurrexi.

⁶⁹⁵ Macek, J.: O listinách, s. 99.

písaře, který vedl účty. Z jeho činnosti se ale bohužel nic nedochovalo. Volně můžeme ke komoře připojit podkomořího s jeho písařem, hofrychtěře a prokurátora.

U Vladislavova dvora se neobjevuje obvyklá funkce pokladníka, což se dá vysvětlit tím, že královská pokladna jako taková v zásadě neexistovala. Panovník totiž neměl k dispozici hotové peníze, neboť veškeré královské příjmy byly obratem použity k placení potřebných vydání. Absenci stálé královské pokladny dokládá i panovníkovo neustálé vypůjčování finančních prostředků od dvorských úředníků na nejrůznější potřeby.

Z dostupných pramenů vyplývá, že Vladislavovy finanční záležitosti ve skutečnosti vedl královský sekretář. Právě ten totiž přebíral během Vladislavova pobytu v Kutné Hoře od úředníků mince peníze, které byly určeny pro potřeby dvora.⁶⁹⁶ Stejně tak v Praze předával úředník mince peníze, které přivezl, opět sekretáři.⁶⁹⁷ Dokonce v některých případech zajel sekretář osobně do Kutné Hory pro finance na dvořany.⁶⁹⁸ Dodané peníze u sebe sekretář uschoval až do doby, než všechny vydal na Vladislavem stanovené účely. Proto bylo zapotřebí, aby měl sekretář společně s králem na Vlašském dvoře komoru, která se dala spolehlivě zamknout.⁶⁹⁹ Králův sekretář tedy svým způsobem suploval činnost mistra královské komory, v čemž zřejmě spočíval jeho hlavní význam u Vladislavova pražského dvora.⁷⁰⁰ Za zmínku stojí i skutečnost, že měl sekretář svého pacholka.⁷⁰¹

Duchovní záležitosti krále i dvořanů měla obstarávat dvorská kaple, jež sdružovala několik kaplanů.⁷⁰²

Další nepočetnou skupinu tvořili umělci. Toto označení nelze chápat striktně v dnešním slova smyslu. Jednalo se spíše o služebníky, kteří obstarávali zábavu. Patřili sem dva trpaslíci, jimiž Vladislav navázal na Jiříkův dvůr, blázen, trubači a hudec. Je zřejmé, že mnohé osoby, které bavily dvůr, nezůstaly v pramenech zachyceny.

⁶⁹⁶ „*Sekretář vzal*“ obvyklou částku „*králi jeho milosti*“. – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Omnis terra – Adorate tertio, Circumdederunt, Exurge a Oculi.

⁶⁹⁷ „*Summa dána jeho milosti na dvořany 541 kop, ty jest dovezl Conradus do Prahy jeho milosti ... a přijal sekretář*.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Dominus illuminatio.

⁶⁹⁸ „*A tak dána jeho milosti králi na dvořany summa 967,5 kopy ... sekretář přijal zde u Hory v minci*.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1490, Esto mihi.

⁶⁹⁹ „*Hronkovi 1 kopa 35 grošů, ještě zámky dělal a panty k komoře královny milosti a sekretářově*.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Resurrexi.

⁷⁰⁰ Srov. Macek, J.: O listinách, s. 101. Dle autora sekretář vyřizoval soukromou korespondenci krále a účastnil se zahraničních poselství, což je bezpochyby pravda. Pouze působení v diplomatických službách nelze přeceňovat.

⁷⁰¹ „*Pacholku sekretářovu 15 grošů*.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Adorate tertio.

⁷⁰² „*Kaplanóm královským s žákem 3 kopy*.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1477, Protector meus. Srov. Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 235. Autor předpokládá, že u dvora byl pouze jeden kaplan, jež byl privátním zpovědníkem panovníka.

Pro dvůr pravidelně pracovalo i několik řemeslníků, jako byl kovář, krejčí, švadlena, švec, kožišníci, zlatník, apatekář, zahradník, vinař, sladovník apod. U této skupiny se ale nabízí otázka, zda-li ji ještě řadit ke dvoru.

Závěrem je třeba uvést vlastní královské dvořany, kteří neměli v rámci dvora konkrétní funkci. Jednalo se o šlechtice, kteří vstoupili do královské služby. Jejich celkový počet lze jen těžko určit, ale podle zmínek v registrech verkových a královských misivech odhaduji, že se mohl pohybovat kolem padesáti. Nelze ale vyloučit, že jich bylo i více. Každý takovýto dvořan měl podle zámožnosti svůj vlastní doprovod, tvořený pacholky.⁷⁰³ V účetních pramenech se nepříliš časté konkrétní počty členů dvora uvádí v koních. To souvisí s přesouváním dvora na větší vzdálenosti, přičemž dvořané i se svými doprovody cestovali vždy koňmo. Pouze v roce 1478 je v registrech verkových u několika málo dvořanů, kteří dostali zapláceno za službu, uveden počet členů jejich doprovodu (Jiří Mihule z Kostelce 6 koní, Jan Kapoun ze Svojkova 5 koní, Hramocký, Všebor, Jankovský, Steblenc a Václav Košťál z Ostrova 4 koně, Pešek, Jan Blekta a Jop 3 koně)⁷⁰⁴. Rozdílné množství pacholků jednotlivých dvořanů znemožňuje stanovení alespoň přibližného počtu dvořanů včetně jejich doprovodu. Účetní zápisy, jež by uváděly počet dvořanů, se vyskytují jen výjimečně. Ve dvou případech je uvedena pouze část dvořanů: 45 koní v roce 1478⁷⁰⁵ a 30 koní v roce 1483⁷⁰⁶.

Stanovení velikosti královského dvora Vladislava Jagellonského je tedy poměrně problematické. Z výše uvedených důvodů nemůže být odhad počtu členů dvora příliš přesný, přesto jsem se pokusil odvodit alespoň přibližné počty jednotlivých skupin členů královského dvora:

Dvorští úředníci a služebníci	80
Umělci	8
Řemeslníci	11
Královští dvořané	50
<hr/> Celkem	<hr/> 149

⁷⁰³ „Mihulovi 8 kop na službu ..., cepit Mihulovo pachole.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Omnes gentes.

⁷⁰⁴ SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1478, Exurge a Invocavit. V počtu koní je zahrnut dvořan i jeho doprovod.

⁷⁰⁵ „Dvořanom královským 40 kop na jich službu z rozkázanie kráľovy milosti na čtyřidceti pět koní, i zuostávami jim 5 kop.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1478, Domine ne longe.

⁷⁰⁶ „Černínovi s jinými dvořany na Chrudim 30 kop na třiceti koní.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1483, In voluntate.

Bližší informace o složení jednotlivých skupin obsahuje příloha č. 3 a 4. Ponechávám stranou členy královské rady, z nichž se několik kryje s dvorskými úředníky či služebníky, a stálé zaměstnance některých zemských úřadů.⁷⁰⁷ Číslo 149 nelze brát v žádném případě za konečné, jelikož v něm není započítán doprovod jednotlivých dvořanů, prostřednictvím něhož by se mohlo číslo znásobit. Tuto hypotézu podporuje i záznam registrech verkových z roku 1478, podle kterého vyplatili úředníci mince „*41 kop 24 grošů nádavkov na šest set osmdesát čtyři zlatých uherských a na sto, na dvanáct zlatých rýnských na dvořany královy milosti, z rokázanie jeho královské milosti na čtyři sta a na třináct koní*“⁷⁰⁸. Lze tedy předpokládat, že počet členů královského dvora mohl dosahovat i čtyř set.

Financování takového dvora, ač patřil k těm skromnějším evropským panovnickým dvorům, bylo poměrně náročné. Jeho chod byl placen z výnosů z kutnohorské mincovny. Úředníci mince buď posílali peníze na dvůr a dvořany králi,⁷⁰⁹ nebo přímo platili jednotlivé náklady spojené se dvorem. Během 70. let v důsledku probíhajícího válečného konfliktu se snažila mincovna poskytovat panovníkovi peníze, kdykoliv to bylo možné. Počátkem 80. let se tento systém transformoval do pravidelného vyplácení určité sumy na dvorské potřeby, která se postupně navyšovala v závislosti na vzrůstajících nákladech: do konce roku 1482 40 kop, na přelomu let 1482 a 1483 45 kop, v letech 1483 až 1486 50 kop a od roku 1486 60 kop. Z tohoto poměrně skromného příjmu nebyl Vladislav schopen pokrýt veškerá vydání spojená s dvorem, proto mu úředníci mince posílali jednou za čas větší finanční obnos, jenž se v minci nashromáždil.⁷¹⁰ Například v roce 1484 činil pravidelný příjem krále na potřeby dvora asi 2 600 kop grošů a kromě toho mu správci mincovny poslali ještě celkem 1 110 kop grošů „*na dvořany*“. O tři roky později již obnášel plat 3 120 kop grošů, k němuž přibýlo i 1 078 kop, které přišly navíc z mince. Pro 80. léta se dá rámcově odhadnout, že Vladislav ročně obdržel z mince kolem 4 000 kop grošů. Vedle toho ještě úředníci mince hradili

⁷⁰⁷ Srov. Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 235. Autor odhadl počet členů dvora na 100, přičemž započítal i 25 stálých zaměstnanců některých zemských úřadů a cca 25 členů královské rady. Kromě toho značně podcenil počet králových osobních úředníků, služebníků a řemeslníků, jež stanovil na 48. K zásadnímu zkreslení výsledku ale došlo tím, že Macek nereflektoval vlastní královské dvořany.

⁷⁰⁸ SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1478, Cantate.

⁷⁰⁹ Viz kapitola „Příjmy z mincovního regálu“.

⁷¹⁰ Podle dochovaných účetních záznamů to byly následující částky: v roce 1483 242 kop (SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1483, Si iniquitates.), v roce 1484 210 kop (SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Adorate tertio.), 400 kop (SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Misericordia.) a 500 kop (SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Protector meus.), v roce 1486 260 kop (SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486, Resurrexi.), 255 kop (SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486–1487, Dicit quintum.) a 270 kop (SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486–1487, Memento.), v roce 1487 537 kop (SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Resurrexi.) a 541 kop (SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Dominus illuminatio.) a v roce 1490 967,5 kopy (SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1490, Esto mihi.).

některým dvořanům služné a částečně také nakupovali potraviny, nápoje, látky, šaty a apod. pro dvůr.

Přesto všechno byl Vladislav často nucen půjčovat si od některých členů dvora na dvorské potřeby. Výjimečné nebyly ani situace, kdy byli dvorští úředníci nuceni brát zboží pro dvůr na dluh. Hlavní položky ve výdajích dvora představovaly výplaty za službu, za ošacení dvořanů, potraviny a nápoje a za koně. Nemá smysl snažit se stanovit celkovou sumu vynaloženou na chod dvora během první poloviny Vladislavovy vlády, protože tomu brání torzovitost pramenů.

K roku 1483 se dochovaly tři jedinečné zápisy v registrech verkových, které obsahují výdaje za věci, jež „nafasoval“ pacholek Majsudarfar po nástupu do královské služby.⁷¹¹ Výjimečnost těchto informací spočívá především v tom, že se dovídáme, co všechno hradil král svým pacholkům. Konkrétní výbavě pacholka Majsudarfara bude věnována bližší pozornost níže. Jelikož se jedná o jediný doklad takového charakteru, nedá se to proto zobecnit na veškeré královské služebníky. Královým pacholků byla navíc věnována „nadstandardní“ péče, o čemž svědčí skutečnost, že v roce 1490 proplatili úředníci mince „*mytí hlav pacholkom královským*“.⁷¹²

⁷¹¹ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1483, Iudica.

⁷¹² „*Od mytí hlav pacholkom královským 45 grošů.*“ – SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1490, Exaudi primo.

4.2.2. Výplaty za službu u dvora:

Celková suma, která měla být ročně vyplacena členům dvora za službu, byla poměrně vysoká. Určení její přesné výše nepřichází v úvahu, jelikož se roční platy jednotlivých dvořanů většinou lišily. Neznáme ani obnos jednotlivých členů dvora. Dá se jen velice volně odhadnout, že tato suma dosahovala několik tisíc kop grošů za rok.

Když panovník přijal někoho za svého služebníka, zavázal se mu platit určitou částku ročně. Praxe byla taková, že dohodnutá suma nebyla vyplacena najednou, ale dotyčný ji dostával po částech během roku. Za normálních okolností měla být tato osoba vyplácena přímo na dvoře z peněz, které Vladislavovi posílali úředníci mince na dvořany. Tento obnos ale často nepostačoval, a proto byl král nucen pověřit přímo mincovnu vyplácením služného konkrétní osobě. Je dochováno přes tři desítky královských listů s příkazy takového rázu. Jeden z nich je výjimečný, jelikož obsahuje cenné informace o výši ročního platu a způsobu vyplácení. Jedná se o list ze 7. ledna 1488, ve kterém Vladislav oznamuje úředníkům mince, že přijal do svých služeb Jana Rychnovského, „ranného“ lékaře, kterému má dávat každý rok 20 kop českých grošů. Poté jim přikazuje, aby dotyčnému lékaři začali vydávat z mince každý týden od data vydání listu sumu peněz tak, aby do roka dostal slíbenou částku.⁷¹³ Další zmiňované misivy nesou jen příkaz k vyplacení určité sumy na něčí službu bez bližšího určení. V těchto případech se ale jedná s největší pravděpodobností jen o částku ročního platu. Stejně povahy jsou i zápisy v registrech verkových.

První zpráva o placení za službu spadá k 20. a 21. září 1471, kdy polský podpokladník vyplatil celkem 600 zlatých dvořanům zemřelého krále Jiřího z Poděbrad.⁷¹⁴ Ti pravděpodobně přešli do Vladislavových služeb.⁷¹⁵

Královská mincovna nebyla mnohdy schopná splnit královy příkazy, proto docházelo k situacím, kdy Vladislav dlužil dvořanům po delší dobu za jejich služby. Nový panovník převzal i nedoplatky za služby z dob vlády krále Jiříka. Např. Janovi Romotskému, který sloužil ještě předchozímu králi, bylo teprve v srpnu 1481 vyplaceno 8 kop za „starou službu“.⁷¹⁶ Tento slovní obrat je běžně používán jak v královských misivech, tak v registrech verkových k označení dluhu za služby z dřívější doby. Problémy s financováním dvora se

⁷¹³ List ze 7. ledna 1488 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 259.

⁷¹⁴ Rachunki królewskie, s. 81.

⁷¹⁵ Srov. Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 236.

⁷¹⁶ List z 22. srpna 1481 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 183.

objevily již na počátku Vladislavovy vlády. Neschopnost splácet závazky dvořanům vedla například roku 1472 k zastavení koflíků za účelem rychlého zisku finanční hotovosti.⁷¹⁷

Vedle vlastního služného dostávali členové královského dvora od Vladislava ještě příplatky ke zvláštním příležitostem. Jednalo se především o svatbu, ke které dostávali královští dvořané zřejmě 15 kop grošů⁷¹⁸ a nižší služebníci 1 kopu grošů⁷¹⁹. Také v případě, že člen dvora musel jet domů např. kvůli úmrtí otce, obdržel finanční pomoc od úředníků mince.⁷²⁰ Vladislav též pamatoval i na své věrné, kteří onemocněli, a finančně je podporoval.⁷²¹ Stejně tak panovník nenechal na holičkách své dvořany, kteří ho požádali o pomoc. Například Jiříkovi Mihulovi přikázal dokonce na přelomu roku 1481 a 1482 vyplatit z mince během tří týdnů 25 kop českých grošů.⁷²² O rok později Vladislav kázal vydat Janovi Brumovi ze Žop 5 kop českých grošů na jeho naléhavé potřeby.⁷²³ Zajímavý je též případ, kdy úředníci mince vyplatili „*panu Bohuslavovi Hasištejnskému 85 kop na službu, kdy k božiemu hrobu jel*“.⁷²⁴

⁷¹⁷ „21 kop vzal pan mincmistr k vyplacení koflíků, ješto byli zastavili, když platili dvořanom.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1472, Inclina.

⁷¹⁸ „Panu Mičanovi Mladému 15 kop k svatbě z rozkázanie královy milosti.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1475, Iustus. „Petru Čečelickému 15 kop na službu, kdy se ženil, mandato domini Regis per litteram.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1490, Exaudi primo.

⁷¹⁹ „Martinovi trubači k svatbě 1 kopu, relacio Amcha Mladý, Conradus dedit Prage.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Deus in adiutorium.

⁷²⁰ V listu z 12. ledna 1476 přikázal Vladislav úředníkům mince, aby dali 4 kopy českých grošů komorníku Moceborovi, jenž potřebuje jet domů, jelikož mu zemřel otec. – ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list č. 86.

⁷²¹ Listem z 21. srpna 1478 panovník přikázal úředníkům mince, aby poslali 4 kopy českých grošů písaři Erhartovi na jeho potřeby, protože je nemocný. – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 35. „Uhrovi nemocnému 20 grošů z rozjázanie královy milosti.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1478, Misericordia.

⁷²² List z 16. listopadu 1481 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 172.

⁷²³ List z 23. ledna 1483 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 214.

⁷²⁴ SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1490, Iudica.

4.2.3. Výdaje spojené s koňmi:

Koně byly ve středověku základním dopravním prostředkem. Každý dvořan musel mít vlastního koně, jenž byl pořízen na královské náklady, aby se mohl v případě potřeby přesouvat se dvorem. Roční suma vydaná za koně nepředstavovala pro dvůr takovou zátěž jako částka vyplacená za služby členům dvora. A to z toho důvodu, že kůň koupený dvořanovi vydržel několik let, a nebylo tedy třeba pořizovat každý rok nového. Cena koně se pohybovala zhruba od 2⁷²⁵ do 25⁷²⁶ kop českých grošů, přičemž ti nejlevnější koně byli určeni nejnižším služebníkům (např. pacholkům a poslům). Jako příklad nám může posloužit již výše jmenovaný královský pacholek Majsudarfar, který dostal koně za rovné dvě kopy českých grošů.⁷²⁷ Nejčastěji ale vydávala mincovna částky pohybující se kolem 10 kop českých grošů. Bylo běžné, že docházelo k předávání koní mezi dvořany. To probíhalo formou obchodu, kdy prodávajícímu zaplatili peníze úředníci mince.⁷²⁸ Také nákup koní pro dvůr byl z velké části financován z výnosu kutnohorské mincovny.

O příslušenství ke koním se nedochovalo příliš mnoho informací. Lze však doložit, že na náklady panovníka byly pořizovány např. pokrývky na koně. Ke konci roku 1485 přikázal Vladislav úředníkům mince, aby mu koupili osm houní na královské koně a co nejdříve mu je poslali.⁷²⁹ Praxe, že panovník pověřil nákupem přímo úředníky mince, nebyla ničím výjimečným. Počátkem roku 1486 byly mincí vyplaceny dvě kopy českých grošů za čtyři houně ke koním.⁷³⁰ Je otázkou, zda se jednalo o poněkud zpožděné plnění králova přání z listopadu předchozího roku, nebo se tak stalo již na základě dalšího příkazu. Následující zmínka o nákupu houní spadá až do roku 1490, kdy byly opět koupeny čtyři kusy za dvě kopy českých grošů.⁷³¹ Z tohoto se dá usuzovat, že cena jedné houně se ustálila na ½ kopy.

⁷²⁵ Např. „Arnoštovi poslu za koň 2 kopy 5 grošů k cesaři, ješto jel z rozkázanie královy milosti.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1478 Circumdederunt.

⁷²⁶ Např. „Maksovi za kuoň 25 kop, který dán panu Dobrohostovi.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Circumdederunt.

⁷²⁷ „Majsudarfarovi pacholeti královy milosti 2 kopy za koník.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1483, Iudica.

⁷²⁸ Např. „Kapúnovi 13 kop za koň, který kaupil Mihule od něho.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Dominus illuminatio.

⁷²⁹ List z 21. listopadu 1485 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 239.

⁷³⁰ „Za 4 huně ke koňom královským 2 kopy.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486, Reminiscere.

⁷³¹ „Za čtyři hauně 2 kopy, kúpeny jeho milosti králi.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1490, Oculi.

Poslední zpráva, která se týká pokrývek královských koní, je z roku 1487 a informuje o tom, že štolmistr koupil sukno ke koním za ½ kopy.⁷³²

Zdá se, že snad i sedla mohla být některým dvorským služebníkům zaplácena králem, resp. mincovnou. Zápisy v registrech verkových, které se týkají pořizování sedel, jsou jen dva. Podle jednoho vydali úředníci mince v roce 1484 „za sedla králové milosti 3 kopy 4 groše“.⁷³³ Druhá zmínka je v souvislosti se známým pacholkem Majsudarfarem, jemuž mince vyplatila v roce 1483 „½ kopy 5 grošů na sedlo, na škorně a na vostruhy.“⁷³⁴ Takové vybavení dostávali zcela určitě panovníkovi pacholci, ale je možné, že obdobnou výbavu získávali i jiní nižší služebníci (např. poslové). Takové tvrzení nelze podložit konkrétními důkazy.

Menší část nákladů spadala na podestýlku (sláma) a na krmivo (seno, oves, obrok) pro koně. Jednotlivá vydání za slámu královským koním se pohybovala do jedné kopy českých grošů. U sena a ovsa to pak bylo obdobně do čtyř až pěti kop. Zápisy o nákupu ovsa či slámy úředníky mince se pravidelně objevují před příjezdem krále Vladislava do Kutné Hory.⁷³⁵ Největší doložená částka, která byla vydána na oves a na seno pro královské koně, činí 35 kop a byla vyplacena do Prahy Janovi Stavskému ze Stav na základě příkazu Jana z Roupova, hofmistra královského dvora.⁷³⁶ Stalo se tak v říjnu 1477, kdy byl Vladislav na vojenském tažení ve Slezsku proti Matyášovi Korvínovi.

⁷³² „Štolmajstrovi ½ kopy za sukno k koňom královským.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Exurge.

⁷³³ SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Omnes gentes.

⁷³⁴ SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1483, Iudica.

⁷³⁵ Např. „Za oves a za slámu k příjezdu královy milosti 3 kopy 49 gr.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1477, Deus in loco.

⁷³⁶ SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1474, Da pacem.

4.2.4. Výdaje za látky a oděv:

Nákupy drahých látek máme zachyceny jen v případě, pokud je financovali úředníci mince. Ke dvoru byly dle potřeby pořizovány nejrůznější druhy látek, jako byl např. aksamit,⁷³⁷ atlas,⁷³⁸ damašek a sukno.⁷³⁹ Většinou jednotlivé nákupy drahých látek nepřesahovaly částku 20 kop českých grošů. Tyto látky byly potřeba především na ošacení krále i členů dvora. Panovník měl totiž své služebníky i šatit, což dokládají registra verková, podle kterých dostávali komorníci, trpaslíci⁷⁴⁰, pacholci⁷⁴¹ a zřejmě i další košile z kmentu a z hedvábí. Kromě toho byly šity pro pacholata a trpaslíky také rubáše.⁷⁴² Ucelenější přehled o oblečení pacholka podává zápis o Majsudarfarovi, jenž obdržel při nástupu do služby kabát, sukni, kuklu a nohavice.⁷⁴³ Minimálně královští pacholci byli tedy plně vybaveni na královsky náklady. S oblečením bylo též pamatováno i na vrátné⁷⁴⁴ a vlastní královské dvořany⁷⁴⁵. Šaty některých členů dvora byly také zdobený, což dokazují pozlacené knoflíky trpaslíka Martina.⁷⁴⁶

V panovníkově šatníku se kromě „typického“ oblečení (např. podkabátečné košile,⁷⁴⁷ kabáty, šuba apod.) nacházely i honosné klobouky a čapce, které byly šity z drahých látek („kment“⁷⁴⁸ a „taft“⁷⁴⁹). Některé Vladislavovo oblečení bylo vyšíváno zlatem.⁷⁵⁰ Ošacení bylo poměrně nákladné, a proto i to královo bylo průběžně zašíváno a spravováno.⁷⁵¹

⁷³⁷ Např. „Joštovi kupci za aksamith 21 kop, který jest kaupen králi jeho milosti.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Invocavit.

⁷³⁸ Např. „Kostečkovi 20 kop za atlas, ještě prodal panu Synovcovi.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1473, Domine in tua.

⁷³⁹ Např. „Kostečkovi 13 kop za damašky a za sukna králově milosti.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1473, Iubilate.

⁷⁴⁰ „1 kopa 14 grošů za kment a za hedvábí k košilem Burianovi komorníku a trpaslkom.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Ecce deus.

⁷⁴¹ „Za 4 košile kmentové s hedvábím 28 grošů pacholatom králově milosti.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1483, Populus syon.

⁷⁴² „Od šitie čechlov trpaslkom a pacholkom 19 grošů.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1483, Deus in loco.

⁷⁴³ „Témuž Majsudarfarovi 2 kopy 12 grošů za kabát, za sukni, za kukli, za nohavice.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1483, Iudica.

⁷⁴⁴ „Bartošovi krajčiemu 12 kop 4 groše za postav akského a za 16 loket proboštovi a za 14 loket vrátným.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1477, Deus in loco.

⁷⁴⁵ „Za atlas červený 3,5 kopy, který dán Jiříku Rakovnickému, mandato domini Regis.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486–1487, Dicit quintum.

⁷⁴⁶ „Martinovi trpaslku ½ kopy 3 groše za knoflíky pozlatité.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Iubilate.

⁷⁴⁷ „Od šití košil podkabátečných jeho milosti králi 23 grošů.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486–1487, Exurge.

⁷⁴⁸ „Haškové 1 kopy 20 grošů za kment k čapcem i od diela.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Ecce deus.

⁷⁴⁹ „Králi jeho milosti za loket tafatu k čepci 24 grošů.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486–1487, Invocavit.

⁷⁵⁰ „Apoléně 2 kopy 15 grošů za uncové zlato i od diela.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Ecce deus. „Haškové 2 kopy za uncové zlato k čepci i k čechlu šití.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart.

Některé látky ale nebyly využívány jen na výrobu šatů. Například plátno se používalo i na cíchy⁷⁵² či ubrusy. Celkově můžeme konstatovat, že výdaje za nákup látek, které jsou zachyceny v registrech verkových, panovníkův rozpočet příliš nezatěžovaly.

Podobně to bylo s vydáními za kožichy neboli šuby, které měl Vladislav opatřit na zimu každému členu svého dvora. Zdá se, že šuby svým držitelům dlouho nevydržely. Vyplývá to z příkladu Jana Turka, jenž dostal kožich přinejmenším v roce 1484,⁷⁵³ 1485⁷⁵⁴ a 1488⁷⁵⁵. Cena takové šuby se zhruba pohybovala v rozmezí od necelých tří kop do patnácti kop českých grošů. Pokud si to okolnosti vyžádaly, mohl panovník někomu odebrat kožich a dát ho někomu jinému, kdo ho zrovna více potřeboval. Samozřejmě, že se pak snažil, aby ten, který o kožich přišel, dostal co nejdříve nový.⁷⁵⁶ Kožichy byly pořizovány podle momentální potřeby a mohlo tedy dojít k situaci, že jich byl dočasný nedostatek. Dvořané také mnohdy mezi sebou se šubami obchodovali.⁷⁵⁷

Vladislavův dvůr neoplýval z hlediska šatstva přehnaným přepychem, nicméně tento stav nelze interpretovat jako trvalý nedostatek drahých látek či oděvů v důsledku malých příjmů krále, neboť Vladislav byl schopen v součinnosti s úředníky mince opatřit každému členu svého dvora v případě potřeby patřičný oděv, který svou reprezentativností odpovídal postavení daného úředníka, služebníka či dvořana. Když bylo potřeba některou z látek či šatů pořídit, proběhla koupě i za cenu dočasného zadlužení.⁷⁵⁸

č. 269, 1486, Reminiscere. „*Haškové na dielo váčků a čepců i za zlato kráľovy milosti k čepcom 1 kopa 47 grošů.*“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486–1487, Dicit quartum.

⁷⁵¹ „*Od opravenie šuby, čepice kráľovy milosti a košile ½ kopy 6 grošů.*“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Ecce deus.

⁷⁵² „*Za 24 loket plátna 51 grošů 6 d. per 2 groše 2 d., z rozkázanie kráľovy milosti k cichám.*“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Circumdederunt.

⁷⁵³ „*Turkovi za šubu 8 kop.*“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Exurge.

⁷⁵⁴ V listu z 21. listopadu 1485 oznamuje Vladislav úředníkům mince, že dal Janovi Turkovi novou šubu. – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 239.

⁷⁵⁵ V listu z 28. března 1488 přikazuje Vladislav úředníkům mince, aby dali Janovi Turkovi 10 kop českých grošů za kuní šubu. – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 270.

⁷⁵⁶ V listu z 21. listopadu 1485 král přikazuje úředníkům mince, aby koupili jeho sekretáři liščí šubu, protože jeho novou mu vzal a dal ji Janovi Turkovi. – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 239.

⁷⁵⁷ „*Firšnicovi 11 kop grošů, ty jest vzal Vilém Černín za šubu, kterouž jest od něho Firšnic kaupil, z rozkázanie kráľovy milosti listem, na Firšnicovu službu.*“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1483 Populus syon.

⁷⁵⁸ Srov. Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 238–239. Autor popisuje pražský dvůr jako velmi chudý s trvalým nedostatkem kožešin, látek apod. Jako jeden z argumentů uvádí povinnost Rakovnických, kteří museli v případě pobytu krále na Křivoklátku dodat na hrad ložní prádlo pro potřeby dvořanů. Zde ale došlo k naprosté dezinterpretaci privilegia Vladislava Jagellonského z 24. května 1488. – CIM III, s. 779–781, č. 454. Macek totiž opomenul dvě podstatné skutečnosti. Uvedená povinnost rakovnických měšťanů platila již za Vladislavových předchůdců. Město Rakovník spadalo pod křivoklátského hejtmana, a proto bylo pragmatické, aby ložní prádlo zajišťovali měšťané. Druhá nesrovnalost spočívá v tom, že král Vladislav právě oním privilegiem zprostil Rakovnické této povinnosti.

4.2.5. Výdaje za nápoje a potraviny:

Nakupování nápojů pro dvůr bylo starostí královského šenka. Obdobně to fungovalo s potravinami, které měl zajišťovat královský kuchmistr. Zásobování dvora ale poněkud komplikovala skutečnost, že Vladislav nedisponoval pokladnou, ze které by mohl neomezeně čerpat finance na dvorské potřeby. Nárazově obdržel různé sumy peněz, které posílali úředníci mince a které byly obvykle obratem použity na potřebné účely. Z těchto důvodů byli šenk i kuchmistr nuceni nakupovat za svoje peníze či na dluh. V takovém případě pak Vladislav přikázal úředníkům mince, aby dotyčnému dodavateli dlužnou částku splatili.⁷⁵⁹ V případě liknavého vyplácení mincovnou docházelo k dlouhodobému zadlužení těchto dvorských úředníků.⁷⁶⁰ Není proto divu, že šenk společně s kuchmistrem patřili mezi královi věřitele.⁷⁶¹ Někdy bylo proto jednodušší přímo pověřit správce mincovny nákupem potřebných potravin⁷⁶² či nápojů⁷⁶³.

Z nápojů bylo u dvora nejoblíbenější víno, v menší míře pak i pivo. Hlavními dodavateli obojího byli měšťané. Víno jezdil královský šenk nakupovat do Kutné Hory. Na dvoře se tak pilo víno např. od kutnohorských měšťanů Jana Štraskytla,⁷⁶⁴ Šoryska, Marka mincíře,⁷⁶⁵ Šípeckého,⁷⁶⁶ Ondráčka gysera,⁷⁶⁷ Kadeřávka⁷⁶⁸ a Vorla⁷⁶⁹. Vedle Kutnohorských prodávali víno ke dvoru i obyvatelé jiných královských měst. Např. počátkem července 1482 nechal Vladislav koupit několik sudů vína od Tomáše, purkmistra Starého Města pražského,

⁷⁵⁹ Ku příkladu dne 12. ledna 1476 přikázal Vladislav úředníkům mince, aby vydávali Václavovi ze Svárova, královskému kuchmistru, týdně 10 kop českých grošů na sumu, kterou se zadlužil za kuchyni. – ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list č. 109.

⁷⁶⁰ Např. teprve na samém konci roku 1486 zaplatila mince starému kuchmistrovi Žďárskému, který zastával tuto funkci někdy před rokem 1473, 12 kop 54 grošů, „*ješto zuostal dlužen v Praze*“. – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486–1487, Memento.

⁷⁶¹ Ku příkladu během ledna až května 1474 splatila mincovna kuchmistrovi 250 kop českých grošů, které mu zřejmě Vladislav dlužil za nákup potravin pro dvůr. – SOKA KH, HF, Registra královských dluhů, kart. č. 169, fol. 5r.

⁷⁶² Např. dne 7. srpna 1478 pověřil král úředníky mince, aby mu ze zbytku peněz nakoupili sýr a máslo pro královský dvůr. – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 29.

⁷⁶³ Např. v listu z 29. července 1478 Vladislav přikazuje úředníkům mince, aby mu ihned koupili v Kutné Hoře dražlink dobrého vína a poslali je do Prahy. Zaplatit to měli z důchodů královské hutě. – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 25.

⁷⁶⁴ V roce 1478 od něho Vladislav vzal víno za 26 kop českých 25 grošů. – List z 26. června 1478 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 52.

⁷⁶⁵ „*Za víno Šoryskovi s Markem 11 kop 51 grošů, které vzato králově milosti.*“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1482, Quasi modo.

⁷⁶⁶ „*Šípeckému 48 kop 20 grošů za bečku vína seremského, které vezeno králi jeho milosti do Mostu.*“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1482, Iubilare.

⁷⁶⁷ „*Králi jeho milosti za 39 pineth vína od Ondráčka gysera 1,5 kopy 11 grošů.*“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Vocem iocuntis.

⁷⁶⁸ „*Králi jeho milosti za 70 pineth vína od Kadeřávka 3 kopy 20 grošů.*“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Factus.

⁷⁶⁹ „*Králi jeho milosti za 46 pineth vína od Orla 2,5 kopy 5 grošů, jest jeho milosti posláno v láce do Prahy.*“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Suscepimus.

za 30 kop českých grošů. Dokonce byla uzavřena smlouva ohledně splácení oné sumy, podle které měly být purkmistrovi vypláceny každý týden z mince 4 kopy.⁷⁷⁰ K tomu ale nedošlo, proto byl Vladislav nucen na začátku září 1482 upomínat úředníky, aby Tomášovi vypláceli domluvenou částku.⁷⁷¹ Na Vladislavově dvoře bylo možné setkat se s různými druhy vín, jako byly např. seremské⁷⁷² či malvaz,⁷⁷³ což bylo sladké bílé víno. Ku příkladu v roce 1487 Vladislav žádal na úřednících mince zakoupení jedné láky dobrého silného a jedné láky dobrého lehčího vína.⁷⁷⁴ Výdaje za víno nebyly zanedbatelné a díky návštěvám cizích poselstev ještě vrůstaly. Jednotlivá vydání za víno tak mohla činit i několik desítek kop.

Pivo se u dvora pilo o poznání méně, a proto se v registrech verkových příliš neobjevuje. Náklady na nákup zlatavého moku tak byly daleko menší, než u vína. Mezi oblíbená piva se řadila kouřimské⁷⁷⁵ či hradecké⁷⁷⁶.

Více starostí, než nákup vína, činilo Vladislavovi zajišťování dostatečného množství jídla pro relativně početný dvůr. V této snaze nebyl panovník vždy úspěšný. Svědectvím je Vladislavův list z června 1481, ve kterém přikazuje úředníkům mince v souvislosti s jeho příjezdem do Kutné Hory: „*aby ste nás i dvořany naše rybami k stolu našemu nakupiec vždy opatřili tak, aťby žádného pokřiku na dvoře pro ten nedostatek nebyl*“.⁷⁷⁷ Bezpochyby král touto větou reagoval na předchozí zkušenost se svými dvořany, kteří projevíli nespokojenost s nedostatkem jídla. Lze ale předpokládat, že takové události byly spíše výjimečné, jelikož jsem se v pramenech se zprávou obdobného charakteru již nesetkal.

Způsob financování královské kuchyně se postupně měnil, prostředky na její provoz však vždy pocházely z výnosu kutnohorské mincovny. Během 70. let vypláceli úředníci mince nepravidelně králi či kuchmistru různé částky přímo na kuchyni.⁷⁷⁸ Později byly peníze

⁷⁷⁰ List z 2. července 1482 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 174.

⁷⁷¹ List ze 4. září 1482 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 212.

⁷⁷² „*Markovi mincéři za bečku seremského vína 46 kop, kteréž jest posláno králově milosti*.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1482, Resurrexi.

⁷⁷³ „*Za dvě láky malvazy králově milosti 7 kop*.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Adorate quarto.

⁷⁷⁴ List z 20. října 1487 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 250.

⁷⁷⁵ „*Za dva sudy piva kuřimského 24 grošů, vzal Václav šenk*.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1478, Iubilate.

⁷⁷⁶ „*Za 2 sudy hradeckého piva králově milosti ½ kopy 2 groše*.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486, Circumdederunt.

⁷⁷⁷ List ze 14. června 1481 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 121.

⁷⁷⁸ „*Kuchmistrovi do kuchyně 10 kop, kdy král jeho milost u Hory byl*.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1473, Dum medium. Vladislav v listu z 28. srpna 1475 přikazuje úředníkům mince: „*kuchmistru našemu, aby ste dali na potřeby kuchyně 30 kop*.“ – ANM, F, Hora Kutná, a, listu č. 121. „*Na kuchyni 12 kop, z rozkázání králově milosti*.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1477, Deus in loco. „*Králi jeho milosti 17 kop na kuchyni*.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1477, Respice secundum. „*Králi*

posílány konkrétně na kuchyň spíše při slavnostních příležitostech, jako byly návštěvy cizích poselstev apod.⁷⁷⁹ Od počátku 80. let, kdy Vladislavovi začal chodit z mincovny pravidelný příjem pro účely dvora, ustaly nárazové platy na kuchyň, kterou částečně financoval sám panovník. Kromě toho po celou dobu platili úředníci mince za potraviny pro dvůr a spláceli dluhy, jež nadělal kuchmistr při zásobování dvora či při správě královské kuchyně.⁷⁸⁰

Jídelníček u dvora byl poměrně pestrý. Hlavním jídlem bylo maso, a to zejména hovězí, nechybělo ani telecí, skopové a jehněčí.⁷⁸¹ Vepřové maso nebylo zřejmě příliš obvyklým pokrmem.⁷⁸² Naopak běžná zvěřina,⁷⁸³ ryby⁷⁸⁴ (např. štiky⁷⁸⁵ a cupky⁷⁸⁶) i ptáci⁷⁸⁷ byli v hodovní síni zcela běžnou záležitostí.

Kromě masa se pro potřeby dvora nakupovalo také pečivo (např. chléb),⁷⁸⁸ mléčné výrobky (sýr a máslo),⁷⁸⁹ ovoce (např. švestky),⁷⁹⁰ ořechy⁷⁹¹ a med⁷⁹². Běžně se ke dvoru dostávaly také „exotické“ potraviny, mezi něž můžeme řadit řecké víno, rýži, mandle,⁷⁹³ fíky, cukr,⁷⁹⁴ skořici či hrozinky⁷⁹⁵. Nízké příjmy krále Vladislava zřejmě neznamenal

jeho milosti na kuchyni 25 kop.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1477, Salus populi. „*Králi jeho milosti 20 kop na kuchyni.*“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1477, Omnia que.

⁷⁷⁹ Např. v září 1488 se chystal Matyáš Korvín vyslat do Prahy své posly a Vladislav na to reagoval příkazem úředníkům mince, aby poslali kuchmistrovi 20 kop českých grošů. – List z 2. září 1488 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 272.

⁷⁸⁰ „*Doře nožírce 5 kop na dluh kuchmistrov.*“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1477, Respice secundum.

⁷⁸¹ V listu ze 14. června 1481 přikazuje Vladislav úředníkům mince, aby zajistili k jeho příjezdu do Kutné Hory pro královskou kuchyni dostatek volů, telat, skopců, jehňat apod. – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 121.

⁷⁸² V listě z 1. prosince 1479 Vladislav mj. děkuje Vokovi z Rožmberka za vepře, kterého mu poslal. – AČ VI, s. 96, č. 29.

⁷⁸³ „*Spropitie 20 grošů, ješto jelena přivezli králově milosti od sv. Procopa.*“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1477, Respice secundum.

⁷⁸⁴ Od dubna 1484 byly po 4 týdny strhávány z 50 kop grošů, které byly posílány králi, 3 kopy na kuchmistrův dluh za ryby. – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Domine ne longe – Misericordia.

⁷⁸⁵ „*Od fory štik z Dačic králově milosti 25 grošů.*“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1478, Cantate.

⁷⁸⁶ V listu z 19. května 1485 přikazuje Vladislav úředníkům mince mj. nachystat pro kupce 7 kop 30 českých grošů za 60 kop cupek. – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 237.

⁷⁸⁷ „*Za pták králově milosti 6 grošů, posláno jeho milosti do Čáslavě.*“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1483, Dicit quartum.

⁷⁸⁸ „*Na šenkov dluh, ješto se vdlužil, kdy jeho králova milost byl v Hoře dominica Deus in loco, za víno, za pivo, za chléb od Šrotky 62 kop 50 grošů, jakož toho jest rejstr šenkov.*“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1477, Salus populi.

⁷⁸⁹ „*Oplatili smy 20 kop, kterých smy byli vypořádali Stavskému na sýr a na máslo na dvor královy milosti.*“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1474, Salus populi.

⁷⁹⁰ „*Králi jeho milosti za švestky 7 grošů.*“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486–1487, Omnis terra.

⁷⁹¹ „*Za ořechy králově milosti 18 grošů.*“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Dum clamarem.

⁷⁹² „*[Dořce] formance 10 grošů, ješto sviece, med a soudek vína do Prahy vezla.*“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486–1487, Exurge.

⁷⁹³ „*Vítové za mandly, za řecké víno, za rýži 2 kopy 49 grošů, ješto smy poslali králově milosti do Prahy.*“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486, Reminiscere.

⁷⁹⁴ „*3 kopy 7 grošů za řecké víno králově milosti, za mandli, za fíky a za cukr.*“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1473, Dum medium.

automaticky permanentní nedostatek jídla u dvora, o čemž svědčí i poměrně vysoké částky vydané za různé druhy koření. V účtech se tak objevují výdaje za pepř, šafrán, hřebíček, zázvor a kmín, jež často přesahovaly sumu 10 kop českých grošů.⁷⁹⁶

Běžné potraviny nejsou v mincovních účtech takřka reflektovány, což je způsobeno tím, že na jejich placení se úředníci mince nepodíleli. Jinak to ale bylo s nákupem hovězího dobytka, který se dá pomocí register verkových a královských misivů relativně dobře rekonstruovat. Cena za jednoho vola činila něco přes jednu kopu českých grošů.⁷⁹⁷ Hlavním dodavatelem volů pro královský dvůr byl kutnohorský řezník Ondřej. Pokud bylo potřeba koupit menší množství volů, mohl je kuchmistr pořídit i v Praze.⁷⁹⁸ Větší zakázku, jež však nepřesahovala počet 100 kusů, už zařizovali přímo úředníci mince, kteří vypravili kutnohorského řezníka na nějaký tuzemský trh.⁷⁹⁹ Pro nákup volů v množství nad 100 kusů, jezdil Ondřej do Polska (např. do Vratislavi). V případě, že tak činil z pověření panovníka, měl s sebou tzv. fedrovní list z královské kanceláře, díky němuž nemusel za voly platit clo.⁸⁰⁰ Potom co Ondřej přihnal voly do Kutné Hory, informoval královského kuchmistra. Panovník pak následně přikázal úředníkům mince, aby od řezníka voly koupili a stanovili částku, kterou mu budou splácet z mince.⁸⁰¹ Mnohdy ale docházelo při splácení ke komplikacím a Vladislav byl nucen na základě Ondřejových stížností opakovaně urgovat úředníky mince.⁸⁰² Z Kutné

⁷⁹⁵ „Petrovi kupci z Kuřimě 4 kopy 55 grošů za skořici, za hrozinky, za mandli.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486–1487, Dicit quartum.

⁷⁹⁶ Např. „Straskytlovi 14 kop 41 grošů za pepř a za šafrán, ješto byl pan kuchmistr vzal u něho, kdy králova milost byl u Hory.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1473, Spiritus domini. „Vítové za koření 17 kop 46 grošů, ješto u nie bráno v Praze králi jeho milosti.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1482, Iubilate. „Za koření králi jeho milosti 17 kop 14 grošů, za pepř, za šafrán, za hřebíček, za zázvor, za [kmín].“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1483, Dicit tertium. „Za centněř pepře Rajchlovi 15 kop, který jest kaupen králi jeho milosti.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Suscepimus.

⁷⁹⁷ V listopadu 1479 koupili královští úředníci pro Vladislavův dvůr 22 volů od Ondry z Kutné Hory po 67,5 českých groších. Dotyčnému řezníkovi to pak mělo být spláceno týdně 1 kopou z mince. – List z 13. listopadu 1479 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 115.

⁷⁹⁸ V listu z 22. srpna 1488 Vladislav informuje úředníky mince, že jeho kuchmistr koupil v Praze 23 volů po 1 kopě 8 českých groších za kus, z čehož pro ně vyplývá, že už není potřeba kupovat voly v takovém množství. – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 274. „Za pět volů 7,5 kopy, které jest sám kuchmistr v Praze kúpil králově milosti.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Iubilate.

⁷⁹⁹ Listem z 19. května 1485 poroučí panovník úředníkům mince mj., aby vypravili řezníka Ondřeje 24. května na trh do Nymburka, kde měl dotyčný koupit 30 nebo 40 volů, které mu měli zaplatit z mince. – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 237.

⁸⁰⁰ V misivu z 15. listopadu 1479 přikazuje Vladislav úředníkům mince, aby vyřídili Ondřejovi, že má ve Vratislavi koupit 200 volů. Výše psaný řezník mu má pak dát vědět a on je od něho koupí. Na závěr jim oznamuje, že Ondřejovi posílá fedrovní list, aby nemusel platit cla, až ty voly požene do Čech. – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 116.

⁸⁰¹ V listu ze 4. srpna 1478 informoval Vladislav úředníky mince, že Ondřej oznámil kuchmistrovi, že přihnal několik volů do Kutné Hory. Poté jim přikazuje, aby od zmíněného řezníka získali 100 volů zaplacením zálohy a zbytek mu pak mají splácet týdně částkou, kterou si sami stanoví. Koupené voly mu pak mají poslat do Prahy. – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 73.

⁸⁰² Listem z 27. ledna 1481 panovník přikazuje úředníkům mince, aby Ondřejovi zaplatili, a on už tak nemusel být o to uháněn. – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 162.

Hory hnali pacholci královské voly do Prahy nebo do Mělníka.⁸⁰³ V Praze byli hned poraženi⁸⁰⁴ na rozdíl od Mělníka, kde zůstávali na chov.⁸⁰⁵ Kromě Ondřeje z Kutné Hory dodávali dvoru voly v menší míře i jiní řezníci, jako např. Krupa,⁸⁰⁶ Oldřich a Vojta z Náchoda⁸⁰⁷ a Bočan z Čáslavi⁸⁰⁸. Odhadem se dá předpokládat, že bylo ročně ke dvoru koupeno minimálně přes 200 volů.

⁸⁰³ „Čardovi na ztravu z devieti pacholky, kdy voly hnali králi milosti 2 kopy 46 grošů.“ – SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Respice secundum.

⁸⁰⁴ „Pacholkom 8 grošů, kteří voly hnali do Prahy králi jeho milosti.“ – SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Resurrexi. „Maršovi 23 grošů, který voly žene jeho milosti králi do Prahy.“ – SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1490, Exaudi primo.

⁸⁰⁵ V listu z 21. listopadu 1485 král přikazuje úředníkům mince, aby poslali královské voly na Mělník, neboť rozkázal, aby tam byli chováni. – SOkA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 239. „Na obrok volom, kdy je na Mělník hnali 1 kopu.“ – SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486, Domine in tua.

⁸⁰⁶ „Na voly 100 kop, které smy koupili u Krupy s panem hofmistrem z rozkázanie královy milosti po listu.“ – SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1474, Ecce deus.

⁸⁰⁷ V listu z 15. ledna 1483 Vladislav upřesňuje svůj předchozí příkaz ohledně zaplacení Oldřichovi a Vojtěchovi, řezníkům z Náchodu, dluh za voly, jež byli koupeni do královské kuchyně, že dlužná částka činí 13 kop českých grošů. – SOkA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 223.

⁸⁰⁸ „Bočanovi do Čáslavě za 10 volů 15 kop.“ – SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486, Vocem iocuntis.

4.2.6. Osobní výdaje krále:

Osobní vydání krále Vladislava, pokud opomineme již zmíněné ošacení, souvisela především se zakázkami u zlatníků, volnočasovými aktivitami, dobročinností, hygienou a léčením. V zásadě se nejednalo, vyjma zlatnických výrobků a snad i vydání na kratochvíli, o nikterak horentní sumy.

O drahých předmětech, jejichž výrobu by si král zadal, se nedochovalo příliš mnoho informací. První zpráva spadá do května 1479, kdy si Vladislav objednal v Kutné Hoře u zlatníka Ambrože pozlacení nějakých předmětů a výrobu klenotů ze stříbra. Proto také poté přikázal úředníkům mince, aby Ambrožovi sehnali 100 uherských zlatých na pozlacení a k tomu mu ještě dali 10 hřiven na výrobu. Králi na té zakázce patrně dost záleželo, jak vyplývá z jeho přání, aby byla hotová do jeho plánované návštěvy Kutné Hory.⁸⁰⁹ Dá se předpokládat, že tyto předměty měly sloužit jako dary. Vladislav se totiž chystal jet na setkání s Matyášem Korvínem do Olomouce. Úředníci ale zlaté mince do konce měsíce května nedodali, proto je nervózní král, který se obával prodlevy, 30. května urgoval.⁸¹⁰ Vladislavův list se dočkal odezvy a zmíněný zlatník dostal část smluvených peněz. Obnos, který obdržel, však nebyl vyhovující a panovník již 1. června přikazoval správcům mince dodat zbytek uherských zlatých.⁸¹¹ Když pak jel v červnu 1479 Vladislav na Moravu, vyzvedl si u Ambrože výsledek jeho práce a dal mu k dokončení dva koflíky. Jeden z nich byl původně od zlatníka Jíši. Po roce král přikázal úředníkům mince, aby mu ihned poslali ony koflíky, a to i v případě, že nebudou hotovy.⁸¹² Poté prameny mlčí až do února 1486, kdy dostal zlatník Beneš za práci pro krále 3 kopy českých grošů.⁸¹³ Přesně za rok dělal zlatník Staněk pro Vladislava lžici, za což dostal ½ kopy.⁸¹⁴ Ze stejného roku známe poslední velkou zakázku od krále z 1. poloviny jeho vlády. Jednalo se o pozlacení koflíků, které provedl plzeňský zlatník, jenž byl za svou práci odměněn 15 kopami českých grošů.⁸¹⁵ Nejpozději od roku 1487 působil přímo v královských službách zlatník, jemuž bylo vypláceno služné.⁸¹⁶

Vladislavovy volnočasové aktivity jsou v pramenech dost často označovány slovem kratochvíle, což je vyjádření značně neurčité. První výdaj, jenž činí 2,5 kopy českých grošů,

⁸⁰⁹ List ze 7. května 1479 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 68.

⁸¹⁰ List z 30. května 1479 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 67.

⁸¹¹ List z 1. června 1479 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 132.

⁸¹² List z 19. května 1480 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 120.

⁸¹³ SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486, Reminiscere.

⁸¹⁴ SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486–1487, Exurge.

⁸¹⁵ SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Exaudi secundum.

⁸¹⁶ „Janovi zlatníku královy milosti 3 kopy na službu.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Exaudi secundum.

je zachycen k roku 1477, „*kdy jeho milost měl nějakú kratochvíl s komorníky*“.⁸¹⁷ Údaje tohoto typu se v mincovních účtech příliš neobjevují, jelikož si tyto výdaje hradil Vladislav převážně z peněz, které měl momentálně po ruce. Ke změně dochází při králově pobytu na Vlašském dvoře v Kutné Hoře, protože tehdy úředníci mince platili i výdaje, které by za normálních okolností neřešili. To je případ zmínky z roku 1477 a dále i souboru 12 záznamů z roku 1484,⁸¹⁸ které se týkají 17 vydání „*na kratochvíl*“. Nedá se ale předpokládat, že by byly tyto výdaje hrazeny přímo úředníky mince vždy, když byl Vladislav v Kutné Hoře. V roce 1484 totiž sídlil král téměř pořád v Kutné Hoře, ale mincovna mu proplácela náklady na zábavu pouze od 30. ledna do 9. února a pak znovu během 6 týdnů od konce srpna do října. Navíc poté zmínky o králově kratochvíli z mincovních účtů takřka mizí a objeví se pouze dvakrát během jednoho týdne na počátku roku 1486⁸¹⁹ a jedenkrát v únoru 1490⁸²⁰, což už bylo v době, kdy Vladislav sídlil pravděpodobně na Pražském hradě.

Pro určení konkrétního významu slova „*kratochvíl*“ může posloužit jedna skutečnost. Výše vydání za tuto královu aktivitu je takřka vždy konstantní:⁸²¹ v roce 1484 je to půl kopy, v letech 1486 a 1490 došlo k navýšení na jednu kopu českých grošů. Díky tomu by se teoreticky daly vyloučit hazardní hry (karty či vrhcáby), u kterých by se dalo přepokládat, že se jednotlivá vydání budou měnit podle prohrané částky. Svůj význam má též fakt, že se král bavil v jakýkoliv den v týdnu a relativně často (např. v týdnu od 6. do 12. září 1484 to bylo celkem pětkrát).

Je tedy možné, že v tomto případě označoval pojem kratochvíle lov. Ten totiž představoval Vladislavovu oblíbenou zábavu, kterou nejraději provozoval v lesích okolo Křivokláta, Kolína či Kutné Hory. Královské lesy spravovali myslivci, kteří byli pravděpodobně podřízeni lovčímu. Lovilo se za pomoci „*rukávníků*“⁸²² a psů. Vladislav pro tyto účely choval vlastní psy, k nimž ještě v roce 1486 přibyli další, které dostal darem od bavorského vévody.⁸²³ Při této zábavě panovníka doprovázeli jeho komorníci a zřejmě

⁸¹⁷ SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1477, Deus in loco.

⁸¹⁸ SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Adorate secundo, Adorate tertio, Dum clamarem – Respice secundum, Inclina a Salus populi.

⁸¹⁹ SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486, Circumdederunt.

⁸²⁰ SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1490, Esto mihi.

⁸²¹ K vybočení od standardní ceny došlo na přelomu září a října 1484, kdy byly vydány „*králi jeho milosti na kratochvíl 2,5 kopy po třikrát*.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Inclina. V tomto případě činily náklady na Vladislavovu činnost 50 grošů.

⁸²² Pravděpodobně se jedná o lovecký nástroj, nejspíše síť nebo pytel, který tvarem připomínal rukáv – Termín „rukávník“ [online]. Elektronický slovník staré češtiny [cit. 12. srpna 2008]. Dostupné na <<http://vokabular.ujc.cas.cz/hledani.aspx>>.

⁸²³ „*Matějovi ½ kopy od psa přinesení králově milosti*.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486, Iudica. „*Lovci 1 kopu, který králi psy přivezl od kniežete bavorského*.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486, Vocem iocuntis.

i někteří dvořané. Jako lovecké zbraně byly nejvíce používány kuše, ve kterých našel Vladislav zalíbení. V roce 1487 koupil jednu za 2 kopy od Staňka, jenž s ní střílel žežulku.⁸²⁴ O tři roky později si Vladislav pořídil za 1 kopu 10 grošů další kuši.⁸²⁵ Panovník ale pamatoval i na svůj doprovod, jež nechal patřičně vybavit. Například v roce 1487 dostal komorník Jan Rytíř kuši za 1 kopu 15 grošů a toulec za 26 grošů.⁸²⁶ Při lovu nesměly chybět lovecké trubky, které nechal Vladislav roku 1487 poříditi hned dvě.⁸²⁷ V roce 1488 Vladislav dokonce zakázal v okolí Kolína a Kutné Hory hony s rukávníky a se psy s odůvodněním, „že my sami pro svú kratochvíl takové lovy sobě zachovati chceme“.⁸²⁸

Vladislav se ve svých volných chvílích věnoval rovněž hazardu a nejednou byl zřejmě nucen půjčit si při hře peníze. V listopadu 1483 si takto král vypůjčil v Čáslavi od mincmistra 1 kopu českých grošů „na hru“,⁸²⁹ kterou byly zřejmě vrhcáby. Tato hra spočívala v házení kostkou a v posouvání kamenů po hracím poli.⁸³⁰ Nejpozději od konce roku 1483 měl Vladislav vlastní honosnou vrhcábniční, přičemž jako autor stříbrných pantů je zmiňován kutnohorský zlatník Bartoň Vajs.⁸³¹

Z dalších her ovládal Vladislav například šachy, které hrál s uherskou královnou Beatricií v Olomouci v roce 1479.⁸³²

Následující vydání, jež mají charakter nepatrných položek, lze shrnout pod označení dobročinnost. V mincovních účtech se objevují jen sporadicky. Vždy se jedná pouze o pár grošů, které byly na králův příkaz vyplaceny chudé ženě,⁸³³ sirotkům, žákům městské školy⁸³⁴

⁸²⁴ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Spiritus domini.

⁸²⁵ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1490, Letare.

⁸²⁶ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486–1487, Esto mihi.

⁸²⁷ „Za trubku k lovu jeho milosti krále 22 grošů.“ – SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486–1487, Circumdederunt. „Králi jeho milosti za trubku lovci 20 grošů.“ – SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Dominus fortitudo.

⁸²⁸ List 3. listopadu 1488 – AČ VI, s. 215, č. 103.

⁸²⁹ „Panu mincmistrovi 1 kopa oplacena, ješto pojčil králově milosti v Čáslavi na hru.“ – SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1483, Dicit tertium.

⁸³⁰ Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 523.

⁸³¹ „Od diela vrhcábniče královy milosti 44 grošů od stříbrných pantov.“ – SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1483, Gaudete. „Za 1 hřivnu stříbra Vajsovi k vrhcábniči královské 2 kopy 40 grošů, ješto panty dělány.“ – SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1483, Dum medium.

⁸³² Palacký, F.: Dějiny V/I, s. 183.

⁸³³ „Ženě chudé 3 groše z mandatum Regis.“ – SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1478, Iubilate.

⁸³⁴ „Sirotkom 10 grošů z rozkázanie královy milosti“ a „žákem 5 grošů z rozkázanie královy milosti“. – SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1477, Inclina.

apod. Volně se sem dají přiřadit i peníze na duchovní účely neboli „na ofěru“, jež v zásadě nepřesahovaly půl kopy českých grošů.⁸³⁵

Královský rozpočet příliš nezatěžovaly ani náklady na panovníkovu hygienu. Úředníci mince platili za královu lázeň výjimečně, proto se nám nedochovalo mnoho informací. Bezpečně víme pouze to, že Vladislav navštívil lázeň minimálně jednou v roce 1477⁸³⁶ i v roce 1483⁸³⁷, pětkrát v roce 1484⁸³⁸ a dvakrát v roce 1486⁸³⁹. Dá se odhadovat, že Vladislav chodil do lázně tak jednou za dva týdny. Jedno mytí v lázni přišlo panovníka v letech 1477 a 1483 na 1 kopy českých grošů. V roce 1484 šla cena dolů, v únoru stála půl kopy a od července pak byla stabilně za 40 grošů.

Poněkud dražší bylo panovníkovo léčení v případě nemoci. Na podzim 1483 Vladislav zřejmě vážně onemocněl a jen během října a listopadu byly třikrát nakupovány léky v celkové hodnotě 17 kopy českých grošů.⁸⁴⁰ Dalším problémem se zdravotním stavem měl panovník přesně za rok, kdy úředníci mince zaplatili „do apotéky za královu milost 1,5 kopy“.⁸⁴¹

⁸³⁵ „Na ofěru 10 grošů, kdy král jeho milost u Hory byl.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1474, Deus in adiutorium. „Na ofěru 10 grošů z rozkázání královny milosti.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1477, Dum medium. „Králově milosti na ofěru ½ kopy“ a „podruhé jeho královské milosti 15 grošů na ofěru“. – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1478, Resurrexi. „Králi jeho milosti na ofěru 12 grošů.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1478, Cantate.

⁸³⁶ SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1477, Deus in loco.

⁸³⁷ SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1483, Gaudete.

⁸³⁸ SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Exurge, Dominus illuminatio, Deus in loco, Respice secundum a Salus populi.

⁸³⁹ SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486, Oculi a Iubilate.

⁸⁴⁰ „Václavovi do apotéky k s. Michalu 11,5 kopy.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1483, Salus populi. „Do apotéky za recepty králově milosti 4 kopy, relacione doctoris.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1483, Si iniquitates. „Do apotéky za královu milost 1,5 kopy, ad relacionem doctoris.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1483, Dicit tertium.

⁸⁴¹ SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Da pacem.

4.3. Náklady na válečné účely

4.3.1. Válečné dění v letech 1471–1479:

V letech 1468–1471 probíhala válka mezi českým králem Jiřím z Poděbrad a uherským králem Matyášem Korvínem, na níž po Jiříkově smrti plynule navázala válka o země Koruny české.⁸⁴² Vrchní velení nad vojenskými silami někdejšího krále bylo svěřeno knížeti Jindřichovi Minsterberskému.⁸⁴³ Ochránit území, jenž až donedávna držel ve svých rukou král Jiří, měl se svým vojskem Albrecht Saský,⁸⁴⁴ jenž přitáhl do Čech již v březnu 1471.⁸⁴⁵

Dne 5. června 1471, nedlouho po zvolení Vladislava Jagellonského českým králem volebním sněmem v Kutné Hoře, vypršelo příměří a znovu se rozhořely boje.⁸⁴⁶ Charakter konfliktu se oproti předchozímu období změnil. Postupně se vytrácel náboženský náboj a začalo se upouštět od velkých vojenských tažení a pustošení rozsáhlých oblastí. Do popředí se dostávalo vymáhání holdů a výkupného. Jedním z cílů bylo ovládnutí co nejvíce hradů, které sloužily jako základny pro výjezdy žoldnéřských posádek do okolí.⁸⁴⁷ V Čechách sloužily jako opěrné body k výpadům proti Vladislavově straně především hrady Ostromeč, Házmburk, Budyň, Kost a také dvě významná královská města, Plzeň a České Budějovice. Naopak na Moravě a ve Slezsku se mohl Vladislav opřít o Kladsko, Opavu, Zábřeh, Tovačov, Vranov, Hodonín, Uničov a Uherské Hradiště.⁸⁴⁸ V Čechách stál v čele Matyášových přívrženců Zdeněk Konopištský ze Šternberka, jež zastával funkci hejtmana Českého království. Po jeho smrti v roce 1476 jmenoval Matyáš Korvín novým hejtmánem Bohuslava ze Švamberka.

Saské vojsko mělo být i po volbě českého krále využito k ochraně Čech, ale potom, co se přemístilo ke Kolínu počátkem června 1471, začalo způsobovat značné škody a 19. června dokonce napadlo městečko Kaňk. Jen za velkých obětí se je podařilo Kutnohorským Sasy odrazit. Záhy ale Albrecht uzavřel dohodu s Matyášem Korvínem a opustil se svým vojskem zemi.⁸⁴⁹

⁸⁴² Čornej, P.: Velké dějiny, s. 410.

⁸⁴³ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 9.

⁸⁴⁴ Síla, kterou měl saský vévoda k dispozici na zajištění bezpečnosti volebního sněmu, čítala 2 500 jezdců a 4 000 pěších. – Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 22.

⁸⁴⁵ Do českých vnitřních záležitostí se záhy zapojil, když oblehl město Loket a urychlil tak vyřešení rozbrojů mezi Šliky na jedné straně a Loketskými, které podporovali páni z Plavna, na straně druhé. – Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 13.

⁸⁴⁶ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 30.

⁸⁴⁷ Čornej, P.: Velké dějiny VI, s. 411.

⁸⁴⁸ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 31.

⁸⁴⁹ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 33.

S vracejícím se poselstvím kutnohorského volebního sněmu přijelo z Krakova i 1 200 polských jezdců vedených Stanislavem Penízkiem, které kníže Jindřich umístil v polovině července 1471 do Kutné Hory. Kromě toho byl z Polska vyslán královský sekretář Primus s penězi, jenž měl připravovat korunovaci a najímat novému králi žoldnéře.⁸⁵⁰ Koncem července 1471 pak vyrazil z Krakova i Vladislavův průvod doprovázený polským vojskem o síle 7 000 jezdců a 2 000 pěších, jemuž velel Pavel Jasenský. Původní Vladislavy plány na průchod z Opavy přes Moravu, zhatil Matyáš Korvín, který soustřeďoval k Lipníku své žoldnéře z Čech i Moravy. Průvod nakonec táhl přes Slezsko do Kladska a 19. srpna 1471 dorazil do Prahy, kde o tři dny později proběhla korunovace.⁸⁵¹

Na podzim se sbor Pavla Jasenského přesunul do Uher, kde se připojil k dvanáctitisícovému polskému vojsku, které mělo za pomoci uherské opozice dosadit na uherský trůn prince Kazimíra. Odvážný plán Kazimíra IV. se ale nezdařil a na jaře 1472 se Poláci vraceli domů.⁸⁵² Dne 31. března 1472 byla uzavřena budínská úmluva mezi Uhry a Poláky, která stanovovala příměří po dobu jednoho roku od 1. května 1472.⁸⁵³

Na společném sjezdu strany Vladislavovy a strany Matyášovy v Německém Brodě v červnu 1472 bylo podle vzoru budínské úmluvy vyhlášeno příměří až do 1. května 1473.⁸⁵⁴ Koncem roku 1472 poslal Kazimír IV. svému synovi do Čech s finanční pomocí také vojsko o velikosti cca 500 žoldnéřů pod vedením Jana Želenského.⁸⁵⁵ Zřejmě nedlouho poté uchystal Vilém z Pernštejna, Matyášův přívrženec, Vladislavovi nemilé překvapení, když z nenadání obsadil Kolín tisíci jezdci a osmi sty pěšími. K tomu se ještě zmocnil Nymburka a některých míst v okolí, z nichž začaly uherské posádky podnikat výpady snad až do blízkosti Prahy. Takové počínání nedaleko královské mincovny představovalo pro krále Vladislava značné riziko, proto na sebe odezva nenechala dlouho čekat. Byla svolána veřejná hotovost, jež se měla vypořádat s nevítanými vetřelci. Pod vedením nejvyššího purkrabí Jana Jence z Janovic a na Petršpurce osvobodila vojenská výprava za pomoci měšťanů Nymburk od uherské posádky a zmocnila se také dalších sídel v okolí. K obléhání Kolína, který zřejmě nakonec uherská posádka sama na počátku července 1473 opustila, ale nedošlo.⁸⁵⁶

⁸⁵⁰ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 39.

⁸⁵¹ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 42–43.

⁸⁵² Čornej, P.: Velké dějiny VI, s. 410.

⁸⁵³ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 67.

⁸⁵⁴ AČ IV, s. 457, č. 13.

⁸⁵⁵ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 73.

⁸⁵⁶ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 74–75.

Na sjezdu zástupců z Čech, Polska a Uher ve slezské Nise na jaře 1473 bylo příměří prodlouženo do 27. května 1473.⁸⁵⁷ Sněm obou znepřátelených stran v Benešově na přelomu května a června 1473 pak schválil klid zbraní až do 28. září 1474,⁸⁵⁸ což potvrdil i sjezd v Opavě koncem září 1473.⁸⁵⁹ Příměří však dlouho nevydrželo. Nejprve se začalo válčit ve Slezsku a poté i na Moravě. Ve Slezsku proti sobě stáli Jindřich Minsterberský jako kníže kozelský a Václav Rybnický, chránělec Matyáše Korvína. Jindřich našel oporu u Kazimíra IV. Další konflikt vyvolal kníže Jan Zaháňský, který s podporou uherského krále vtrhl do Polského království. Tyto vojenské operace se ale přímo netýkaly krále Vladislava, což se ale nedá říci o dění na Moravě, kde Matyáš Korvín začal dobývat města, hrady a tvrze hlásící se k Vladislavovi. Jako záminka mu posloužilo tvrzení, že se z daných míst uskutečňovaly loupežné výpady, které tak rušily pokoj v zemi. Dne 21. července 1474 Matyáš zaútočil na Uherské Hradiště, jež bylo již třetím rokem obléháno, ale byl odražen.⁸⁶⁰

Zvrátit situaci se pokusil král Vladislav v součinnosti se svým otcem Kazimírem IV., když počátkem září 1474 vyrazil v čele armády čítající od 16 do 20 tisíc mužů do Slezska.⁸⁶¹ S polským vojskem svého otce, které se skládalo z 60 000 vojáků a 5 000 vozů,⁸⁶² se spojil 18. října u města Břehu. Kazimírovo vojsko porazilo již 12. října Matyášovy jednotky u Žvanovic.⁸⁶³

Matyáš Korvín soustředil své vojenské síly do opevněného tábora u Vratislavi a podnikal odtud krátké výjezdy do okolí.⁸⁶⁴ Vyhýbal se však rozhodující bitvě. Jeden uherský oddíl dokonce pronikl do Poznańska, kde působil nemalé škody.⁸⁶⁵ Polsko-české vojsko se také omezilo pouze na pustošení okolí. Zanedlouho však začalo mít problémy se zásobováním. Nepříjemné byly i časté přepady ze strany Matyášových čet a v neposlední řadě i nemoci.⁸⁶⁶ Nakonec den před návratem českého vojska do Čech propukl v táboře požár, jenž způsobil vojsku velké škody. Od počátku listopadu začala probíhat jednání mezi válčícími stranami, které vyvrcholilo po polovině měsíce uzavřením smlouvy ve Vratislavi. Bylo

⁸⁵⁷ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 76.

⁸⁵⁸ AČ IV, s. 466, č. 15.

⁸⁵⁹ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 88.

⁸⁶⁰ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 96.

⁸⁶¹ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 103.

⁸⁶² Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 97.

⁸⁶³ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 103.

⁸⁶⁴ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 102.

⁸⁶⁵ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 105.

⁸⁶⁶ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 106.

dohodnuto příměří, které mělo trvat od 8. prosince 1474 do 25. května 1477. Dne 19. listopadu se pak vydalo české vojsko na zpáteční cestu.⁸⁶⁷

V Čechách mezi tím osadila Kolín nová uherská posádka, která podnikala výpady po okolí, přičemž se během listopadu 1474 dvakrát střetla s Kutnohorskými a byla poražena.⁸⁶⁸

Významným ohniskem napětí se stalo rakousko-české pomezí. Rakušané totiž od konce roku 1475 překračovali zemskou hranici a plenili zboží rožmberské i statky Zdeňka ze Šternberka, což mělo za následek uzavření branné jednoty mezi Zdeněk ze Šternberka a Bohuslav ze Švamberka na straně jedné a rakouskou opozicí na straně druhé. Následně došlo k zahájení války proti císaři v září 1476. Fridrich III. neváhal požádat o pomoc Vladislava, jenž ho vyslyšel a začal pro tyto účely sbírat vojsko. Zanedlouho pak čtyřtisícová armáda v čele stanul Burian z Gutštejna vyrazila do Rakous. Zdeněk ze Šternberka již na počátku listopadu 1476 uzavřel smír a stáhnul se z bojiště. Císař tak slavil s Vladislavovou pomocí mohl slavit úspěchy.⁸⁶⁹

Postupně začaly čím dál více slítn snahy po definitivním ukončení válečných operací. Největší úspěch v tomto směru slavili moravští stavové, kterým Matyáš Korvín povolil počátkem března 1477 uzavřít příměří s Čechy, Poláky a Rakušany, jež by trvalo až do konce války. Zároveň se na časově omezenějším příměří dohodly obě znesvářené strany v Čechách na sjezdu v Nepomuku.⁸⁷⁰ Zároveň se začalo schylovat k posledním velkým střetům této války. Koncem zimy roku 1477 vyslal Matyáš Korvín nové vojsko do Slezska, které mělo dobývat hrady, jenž zůstávaly věrné králi Vladislavovi. Jako záminku použil opět osvědčené tvrzení o loupežích páchaných z hradů.⁸⁷¹

Vladislav začal připravovat sérii vojenských operací, jimiž chtěl definitivně zvrátit vývoj ve svůj prospěch. Byla naplánována tři různá vojenská tažení: do Slezska, do Horní Lužice a do Rakous. První výprava o síle 4 000 vojáků vedená Janem Tovačovským z Cimburka směřovala do Slezska, kde působila během dubna a května 1477. Během toho období dosáhla uzavření příměří do 22. srpna roku 1478 se Svídnickým knížectvím. Také Vratislavští pod tíhou okolností žádali Matyáše Korvína, aby se mohli k příměří připojit.

⁸⁶⁷ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 109.

⁸⁶⁸ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 105–106.

⁸⁶⁹ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 127–128.

⁸⁷⁰ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 133.

⁸⁷¹ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 135.

Slibný vývoj byl ale přerušen náhlým odvoláním vojska zpět do Čech. Vladislav ho totiž potřeboval k tažení do Rakous.⁸⁷²

Druhou výpravu čítající cca přes tři tisíce mužů vedl Jindřich Smiřický do Horní Lužice. Počátkem května zaútočilo české vojsko na Libavu, ale utrpělo citelné ztráty. Následně se české síly zaměřily na pustošení majetků Zhořelce a Budyšína. Nakonec i zde byl vyhlášen až do 29. září 1477 všeobecný klid zbraní a zástupci Šestiměstí vyslali posly k Matyášovi s obdobnou žádostí jako Slezané.⁸⁷³

Mezitím se v Čechách stal středem pozornosti opět Kolín, jež postoupil kníže Hynek Matyášovi Korvínovi a ten vyslal v květnu 1477 své oddíly k jeho obsazení. Matyášův úmysl ale zhatil sám Vladislav, který proti uherským jednotkám osobně vytáhl s vojskem určeným na výpravu do Rakous a 18. května je nedaleko Kutné Hory na hlavu porazil. Poté uherští vojáci, aniž splnili svůj úkol dosáhnout Kolína, opustili zemi. Matyáš se ale nevzdal a již koncem června vypravil k tomuto městu další žoldnéře. Tentokrát se ale proti osazení kolínského hradu postavili sami kolínští měšťané a zabránili tak uskutečnění plánů uherského krále.⁸⁷⁴

Poslední ze série vojenských tažení Vladislavovy strany mělo směřovat do Rakous na pomoc císaři. Již březnu roku 1477 vyslal Vladislav v rámci podpory Fridricha III. do Rakous šestitisícovou armádu pod vedením osvědčeného hejtmána Buriana staršího z Gutštejna, který se následně v dubnu 1477 zasloužil o uzavření příměří mezi císařem na straně jedné a Bohuslavem ze Švamberka a jeho spojenci na straně druhé. Poté se větší část české expedice připojila k císařovým žoldnéřům, kteří obléhali hrad Ebersdorf nad Dunajem nedaleko Vídně. Vladislav ale také nezhálel a od Kutné Hory vyrazil již 20. května 1477 v čele asi osmi tisícové armády k Vídni, kam dorazil počátkem června. Dne 16. června zde dokonce uzavřel příměří s Matyášovou stranou na Moravě, které mělo být v platnosti až do 25. července 1478. Česká armáda se záhy zapojila do válečného dění, když její část poslal Vladislav k Šoproni a následně se sám připojil k obléhání Ebersdorfu. Nakonec ale tato výprava díky nedostatku financí ztroskotala. České vojsko, kterému přestal být vyplácen žold, se z větší části rozpadlo a Vladislavovi tak zůstalo k dispozici zřejmě okolo tisíce jezdců a dvou tisíc pěších. Po zprávě o blížící se uherské armádě opustilo 18. července císařské i královské vojsko od obléhání hradu.⁸⁷⁵ Po drobné neshodě mezi Fridrichem III. a Vladislavem se 21. července vydaly české síly na zpáteční pochod. Paradoxně byli ale Češi

⁸⁷² Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 138–139.

⁸⁷³ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 139.

⁸⁷⁴ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 140.

⁸⁷⁵ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 141–143.

na cestě s císařovým vědomím oloupení Rakušany. Za zemskou hranici pak Vladislav zbylou armádu rozpustil.⁸⁷⁶ V následné válce mezi Matyášem Korvínem a Fridrichem III. byl císař již v listopadu 1477 donucen uzavřít příměří.⁸⁷⁷ Aby Matyáš zabránil případné Vladislavově pomoci císaři, přikázal Bohuslavovi ze Švamberka vypovědět příměří v Čechách.⁸⁷⁸

V srpnu 1477 došlo neúspěšnému jednání Slezanů a Lužičanů s Vladislavovou stranou za účelem uzavření trvalého míru. Obě strany se spokojily pouze s příměřím do 23. dubna 1478.⁸⁷⁹ K následnému válečnému dění není mnoho informací. Dne 1. září 1477 svolal Vladislav po celé zemi vojenskou hotovost proti Matyášovi, protože očekával Matyášův vpád do Čech.⁸⁸⁰ Poté došlo k bojům, do kterých byli zřejmě zapojeni i Moravané, s nimiž však Vladislav uzavřel 4. října nové příměří. Ještě v říjnu poslal Vladislav císaři na pomoc blíže neznámé množství ozbrojenců a znovu se tak zadlužil u Beneše z Veitmile.⁸⁸¹ O jistém zklidnění situace v Čechách vypovídá případ opovědníka Racka Kocovského, proti němuž vytáhlo Vladislavovo vojsko společně s jednotkami vedenými Bohuslavem ze Švamberka, Matyášovým nejvyšším hejtmanem v Čechách, a dne 10. listopadu 1477 oblehlo Horažďovice. Matyášovi se ale počínání Bohuslava ze Švamberka pramálo líbilo a nechal jej proto zajmout.⁸⁸²

K posledním větším střetům války o země Koruny české došlo v západních Čechách. Král Vladislav totiž poslal v březnu 1478 na Plzeňsko asi čtyř až pětitisícové vojsko vedené opět hejtmanem Burianem z Gutštejna. Úkolem této výpravy bylo zabránit uherské posádce v Plzni, aby pomohla obleženým Horažďovicím. Burianova armáda se položila u Chotěšova. Jeho čtyřsetčlenný oddíl, jež sháněl píci, byl přepaden a rozprášen Matyášovým hejtmanem Janem Planknarem z Kynšperka. Vladislavův hejtman se jím vydal na pomoc, ale byl poražen.⁸⁸³

Mezitím ale začalo jednání Vladislavových a Matyášových zástupců v Brně o podmínkách toužebně očekávaného míru. Výsledkem byla brněnská smlouva obsahující mj. vyhlášení příměří až do 10. května 1478, kdy se měli sejít oba panovníci k rokování.⁸⁸⁴ Matyáš Korvín ale brněnskou smlouvu odmítl a 21. dubna 1478 nařídil Janu Planknarovi

⁸⁷⁶ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 144.

⁸⁷⁷ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 148.

⁸⁷⁸ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 145.

⁸⁷⁹ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 147.

⁸⁸⁰ Královský list z 1. září 1477 adresovaný Bořitovi z Martinic – AČ VI, s. 87, č. 15.

⁸⁸¹ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1477, Inclina.

⁸⁸² Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 152–153.

⁸⁸³ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 159.

⁸⁸⁴ AČ IV, s. 481–487, č. 21.

vypovědět příměří a vysvobodit Horažďovice z obležení. Jeho hejtman začal plenit statky nepřátel na Plzeňsku, ale na záchranu Horažďovic se nezmohl.⁸⁸⁵ Mezitím král Vladislav získal informace o plánovaném příjezdu jistého Jana písaře, služebníka uherského krále, a posla knížete Hynka na Poděbrady. Proto ještě 24. května 1478 napsal Kutnohorským, kteří měli v součinnosti s Čáslavskými a Chrudimskými hlídat cesty k Poděbradům a výše zmiňované špehy zajmout a pobrat jim, co ponesou.⁸⁸⁶

Netrvalo dlouho a jednání o míru byla obnovena. Už počátkem června 1478 bylo opětovně dohodnuto příměří do 25. července 1478, které bylo následně prodlouženo až do 29. září 1478.⁸⁸⁷ K oficiálnímu vyhlášení míru došlo na sjezdu panovníků v Olomouci, když 21. června 1479 oba panovníci potvrdili budínskou smlouvu z 30. září 1478.⁸⁸⁸ Vladislavovi tedy definitivně zůstala vláda pouze v Čechách, nicméně následující léta představovala pro České království mírové období.

K nové válce s Matyášem Korvínem se začalo schylovat koncem 80. let v důsledku jeho počínání ve Slezsku. Na jaře 1489 začal Vladislav sbírat vojsko a dokonce uzavřel spojeneckou smlouvu se svým otce Kazimírem IV. proti Matyášovi.⁸⁸⁹ Blížící se konflikt nakonec odvrátila 4. dubna 1490 smrt uherského krále.

⁸⁸⁵ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 160–162.

⁸⁸⁶ List z 24. května 1478 – AČ VI, s. 91–92, č. 22.

⁸⁸⁷ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 174.

⁸⁸⁸ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 183.

⁸⁸⁹ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 289.

4.3.2. Konkrétní výdaje na vojenské účely:

Pramenů účetního charakteru, které vypovídají o výši finančních prostředků vynaložených na vojenské účely, se dochovalo velmi málo. Nejlépe je zaznamenáno financování polského vojska, které doprovázelo mladého českého krále z Krakova do Čech.⁸⁹⁰ Z českého prostředí se nezachovaly žádné obdobné účetní materiály. Za zmínku stojí pouze již zmiňované účty královské mincovny, tzv. registra verková, jež obsahují především jednotlivé údaje související s válečným děním.

Je nepochybné, že vedení války v letech 1471–1479 zhoršovalo finanční situaci Vladislava Jagellonského. Největší zátěž představovalo vyplácení žoldu. Vladislav prakticky nebyl schopen financovat ani malé vojenské operace ze svých vlastních zdrojů, proto byl nucen si půjčovat od šlechticů, měst i měšťanů, nebo spoléhat na finanční pomoc spojenců.

Již před Vladislavovou volbou českým králem si kutnohorská městská obec vypůjčila od kutnohorských měšťanů na účet krále Jiřího peníze na udržování žoldnéřské posádky.⁸⁹¹ Město mělo k dispozici čtyři rotý (Rakovnického, Peřinovu, Charvátovu a Halamovu), přičemž muselo vynaložit 240 kop 54 českých grošů a 15 uherských zlatých na žold a 17 kop grošů a 1 zlatý za koně. K tomu je potřeba připočítat ještě 77 kop 10 českých grošů a 76 uherských zlatých za škody, které žoldnéři způsobili.⁸⁹² Vypovídací hodnotu těchto údajů snižuje skutečnost, že neznáme dobu, po kterou byli dotyční žoldnéři v Kutné Hoře. Půjčky menší výše za panovníka často splácela královská mincovna a díky tomu o nich víme, protože záznamy o vyplacení jsou zachyceny v registrech verkových. Koncem května 1472 tak Kutnohorští dali žoldnéřům, kteří doprovázeli Vladislavovy zástupce na sjezd do Německého Brodu, 5 kop českých grošů. Mincovnou jim to bylo uhrazeno až v říjnu téhož roku.⁸⁹³

Díky dvěma různým pramenům, registrům verkovým a královskému misivu, je možné na příkladu žoldnéřů v Kutné Hoře v roce 1473 zrekonstruovat způsob financování dočasných posádek měst v rukou Vladislava Jagellonského. Dne 13. července 1473 oznámil král Vladislav Kutnohorským, že polské žoldnéře vedené Janem Želenským, které umístil u nich a v Čáslavi, propustil ze služby, jelikož již nepřátelé vyklidili Kolín a nebezpečí výpadů tak pominulo. Poté je požádal, aby dotyčným vojákům zajistili žold ve výši 200 kop českých grošů, přičemž jim slíbil, že jim bude uvedená částka uhrazena královskou mincovnou během dvou následujících týdnů. Poté jim nařídil, aby vypracovali přehled dluhů dotyčných žoldnéřů v hospodách ve třech vyhotoveních s tím, že jemu mají poslat jednu ceduli, Polákům pak

⁸⁹⁰ Rachunki królewskie, s. 19–38.

⁸⁹¹ Příspěvek k poznání finanční situace, s. 568–573.

⁸⁹² Příspěvek k poznání finanční situace, s. 569–570.

⁸⁹³ SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1472, Omnia que.

druhou a třetí si mají nechat sami. Na závěr je požádal, aby žoldnéře vypravili z hospod. Peníze, které za ně zaplatí v hospodách, jim pak přikáže uhradit mincí.⁸⁹⁴ Lze předpokládat, že podobné instrukce král poslal i Čáslavským. Panovník ale zřejmě přecenil momentální možnosti své mincovny, protože místo ve druhé polovině července začali úředníci mince splácet kutnohorské městské obci náklady za polské žoldnéře až v první polovině listopadu. Rovněž doba vyplacení a výše sumy se lišily. Ze slibovaných dvou týdnů to trvalo až do února roku 1474 s tím, že bylo celkem vyplaceno 82 kop českých grošů.⁸⁹⁵ Čáslavským pak mincovna vydávala od konce ledna do června 1474 týdně čtyři kopy českých grošů „za Poláky, ješto u nich leželi“.⁸⁹⁶ Souhrnně tak bylo vydáno do Čáslavi 80 kop českých grošů.

Příkladem měšťana, jenž v případě potřeby rovněž poskytl peníze, byl například kupec Michal, „ješto platil za žoldnéře v Chomutově na hospodách“. Tomu dala mince jeho 15 kop českých grošů počátkem května 1473.⁸⁹⁷

Větší částky král většinou získal u zámožnějších šlechticů. V roce 1477 Beneš z Veitmile „pojčil králově milosti, kdy byl jeho královská milost u Hory na žoldnéře, které jeho královská milost ráčil poslati k cesaři na pomoc“. Část takto vzniklého dluhu umořila mincovna v září 1477, když panu mincmistrovi vyplatila 6 kop 23 českých grošů.⁸⁹⁸

Ze zahraničních dotací na válečné akce známe výši jen u pomoci z roku 1473, kterou poskytl polský král Kazimír a která činila 24 000 zlatých.⁸⁹⁹

Běžná byla i praxe, že mincovna v Kutné Hoře vydávala peníze přímo vojákům. Takto během března⁹⁰⁰ až července roku 1473 vyplatila na polské žoldnéře Janu Želenskému, kterého koncem roku 1472 vyslal Kazimír IV. zhruba s 500 jezdci do Čech,⁹⁰¹ 5 380 a půl zlatých. Želenský na přijatou sumu vystavil úředníkům mince kvitanci.⁹⁰² V důsledku ztrát počet polských žoldnéřů postupně klesal. V březnu 1473 jich bylo 506,⁹⁰³ v květnu 470⁹⁰⁴

⁸⁹⁴ List ze 13. července 1473 – AČ VI, s. 80–81, č. 4.

⁸⁹⁵ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1473, In voluntate, Populus syon – Memento, 1474, Adorate tertio – Esto mihi.

⁸⁹⁶ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1474, Adorate secundo – Resurrexi, Misericordia – Domine in tua.

⁸⁹⁷ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1473, Misericordia.

⁸⁹⁸ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1477, Inclina.

⁸⁹⁹ Palacký, F.: Dějiny, s. 96.

⁹⁰⁰ První záznam – SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1473, Esto mihi.

⁹⁰¹ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 73.

⁹⁰² SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1473, Dominus illuminatio.

⁹⁰³ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1473, Oculi.

⁹⁰⁴ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1473, Cantate.

a v červenci 450⁹⁰⁵. Na základě písemného příkazu krále dostal Želenský ještě v červnu z mince 15 kop českých grošů.⁹⁰⁶

Z českých válečníků pak vyplatila mincovna např. v únoru 1478 „*panu Burianovi Gutštýnovi, hajtmanu, 25 kop na jeho službu*“.⁹⁰⁷ Stu nebo i více žoldnéřům, které měl počátkem července 1477 podle Vladislavova příkazu najmout Jan Tovačovský z Cimburka na jeden a půl měsíce do královských služeb, vyplatila žold opět mincovna.⁹⁰⁸

Vladislav se také snažil, aby dostávali potřebné finance obránci Uherského Hradiště. Již 7. září 1471 poslal měšťanům 300 zlatých po jejich sousedech Hanušovi Číslovi a řezníku Jakubovi.⁹⁰⁹ V lednu roku 1474 ústně přikázal úředníkům mince, aby vydali 26 kop českých grošů Ludvíkovi do Uherského Hradiště.⁹¹⁰ Další doklad máme poté až ze září 1475, kdy na základě Vladislavova písemného příkazu byly vyplaceny žoldnéřům z Uherského Hradiště peněžní sumy: Václavovi Černému 10 kop českých grošů a Machovi 18 kop.⁹¹¹

⁹⁰⁵ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1473, Dominus illuminacio.

⁹⁰⁶ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1473, Exaudi secundo.

⁹⁰⁷ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1478, Invocavit.

⁹⁰⁸ List ze 4. července 1477 – SOkA KH, HF, PD, kart. č. 81, listu č. 12 a 131. Vydáno v AČ VI, s. 87, č. 14.

⁹⁰⁹ Rachunki królewskie, s. 76.

⁹¹⁰ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1474, Omnis terra.

⁹¹¹ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1475, Iustus.

Náklady na zahraniční politiku

4.4.1. Zahraniční politika Vladislava Jagellonského v letech 1471–1490:

Vladislav Jagellonský svojí zahraniční politikou v zásadě plynule navazoval na svého předchůdce Jiřího z Poděbrad. Jako nový prvek přibyla úzká vazba na Polské království. Zahraniční politika představuje oblast, ve které měl Vladislav volnější pole působnosti, než jak tomu bylo ve vnitřních záležitostech království. Mladému a relativně politicky nezkušenému králi však nelze vytýkat, že se zpočátku své vlády řídil primárně zájmy Jagellonské dynastie určené Krakovem.⁹¹²

Během 70. let 15. století byl kurs Vladislavovy diplomacie do značné míry determinován probíhající válkou s Matyášem Korvínem a jeho straníky. Předním Vladislavovým diplomatem byl nejvyšší mincmistr Beneš z Veitmile, který nesměl chybět takřka v žádném významnějším poselství. Vladislav vedl čilé kontakty s okolními zeměmi, resp. s jejími představiteli, a jeho zahraniční politika byla v tomto ohledu poměrně úspěšná.

Z finančního hlediska pochopitelně nezatěžovaly náklady na poselstva státní rozpočet tak jako například válečné výdaje, ale přesto byl panovník mnohdy nucen si na ně vypůjčovat. Nejvíce účetních informací máme k dispozici u sjezdu bojujících stran v Opavě, na nějž přijeli 3. září 1473 zástupci Vladislavovy strany. Byli to kníže Jindřich Minsterberský, Vilém Rabský z Rýzemberka, Heřman ze Zvířetic, Mikuláš Svitáček z Landštejna, Beneš z Veitmile, Samuel z Hrádku a Ctibor Tovačovský z Cimburka, které doprovázelo 200 jezdců. Král Vladislav se podle dohody zdržoval v Kladsku.⁹¹³ Finanční zabezpečení celé české delegace měl na starosti mincmistr Beneš z Veitmile, který si před odjezdem dne 10. srpna vyzvedl v mincovně obrovskou částku 1 200 kop českých grošů⁹¹⁴, čímž pro daný týden paralyzoval veškerá pravidelná vyplácení peněz minci: „*Ten týden nenie nižádnému viec placeno, ani za stříbra, ni šteury k dolem, ni minckostu obojeho, ani úřednikom, ale všecko platí se jim v druhých nedělech, jakož se tam najde.*“ Vedle toho si s sebou vzal i 55 hřiven a 1,5 lotu neraženého stříbra.⁹¹⁵ Přestože mincovna poskytla nebývale vysokou částku, byl Beneš z Veitmile nucen si ještě vypůjčit 28 kop grošů svatbových peněz od kutnohorské radnice⁹¹⁶ a 50 kop od měšťky Šikethanusové.⁹¹⁷ Z těchto nashromážděných peněz byl placen pobyt

⁹¹² Srov. Čornej, P.: Velké dějiny, s. 411. a Petráň, J.: Stavovské království, s. 16.

⁹¹³ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 85–86.

⁹¹⁴ V této sumě se skrývalo 476 kop 29 grošů odstavených na placení stříbra, 78 kop 48 kop z božího nadělení a z mědi a 644 kop 43 grošů z verku.

⁹¹⁵ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1473, Suscepimus.

⁹¹⁶ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1473, Dum clamarem.

⁹¹⁷ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1473, Da pacem.

krále Vladislava v Kladsku a jeho zástupců v Opavě. Zdá se, že finance Vladislavovým plnomocníkům rychle docházely, protože už koncem srpna vyslal Beneš z Veitmile pana Bernarda do Kutné Hory pro další stříbro. Úředníci mince vyplatili Bernardovi 1 kopu grošů za cestu⁹¹⁸ a 31. srpna po něm poslali 60 hřiven 1 ferto a 1 lot drahého kovu.⁹¹⁹ Kromě toho si členové delegace získávali peníze i v samotné Opavě. Takto si např. mincmistr a Sokolovský si půjčili od Turzeho, jenž jel zrovna z Krakova do Čech, 30 uherských zlatých.⁹²⁰ Po návratu ještě bylo Mikuláši Svitáčkovi z Landštejna proplaceno 25 kop grošů, „*ješto viec utratil v Opavě*“.⁹²¹ Celkově tak obnášely výdaje na opavský sjezd a královo setrvání v Kladsku minimálně 1 319 kop českých grošů a 115 hřiven 1 ferto a 2,5 lotů stříbra.

Také v oblasti diplomacie se potýkáme s nedostatkem dobového účetního materiálu. Stanovení celkových výdajů zahraniční politiky je nemyslitelné, jelikož zmínek o určitých částkách za jednotlivá poselství je poskromnu. Velké procento z těchto nákladů představují peníze vydané za stravu. Velkou většinu výdajů za různá poselstva a cesty do ciziny hradila královská mincovna. Jistou zajímavost představuje skutečnost, že se členové cizích poselstev často stravovali v domě Hanuše Behma.⁹²²

V některých případech potřeboval panovník vybavit své poselstvo i cizí měnou, která se většinou nakupovala od cizinců. Takto například získal Vladislav koncem listopadu 1472 od pana Penízka z Polska 30 zlatých, za které mu úředník mince zaplatil 14 kop českých grošů. Kurs byl tedy 28 grošů za 1 zlatý.⁹²³ Když jeli v srpnu 1487 pan Hradecký, Beneš z Veitmile a Jan z Roupova do Norimberka, dostal Jan Sokolovský „*179 kop 45 grošů za rýnské zlaté, ješto jim změnil*“.⁹²⁴ V říjnu 1488 pak potřeboval český král zajistit sumu peněz na stravu pro české pány, které se chystal vyslat k Matyáši Korvínovi. Vladislav se tedy obrátil na Beneše z Veitmile s prosbou, zda by mohl někde vyměnit uherské zlaté za české groše. Pokud by mincmistr takovou možnost neměl, má mu poslat groše, které by on sám nechal vyměnit v Praze.⁹²⁵

⁹¹⁸ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1473, Deus in loco.

⁹¹⁹ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1473, Deus in adiutorium.

⁹²⁰ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1473, Miserere.

⁹²¹ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1473, Ad te levavi.

⁹²² Poslové z Polska jsou doloženi dvakrát v roce 1487 (SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Exurge a Exaudi primo.) a jednou v roce 1490 (SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1490, Esto mihi.). Radové saských vévodů zde byli pohoštěni alespoň v roce 1476 (List z 8. dubna 1476 – ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, č. 78.) a 1490 (SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1490, Oculi.).

⁹²³ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1472, Dicit quantum.

⁹²⁴ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Deus in loco.

⁹²⁵ List z 16. října 1488 – SOkA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 262–2.

4.4.2. Vztahy s kurií:

Takřka ve stejnou dobu, kdy Vladislav Jagellonský dosedl na český trůn, zahájil svůj pontifikát Sixtus IV., který zpočátku nezaujal vyhraněný postoj k Vladislavovi i k jeho otci Kazimírovi IV.⁹²⁶ Sám záhy začal prosazovat vytvoření jednoty proti Turkům, čemuž ale bránily boje mezi Vladislavem a Kazimírem IV. na jedné straně a Matyášem Korvínem na straně druhé. Z těchto důvodů Sixtus IV. vyslal v únoru 1472 do střední Evropy legáta Marka Barba, jehož úkolem bylo zprostředkování míru mezi válčícími tábory.⁹²⁷ Zároveň také potvrdil 1. března 1472 volbu Matyáše Korvína českým králem včetně její confirmace legátem Lorenzem Rovarellou.⁹²⁸ Z iniciativy Marka Barba proběhla v březnu a dubnu 1473 jednání v Nise a v září 1473 v Opavě, jež přinesla pouze prodloužení příměří. Následující legace také neslavily úspěch, což bylo do značné míry ovlivněno i tím, že kurie zaujala tvrdý postoj k českému kacírství a orientovala se na všestrannou podporu Matyáše Korvína.⁹²⁹

Vladislav se marně pokoušel smířit s římskou kurií. Již na podzim 1475 vyslal do Říma poselstvo, vedené Vilémem Kostkou z Postupic a královským komorníkem Zikmundem Korcbokem, jež doprovázel i zeman Václav Oboječek. Plnomocníci krále ale neuspěli.⁹³⁰ V tomto případě se dozvídáme o peněžních částkách, kterými byli dotyční vybaveni na cestu: pan Vilém 50 kopami grošů⁹³¹ a Korcbok 10 kopami⁹³².

S nepořízenou se vrátilo též poselstvo, v jehož čele stál blíže neurčený dominikánský mnich a které žádalo papeže o zrušení interdiktu nad Prahou a o přijetí Vladislavova slibu poslušnosti. Stejně na tom byla i společná poselství kališnických a katolických stavů v roce 1479⁹³³ a 1481⁹³⁴. V roce 1483 vyslala kališnická šlechta do Říma nové posly, ale ani to nevedlo k žádnému obratu.

Výraznější uvolnění vztahů kurie k Čechám nastalo s nástupem nového papeže Inocence VIII. v roce 1484. V důsledku zhoršujících se vztahů Říma s Matyášem Korvínem se papežská zahraniční politika začala orientovat na smír s králem Vladislavem. Ten na jaře 1487 vyslal nové poselstvo v čele s Půtou z Rýzmburka a Janem z Lobkovic a na Hasištejně,

⁹²⁶ Macek, J.: *Víra a zbožnost*, s. 241.

⁹²⁷ Palacký, F.: *Dějiny V/1*, s. 67.

⁹²⁸ Čornej, P.: *Velké dějiny VI*, s. 416.

⁹²⁹ Macek, J.: *Víra a zbožnost*, s. 244.

⁹³⁰ Macek, J.: *Víra a zbožnost*, s. 245–246.

⁹³¹ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1475, Iustus.

⁹³² SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1475, Da pacem.

⁹³³ Palacký, F.: *Dějiny V/1*, s. 185.

⁹³⁴ Macek, J.: *Víra a zbožnost*, s. 246.

které čítalo sto lidí včetně zderazského probošta Pavla Poučka. Poselství tentokrát sklídilo úspěch, když papež uznal Vladislavovu královskou hodnost.⁹³⁵

⁹³⁵ Macek, J.: Víra a zbožnost, s. 247–249.

4.4.3. Vztahy s císařem:

Zahraniční politika Vladislava vůči slabému a nevyzpytatelnému císaři Fridrichovi III. byla určována především snahou získat od něho uznání titulu českého krále. Z tohoto pohledu lze chápat účast císařských poselů na korunovaci v srpnu 1471 jako pozitivní krok.⁹³⁶ Fridrich III. hledal po neúspěšných jednáních s burgundským vévodou Karlem Smělým spojence proti Matyášovi Korvínovi a vsadil na Jagellonce, s jejichž zástupci se setkal v Norimberku. Vladislav za sebe vyslal už v září 1473 jednat Buriana z Gutštejna, Beneše Libštejnského z Kolovrat a Jošta z Einsiedlu. Vlastní jednání započala v únoru 1474 a již v březnu přinesla ovoce v podobě dvou norimberských smluv. V první z 11. března bylo uzavřeno spojení a přátelství mezi Fridrichem III. a Vladislavem. Tuto smlouvu za dva dny doplnila spojenecká dohoda císaře a Kazimíra IV. Všechny byly namířeny proti uherskému králi a počítaly s brzkým zahájením bojů. Vladislav se navíc zavázal táhnout do Rakous a ztrestat odbojnou opozici vůči Fridrichovi,⁹³⁷ který ho tak nepřímou uznal českým králem.⁹³⁸ K bojovým operacím česko-polského vojska ve Slezsku se císař nepřipojil, protože připravoval válečný konflikt s Karlem Smělým.⁹³⁹

Léta 1475 a 1476 byla ve znamení vyjednávání mezi Vladislavem a Fridrichem III. V srpnu 1475 vypravil český král za císařem Beneše z Veitmile k městu Neuss. Vladislavův oblíbený diplomat tam utratil za stravu 160 kop českých grošů, které mu mincovna splácela po jeho návratu týdně 30 kopami.⁹⁴⁰ Série jednání vyvrcholila koncem roku 1476, kdy vedl Beneš z Veitmile dokonce dvě poselství po sobě. První z nich, které se uskutečnilo počátkem listopadu, vyšlo Vladislava na 200 kop českých grošů, jejichž uhrazením pověřil opět úředníky mince.⁹⁴¹ Druhá, úspěšnější mise, na níž utratil Beneš 125 kop grošů,⁹⁴² proběhla začátkem prosince a přinesla pozitivní výsledky. Na Vídeňském Novém Městě byla totiž 6. prosince obnovena a rozšířena norimberská smlouva z března 1474. Fridrich III. se zavázal, že propůjčí Vladislavovi regálie Českého království na oplátku za vojenskou pomoc proti

⁹³⁶ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 44.

⁹³⁷ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 93.

⁹³⁸ Čornej, P.: Velké dějiny VI, s. 422.

⁹³⁹ Čornej, P.: Velké dějiny VI, s. 423.

⁹⁴⁰ V listu z 28. srpna 1475 Vladislav rozkázal úředníkům mince splácet Benešovi z Veitmile danou sumu. – ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, č. 78. V registrech verkových je pak doklad o splnění příkazu. – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1475, Inclina – Da pacem.

⁹⁴¹ Podle listu z 8. listopadu 1476 měla být částka vyplacena během 2 týdnů. – ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, č. 127 (číslo je duplikované).

⁹⁴² V listu z 29. prosince 1476 přikazoval král úředníkům mince, aby mincmistrovi vyplatili oněch 125 kop zároveň se 100 kop, které mu nedali za předešlé poselství, během tří týdnů. – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 37.

rakouské opozici, kterou podporoval Matyáš Korvín.⁹⁴³ Během následné české výpravy do Rakous udělil císař dne 10. června 1477 ve vídeňské katedrále sv. Štěpána Vladislavovi Čechy v léno. Zároveň jej také uvedl v úřad kurfiřta a říšského arcibiskupa.⁹⁴⁴ Vladislav se však s císařem z finančních důvodů nerozešel v dobrém a ke konci července 1477 se vrátil i s vojskem do Čech.⁹⁴⁵

V reakci na císařovo oficiální uznání Vladislava Jagellonského českým králem vyhlásil Matyáš Korvín Fridrichovi III. ještě v červnu 1477 válku, během níž udržoval Vladislav s císařem čilé kontakty. V srpnu 1477 vyslal český král za Fridrichem opět Beneše z Veitmile⁹⁴⁶ a o měsíc později svého posla Janka, jež dostal na cestu jednu kopu českých grošů.⁹⁴⁷ Je nepochybné, že se Fridrich snažil vyjednat si od Vladislava vojenskou pomoc ve válce, která se pro něho nevyvíjela moc dobře. Český panovník vyslyšel císařovy prosby a ve druhé polovině září mu poslal na pomoc žoldnéře, na které si musel půjčit peníze od Beneše z Veitmile.⁹⁴⁸ V říjnu 1477 přijeli do Prahy císařští poslové, pánové Štrain a Rachval, kteří zřejmě žádali další pomoc. Na náklady spojené s jejich pobytem v Praze sehnal úředník mince Zachař z Božetína 30 kop grošů.⁹⁴⁹

I přes Vladislavovu pomoc donutil uherský král Fridricha III. již počátkem prosince 1477 uzavřít potupný mír. Vzápětí pak císař udělil české léno, kurfiřtský úřad i hodnost říšského arcibiskupa Matyášovi,⁹⁵⁰ čímž vyzněly dosavadní Vladislavovy snahy takřka na prázdno. Klid zbraní mezi Fridrichem III. a Matyášem Korvínem ale netrval příliš dlouho a roku 1482 vzplál nový konflikt, ve kterém uherská vojska postupně obsadila velkou část Rakous včetně Vídně.⁹⁵¹

Počátkem roku 1486 došlo ke zkalení česko-habsburských vztahů. Dne 16. února 1486 byl totiž zvolen šesti kurfiřty ve Frankfurtu nad Mohanem Maxmilián římským králem. Sedmý kurfiřtský hlas, který patřil českému králi, byl opomenut. Důvody, proč nebyl Vladislavova přizván k volbě, jsou zřejmě dvojí. Kromě toho, že Vladislav nebyl doposavad uznán jako český král římskou kurií, představovala jagellonská dynastie pro Habsburky konkurenci.⁹⁵² Jistého zadostiučinění dosáhl Vladislav teprve během dubna a května roku

⁹⁴³ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 132.

⁹⁴⁴ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 142.

⁹⁴⁵ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 144.

⁹⁴⁶ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1477, Deus in loco.

⁹⁴⁷ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1477, Protector meus.

⁹⁴⁸ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1477, Inclina.

⁹⁴⁹ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1477, Omnia que a In voluntate.

⁹⁵⁰ Čornej, P.: Velké dějiny VI, s. 434.

⁹⁵¹ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 234.

⁹⁵² Čornej, P.: Velké dějiny VI, s. 460–461.

1489, kdy se mu všech šest kurfiřtů písemně omluvilo.⁹⁵³ V květnu 1487, v době zasedání říšského sněmu v Norimberku, zavítalo do Čech císařské poselstvo,⁹⁵⁴ což s sebou přineslo nejen zintenzivnění kontaktů s císařem, ale i opětovné zvýšení královských výdajů. V srpnu 1487 pak vyslal král Vladislav do Norimberku své poselstvo, jehož se účastnili pán Hradecký, Beneš z Veitmile a Jan z Roupova. Jako předvoj byl vyslán kupec Zewald, který měl na starosti organizaci pobytu vyslanců. Výdaje za toto poselství činily 381 kop 45 českých grošů a 100 hřiven bez jednoho lotu stříbra.⁹⁵⁵ K zásadnímu obratu v habsbursko-českých vztazích do roku 1490 už nedošlo.

⁹⁵³ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 291.

⁹⁵⁴ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Cantate.

⁹⁵⁵ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Deus in loco – Respice secundum.

4.4.4. Vztahy s polským králem:

Nejlepší vztahy měl Vladislav bezpochyby s Polským královstvím. Polsko bylo totiž zemí, ze které český král pocházel a ve které vládl jeho otec Kazimír IV. Oba královské dvory byly v neustálém kontaktu, který zprostředkovávali poslové.

Již král Jiří z Poděbrad zahájil linii česko-polských přátelských vztahů, když v červnu 1469 na zemském sněmu navrhl kralevice Vladislava za svého nástupce. Tímto krokem získal český král v nové fázi války s uherským králem významného spojení.⁹⁵⁶

Kazimír IV. poskytoval zpočátku svému synovi finanční i vojenskou pomoc.⁹⁵⁷ I proto se zhruba do konce roku 1474 řídily všechny významnější kroky zahraniční politiky Vladislava přáním krakovského dvora.⁹⁵⁸ Ale i poté byla polská a česká zahraniční politika ve vzájemném souladu. Polský a český král bojovali společně proti Matyášovi Korvínovi, osobně pak proti němu vedli v roce 1477 výpravu ve Slezsku.

Do roku 1474 máme v mincovních účtech zachycena tři česká poselství do Polska. V říjnu 1472 to byl Beneš z Veitmile, jenž si s sebou vzal 71 kop 46 českých grošů a 11 hřiven 1 ferto a 2,5 lotu stříbra.⁹⁵⁹ V lednu 1473 byl vyslán Jan Sokolovský z Vrance, který dostal na stravu 10 kop českých grošů.⁹⁶⁰ Volba Sokolovského pro interakci s krakovským dvorem byla nanejvýš pragmatická, protože jako rodilý Polák se vyznal v tamějších poměrech. Není proto divu, že v dubnu 1474 vyrazil opět do Polska. Na výdaje s sebou dostal 14 hřiven stříbra. Společnost na cestě mu dělal maršálek polského krále Stanislava.⁹⁶¹ Hlavním tématem, které Vladislavovi zplnomocněnci projednávali s krakovským dvorem, byl zřejmě společný postup proti Matyášovi Korvínovi. Koncem roku 1477 vyslal Kazimír IV. do Čech svého tajemníka Primusa a svého písaře Jana Dřeveckého. Za jejich stravu vyplatila mincovna Hanuši Behmovi 4 kopy českých grošů.⁹⁶² Bezpochyby měli s Vladislavem řešit společný postup v situaci, kdy císař uzavřel s uherským králem mír a udělil mu Čechy v léno. V srpnu 1478, tedy v době příprav na uzavření očekávaného míru, vyslal český panovník Beneše z Veitmile v naléhavých záležitostech do Uher a do Polska. Předtím však přikázal svým úředníkům v Kutné Hoře, aby mincmistrovi zajistili na cestu 150 uherských zlatých.⁹⁶³

⁹⁵⁶ Macek, Josef: Jiří z Poděbrad, Praha 1967, s. 208.

⁹⁵⁷ Více v úvodu ke kapitole „Příjmy českého krále po roce 1471“ a v podkapitole „Náklady na válečné účely“.

⁹⁵⁸ Čornej, P.: Velké dějiny VI, s. 411.

⁹⁵⁹ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1472, In voluntate.

⁹⁶⁰ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1473, Adorate tertio.

⁹⁶¹ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1474, Domine ne longe.

⁹⁶² SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1478, Circumdederunt.

⁹⁶³ List z 21. srpna 1478 – SOkA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 33.

V roce 1486 narušil Vladislav souznění česko-polské zahraniční politiky, když se začal sbližovat s Matyášem Korvínem. Tento vývoj ale vzápětí překazil Kazimír IV., který v červnu 1487 dopomohl svému synovi u papeže k uznání titulu českého krále.⁹⁶⁴

Když se pak koncem 80. let začalo opět schylovat k válce s uherským králem, začala polsko-česká jednání o společném postupu v případném konfliktu. Zřejmě v jejich rámci byl v říjnu 1488 vyslán ke Kazimírovi IV. Jan Sokolovský z Vrance. Tento Vladislavův oblíbený komorník měl na onu cestu dostat od úředníků mince 50 kop českých grošů.⁹⁶⁵ Vyjednávání byla nakonec na sklonku dubna 1489 završena uzavřením spojenecké smlouvy o vojenské pomoci mezi Vladislavem a jeho otcem proti Matyášovi.⁹⁶⁶

⁹⁶⁴ Čornej, P.: Velké dějiny VI, s. 461.

⁹⁶⁵ List ze 17. října 1488 – SOkA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 271.

⁹⁶⁶ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 289.

4.4.5. Vztahy s uherským králem:

Vztahy Vladislava s Uherským královstvím, jemuž vládl až do roku 1490 Matyáš Korvín, byly prakticky po celou dobu první poloviny vlády krále Vladislava problémové. V letech 1471–1479 mezi sebou vedli oba králové válku, která byla přerušována postupně se prodlužujícími příměřími.

Matyáš Korvín, který během kutnohorské volby pobýval v Jihlavě, se nehodlal smířit s neúspěchem své kandidatury. Přesvědčil proto papežského legáta Rovarellu a ten mu již 27. května 1471 potvrdil titul českého krále jménem papeže Pavla II.⁹⁶⁷ Navíc se ještě v červenci 1471 pokusil odvrátit krakovský dvůr od vyslání mladičského Vladislava do Čech tím, že vyslal do Krakova olomouckého biskupa Tasa z Boskovic, který měl navrhnout sňatek uherského krále s dcerou Kazimíra IV. Hedvikou a poručnictví Matyáše nad Vladislavem. Tyto návrhy se však nesetkaly u polského krále s příznivou odezvou.⁹⁶⁸ Kazimír IV. měl zřejmě již tehdy s Uherským královstvím své vlastní plány. Chystal se totiž s pomocí uherské opozice a vojenského tažení Uher svrhnout Matyáše a na trůn dosadit svého syna Zikmunda. Polská vojenská výprava, která operovala na uherském území během října až prosince 1471, však nakonec ztroskotala.⁹⁶⁹

Zprostředkovat mírová jednání mezi Vladislavem a Kazimírem IV. na straně jedné a Matyášem Korvínem na straně druhé, měl legát Markus Barbo, kterého vyslal papež v únoru 1472 do střední Evropy. Na samém konci března 1472 bylo v Budíně sjednáno roční příměří.⁹⁷⁰ Z iniciativy legáta se pak v březnu 1473 sešly zástupci všech tří králů, přičemž z Vladislavových plnomocníků je znám pouze Beneš z Veitmile.⁹⁷¹ Žádné zásadní rozhodnutí ale nepadlo stejně jako na následujícím sjezdu v Opavě v září 1473.

Na poněkud netradiční způsob řešení česko-uherského konfliktu vsadil Matyáš Korvín, který chtěl nechat Vladislava zavraždit. Za královrahy byli zvoleni Jiří Hlucký a apatékář Tomáš, kteří si opatřili jed z Benátek a chystali se českého krále otrávit. V srpnu 1473 byli ale oba chyceni a Matyášův nekalý pokus o likvidaci protivníka ztroskotал.⁹⁷²

Koncem léta 1474 se schylovalo k velkému střetu mezi Jagellonci a Korvínem ve Slezsku, kterému se chtěl Vladislav pravděpodobně vyhnout. Proto koncem srpna vyslal k Matyášovi Viléma Rabského z Rýzemberka, Viléma z Pernštejna a Petra Kdulince

⁹⁶⁷ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 29.

⁹⁶⁸ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 37–38.

⁹⁶⁹ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 52–53.

⁹⁷⁰ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 67.

⁹⁷¹ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 75–76.

⁹⁷² Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 274.

z Ostroměře, kteří dostali z mincovny 140 kop českých grošů na stravu.⁹⁷³ K nim se pak ještě připojili zástupci uherské strany v Čechách, Zdeněk ze Šternberka a Václav z Boskovic. Společné jednání s Matyášem ve Vratislavi a posléze i s Kazimírem IV. u Čenstochova však nepřineslo očekávané výsledky a zahájení bojů ve Slezsku bylo tak neodvratitelnou realitou.⁹⁷⁴ Následné polsko-české tažení ve Slezsku nebylo úspěšné. Setkání všech tří králů 16. listopadu 1474 bylo pak znamením brzkého uzavření příměří.⁹⁷⁵

V době relativního klidu vyslal Vladislav koncem července 1475 Buriana mladšího z Gutštejna a Purkarta Opla z Fictum do Prešpurku. Sumu 41 kop českých grošů, kterou je bylo potřeba vybavit na cestu, si král půjčil od Beneše z Veitmile.⁹⁷⁶

Potom, co proběhlo ještě několik větších i menších vojenských střetů, poznal Matyáš Korvín, že zvrátit situaci v jeho prospěch se mu už nepodaří. Navíc se ještě dostal do sporu se svými straníky v Čechách. To všechno ho utvrdilo v rozhodnutí, že je načase začít skutečně jednat o míru. A jelikož byl Vladislav už delší dobu nakloněn neagresivnímu řešení, nestálo již nic v cestě zahájení mírovým jednáním. V Brně pak došlo ke schůzce zástupců obou králů. Za Vladislavovu stranu rokovali kníže Jindřich z Minsterberka, Jan ze Šternberka na Stráži, Jan Tovačovský z Cimburka, Jan ze Šelnberka, Beneš z Veitmile, Jan z Roupova a Petr Kdulinec z Ostroměře. Ještě před uzavřením jednání zavítali do Prahy uherští poslové, na jejichž pohoštění bylo posláno z Kutnohorské mincovny 14 kop českých grošů.⁹⁷⁷

Výsledkem brněnských jednání byla smlouva z 28. března 1478, která mj. počítala se setkáním obou králů.⁹⁷⁸ Vladislav úmluvu zanedlouho na rozdíl od Matyáše stvrdil a po uherském odmítnutí na krátkou dobu znovu vzplanuly boje. S obnovením jednání vyslal Vladislav v červenci a v srpnu 1478 Beneše z Veitmile do Uher. Náklady na druhou mincmistrovu cestu, která zahrnovala i návštěvu Polska, činily 150 uherských zlatých.⁹⁷⁹ Výsledkem Benešovy mise byla pak smlouva, kterou Matyáš 30. září 1479 vydal. Podle ní měli užívat titul dědičného českého krále oba – Vladislav i Matyáš – s tím, že pražský král bude panovat v Čechách a budínský panovník na Moravě, ve Slezsku a v Horní i Dolní Lužici. V případě Matyášovy smrti mohl Vladislav opět sjednotit země Koruny české za podmínky, že zaplatí budoucímu uherskému králi 400 000 uherských zlatých. Pokud by zemřel dříve Vladislav a Matyáš či jeho potomek by byl zvolen českým králem, potom by

⁹⁷³ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1474, Deus in loco.

⁹⁷⁴ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 98.

⁹⁷⁵ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 109.

⁹⁷⁶ List z 29. července 1475 – ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, č. 68.

⁹⁷⁷ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1478, Resurrexi.

⁹⁷⁸ AČ IV, s. 481–487, č. 21.

⁹⁷⁹ List z 21. srpna 1478 – SOkA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 33.

došlo ke sjednocení zemí Koruny české bez náhrady. K ratifikaci mírové úmluvy mělo dojít na sjezdu obou panovníků v Olomouci.⁹⁸⁰ K tomu došlo v červenci následujícího roku. Peníze na Vladislavovy potřeby v moravské metropoli zjednali královský komorník Jan Sokolovský z Vrance a úředník mince Simeon Semének z Vrchovisk, za což jim měla mince vydat 120 hřiven stříbra.⁹⁸¹ Dne 21. července si oba králové vzájemně potvrdili budínskou smlouvu.⁹⁸² Tak oficiálně skončil česko-uherský válečný konflikt, který byl veden s různými přestávkami už od roku 1468.

První polovina 80. let 15. století byla ve znamení korektních a spíše chladných vztahů mezi pražským a budínským dvorem. O poznání vzrostly diplomatické kontakty uskutečňované pomocí posílů. Také poselstva byla vysílána do Budína častěji. Některá z nich jsou zachycena v pramenech. Asi v dubnu 1482 jel do Uher osvědčený diplomat Beneš z Veitmile, který tam utratil 75 uherských zlatých.⁹⁸³ O měsíc později vyslal Vladislav svého dvořana Hanuše Čedlice, jemuž měli úředníci mince dát na cestu a za službu 10 kop českých grošů.⁹⁸⁴

Do česko-uherských vztahů výrazně zasáhla v únoru 1486 frankfurtská volba římského krále, k níž nebyl přizván ani jeden z českých králů. Císař společně s kurfiřty tímto krokem popudili krále Vladislava. Toho využil Matyáš, jež se snažil získat nového spojence proti Habsburkům. Uherský král pověřil jednáním s pražským dvorem svého výtečného diplomata Jan Filipce, varadínského biskupa. Filipec dorazil do Prahy ještě před vlastní volbou. Náklady spojené s biskupovým pobytem se vyšplhaly na 41 kop 1,5 groše.⁹⁸⁵ Kromě toho dostal Filipec darem koně v hodnotě 30 kop českých grošů.⁹⁸⁶ Během dalších jednání bylo již v květnu domluveno osobní setkání Vladislava a Matyáše v Jihlavě. Koncem června čekal pak Vladislav i s doprovodem v Německém Brodě. Matyáš se ale prostřednictvím Jana Filipce omluvil, že se nemůže kvůli nemoci ihned dostavit, a zároveň žádal Vladislava, aby na něho setrval s tím, že mu nahradí náklady s tím spojené. K očekávanému setkání došlo až 1. září 1486.⁹⁸⁷ Výsledkem jejich jednání se stala jihlavská dohoda z 10. září, která se týkala statků dobytých za česko-uherské války a ražby mince v zemích Koruny české.⁹⁸⁸ Po tomto

⁹⁸⁰ AČ IV, s. 488–495, č. 22.

⁹⁸¹ List z 27. října 1480 – SOkA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 188.

⁹⁸² Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 183.

⁹⁸³ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1482, Resurrexi.

⁹⁸⁴ List z 10. května 1482 – SOkA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 186.

⁹⁸⁵ „Kuchmistřovi na útratu biskupa varadínského 32 kop 40 grošů“ a „sekretáři 8 kop 21,5 groše oplaceno, ješto vydal při příjezdu biskupa varadínského“. – SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486, Esto mihi.

⁹⁸⁶ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486, Oculi.

⁹⁸⁷ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 258.

⁹⁸⁸ AČ X, s. 289–291, č. 55.

setkání došlo ještě více k prohloubení česko-uherských vztahů. Na počátku prosince 1486 vyslal Vladislav do Rakous za uherským králem Beneše z Veitmile a Mikuláše Trčku z Lípy, kteří obdrželi z mince na stravu 75 kop českých grošů.⁹⁸⁹ Další týden jim pak bylo ještě doplaceno 15 kop 15,5 grošů, „*ješto viac utratili jedúc od krále uherského z Rakous, a to na ztravu s čeledí, na obrok koňóm i za víno*“.⁹⁹⁰ Jako pozornost s sebou vezli pepř, zázvor a šafrán v hodnotě 5 kop 45 českých grošů.⁹⁹¹ To ale nebyl jediný dar, kterým Vladislav projevil Matyášovi svoji náklonnost. Vzápětí za poselstvím totiž vyrazil do Vídně královský posel Šintl, který vzl uherskému králi zvěřinu.⁹⁹² Český panovník vyslal k uherskému králi, zřejmě v předtuše možných komplikací v česko-uherských vztazích, v květnu 1487 Jana ze Šelnberka a Jana Sokolovského z Vrance do Rakous k Novému Městu a na cestu jim nechal vyplatit 150 kop českých grošů, což představuje neobvykle vysokou částku.⁹⁹³

K tušenému ochlazení v česko-uherských vztazích opravdu došlo. Bylo to v důsledku uznání Vladislava českým králem ze strany papeže Inocence VIII. v červnu 1487, což Matyáš těžce nesl. Ke zlepšení vztahů nepřispěla ani skutečnost, že uherský král dobyl 17. srpna 1487 Vídeňské Nové Město a začal se titulovat jako rakouský kníže a také jeho úspěchy v říšské válce.⁹⁹⁴ V této situaci Matyáš pravděpodobně ztratil zájem na úzkých vztazích s Vladislavem Jagellonským.

Nově vzniklé napětí mezi bývalými nepřáteli stupňovala také Matyášova politika ve Slezsku, kde se snažil vytvořit zázemí pro svého nevlastního syna Jana Korvína. Bezohledné kroky uherského krále uplatňované vůči synům Jiřího z Poděbrad a dalším knížatům ve Slezsku přerostly v květnu 1488 ve válku. Kníže Jindřich z Minsterberka naverboval v Čechách do boje proti Matyášovi 4 500 žoldnéřů. Dne 28. července 1488 došlo k nerozhodné bitvě u Tomašova, kterou se ale opozice značně vyčerpala.⁹⁹⁵

Matyáš následně obvinil krále Vladislava z porušení smluv, protože dovolil táhnout českým žoldnéřům do Slezska. Český král se ještě snažil zabránit úplnému rozchodu s Matyášem, neboť se mu nepodařilo narovnat vztahy s císařem a kurfiřty zhoršené od února 1486. Následně došlo ještě k výměně poselství.⁹⁹⁶ Potom co se Vladislav počátkem září dozvěděl o tom, že Matyáš plánuje vyslat do Prahy své rady, snažil se na jejich příjezd připravit. Přikázal tedy úředníkům mince, aby kvůli hostům poslali 20 kop grošů Duchkovi

⁹⁸⁹ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486–1487, Ad te levavi.

⁹⁹⁰ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486–1487, Populus syon.

⁹⁹¹ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486–1487, Ad te levavi.

⁹⁹² SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486–1487, Populus syon.

⁹⁹³ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Spiritus domini.

⁹⁹⁴ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 272.

⁹⁹⁵ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 282.

⁹⁹⁶ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 283–284.

na píci, 20 kop grošů kuchmistrovi a 4 kopy grošů na sůl. Kromě toho mu měli kutnohorští šepmistři sehnat a uschovat jeden dražlink co možná nejlepšího vína a z něho mu měli jednu láku v případě potřeby poslat ke dvoru.⁹⁹⁷ Koncem září 1488 dorazil do Prahy varadínský biskup Jan Filipec se svým doprovodem.⁹⁹⁸ K příjezdu hostů nechal Vladislav k 23. září přivést z Kutné Hory šest lák vína.⁹⁹⁹ Českému králi na jednáních očividně záleželo a pravděpodobně se Matyášovi snažil vyjít vstříc. Po polovině října 1488 vyslal Vladislav do Vídně k uherskému králi vlastní poselstvo, jehož se účastnili Jindřich z Hradce, Jan ze Šelnberka, Jan z Roupova a Mikuláš mladší Trčka. Je zřejmé, že mj. zprostředkovávali mírová jednání mezi Matyášem a slezskými povstalci. Oficiálně skončila válka ve Slezsku uzavřením vídeňské smlouvy dne 28. prosince 1488, která nevyzněla pro slezská knížata nikterak dobře.¹⁰⁰⁰

Počátkem roku 1489 rozpoutal Matyáš válku s Braniborskem a Saskem kvůli podpoře slezské opozice. Kromě toho ve Slezsku stále klestil cestu svému synovi Janovi Korvínovi, kterého plánoval prohlásit českým králem.¹⁰⁰¹ To už ale byla trpělivost Vladislava Jagellonského u konce, v dubnu 1489 uzavřel s Kazimírem IV. spojenectví proti uherskému králi a začal se připravovat na válku. Mírumilovný český král se zřejmě pokusil vyhnout konfliktu, když v únoru 1490 vyslal za Matyášem do Vídně Jana ze Šelnberka a Jana z Roupova. Vladislavovi zástupci obdrželi od úředníků mince na stravu 126 kop 50 českých grošů.¹⁰⁰² Vypuknutí války nakonec nezabránila jednání, ale smrt agresora 4. dubna 1490.

⁹⁹⁷ List z 2. září 1488 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 272.

⁹⁹⁸ List z 20. září 1488 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 289.

⁹⁹⁹ List z 21. září 1488 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 273.

¹⁰⁰⁰ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 284.

¹⁰⁰¹ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 288–289.

¹⁰⁰² SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1490, Spiritus domini.

4.4.6. Vztahy se saskými vévody:

Vztahy mezi Českým královstvím a Saskem, kde vládli vévodové z rodu Wettinů, můžeme označit za proměnlivé. Během let 1471 až 1490 prošly rozsáhlým vývojem. Z tohoto důvodu je potřeba, aby byla věnována saské otázce větší pozornost. O saském vévodovi Albrechtovi, který měl za manželku Zdeňku, dceru Jiřího z Poděbrad, se v roce 1471 mluvilo jako možném kandidátovi na českých trůn. Albrecht již od března 1471 operoval se svolením Jiřího se svým vojskem v Čechách.¹⁰⁰³ Nakonec se spokojil rolí ochránce volebních jednání.¹⁰⁰⁴ V červnu 1471 pak uzavřel smlouvu s Matyášem Korvínem a opustil i s vojskem Čechy.¹⁰⁰⁵ Vladislav mu měl podle volební kapitulace uhradit náklady na ochranu země.¹⁰⁰⁶ Na Vladislavovu korunovaci vyslala saská knížata své posly.¹⁰⁰⁷

Vladislav se marně pokoušel navázat s Wettiny přátelskou smlouvu. Dohodě stálo v cestě několik překážek: nevyplacená náhrada za saskou expedici, saské aspirace ve Slezsku a pohraniční škody působené Jindřichem z Rabštejna. Přes snahy Vladislavovy strany vyjít jim v něčem vstříc uzavřela saská knížata na přelomu let 1473 a 1474 smlouvu s Matyášem Korvínem.¹⁰⁰⁸ Během polsko-českého tažení do Slezska v roce 1474 přijel na podzim do Vratislavi saský vévoda Arnošt a uznal Matyáše Korvína za pravého českého krále. Následně byly potvrzeny a doplněny předešlé smlouvy mezi oběma stranami.¹⁰⁰⁹ Těmito kroky byl završen příklon saských vévodů na Matyášovu stranu. Během října 1474 se saští radové snažili zprostředkovat jednání mezi bojujícími tábory.¹⁰¹⁰ Počátkem dubna 1476 zavítalo do Prahy saské poselstvo, jež přišlo Vladislava minimálně na 66 kop 50 českých grošů.¹⁰¹¹ Tato saská návštěva vypovídá o jistém zlepšení vztahů mezi Prahou a Míšní. Není proto divu, že se Albrecht Saský účastnil i sjezdu králů v Olomouci roku 1479, kde byl jako man České koruny zproštěn závazků vůči Matyášovi Korvínovi.¹⁰¹²

Obrat v česko-saských vztazích nastal na jaře 1482. V této době došlo totiž ke sjezdu krále Vladislava a saských vévodů a dne 2. května se uskutečnilo konečné narovnání. Česká strana slíbila poskytnout za saskou pomoc z roku 1471 míšeňským vévodům na požádání vojsko 1 000 jezdců a 4 000 pěších, kterému by platila po 6 týdnů žold. Vévoda Albrecht se

¹⁰⁰³ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 11.

¹⁰⁰⁴ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 14.

¹⁰⁰⁵ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 32.

¹⁰⁰⁶ AČ IV, s. 454, č. 11.

¹⁰⁰⁷ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 44.

¹⁰⁰⁸ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 90–91.

¹⁰⁰⁹ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 100.

¹⁰¹⁰ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 103.

¹⁰¹¹ Z toho činilo 32 kop pro královské dvořany, kteří členy saského poselstva doprovázeli, a 34 kop 50 grošů za stravu saských radů u Behma. – List z 8. dubna 1476 – ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, č. 78.

¹⁰¹² Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 184.

přihlásil České koruně k manství za určité hrady a statky. Král Vladislav slíbil vévodům věčné přátelství a pojistil jim všechny jejich země i zpupné a lenní statky (včetně Plavna). K tomu se ještě saští panovníci vzdali Vladislavova zápisu na 20 000 rýnských zlatých k Bečovu, Kynžvartu a Hartenštejnu.¹⁰¹³ Počátkem roku 1483 přišlo do Prahy saské poselstvo, za jehož vypravení z hospody zaplatila mincovna necelých 14 a půl kopy českých grošů.¹⁰¹⁴

K jistému ochlazení vztahů došlo v únoru 1486, potom co šest kurfiřtů zvolilo ve Frankfurtu nad Mohanem římským králem Maxmilián, syna Fridricha III. Jak již bylo výše poznamenáno, Vladislav nebyl k volbě přizván,¹⁰¹⁵ což se ho přirozeně dotklo. V květnu roku 1487 pak vyslal Vladislav do Míšeň poselstvo, jehož členy byli Jan Zajíc z Házmburka, Beneš z Veitmile a Jan z Roupova. S sebou na stravu dostali dohromady 30 kop grošů.¹⁰¹⁶ V této době byl Albrecht Saský zvolen na sněmu v Norimberku do čela říšské armády, která měla osvobodit rakouské země. Následná válka však byla pro říšské vojsko neúspěšná.¹⁰¹⁷ O kontaktech mezi míšeňským vévodou a Vladislavem v roce 1488 toho není příliš známo.¹⁰¹⁸ Na jaře 1488 saští vévodové uzavřeli společně s Braniborskem a císařem příměří s Matyášem Korvínem,¹⁰¹⁹ které bylo však brzy porušeno a již v lednu 1489 vytáhlo jedno uherské vojsko k Markám proti braniborskému markraběti Janovi a druhé do Horní Lužice proti saským knížatům. V důsledku toho v polovině března 1489 přijelo saské poselstvo do Prahy, aby požádalo krále Vladislava o pomoc proti Matyášovu vojsku.¹⁰²⁰ Dne 21. května 1489 pak vydal saský vévoda Fridrich omluvný list pro krále Vladislava za nepozvání na volbu římského krále v roce 1486. Ten začal plánovat uzavření obranného spolku se Saskem proti Matyášovi.¹⁰²¹ Zřejmě také o tom jednal Vladislav počátkem roku 1490 se saskými rady, za které měla mince vydat 24 kop 46 grošů za stravu.¹⁰²²

¹⁰¹³ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 212–213.

¹⁰¹⁴ SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1483, Oculi.

¹⁰¹⁵ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 256.

¹⁰¹⁶ SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Cantate.

¹⁰¹⁷ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 272–273.

¹⁰¹⁸ Josef Petrů uvádí, že „*návštěva knížete míšeňského v Praze roku 1488 vyšla na 568 kop 53 grošů mimořádných dotací mincovny*“. – Petrů, J.: Stavovské království, s. 25. Zdroj této informace mi zůstal neznámý.

¹⁰¹⁹ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 282.

¹⁰²⁰ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 288.

¹⁰²¹ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 291.

¹⁰²² SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1490, Oculi.

4.4.7. Vztahy s braniborským markrabětem:

Vladislav vycházel zpočátku s braniborskými Hohenzollerny, jejichž zástupci nechyběli na korunovaci dne 22. srpna 1471,¹⁰²³ velmi dobře a navíc v nich viděl společně s polským dvorem potencionálního spojence proti Matyášovi Korvínovi. Netrvalo dlouho a Vladislav uzavřel 11. listopadu 1473 s kurfiřtem Albrechtem Achillem přátelskou smlouvu.¹⁰²⁴ Během února a března 1474 byl braniborský markrabě prostředníkem jednání císaře s Jagellonci v Norimberku, přičemž předtím hostil po 20 týdnů čekající české posly.¹⁰²⁵ Jejich spojenectví mělo být v roce 1476 ještě utuženo sňatkem Albrechtovy dcery Barbory s Vladislavem.¹⁰²⁶ Díky Matyášovým intrikám byl ale výsledek opačný, protože Vladislav nedodržel manželský slib a svatba se nekonala. Tím pádem nedošlo k vytvoření plánované hohenzollernsko-jagellonské koalice. Zoufalý Albrecht Achilles se kvůli Barbořiným právům obracel na pomoc k císaři i papeži.¹⁰²⁷

Diplomatické kontakty mezi Vladislavem a Albrechtem úplně neustaly, jak o tom svědčí poselství k braniborskému markraběti z konce roku 1480 pod vedením Buriana z Veitmile,¹⁰²⁸ i když zřejmě došlo k jejich značnému omezení. Po smrti Albrechta Achilla v roce 1486 pokračovali v boji za Barbořina práva její bratři. Ti v roce 1487 dosáhli toho, že papež Inocenc VIII. vydal bulu, v níž Vladislavovi nařídil, aby dokončil sňatek. Na pražském dvoře to ale zůstalo bez větší odezvy.¹⁰²⁹

Je možné, že v roce 1489 plánoval Vladislav v souvislosti s chystanou válkou proti Matyášovi Korvínovi oprášit myšlenku česko-braniborského spojenectví. Dne 19. května 1489 se braniborský kurfiřt Jan Cicero písemně Vladislavovi omluvil za nepozvání k volbě římského krále v roce 1486.¹⁰³⁰ Česko-braniborské vztahy se tak poněkud zlepšily.

¹⁰²³ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 44.

¹⁰²⁴ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 90.

¹⁰²⁵ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 92.

¹⁰²⁶ Více o tom níže v podkapitole „Sňatková politika Vladislava Jagellonského“.

¹⁰²⁷ Macek, J.: Tři ženy, s. 31 a 33.

¹⁰²⁸ List z 30. prosince 1480 – SOkA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 149.

¹⁰²⁹ Macek, J.: Tři ženy, s. 33.

¹⁰³⁰ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 291.

4.4.8. Vztahy s bavorskými vévody:

Od roku 1447 bylo Bavorsko rozděleno na dvě vévodství: bavorsko-landshutské a bavorsko-mnichovské, přičemž v každém vládla jedna větev Wittelsbachů. Jako s prvním ze sousedů, pokud nepočítáme Polské království, uzavřel Vladislav 19. července 1472 přátelskou smlouvu s Albrechtem IV., vévodou bavorsko-mnichovským.¹⁰³¹ Také vztahy Vladislava Jagellonského s vévodou bavorsko-landshutským se dají považovat za velice dobré. Navíc prostřednictvím české diplomacie byly navázány polsko-bavorské kontakty, na čemž měl hlavní zásluhu Burian z Gutštejna. Ke sblížení Wittelsbachů s Jagellonci měl také posloužit plánovaný sňatek polské princezny Hedviky, sestry Vladislava, s Jiřím, synem bavorského vévody Ludvíka Bohatého,¹⁰³² o němž bezpochyby jednalo v září 1475 bavorské poselství v Praze.¹⁰³³ Svatba se konala 14. listopadu 1475 v Landshutu za účasti císaře i braniborského kurfiřta Albrechta Achilla.¹⁰³⁴ Jisté komplikace ve vztazích Vladislava s bavorsko-mnichovským vévodou Albrechtem mohl způsobit Racek Kocovský, který na podzim 1475 začal podnikat vpády do Bavor.¹⁰³⁵ Obléhání tohoto opovědníka vojenskou hotovostí, vedenou Bohuslavem ze Švamberka, od listopadu 1477 vedlo zřejmě ke zvýšené diplomatické aktivitě mezi Čechy a Bavorskem počátkem následujícího roku. V lednu 1478 totiž král Vladislav vyslal za bavorským vévodou svého posla Janka se spěšnou zprávou.¹⁰³⁶ O dva měsíce později vyrazilo do Bavor poselství, tvořené Janem z Roupova, panem Dubským a dalšími pány, které obdrželo z mincovny 80 kop českých grošů na stravu.¹⁰³⁷

Vztah Vladislava k vévodům landshutsko-bavorským byl nanejvýš přátelský. Když vévoda Ludvík Bohatý 18. ledna 1479 zemřel, nechal za něho zarmoucený Vladislav sloužit zádušní mše po 1 kopě českých grošů v chrámu sv. Barbory a v kostele sv. Jakuba v Kutné Hoře a také v sedleckém klášteře.¹⁰³⁸ Svoji náklonnost k Vladislavovi projevil také bavorský vévoda Jiří, když mu na jaře 1486 poslal darem lovecké psy.¹⁰³⁹ Českému králi tím udělal bezpochyby velkou radost, protože lov byl jeho oblíbenou zálibou. Dokonce bylo naplánováno jejich setkání obou vládců v srpnu 1488 v Českých Budějovicích, nicméně vévoda Jiří se omluvil, že ze závažných důvodů nemůže přijet.¹⁰⁴⁰

¹⁰³¹ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 90.

¹⁰³² Čornej, P.: Velké dějiny VI, s. 427.

¹⁰³³ Beneš z Veitmile dal na příkaz krále Vladislava 1 kopu vůdci poslu vévody Ludvíka. – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1475, Da pacem.

¹⁰³⁴ Čornej, P.: Velké dějiny VI, s. 427.

¹⁰³⁵ Palacký, F.: Dějiny V/1, s. 151.

¹⁰³⁶ SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1478, Circumdederunt.

¹⁰³⁷ SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1478, Resurrexi.

¹⁰³⁸ List ze 7. února 1479 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 82.

¹⁰³⁹ SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486, Vocem iocuntis.

¹⁰⁴⁰ List ze 16. srpna 1488 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 262.

4.4.9. Sňatková politika Vladislava Jagellonského:

Sňatková diplomacie patří k nejméně úspěšným počínům Vladislava Jagellonského v zahraniční politice. V roce 1476 začaly na podnět Kazimíra IV. a krakovského královského dvora námluvy. Vybrána byla mladičká vdova Barbora, dcera braniborského kurfiřta Albrechta Achilla, jež zdělila z předcházejícího „manželství“ s dolnoslezským knížetem Jindřichem XIX. Hlohovsko.¹⁰⁴¹ Albrecht i Kazimír IV. si od tohoto sňatku slibovali zmaření expanzivních snah Matyáše Korvína a čeští stavové v tom spojení viděli možnost posílení Vladislavových pozic ve Slezsku.¹⁰⁴² Příčiněním knížete Jindřicha Minsterberského bylo dohodnuto zasnoubení.¹⁰⁴³ Na jaře¹⁰⁴⁴ a v létě přijelo do Prahy braniborské poselstvo, které zahájilo jednání o sňatku. Na podzim roku 1476 odjelo české poselstvo do Ansbachu, kde byl v zastoupení uzavřen sňatek mezi Vladislavem a Barborou.¹⁰⁴⁵ Matyáš Korvín nato rychle reagoval tím, že odmítl nároky Barbory a Hlohovsko udělil jako léno bratranci zesnulého Jindřicha Janovi,¹⁰⁴⁶ jenž za pomoci uherských oddílů a peněz porazil slabé braniborské posádky a na konci léta 1476 Hlohovsko obsadil.¹⁰⁴⁷ Vladislav se tak dostal do nezáviděníhodné situace a pomalu se začal pod tlakem okolí smiřovat s tím, že nedostojí svému manželskému slibu. Nic na tom nezměnily ani úplatky Albrechta Achilla českým pánům a královským rádcům.¹⁰⁴⁸

Netrvalo dlouho a již počátkem roku 1477 se Praha začala rozhlížet po nových nevěstách. Mluvílo se např. o člence rodu Gonzaga ze severoitalské Mantovy či o saské princezně. Další jednání ale iniciovali poslové z Lucemburska, které bylo součástí Burgundského vévodství, jehož vévoda Karel Smělý zahynul v lednu 1477 v bitvě u Nancy. Poslové žádali Vladislava, aby je vzal pod svoji ochranu a aby požádal o ruku Marii, dceru zesnulého vévody. Vladislav na to reagoval vysláním poselstva v čele s Benešem Libštejnským z Kolovrat a Janem Hasištejnským z Lobkovic do Lucemburska.¹⁰⁴⁹ Celá akce nakonec vyzněla na prázdno a Marie se provdala v srpnu 1477 v Gentu za Maxmiliána, syna Fridricha III.¹⁰⁵⁰ Král Vladislav udržoval styky s Lucemburskem i po tomto nezdařeném

¹⁰⁴¹ Macek, J.: *Tři ženy*, s. 15–16.

¹⁰⁴² Macek, J.: *Tři ženy*, s. 22.

¹⁰⁴³ Palacký, F.: *Dějiny V/1*, s. 130.

¹⁰⁴⁴ Dne 5. dubna 1476 přikázal král Vladislav úředníkům mince, aby vypravili z hospody rady Albrechta Achilla. – List z 5. dubna 1476 – Národní archiv, Akta různé provenience – Parisova sbírka, č. 10.

¹⁰⁴⁵ Macek, J.: *Tři ženy*, s. 23.

¹⁰⁴⁶ Macek, J.: *Tři ženy*, s. 28.

¹⁰⁴⁷ Palacký, F.: *Dějiny V/1*, s. 131.

¹⁰⁴⁸ Macek, J.: *Tři ženy*, s. 28.

¹⁰⁴⁹ Palacký, F.: *Dějiny V/1*, s. 137.

¹⁰⁵⁰ Čornej, P.: *Velké dějiny VI*, s. 430.

podniku, o čemž svědčí zmínky o zaplacení poslu z Lucemburku z počátku let 1478¹⁰⁵¹ a 1484¹⁰⁵². Následně pak až do roku 1490 snahy pražského dvora najít vhodnou nevěstu pro Vladislava víceméně končí.

¹⁰⁵¹ „Vojnarovi 4 kopy 26 grošů, ještě dal za krále jeho milost poslu z Lucmburku.“ – SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1478, Invocavit.

¹⁰⁵² „Poslu z země lucmburské 10 kop.“ – SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Adorate primo.

4.5. Náklady na dvorské stavby

Účelem této kapitoly je exkurs po stavbách, které byly zahájeny na základě iniciativy českého panovníka a které byly financovány z královských příjmů. Proto ponechávám stranou stavební činnost ve šlechtickém či městském prostředí.

Náklady na dvorské stavby nepatří mezi výdaje, které by nějak výrazně zatěžovaly královský rozpočet. To platilo prakticky až do roku 1485. Hlavní stavební aktivity za Vladislava Jagellonského se totiž odehrávaly převážně až ve druhé polovině jeho vlády. V prvním období stojí za zmínku v zásadě pouze úpravy na Pražském hradě, který se dočkal rozsáhlých architektonických počinů až na přelomu 15. a 16. století.¹⁰⁵³ Emanuel Leminger odhadl celková vydání na stavbu Pražského hradu v letech 1486–1526 na 40 000 kop českých grošů,¹⁰⁵⁴ což nepředstavuje nikterak horentní sumu. Během jagellonského období vydalo leckteré město větší peněžní částku na své veřejné stavby než český král na svoji rezidenci.¹⁰⁵⁵ Nelze také opomenout přestavbu královského hradu Křivokláta, jež probíhala v letech 1490–1500.¹⁰⁵⁶

To, že nebyl v 70. a 80. letech 15. století král Vladislav hybnou silou stavebního dění v Českém království, bylo způsobeno hned několika důvody. Samozřejmě na prvním místě byl Vladislav limitován svoji finanční tísní. S tím také úzce souvisí vedení válečného konfliktu s uherským králem Matyášem Korvínem a jeho straníky, který minimálně do roku 1479 bránil prakticky jakýmkoliv větším stavebním podnikům. Také je potřeba zohlednit skutečnost, že korunní majetek (zejména hrady) byl ve značně redukované podobě. Jak již bylo řečeno, Vladislav držel ve svých rukou dlouhodobě pouze Pražský hrad, Karlštejn a Křivoklát. Tato tři místa představovala ideální, leč velmi skromné pole působnosti z hlediska stavební činnosti.

Už za Václava IV. nahradil Pražský hrad ve funkci rezidence českého panovníka Králův dvůr na Starém Městě. Hrad navíc od husitských válek značně pustl.¹⁰⁵⁷

Zdá se, že nejnutnější opravy v areálu bývalé rezidence probíhaly v případě potřeby již od nástupu Vladislava Jagellonského na český trůn. První vynaložená částka na výstavbu

¹⁰⁵³ Podrobněji v článku Emanuela Lemingera, který vychází hlavně z účetních pramenů: Leminger, Emanuel: Stavba hradu pražského za krále Vladislava II., Památky archeologické a místopisné XIV, 1889, s. 625–629.

¹⁰⁵⁴ Leminger, E.: Stavba hradu, s. 629.

¹⁰⁵⁵ Petráň, J.: Stavovské království, s. 67.

¹⁰⁵⁶ Sedláček, A.: Hrady VIII, s. 28.

¹⁰⁵⁷ Leminger, E.: Stavba hradu, s. 625.

Hradu, kterou máme doloženou, obnáší 4 kopy českých grošů a králi ji půjčil Hanuš Behm, jemuž byla počátkem srpna 1472 tato suma splacena kutnohorskou mincí.¹⁰⁵⁸

Hanuš Behm (Pehm, Behem), původním jménem Hans Beheim,¹⁰⁵⁹ jenž se přistěhoval do Prahy z Norimberku,¹⁰⁶⁰ působil jako finančník a poradce krále Vladislava ve věcech hospodářských.¹⁰⁶¹ Tento pražský měšťan, v jehož domě byli často hostěni na náklady krále zahraniční diplomaté,¹⁰⁶² nejpozději od roku 1489 řídil administrativu hradní přestavby.¹⁰⁶³ Podle nepřímých zmínek v pramenech se dá předpokládat, že tuto činnost vykonával již dříve.¹⁰⁶⁴ Měl na starost dodávky potřebného stavebního materiálu (např. dřeva) a vyplácení řemeslníků, na což mu měly být posílány peníze z královské mincovny.¹⁰⁶⁵

Veškeré stavební aktivity na Hradě byly zřejmě financovány výhradně kutnohorskou mincovnou. Až do roku 1476 byly peníze do Prahy na stavbu posílány jen nárazově a nelze předpokládat, že do té doby probíhaly nějaké soustavné stavební práce.¹⁰⁶⁶ Kutnohorská mincovna počala pravidelně dávat na opravy až na přelomu dubna a května 1476. První částka čítala 7 kop českých grošů. Následující týden se suma ustálila na 4 kopách, které byly pravidelně vypláceny do poloviny dubna 1477.¹⁰⁶⁷ Poté placení až do srpna téměř ustalo.¹⁰⁶⁸ Během srpna a počátku září 1477 bylo vyplaceno během 4 týdnů 16 kop a následně pak financování stavebních prací opět na delší dobu přestalo. Poprvé v roce 1478 vyplatila královská mincovna peníze na stavbu v březnu, kdy ve dvou týdnech poskytla 8 kop českých grošů. Od konce května začalo opět pravidelné vyplácení 4 kop grošů týdně, což trvalo až do poloviny července. Poté následovalo vyplácení 12 kop a další dva týdny se platilo po 6 kopách. Náklady na zvelebení Pražského hradu, které kutnohorská mincovna vynaložila

¹⁰⁵⁸ SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1472, Dum clamarem.

¹⁰⁵⁹ Stejně jako někteří dvořané i Behm se zapojil do důlního podnikání. Počátkem února 1478 za něho mincovna z příkazu krále zaplatila cupus do Roznštrauchu za tále. – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1478, Esto mihi.

¹⁰⁶⁰ Mencl, Václav: Architektura, in: Pozdně gotické umění v Čechách, Praha 1978, s. 80.

¹⁰⁶¹ Petráň, Josef: Stavovské království, s. 55.

¹⁰⁶² Např. na jaře 1476 hostil saské rady, za což měla kutnohorská mincovna vyplatit 34 kop 50 českých grošů. – List z 8. dubna 1476 – ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, č. 78.

¹⁰⁶³ Leminger, E.: Stavba hradu, s. 626.

¹⁰⁶⁴ Jedná se účetní záznamy mincovny, podle kterých bylo Pehmovi zapláceno v roce 1486 a 1487 za dřevo na stavbu Pražského hradu. – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486, Spiritus domini a 1487, Vocem iocantis.

¹⁰⁶⁵ Leminger, E.: Stavba hradu, s. 626.

¹⁰⁶⁶ Dokladem o tom, že k nějakým stavebním úpravám docházelo, je zápis z počátku srpna 1472: „4 kopy Behmovi do Prahy, ješto pojčil králi na Hrad na stavěnie, to smi dali po listu pana mincmistra.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1472, Dum clamarem. V letech 1473 a 1474 podle register verkových žádný výdaje na opravy Hradu nebyly. Pro rok 1475 nejsou k dispozici relevantní prameny.

¹⁰⁶⁷ Výjimkou byly týdny Benedicta a Dum medium 1476 a Letare 1477, ve kterých nebylo na stavbu Hradu nic vyčleněno.

¹⁰⁶⁸ Pouze v týdnu Exaudi primo bylo vyplaceno tradiční 4 kopy.

od dubna 1476 do počátku srpna 1478, činily celkem 279 kop českých grošů.¹⁰⁶⁹ Počátkem srpna 1478 přikázal panovník úředníkům mince, aby mu ihned poslali peníze, které odkládali na úpravy Pražského hradu, protože bylo potřeba zaplatit dělníkům.¹⁰⁷⁰ Na podzim téhož roku byly po nějakou dobu posílány pouze 2 kopy českých grošů týdně. Král Vladislav však přikázal zvýšit tuto částku na 6 kop.¹⁰⁷¹ Pro nadcházející dva roky se opět potýkáme s nedostatkem pramenů. Další informace následuje až 25. května 1481, kdy si panovník stěžoval svým úředníkům, že už dlouho od nich nepřišly peníze na opravu Pražského hradu a přikázal jim, aby mu za tím účelem poslali do 27. května 10 kop českých grošů, které si měli případně někde půjčit.¹⁰⁷² Následné zprávy pocházejí až z října 1483, kdy bylo mincí vypláceno 5 kop českých grošů Stavskému¹⁰⁷³ přinejmenším po dobu čtyř po sobě jdoucích týdnů.¹⁰⁷⁴ Během roku 1484 práce polevily až do přelomu října a listopadu, kdy bylo Stavskému opět vyplaceno 10 kop grošů na opravy Pražského hradu.¹⁰⁷⁵

Ke změně došlo, když se uklidnila situace po pražských bouřích ze září 1483 a český panovník se vrátil na jaře 1485 po dlouhých jednáních zpět do Prahy. Vladislav od té doby pobýval na Pražském hradu.¹⁰⁷⁶ Motivů, které vedly českého krále k přesídlení na Hrad, bylo povícero. Je jisté, že potom, co se v Praze odehrálo, se Vladislav již necítil ve městě bezpečně. Určitou roli zřejmě sehrála i touha po monumentální reprezentaci.¹⁰⁷⁷ Králova přítomnost na Hradě bezpochyby ovlivnila stavební dění a zřejmě někdy během roku 1485 začala kutnohorská mincovna týdně vyplácet sumu 18 kop českých grošů, která doposud za panování Vladislava Jagellonského neměla obdoby.¹⁰⁷⁸ Tato částka byla poskytována mincí s velkou pravidelností. Počátkem června 1487 pak byla ještě navýšena o 2 kopy

¹⁰⁶⁹ V účetních pramenech dochován ucelený přehled nákladů na stavbu Pražského hradu v letech 1476–1478. – SOKA KH, HF, Registra královských dluhů, kart. č. 169, fol. 7v–8r.

¹⁰⁷⁰ List ze 4. srpna 1478 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 73.

¹⁰⁷¹ List z 27. října 1478 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 86.

¹⁰⁷² List z 25. května 1481 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 114.

¹⁰⁷³ Jméno Jana Stavského ze Stav bez bližšího určení se velice často objevuje v registrech verkových i v královských listech úředníkům mince, přesto není doposud jeho postavení u královského dvora jednoznačně určené. Leminger o něm soudí, že od roku 1474 zastával úřad hejtmana Pražského hradu (Leminger, E.: Stavba hradu, s. 625.). Podle Petráně byl ale hejtman novým dvorským hodnostářem, kterého zavedl až král po svém přestěhování na Hrad roku 1485 a který měl stát v čele zesílené posádky a také měl na starosti stavební dozor na Hradě (Petráň, J.: Stavovské království, s. 18.). Tomek s Mackem jsou názoru, že Stavský působil jako královský komorník (Tomek, V. V.: Dějepis IX, s. 261. a Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 323.).

¹⁰⁷⁴ SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1483, Salus populi, Omnia que a In voluntate.

¹⁰⁷⁵ SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Omnia que.

¹⁰⁷⁶ Poprvé je Vladislav Jagellonský doložen na Pražském hradě 9. dubna 1485. – Macek, J.: O listinách, s. 78.

¹⁰⁷⁷ Petráň, J.: Stavovské království, s. 18.

¹⁰⁷⁸ První doklad o vyplácení 18 kop na stavbu Pražského hradu pochází z ledna 1486, ale jelikož chybí registra verková z předchozí doby, dá se předpokládat zahájení plateb již v roce 1485. – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486, Circumderunt.

na 20 kop českých grošů.¹⁰⁷⁹ Tento stav se udržel až do Vladislavova odchodu z Čech v roce 1490.

Vedle toho byly mincovnou hrazeny i příležitostné výdaje spojené se stavbou. Jednalo se především o nákup stavebního dřeva, např. v květnu 1486 na ně bylo Pehmovi vyplaceno 10 kop českých grošů a v květnu 1487 40 kop.¹⁰⁸⁰ V červenci 1487 bylo také vydáno na základě králova písemného příkazu „*zvlášť na stavění Hradu pražského 15 kop*“.¹⁰⁸¹ V roce 1489 byl na útraty kutnohorské mince koupen za 115 kop grošů Střelcův dům na Pražském hradě za účelem vybudování královských maštalí.¹⁰⁸²

Náklady na stavební práce na Hradě od 2. poloviny 80. let 15. století oproti předchozímu období radikálně vzrostly a přestaly tak tvořit zanedbatelnou část královských výdajů. Stavební výdaje v roce 1476 činily 139 kop českých grošů a o rok později pouhých 76 kop. O deset později byla už situace zcela jiná: roku 1486 vydala kutnohorská mincovna na výše uvedené účely zhruba 964 kop a následující rok to bylo už celých 1 053 kop. Pro každý z roků 1488 a 1490 odhaduji sumu okolo 1 040 kop. Pro rok 1489 by se dalo kalkulovat s částkou čítající asi 1 155 kop. Celková suma, která byla investována do stavby a oprav Pražského hradu v letech 1471–1490, nepřesahovala pravděpodobně 6 000 kop českých grošů.

Zřejmě se dá předpokládat, že stavební úpravy, které probíhaly na Pražském hradě v první polovině vlády Vladislava Jagellonského, se týkaly především jeho opevnění. Staré hradby byly tak opravovány, možná i vyvýšeny, opatřeny střílnami a podél vnitřních stran byly zřízeny dřevěné ochozy.¹⁰⁸³

Královská mincovna v Kutné hoře financovala i drobné stavební úpravy na některých jiných hradech. Když král zavítal v srpnu 1475 na hrad Karlštejn, rozhodl, že má mince uvolnit 10 kop českých grošů na pobíjení kanovnické kaple a velké věže.¹⁰⁸⁴ Navíc na Karlštejn odváděla mincovna od přelomu května a června 1486 minimálně až do roku 1490 týdně jednu kopu českých grošů.¹⁰⁸⁵ Bohužel není uvedeno, k jakému účelu měly tyto peníze sloužit.

¹⁰⁷⁹ SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Spiritus domini.

¹⁰⁸⁰ SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486, Spiritus domini a 1487, Exaudi primo.

¹⁰⁸¹ SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Dominus fortitudo.

¹⁰⁸² Leminger, E.: Stavba hradu, s. 626.

¹⁰⁸³ Leminger, E.: Stavba hradu, s. 627.

¹⁰⁸⁴ SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1475, Deus in adiutorium.

¹⁰⁸⁵ SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486, Domine in tua.

Také náklady spojené se stavebními pracemi na kolínském hradě platili úředníci mince. V březnu 1486, kdy byl ještě kolínský hrad i s panstvím městem zastaven, vynaložila mincovna z příkazu mincmistra 18 kop 54 českých grošů „*na dielo pokoje na hradě*“.¹⁰⁸⁶ Úpravy zřejmě probíhaly delší dobu, přičemž král Vladislav instruoval úředníky mince, aby kolínskému hejtmanovi opatřili v případě potřeby peníze na „*kolínské dielo*“. Ti se k tomu zřejmě neměli a hejtman byl tak nucen si počátkem června 1488 stěžovat u krále, který posléze opakoval svůj předchozí příkaz úředníkům.¹⁰⁸⁷

Praxe u zastaveného korunního majetku byla taková, že opravy či stavební práce hradili zástavní páni s tím, že si nechali navýšit zápisnou sumu na daný majetek o částku, kterou investovali do úprav. Například v srpnu 1475 takto Vladislav připsal k zástavní částce Bohuslavovi ze Švamberka velkou sumu 1 000 kop českých grošů na opravu hradu Zvíkova a na založení rybníků na zvíkovském panství.¹⁰⁸⁸

¹⁰⁸⁶ SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486, Iudica.

¹⁰⁸⁷ List ze 7. června 1488 – SOkA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 277.

¹⁰⁸⁸ Opis královské listiny z 6. srpna 1475 – AČ XI, s. 315, č. 33.

5. Závěr

Vladislav Jagellonský patří mezi významné české panovníky, a proto by nebylo správné, kdybychom mu přisoudili pouze zadlužení České království a oslabení královské centrální moci. Ačkoliv nemůžeme popřít skutečnosti podporující tyto teze, mělo jeho panování i kladné stránky, ke kterým je nutno v rámci objektivního hodnocení přihlédnout. Ku příkladu to byl právě král Vladislav, kdo ubránil Čechy před rozpínavostí Matyáše Korvína. Kromě toho dosáhl uznání svého titulu českého krále císařem a později i papežem. Uvnitř království se pak snažil mírnit napětí mezi katolíky a kališníky, k jejichž konečnému smíření také podstatnou měrou napomohl.

Nelze rovněž opomenout skutečnost, že České království bylo stavovskou monarchií, v níž se na vládě podílely vedle panovníka i stavy. Do tohoto systému přišel mladičský Vladislav v době války, kdy byl již nastartován trend posilování stavovské moci na úkor královské. Stavové navíc velmi rychle poznali, že mohou ve svůj prospěch zneužívat královy dobroty. Na druhou stranu tak byl díky Vladislavě vládě umožněn nebývalý rozvoj stavovské společnosti.

Zadlužením Českého království v době Vladislavova panování není možné interpretovat zjednodušujícím pohledem, jak se až do této doby stávalo. Obvyklá tvrzení o Vladislavově špatném hospodaření s penězi a rozhazování se mi pro dobu před rokem 1490 nepotvrdila. Navíc by se neměla svalovat vina pouze na tohoto panovníka, jelikož většině jeho důležitým rozhodnutím předcházela porada s královskou radou. Je nutné, zdůraznit skutečnost, že již při Vladislavě nástupu na český trůn byly královské příjmy ve značně špatném stavu, což bylo způsobeno mj. rozchvácením velké části korunního majetku, k němuž docházelo již od husitských válek. K rozsáhlému zastavování tohoto jmění docházelo také za vlády Jiřího z Poděbrad a Vladislav byl nucen v této linii pouze pokračovat. Převzal totiž nemalý dluh, který bylo značně problematické splácet ze skromných královských příjmů. Kromě toho byl nový vládce nucen pokračovat ve válce, kterou vedl s Matyášem Korvínem již jeho předchůdce. Financování tohoto konfliktu a vydržování v rámci možností reprezentativního dvora vedlo nutně k dalšímu zadlužování českého krále, jenž získával potřebné peníze půjčkami a zástavami. Vladislav tak stále více zabředával do dalších dluhů.

Přes jisté zlepšení finanční situace v 80. letech v důsledku ukončení války nebyl Vladislav schopen výrazně umořovat královské dluhy, jelikož byl odkázán pouze na ztenčené panovnické příjmy, které stěží postačily na běžné náklady spojené s fungováním dvora a státu. Zároveň ale charakter vladařovy osobnosti předem vylučoval razantní zákrok proti stavům,

který byl podmínkou pro případné ozdravení královských financí. K němu se pak odhodlal až Ferdinand I.

K výraznější změně nakonec došlo až po odjezdu Vladislava Jagellonského do Uher, který tak ztratil přímou kontrolu nad finančním děním v Čechách. Negativně se na stavu českých královských financích podepsala válka o uherskou korunu v letech 1490–1492. Vladislav vládl téměř půl století a není proto divu, že zanechal dluhy přesahující 200 000 kop českých grošů. Nelze ale v tomto českém králi spatřovat z hlediska dluhů černou ovci mezi tehdejšími panovníky.¹⁰⁸⁹ Ani dluhy pozdějších Habsburků nebyly zanedbatelné.¹⁰⁹⁰

Na druhou stranu Vladislav po celá 70. a 80. léta nikdy nerezignoval na splácení královských dluhů a koordinoval svými listy, kterými dával pokyny úředníkům mince, umořování alespoň těch menších dlužných částek. Finanční politika Vladislava Jagellonského byla limitována výší královských příjmů a panovníkovou povahou.

¹⁰⁸⁹ Např. císař Maxmilián zanechal dluhy v celkové sumě 6 miliónů zlatých, které nebyly ještě v roce 1547 splaceny. – Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 233.

¹⁰⁹⁰ Ferdinand I. po sobě zanechal 230 000 zlatých a Rudolf II. převzal dokonce 10 miliónů zlatých. – Kapras, Jan: Právní dějiny zemí Koruny české II, Praha 1913, s. 528.

Přílohy

Příloha č. 1

Regesty Vladislavových listů jeho úředníkům do Kutné Hory z let 1472–1489

Královské misivy jsou zde zpracovány formou náhradních regestů, které jsou řazeny chronologicky nehledě na místo uložení. Z hlediska ediční činnosti stála skupina těchto královských listů doposavad na periférii zájmu editorů. Jediným vydavatelským podnikem, který zveřejnil relativně větší počet listů, byl Archiv český. Jedná se o deset misivů.¹⁰⁹¹ Také předmětem vědeckého zájmu se tento pramen nestával příliš často. Z hlediska diplomatického se jím zabývali Zdeněk Kristen¹⁰⁹² a Josef Macek¹⁰⁹³. Z obsahu těchto listů čerpal v rámci své numismaticko-historické práce Emanuel Leminger.¹⁰⁹⁴

Je možné, že se někomu bude zdát časové vymezení pro tuto edici nelogické, ale přesto má své opodstatnění. Roky 1472 a 1489 nepředstavují v tomto případě mezníky politických dějin, těmi jsou ve skutečnosti léta 1471 a 1490. V roce 1471 se mladý polský princ Vladislav Jagellonský stává českým králem a přibližně po devatenácti letech získává i uherský trůn, v důsledku čehož přesídluje do Budína. Jedná se tedy o jednu významnou etapu českých dějin spojenou s osobou českého krále Vladislava. Jelikož se ale pravděpodobně nezachovaly misivy z let 1471 a 1490, bylo záhodno z čistě edičních účelů zredukovat časový rozsah této studie na období 1472–1488.

Listy shromážděné v této edici představují jenom torzo z kdysi nesmírně bohaté agendy. Panovník byl v každodenním kontaktu s mincovnou. Na Vlašský dvůr do Kutné Hory denně přijížděli královští poslové z míst, kde zrovna král setrval, a předávali úředníkům mince často i několik listů naráz. Toto se mění jen případě panovníkova pobytu v Kutné Hoře, kdy listů s pokyny od vládce výrazně ubývá, protože se velká část záležitostí vyřídila ústně. Pro tři roky (1471, 1484 a 1490) ze sledovaného období není zachován ani jeden misiv a několik let je zastoupeno jen symbolicky (jediným listem roky 1473 a 1489, dvěma misivy roky 1474, 1486, 1487 a třemi rok 1472). O něco lepším dochováním se vyznačují léta 1475, 1480, 1483 a 1485, u kterých se počty kusů pohybují od jedenácti do dvaceti devíti. Relativně

¹⁰⁹¹ AČ VI, s. 83–84, č. 9; s. 87, č. 14; s. 92, č. 23; s. 95, č. 28; s. 106–107, č. 44 a AČ XVI, s. 1, č. 1; s. 2, č. 3; s. 3–4, č. 6.

¹⁰⁹² Kristen, Zdeněk: Listy poselací a jejich registra v král. kanceláři české až do Bílé Hory, Časopis Archivní školy, V, 1927, s. 1–109.

¹⁰⁹³ Macek, J.: O listinách, s. 45–122.

¹⁰⁹⁴ Leminger, E.: Královská mincovna.

rovnoměrné a kontinuální rozložení evidovaných listů v rámci jednotlivých měsíců se dá sledovat u let 1476–1479 a u roku 1488.

Do této edice jsou pojaty listy soustředěné ze dvou fondů. Jedná se o 71 misivů z Topografické sbírky F v Archivu Národního muzea¹⁰⁹⁵ a 259 z Horního a mincovního fondu Kutná Hora ve Státním okresním archivu Kutná Hora¹⁰⁹⁶. Formou dodatku jsou pak zmapovány misivy, které jsou uloženy mimo uvedené fondů. Jedná se o tři listy z roku 1476 určené úředníkům mince, které byly součástí tzv. Parisovy sbírky a které jsou uloženy v Národním archivu,¹⁰⁹⁷ a o pět misivů s různými adresáty, jež jsou uloženy ve fondu Archiv města Kutná Hora ve Státním okresním archivu Kutná Hora.¹⁰⁹⁸ Součástí dodatku je i regist vytvořený na základě opisu, který je uložen v Národním archivu.¹⁰⁹⁹

1.

1472, březen 4., Praha

Vladislav II., král český, připomíná Benešovi z Veitmile, karlštejnskému purkrabímu a nejvyššímu mincmistru, Prokopovi Alderovi z Lošan a Mikulášovi ze Skalice, úředníkům mince¹¹⁰⁰ v Kutné Hoře,¹¹⁰¹ svůj předešlý příkaz, aby byl dán ybrláf¹¹⁰² z dolu Flašary Janovi Malovcovi staršímu z Pacova. Poté jim oznamuje, že si mu výše psaný Jan stěžoval na záměrné odkázání v té záležitosti na šafáře, jemuž byl pobrán majetek od horníků. Příkazuje jim tedy, aby bez meškání zařídili vydání toho ybrláfu.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 4.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

2.

1472, září 17., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Benešovi z Veitmile, karlštejnskému purkrabímu a nejvyššímu mincmistru, Mikulášovi ze Skalice, hofmistru, Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk a Pavlovi Vidlákovi, úředníkům mince v Kutné Hoře, že zemští úředníci zvolili na místo zemřelého Václava Švába za zemského proběře Ambrože zlatníka z Prahy. Zároveň

¹⁰⁹⁵ ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, b.

¹⁰⁹⁶ Většina missivů je svázána v konvolutu: SOkA KH, HF, PD, kart. č. 81. Jeden list je ale uložen jinde: SOkA KH, HF, Akta 1401–1520, kart. č. 1.

¹⁰⁹⁷ NA, ARP – Parisova sbírka.

¹⁰⁹⁸ SOkA KH, AMKH, AS, kart. č. 1 a 2.

¹⁰⁹⁹ NA, Rukopisy, B 71.

¹¹⁰⁰ Pojem „mince“ je dobovým označením pro mincovnu.

¹¹⁰¹ Mikuláš ze Skalice v této době zastával úřad horního hofmistra a úředníkem mince zřejmě nebyl.

¹¹⁰² Termín „ybrláf“ (yvráf, uvrláf) na tomto místě představuje podíl na zisku z dolování.

jim přikazuje, aby výše zmíněného Ambrože uvedli v úřad a zajistili mu náležející důchod a vše potřebné.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 5.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

3.

1472, prosinec 10., Praha

Vladislav II., král český, připojuje k předešlému příkazu Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, písaři mince,¹¹⁰³ aby dal peníze na jeho dluh Janovi Zlému, knězi. Přidává ještě nový blíže nespecifikovaný příkaz, jehož náplň výše psaný Semének zná.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 3.
Kancelářská poznámka: Dominus Rex per se

4.

1473, květen 3., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Mikulášovi ze Skalice, hornímu hofmistru, Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Pavlovi Vidlákovi a Gabrielovi z Nymburka, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby začali vyplácet Samuelovi z Hrádku a z Valečova, královskému podkomořímu, a jeho dědicům každý týden, počínaje týdnem vydání listu, 20 kop českých grošů z mince. Dále jim přikazuje, aby nezdržovali vyplácení, protože mu Samuel z Hrádku poskytoval hotovost a splácel za něho dluhy.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 6.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

5.

1474, prosinec 9., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk a Zacharovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby dali z mince Vaňkovi Barvíři z Kutné Hory, formanu, v šesti nebo sedmi nedělích 11 kop 30 českých grošů, neboť mu vezl na vojnu některé potřeby.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list č. 69.

¹¹⁰³ Pravděpodobně se jedná o omyl, protože Simeon Semének v této době již zastával funkci úředníka mince. Nelze vyloučit, že se písař mohl přepsat v dataci a napsat místo roku 1471 rok 1472.

6.

1474, prosinec 13.,¹¹⁰⁴ Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby dali z mince Barboře Peřinové po 1. lednu 35 kop českých grošů, které dal za stravu u Vratislavi Beneš z Veitmile.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list č. 75.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

7.

1475, leden 2., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby vydávali z mince Václavovi Vlčkovi a Zikmundovi, bratřím z Čenova, každý týden 10 kop českých grošů až do splacení sumy 2 000 zlatých uherských, které jim dluží.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list č. 70.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Sammel de Hradek etc. succamerarii regni Bohemie

8.

1475, únor 4., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby konečně vyplatili během dvou týdnů ode dne vydání listu Janovi Štraskytlovi a Janovi Zikmundovu, perkmistru klinšmídkému, 150 kop českých grošů, které zjednali pro jeho potřebu.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list č. 77.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

9.

1475, únor 11., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, že neplní jeho příkaz ohledně týdenního

¹¹⁰⁴ Datace zní: „Dán v Praze v Sobotu den svaté Lucie království našeho léta čtvrtého.“ Ale v roce 1474 připadal svátek svaté Lucie na úterý.

vydávání 10 kop českých grošů Čěnkovi z Barchova, které mělo probíhat až do splacení částky 200 kop českých grošů. Následně jim pak přikazuje, aby ihned dali z mince jmenovanému Čěnkovi celou sumu 200 kop českých grošů.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list. č. 74.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Sammuel de Hradek etc. succamerarii regni Bohemie

10.

1475, březen 9., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Mikulášovi ze Skalice, hornímu hofmistru, a Simeonovi Seměnkovi z Vrchovisk, úředníku mince v Kutné Hoře, aby ihned dali z mince Martinovi z Hradiště, písaři a doručiteli tohoto listu, 50 kop českých grošů. Pokud je nebudou mít, mají si je od někoho opatřit.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list. č. 229.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Sammuel de Hradek etc. succamerarii regni Bohemie

11.

1475, březen 10., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Mikulášovi ze Skalice, hornímu hofmistru, Simeonovi Seměnkovi z Vrchovisk a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, že k nim posílá Jana Sokolovského z Vrance, královského komorníka, který s nimi bude jednat jeho jménem o některých věcech.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list. č. 76.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Sammuel de Hradek etc. succamerarii regni Bohemie

12.

1475, květen 8., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, že dal Pavlovi Vidlákovi úřad šafářství. Následně jim přikazuje, aby byli jmenovanému Pavlovi nápomocni v převzetí správy královské hutě, potom také při jejím opatrování a výstavbě dvou pecí. Na to mají dotyčnému týdně vydávat 2 nebo 3 kopy českých grošů, pokud to bude potřeba.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list. č. 67.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Benessii de Waytmille etc. magistri monete Moncium Cuthnorum

13.

1475, květen 22., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby dali z mince Burianovi z Leskovce 30 kop českých grošů během týdne od 23. května.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list č. 63.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Czenkonis de Clingsstein procuratoris

14.

1475, květen 30., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby týdně dávali hřivnu českých grošů šteury¹¹⁰⁵ do dolu Mladý Plimle.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list č. 72.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Sammuel de Hradek etc. succamerarii regni Bohemie

15.

1475, červen 16., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, že mu Jan Zikmundův z Petrovic, hofmistr na Horách Kutných, zrovna obstaral v Praze k jeho potřebě 110 kop českých grošů. Poté jim přikazuje, aby vydali z mince bez zdržování jmenovanému Janovi z prvního verku¹¹⁰⁶, který bude dělán, oněch 110 kop českých grošů.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list č. 64.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem Iohannis de Rupov magistri curie domini Regis

¹¹⁰⁵ Termín „šteura“ označuje různé podpory těžařům od pána regálu.

¹¹⁰⁶ Pojem „verk“ znamená mincovní kov uchystaný k rozpuštění.

1475, červen 27., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Janovi Charvátovi z Ostrova, Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby v den doručení tohoto listu dali z mince 16 kop českých grošů Hynkovi z Valdštejna na Hradištku a na Brtnici nebo poslu, který by byl s tímto misivem poslán, protože za něho dotyčný Hynek prolézal.¹¹⁰⁷

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list č. 71.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Nicolai de Lansstein suppremi notarii tabularum terre Bohemie

1475, červenec 29., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Janovi Charvátovi z Ostrova, Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby Benešovi z Veitmile, purkrabímu na Karlštejně a nejvyššímu mincmistru, vydali z verku onoho týdne 61 kop českých grošů, protože za něho dal 41 kop českých grošů Burianovi mladšímu z Gutštejna a Purkartovi Oplovi z Fictum, kteří byli tou dobou vysláni do Prešpurku, a 20 kop českých grošů Stavskému. Dále jim přikazuje, aby vydávali témuž Benešovi každý týden 20 kop českých grošů až do splacení sumy 200 rýnských zlatých, jenž za něho dal Langrábovi.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list č. 68.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

1475, srpen 7.,¹¹⁰⁸ Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Zachařovi z Božetína, úředníku mince v Kutné Hoře, a Stanislavovi z Habrů,¹¹⁰⁹ že si mu stěžoval Václav Vlček z Čenova na nevyplácení 10 kop grošů českých týdně z mince na královský dluh. Opakuje jim tedy svůj předchozí příkaz s tím,¹¹¹⁰ že mají jmenovanému Vlčkovi oněch 10 kop českých grošů vydávat bez

¹¹⁰⁷ Jako zástupce dlužníka musel pobývat na určitém místě, dokud nezaplatil dlužnou částku.

¹¹⁰⁸ Datace zní: „*Dán v Praze v pondělí před svatým Tiburcím království našeho léta čtvrtého.*” Svátek svatého Tiburcia připadá buď na 14. dubna nebo na 11. srpna. Druhá varianta by tedy byla 10. dubna 1475.

¹¹⁰⁹ V adrese je brán jako úředník mince, což pravděpodobně nebyl.

¹¹¹⁰ Viz regist č. 7.

zadržování až do vyplnění sumy, kterou mu dluží. K tomu ještě dodává, že mají Vlčkovi zpětně dodat i to, co mělo být už zapláceno.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list č. 73.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Sammuel de Hradek etc. succamerarii regni Bohemie

19.

1475, srpen 27., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Janovi Charvátovi z Ostrova, Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, že dluží Čenčkovi z Klinštejna, královskému prokurátorovi, 797 uherských zlatých neboli 398 kop a 30 českých grošů. Dotyčný Čeněk za něho totiž dal knížatům za rukojemství 402 uherských zlatých a Burianovi mladšímu z Gutštejna 295 uherských zlatých. Dále mu výše psaný Čeněk půjčil 140 uherských zlatých, z nichž mu bylo vráceno 40 uherských zlatých, na což byla vystavena kvitance. Následně jim pak přikazuje, aby onomu Čenčkovi nebo tomu, koho pošle, vydávali z mince týdně od 8. září bez zadržování 6 kop českých grošů až do vyplnění výše psané sumy. Na to, co mu vydají, jim má výše psaný Čeněk vystavovat kvitanci.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list č. 93.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Benessii de Waytmille etc. magistri monete Moncium Cuthnorum

20.

1475, srpen 28., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Janovi Charvátovi z Ostrova, Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby dali z mince z prvního týdne Vilémovi mladšímu z Rýzemberka a na Rábí 50 kop českých grošů a královskému kuchmistru¹¹¹¹ 30 kop českých grošů na potřeby kuchyně a 10 kop českých grošů za koně, kterého dal Lankrábovi. Při dalším vyplácení peněz se mají držet jeho prvního příkazu. Případný zůstatek mu mají poslat po Minovském.

Dále mají vydat Lvovi z Rožmitálu, nejvyššímu hofmistru, 25 kop českých grošů a z druhého týdne pak dalších 25 kop českých grošů. Benešovi z Veitmile, karlstejnskému purkrabímu a nejvyššímu mincmistru, mají týdně vyplácet 20 kop až do splacení částky 100 kop českých grošů, kterou za něho dal výše psanému Lvovi. Kromě toho mají již zmiňovanému Benešovi týdně pravidelně platit 30 kopách českých grošů až do naplnění sumy

¹¹¹¹ V tomto roce vykonával úřad mistra královské kuchyně Václava Štětinu ze Svárova.

160 kop českých grošů, které dal za stravu v královském poselství k císaři k městu Neuss. Janovi z Roupova, královskému hofmistru, mají začít splácet týdně 20 kop českých grošů, dokud dotyčnému neuhradí částku 150 kop českých grošů.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, listu č. 121.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

21.

1476, leden 10., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Janovi Charvátovi z Ostrova, Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, že si u něho stěžoval Pavel Kníže ze Sulevic a Řehlovic na nesplnění jeho příkazu ohledně vyplacení sumy 100 uherských zlatých, které mu dluží. Opět jim tedy přikazuje, aby výše psanému Pavlovi bez prodlevy vydali onu sumu.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list č. 91.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Benessii de Waytmille burgravii in Carlsstein et magistri monete in Montibus Cuthnis

22.

1476, leden 12., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Janovi Charvátovi z Ostrova, Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby vydávali z mince po tři týdny 20 kop českých grošů na jeho dluh Janovi z Chrašťan a Mladotovi.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list č. 80.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Benessii de Waytmille burgravii in Carlsstein et magistri monete in Montibus Cuthnis

23.

1476, leden 12., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Janovi Charvátovi z Ostrova, Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby ihned dali z mince 4 kopy českých grošů Moceborovi, královskému komorníku, který zrovna jede domů, protože mu zemřel otec.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list č. 86.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Benessii de Waytmille burgravii in Carlsstein et magistri monete in Montibus Cuthnis

24.

1476, leden 12., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Zachařovi z Božetína, Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby vydávali Václavovi ze Svárova, královskému kuchmistru, týdně 10 kop českých grošů na sumu, kterou se zadlužil za kuchyni.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list č. 109.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Benessii de Waytmille burgravii in Carlsstein et magistri monete in Montibus Cuthnis

25.

1476, únor 5., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby dali Minovskému 2 kopy českých grošů.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 20.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Bernhardi Bierka de Nasile

26.

1476, únor 9., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, že vzal pro svoji potřebu 100 uherských zlatých, které měly být dány Pavlovi Vidlákovi. Poté jim přikazuje, aby vyplatili z mince výše psanému Pavlovi bez zadržování místo sumy 100 uherských zlatých následující týden 25 kop českých grošů a další týden pak dalších 25 kop českých grošů. Dále jim oznamuje, že mu vznikne veliká škoda, pokud zmíněnému Pavlovi nezaplatí.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list č. 104.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Benessii de Waytmille burgravii in Carlsstein et magistri monete in Montibus Cuthnis

1476, únor 11., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby pravidelně vydávali z mince Vilémovi z Rýzemberka a na Rábí, nejvyššímu komorníku, od následujícího týdne 4 kopy českých grošů až do naplnění sumy 134 kop českých grošů.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list č. 102.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Benessii de Waytmille burgravii in Carlsstein et magistri monete in Montibus Cuthnis

1476, únor 13., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby 20. února vydali z mince 4 kopy českých grošů na jeho dluh Petrovi ze Slatiny, řečenému Čertova noha, a zapsali to do register¹¹¹².

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list č. 103.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Nicolai de Lansstein suppremi notarii tabularum terre Bohemie

1476, březen 18., Kutná Hora

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby 23. dubna vydali z mince 60 kop českých grošů na jeho dluh Mikulášovi z Lantštejna, nejvyššímu písaři desk zemských.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, listu č. 107.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Benessii de Waytmille etc. magistri monete Moncium Cuthnorum

¹¹¹² Jedná se o hlavní účty provozu mincovny, tzv. registra verková, v nichž je zachycen celý pracovní postup od nákupu stříbra až po ražbu grošů a denárů, a také všechna běžná i mimořádná vydání z mincovní pokladny a vypočítán čistý zisk, který připadl králi.

30.

1476, duben 3., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby 24. dubna vydali z mince 25 kop českých grošů Vilémovi Zubovi z Lantšejna.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, listu č. 99.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Nicolai de Lansstein suppremi notarii tabularum regni Bohemie

31.

1476, duben 8., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby poslali Janovi z Roupova, královskému hofmistrovi, po Marku Minovském, královském komorníkovi, 32 kop českých grošů, jenž za něho dal dvořanům, kteří provázejí rady saských knížat. Dále jim ještě poroučí, aby po témž Minovském poslali Péhmovi 34 kop 50 českých grošů za stravu výše jmenovaných saských radů a zaznamenali to do register.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, listu č. 78.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Benessii de Waytmille burgravii in Carlsstein et magistri monete in Montibus Cuthnis

32.

1476, duben 8., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby 2. června dali Petrovi Chrašťanskému a Janovi Mladotovi, služebníkům Beneše z Veitmile, karlštejnského purkrabího a nejvyššího mincmistra, 50 kop českých grošů, protože mají jeho dlužní úpis. To mají zapsat do register.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list č. 85.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Benessii de Waytmille burgravii in Carlsstein et magistri monete in Montibus Cuthnis

33.

1476, duben 28., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby předkladateli tohoto listu zajistili dobrého a rychlého koně, protože ho vysílá ve svých službách. O koně, kterého dotyčný zanechá, se mají postarat až do jeho návratu.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list č. 88.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

34.

1476, duben 29., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby Mikulášovi Velbloudovi z Kamberka, královskému dvořanovi, vydali z mince na jeho službu 8 kop českých grošů a zaznamenali to do register.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list č. 108.
Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Iohannis Sokolowsky camerarii domini Regis

35.

1476, duben 29., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby ihned vyzvedli prengrenc¹¹¹³ a dali jej do královské hutě. Pak mu mají oznámit, kolik z toho bude stříbra, a on sám pak určí jeho vyožití.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list č. 98.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

36.

1476, květen 10., Praha

Vladislav II., král český, připomíná Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, že měli odkládat na jeho dluh 80 kop českých grošů Heřmanovi, Oldřichovi a Jindřichovi, bratrům ze Stezova.

¹¹¹³ Termín „prengrenc“ označuje různý odpad při hutním díle, ve kterém může být obsaženo stříbro.

Následně dodává, že pro něj z neznámého důvodu nedošlo ještě ke splacení dluhu. Prikazuje jim tedy, aby někumu z bratrů, pokud přijede 15. května do Kutné Hory, vyplatili 20 kop českých grošů. Potom mají dotyčným týdně vydávat po 20 kopách českých grošů bez zadržování až do umoření výše psané dlužné částky.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list č. 110.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Iohannis Sokolowsky camerarii domini Regis

37.

1476, května 30., Praha

Vladislav II., král český, prikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Charvátovi a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby od 1. června vypláceli Fraňkovi z Milevic týdně 2 kopy 30 českých grošů až do splacení sumy 25 kop českých grošů, kterou si od něho půjčil na svou potřebu.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 21.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Sokolovsky

38.

1476, červen 7., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, že dluží Jakubovi, svému lékaři, 16 uherských zlatých za koně. Prikazuje jim tedy, aby již zmíněnému Jakubovi nebo tomu, koho pošle, vydávali z mince týdně po 9. červnu 4 kopy českých grošů až do vyplnění výše psané sumy.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list č. 79.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

39.

1476, červen 10., Praha

Vladislav II., král český, prikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby půjčili z peněz, které mají na stole, Kršňákovi 50 kop českých grošů, starému šafáři 50 kop českých grošů a Michalovi také 50 kop českých grošů. Až budou dotyční prodávat stříbro ke dvoru, mají jim každý týden srážet 6 kop českých grošů až do naplnění výše psané sumy.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list č. 90.
Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Benessii de Waytmille etc. magistri monete Moncium Cuthnorum

40.

1476, červen 12., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi a Zachařovi, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby dali Želézskovi, ukazateli tohoto listu, 5 kop českých grošů.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list č. 122.
Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Iohannis Sokolowsky camerarii

41.

1476, červen 16., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby dali z mince cupus¹¹¹⁴ 8 kop českých grošů na třicátou¹¹¹⁵ k dolu Klinšmídu, kterou drží Litvín z Klinštejna, královský komorník. Na závěr dodává, že až dostane výše psaný Litvín přikázáno, tak mu to zaplatí.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list č. 101.
Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Iohannis de Ryzmberk mareschalci curie domini Regis

42.

1476, červen 17., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby vydali z mince na jeho dluh Mikšovi Křečovskému 10 kop českých grošů ve dvou nedělích od data vydání tohoto listu.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list č. 113.
Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Nicolai de Lansstein suppremi notarii tabularum regni Bohemie

¹¹¹⁴ Pojem „cupus” označuje podíl každého kverka na dolových nákladech.

¹¹¹⁵ Termín „třicátá” neboli tále znamená jeden z 32 podílů na důlním majetku.

1476, červen 17., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby vydali z mince na jeho dluh Čeňkovi z Barchova a Vyšehněvic 52 uherských zlatých nebo 26 kop českých grošů ve čtyřech nedělích od data vydání listu.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list č. 106.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Nicolai de Lansstein suppremi notarii tabularum regni Bohemie

1476, červen 20., Praha

Vladislav II., král český, potvrzuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, že vzal na vědomí jejich zprávu o tom, že po nich mincíři chtějí poslední a konšelské¹¹¹⁶ z týdne po 9. červnu, což je suma 70 kop českých grošů. Poté jim přikazuje, aby výše psaným mincířům onu sumu dali s tím, že to nedostávají na základě práva, ale z milosti. Dále mají dát druhý týden Benešovi z Veitmile, purkrabímu na Karlštejně a nejvyššímu mincmistrovi, 59 uherských zlatých nebo 29 kop 30 českých grošů, protože za něho zaplatil Arnoštovi Planknbergerovi.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list č. 114.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

1476, červen 20., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby mu poslali obratem po poslu, který doručí tento list, na nutnou potřebu sumu 100 kop českých grošů, kterou mají vzít ze stolu. Druhý týden pak mají vrátit onu částku zpět na stůl.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list č. 100.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

¹¹¹⁶ Pojmy „poslední a konšelské“ označují přilepšení k pravidelnému platu mincířů.

1476, červen 21., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby ihned dali z mince Petrovi z Valdeka, královskému dvořanu, nebo tomu, koho dotyčný pošle s tímto listem, 9 kop českých grošů za starou službu. Poté jim přikazuje, aby to zaznamenali do register.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list č. 105.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Czenkonis de Clingsstein procuratoris

1476, červen 25., Křivoklát

Vladislav II., král český, oznamuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, že ve svých potřebách posílá Bohuslava Litovského, královského štolmistra, do Moravského markrabství. A následně jim přikazuje, aby dotyčnému dali z mince 5 kop českých grošů na cestu.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list bez č.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Iohannis Sokolowsky camerarii domini Regis

1476, červen 29., Křivoklát

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby Bohuslavovi Litovskému, královskému štolmistrovi, kterému mají dát 5 kop českých grošů na cestu do Moravského markrabství v jeho potřebách,¹¹¹⁷ přidali z mince na stravu 2 nebo 3 kopy českých grošů.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list č. 84.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Iohannis Sokolowsky Camerarii domini Regis

¹¹¹⁷ Viz regist č. 47.

1476, červenec 2., Rakovník

Vladislav II., král český, oznamuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, že jim posílá přípis, jak zhotovit dlužní úpis na pergamentu s přivěšenými pečetěmi pro Buriana z Gutštejna a na Nečtinách, mistra královské komory a hejtmána kraje žateckého a rakovnického. Přitom odkazuje na onen přípis, z něhož se dozvědí více informací. Následně je žádá, aby výše psanému Burianovi ihned ten dluhopis vystavili. Zároveň jim také slibuje, že to nebude k jejich škodě a že jim umožní splácet ten dluh, až přijde čas. Nakonec jim přikazuje, aby hned poslali na jeho potřeby do Prahy Stavskému 5 kop českých grošů.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list č. 87.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Benessii de Waytmille etc. magistri monete Moncium Cuthnorum

1476, červenec 17., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi a Zachařovi, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby ihned dali poslu, který doručí tento list, 15 kop českých grošů ze stolu, protože jede na Moravu v jeho službách. Dále jim přikazuje, aby tam vraceli každý týden po 1 kopě.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list č. 123.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Sokolowsky

1476, červenec 17., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby půjčili ze stolu z mince Matějovi Mlýnkovi Zeťovi 20 kop českých grošů, Jonášovi 15 kop českých grošů a Jarkovi rovněž 15 kop českých grošů. Až budou dotyční dávat stříbro ke dvoru, mají jim na tom srážet po 4 kopách českých grošů až do splacení výše psaných sum.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list č. 97.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Benessii de Waytmille etc. magistri monete Moncium Cuthnorum

52.

1476, červenec 18., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby ihned dali Jindřichovi z Jenštejna 3 kopy českých grošů, protože ho posílá v poselství.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list č. 112.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Nicolai de Gensstein¹¹¹⁸ suppremi notarii tabularum regni Bohemie

53.

1476, červenec 21., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby ihned dali z mince na jeho dluh Mikulášovi z Landštejna, nejvyššímu písaři desk zemských, 105 kop českých grošů.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list č. 111.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

54.

1476, červenec 28., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby ihned dali ze stolu 10 kop českých grošů Ottovi z Bredy, královskému komorníkovi, za jeho službu. Tu sumu mají potom vrátit. Výše psaného Ottu nemají zdržovat, protože jede v králových službách.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list č. 92.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Nicolai de Lansstein suppremi notarii tabularum regni Bohemie

55.

1476, srpen 3., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby dali z mince

¹¹¹⁸ Písař patrně napsal omylem místo „Lansstein”.

6 kop českých grošů, které dluží za oběd, Václavovi Kopanskému, měšťanovi Starého Města pražského.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list č. 89.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Czenkonis de Clingsstein procuratoris

56.

1476, srpen 8., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi a Zachařovi, úředníkům mince v Kutné Hoře, že mu Jan Stavský půjčil pro jeho potřebu 25 kop 30 českých grošů, a žádá od nich, aby týdně odkládali 3 kopy českých grošů až do naplnění výše psané sumy. Celou částku pak mají ihned poslat Stavskému.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list č. 126.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Iohannis Sokolowsky camerarii etc.

57.

1476, září 20., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, že mu Mikuláš ze Skalice, hofmistr na Horách Kutných, ukázal ceduli, ve které jsou vypsány některé dluhy, a že chtěl znát jeho příkazy úředníkům mince. Jim následně přikazuje, aby Štamprecharovi dali ihned 81 kop českých grošů k ruce Beneše z Veitmile, purkrabího Karlštejna a nejvyššího mincmistra. Ostatní dluhy, zapsané na ceduli, dá sám do pořádku.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list č. 127 (číslo je duplikované).

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Czenkonis de Clingsstein procuratoris

58.

1476, září 23., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby Jakubovi doktorovi, královskému lékaři, nebo tomu, koho by pověřil, dali během čtyř neděl dvě hřivny stříbra.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list č. 134.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

59.

1476, září 30., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Mikulášovi ze Skalice, hofmistrovi, a Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, že si mu stěžovali bratři Jan a Bohuslav Malovci z Pacova na zadržování ybrláfu z třicáté z Flašar, který zdědili po smrti svého otce i matky.¹¹¹⁹ Následně jim přikazuje, aby se přičinili o vydání zadrženého ybrláfu k 16. říjnu. Na závěr jim přikazuje, aby mu zjistili, kdo drží tu třicátou.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 18.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Sammel de Hradek etc. succamerarii regni Bohemie

60.

1476, říjen 1., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby půjčili z mince 60 kop českých grošů Pavlovi Vidlákovi, královskému šafáři, na uhlí. Až bude dotyčný dávat stříbro ke dvoru, mají mu srážet po 10 kopách českých grošů, dokud nebude výše psaná částka splacena.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list č. 133.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Czenkonis de Clingsstein procuratoris

61.

1476, říjen 3., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby dali Pavlíkovi, písaři královské kanceláře, 6 kop českých grošů.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 39.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Pauli de Gensstein

¹¹¹⁹ Viz regist č. 1.

1476, říjen 5., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, že si u něho stěžoval Los z Grotkova na Hynka, syna faráře v Kutné Hoře, který chtěl zabránit vyplacení peněz z mince podle jeho rozkazu. Příkazuje jim tedy, aby v tom nepřipustili zmatky a aby dále Losovi vydávali peníze podle prvního rozkazu.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list č. 129.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem Birkonis de Nasyle camerarii domini Regis

1476, říjen 5., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, že bere na vědomí jejich zprávu, že onen týden přišlo do mince málo stříbra, a proto sotva zaplatily náklady a šteuru na Kaňk a jiné doly. Následně je žádá, aby se zasadili o obnovení užitku z dolování pro něj a Korunu. Dále akceptuje, že nemohli nic dát na dluhy pánům. K tomu dodává, že předtím, když pán Bůh naděloval, pánové rádi brali a nyní ať mají strpení, než pán Bůh zase nadělí.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list č. 117.

Edice: Archiv český VI, s. 83–84, č. 9.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

1476, říjen 10., Praha

Vladislav II., král český, reaguje na list od Simeona Seménka z Vrchovisk, Zachaře z Božetína a Jana Charváta z Ostrova, úředníků mince v Kutné Hoře, ohledně trvajících nedostatku stříbra a z toho vyplývajících neschopností platit z mince pánům, kterým sám přikázal. Odkazuje na předchozí vlastní list,¹¹²⁰ ve kterém píše, že ti, kterým má být placeno z mince, musí počkat až Bůh nadělí.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list č. 118.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Nicolai de Lansstein suppremi notarii tabularum regni Bohemie

¹¹²⁰ Viz regest č. 63

65.

1476, říjen 14., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby dali z mince na jeho dluh Vítkovi z Chocně 15 uherských zlatých nebo stejnou hodnotu v českých groších.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 36.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Czenkonis de Clingsstein procuratoris

66.

1476, říjen 31., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, že Kunc Tetur, královský dvořan, má jet na Moravu v jeho službách. Přikazuje jim tedy, aby dali výše psanému Kuncovi vedle obvyklého služebného 12 uherských zlatých na jeho službu.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 22.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Czenkonis de Clingsstein procuratoris domini Regis

67.

1476, listopad 5., Praha

Vladislav II., král český, reaguje na list Simeona Seménka z Vrchovisk, Zachaře z Božetína a Jana Charváta z Ostrova, úředníků mince v Kutné Hoře, ohledně dluhu Burianovi z Gutštejna, mistra královské komory, a jiných dluhů. Přikazuje jim, aby ihned přijel Simeon nebo Zachař za ním do Prahy na poradu o některých věcech.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 11.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Iohannis Sokolowsky etc.

68.

1476, listopad 8., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, že je dlužen Benešovi z Veitmile, purkrabímu Karlštejna a nejvyššímu mincmistru, 230 kop českých grošů: 200 kop Beneš zrovna utratil v královském poselství k Fridrichovi, římskému císaři,

a 30 kop půjčil Ondřejovi, biskupovi varminskému. Následně jim přikazuje, aby ihned dali ze stolu výše psanému Benešovi 130 kop českých grošů a zbylých 100 kop mu vydávali po 20 kopách českých grošů během pěti týdnů.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list č. 127 (číslo je duplikované).
Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Sammuell de Hradek succamerarii regni Bohemie

69.

1476, listopad 19., Praha

Vladislav II., král český, seznamuje Simeona Seménka z Vrchovisk, Zachaře z Božetína a Jana Charváta z Ostrova, úředníky mince v Kutné Hoře, se stížností Jana Zikmundova, perkmistra dolu Klinšmíd, na to, že mu nechtějí vyplácet šteuru k dolu Ryzímu, ač mu ji dříve vydávali. Přikazuje jim tedy, aby výše psanému Janovi Zikmundovu poslali tu šteuru podle prvního příkazu, stejně jako dříve vypláceli.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, list č. 128
Kancelářská poznámka: Ad relacionem Bernardi dicti Bierka de Nasyle camerarii domini Regis

70.

1476, listopad 30., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zacharovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, že tisíc uherských zlatých, které měli dát z mince Burianovi z Gutštejna a na Nečtinách, mistru královské komory a hejtmanovi kraje žateckého a rakovnického, mu už sám uhradil. Místo toho jim přikazuje, aby mu oněch 500 kop grošů českých ihned poslali po Markovi Minovském. Pokud by neměli celou sumu, tak mají alespoň zaslat 400 kop českých grošů, protože je nutně potřebuje.

Dále jim poroučí, aby jeden z nich ihned přijel společně s Minovským k němu do Prahy k poradě ohledně některých záležitostí. Na závěr nařizuje, aby týdně odkládali na druhou část jeho dluhu vůči výše psanému Burianovi po 20 kopách českých grošů, dokud nedosáhnou sumy tisíc uherských zlatých. K tomu je ujišťuje, že po nich nebude dotyčný Burian chtít splácet oněch tisíc uherských zlatých, které pošlou do Prahy.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, listu č. 16.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

71.

1476, prosinec 15., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby půjčili z mince několik kop českých grošů Pavlovi Vidlákovi, královskému šafářovi, na hutní dílo.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 17.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

72.

1476, prosinec 29., Praha

Vladislav II., král český, seznamuje Simeona Seménka z Vrchovisk, Zachaře z Božetína a Jana Charváta z Ostrova, úředníky mince v Kutné Hoře, se stížnosti Beneše z Veitmile, purkrabího Karlštejna a nejvyššího mincmistra, na to, že mu ještě nedali z mince 100 kop grošů českých, které utratil v prvním poselství k císaři.¹¹²¹ Dále oznamuje, že výše psaný Beneš byl ve druhém královském poselství k císaři, které ho přišlo na 125 kop českých grošů.¹¹²² Na závěr jim pak nařizuje, aby onomu Benešovi dali z mince 225 kop českých grošů během tří týdnů.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 37.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

73.

1477, únor 2., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby dali z mince Mikulášovi z Landštejna, nejvyššímu písaři desk zemských, 2 kopy českých grošů na stravu, protože jej vysílá ve svých službách do Čáslavi.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, b, list č. 116.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

¹¹²¹ Viz regest č. 20.

¹¹²² Viz regest č. 68.

1477, únor 8., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, že se na něho obrátil Jan Zikmundův, perkmistr dolu Klinšmíd, s prosbou o přidání šteury, protože již „zapřiehl” v dole Ryzí. A následně jim přikazuje, aby ověřili podle své přísahy, zda výše jmenovaný Jan Zikmundův opravdu potřebuje přidat šteuru. Pokud usoudí, že je to na místě, mají mu dát tolik, kolik budou považovat za vhodné.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, b, list č. 124.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Pauli de Gensstein

1477, březen 4., Praha

Vladislav II., král český, připomíná Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, svůj dřívější příkaz na týdenní vyplácení Václavovi Vlčkovi z Čenova 50 kop českých grošů z mince až do vyplnění sumy, která je napsána v dlužném úpisu. Následně je seznamuje se stížností dotyčného Václava Vlčka ohledně zadržení části peněz, které mu měli vyplatit. Přikazuje jim tedy, aby onomu Václavovi vydali to, co mu náleží podle prvního příkazu.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, b, list č. 135.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

1477, březen 5., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby ihned dali z mince Mikuláši Čejkovi, královskému dvořanu, 5 kop českých grošů na jeho službu.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, b, list č. 178.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem Bernardi dicti Bierka de Nasile camerarii domini Regis

77.

1477, březen 5., Praha

Vladislav II., král český, připomíná Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, svůj dřívější příkaz na výplatu jisté sumy z mince Petru Wintermberskému ze Sulevic. Následně jim pak přikazuje, aby se podle toho pokynu zachovali a dotyčnému vydali onu částku z mince.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 43.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Sammel de Hradec camerarii regni Bohemie

78.

1477, březen 7., b. m.

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby vypravili posla, který doručí tento list, na Moravu za Ctiborem Tovačovským a aby mu zaplatili cestu z Kutné Hory na Tovačov.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 57.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Sokolowsky etc.

79.

1477, březen 25.,¹¹²³ Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby dali Ninovskému 7 kop českých grošů za koně.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, listu č. 31.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Bernhardi Bierka de Nasilee etc.

80.

1477, duben 25., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby až do 26. června přidávali z mince každý týden na šteuru k dolu Prokop 1 kopu českých grošů.

¹¹²³ Datace zní: „Dán v Praze v sobotu matky božie Zvěstování pod signetem prstena našeho Anno etc. lxxvii^o.“ Svátek Zvěstování Panny Marie v roce 1477 ale připadl na úterý 25. března.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, listu č. 38.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Benessii de Waytmille etc. magistri monete Moncium Cuthnorum

81.

1477, duben 25., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, že dovolil Kršňákovi z Kutné Hory, aby si mohl pro sebe koupit 20 hřiven stříbra s podmínkou, že to stříbro musí předtím ukázat v mincovně a že si ho může vzít až 26. června. Následně jim pak přikazuje, aby v tom dotyčnému nečinili žádné překážky.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 40.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Benessii de Waytmille etc. magistri monete Moncium Cuthnorum

82.

1477, duben 27., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, že bere na vědomí jejich psaní ohledně vydávání z mince Čěnkovi z Klinštejna, královskému prokurátorovi, Mikulášovi Trčkov z Lípy a na Vlašimi, hejtmanovi čáslavského kraje, a Václavovi Vlčkov z Čenova. Následně jim sděluje, že o tom chce mluvit s výše psanými Čěnkem a Václavem. Až k tomu rozhovoru dojde, tak je bude informovat. Dále jim oznamuje, že zmíněnému Mikulášovi v té záležitosti píše list, který mají dotyčnému poslat. Jakmile mu odpoví, dá jim opět vědět, aby se podle toho mohli zařídit.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 19.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Iohannis de Ryzmberk mareschalci curie domini Regis

83.

1477, duben 29., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby dali ihned Eliášovi, doručiteli tohoto listu a královskému dvořanu, 15 kop českých grošů, které mu dluží za službu.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 13.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Benessii de Waytmille purgravii in Carlsstein et magistri monete in Montibus Cuthnis

84.

1477, květen 1., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, že bere na vědomí jejich psaní ohledně malých dodávek stříbra do mincovny, některých nedostatků a žádosti nezatěžovat je novými dluhy. Na to jim odpovídá, že pokud to bude možné, tak to rád udělá. Prikazuje jim také, aby co nejdříve nechali zdělat prengrenc na stříbro a poslali mu ihned do Prahy jeho dva díly toho stříbra, přičemž třetí díl mají dát Benešovi z Veitmile, purkrabímu Karlštejna a nejvyššímu mincmistru.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, b, list č. 115.

Edice: Archiv český VI, s. 84, č. 9.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Benessii de Waytmille purgravii in Carlsstein et magistri monete in Montibus Cuthnis

85.

1477, květen 10., Praha

Vladislav II., král český, připomíná Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, svůj dřívější příkaz ohledně týdenního vydávání 10 kop českých grošů z mince až do splacení jeho dluhu Václavovi Vlčkovi z Čenova.¹¹²⁴ Následně je seznamuje se stížností dotyčného Václava Vlčka ohledně zadržení části peněz, které mu měli vyplatit. Prikazuje jim tedy, aby zanechali výmluv a výše psanému Václavovi posílali z mince týdně 10 kop českých grošů až do umoření dlužné sumy.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 41.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

¹¹²⁴ Viz regist č. 7 a 18.

86.

1477, květen 16., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby vydali z mince na jeho dluh Janovi Běškovci během sedmi týdnů 10 kop českých grošů.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 42.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem Alberthi Ogierz de Oczedielicz purgawii castri Pragensis

87.

1477, květen 17., Kouřim

Vladislav II., král český, připomíná Benešovi z Veitmile, nejvyššímu mincmistru a purkrabímu Karlštejna, jejich rozhovor, ve kterém se bavili o tom, že by mu posílal peníze z Kutné Hory. Pak ho žádá, aby mu vždy dodával 20 kop českých grošů pro jeho potřeby, neboť to nutně potřebuje.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 15.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

88.

1477, květen 19., Kouřim

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby vydali z mince Janovi Barvíři 1 kopu českých grošů.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 14.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

89.

1477, květen 19., Kouřim

Vladislav II., král český, připomíná Benešovi z Veitmile, nejvyššímu mincmistru a purkrabímu Karlštejna, svoji smlouvu s Jiříkem Vojnarem a následně mu přikazuje, aby poručil úředníkům mince vyplatit a slíbit dotyčnému Jiříkovi, co mu náleží podle úmluvy.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, b, list č. 136.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

1477, květen 21., u Načeradce

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby ihned půjčili Janovi Zikmundovu z Petrovic na pět týdnů řetěz pro důl Turkaňk a aby mu okamžitě dali z mince 5 kop českých grošů na nový řetěz.

Originál, papír, poškozen. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, b, list č. 130.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Benessii de Waytmille etc. magistri monete Moncium Cuthnorum

1477, červen 16., Vídeň

Vladislav II., král český, připomíná Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, svůj dřívější příkaz ohledně týdenního vydávání 2 kop českých grošů na jeho potřeby Janovi Stavskému a zároveň dodává, že ten příkaz neplnili. Nařizuje jim tedy, aby dotyčnému týdně vypláceli ony částku s tím, že pokud by potřeboval více, mají přidávat, dokud se on sám nevrátí.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, b, list č. 125.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Iohannis Sokolowsky de Wrancze camerarii domini Regis

1477, červenec 4., u Ebersdorfu

Vladislav II., král český, oznamuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, že přikázal Janovi z Cimburka a na Boleslavi, nejvyššímu hejtmanovi a nejvyššímu sudímu, aby najal do královské služby sto nebo více žoldnéřů na koních na měsíc a půl s tím, že jim ta služba bude zaplácena z mince. Přikazuje jim tedy, aby těmto vojákům zaplatili podle daných pravidel za službu na zmíněnou dobu.

Originál, papír, poškozen. SOkA KH, HF, PD, kart. č. 81, kart. č. 81, list č. 131.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

1477, červenec 4., u Ebersdorfu

Vladislav II., král český, Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, že přikázal Janovi z Cimburka a na Boleslavi, nejvyššímu hejtmanovi a nejvyššímu sudímu, aby najal do královské služby sto nebo více žoldnéřů na koních na měsíc a půl s tím, že jim ta služba bude zaplacená z mince. Přikazuje jim tedy, aby těmto vojákům zaplatili podle daných pravidel za službu na zmíněnou dobu.¹¹²⁵

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, listu č. 12.

Edice: Archiv český VI, s.87, č. 14.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

1477, srpen 1., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, že dluží Niklovi Pírkovi sumu 75 rýnských zlatých, kterou mu má vrátit 16. října. Přikazuje jim tedy, že pokud by dotyčný Nikl nebo někdo s jeho listem, koho by poslal, přijel, mají mu uvedeného dne vydat z mince onu částku.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, b, list č. 137.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem Bernardi dicti Bierka de Nasile camerarii domini Regis

1477, říjen 19., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, že pro něho koupil Jan Stavský vinštýř¹¹²⁶ k bílení grošů od Menšika, královského kováře. Přikazuje jim tedy, aby dotyčnému Menšikovi zaplatili odvážený vinštýř.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 28.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

¹¹²⁵ List obsahově totožný s misivem zregistovaným pod č. 92.

¹¹²⁶ Pojem „vinštýř“ označuje vinný kámen.

1477, listopad 6., Praha

Vladislav II., král český, připomíná Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, svůj dřívější příkaz prostřednictvím Beneše z Veitmile, karlštejnského purkrabího a nejvyššího mincmistra, aby groše z jednoho verku, ve kterém bude zděláno alespoň 250 hřiven, použili jen na zaplacení úředníků a nákladů spojených s dolováním a zbytek pak dali Janovi z Roupova, hofmistru královského dvora. Nově jim pak nařizuje, aby tak učinili ihned.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 46.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Benessii de Waytmille magistri monete Moncium Cuthnorum

1477, listopad 18., Praha

Vladislav II., král český, instruuje Beneše z Veitmile, nejvyššího mincmistra a karlštejnského purkrabího, aby přikázal úředníkům mince, aby ihned dali z mince Janovi Barvíři 3 kopy českých grošů. Také mu oznamuje, že ho dotyčný Jan prosil, aby nemusel dát zdělat stříbro na groše ze svého dolu a aby mu bylo půjčeno z mince 10 hřiven grošů s tím, že mu má být srážena půlka peněz ze stříbra, které dá do mincovny, dokud tak nevrátí těch 10 hřiven. Král následně oznamuje, že tyto požadavky považuje za slušné, a výše psaný Beneš to má tedy vyplnit.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 23.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

1477, listopad 27., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby ihned vyplatili z mince Niklovi z Pírku, královskému šikmistru, co mu dle jeho listu, má být vydáváno. Dále mají dotyčnému Niklovi, pokud můžou, půjčit z mince 12 kop českých grošů, které by mu pak srazili z částky, kterou mu mají dát.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 56.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

1477, prosinec 1., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, že dluží Václavovi Solskému 11 kop českých grošů za koně, kterého si od něho koupil. Prikazuje jim tedy, aby zmíněnou částku vydali z mince jeho poslovi, který doručí tento list, a zároveň ho i vypravili.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, b, list č. 65.
Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Bernhardi Bierka

1477, prosinec 20., Praha

Vladislav II., král český, seznamuje Simeona Seménka z Vrchovisk, Zachaře z Božetína a Jana Charváta z Ostrova, úředníky mince v Kutné Hoře, se stížností Čáslavských na nezaplacení formanů, které pro něho zajistili do Rakous. Prikazuje jim tedy, aby vydali z mince to, co jim bylo dříve poručeno. Argumentuje tím, že mu by mu tak dotyční formané oschotně poskytli své služby, kdyby opět potřeboval.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 26.
Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Sammel de Hradek succamerarii regni Bohemie

1477, prosinec 20., Praha

Vladislav II., král český, prikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby hned po hodech dali Benešovi z Veitmile, karlštejskému purkrabímu a nejvyššímu mincmistru, to, co za něho dotyčný dal dle jeho rozkázání. Vše je sepsáno na přiložené ceduli.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 64.
Kancelářská poznámka: Ad relacionem Czenkonis Cune de Cunstat suppremi camerarii czude Olomucensis

1477, prosinec 31., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, že měl ve své

službě Daniela Sudlici a že ho dal na rukojmí. Dále píše, že neví, zda je úřad, který od něho dříve obdržel dotyčný Daniel, pořád neobsazený. Pokud není, tak jim přikazuje, aby onoho Daniela uvedli do jeho předešlého úřadu.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 44.
Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Bernhardi Bierka

103.

1478, leden 3., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby mu ihned poslali všechny peníze, které zrovna mají a které mohou získat.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 70.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

104.

1478, leden 3., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby dali Jiříkovi Šofovi na službu 4 kopy českých grošů.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 71.
Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Bernhardi Bierka de Nassilee etc.

105.

1478, leden 19., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, že povolil Mikulášovi ze Skalice, hornímu hofmistru, zdělat si na Vlašském dvoře 30 hřiven stříbra. Následně jim přikazuje, aby v tom dotyčném Mikulášovi nebránili.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 59.
Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Sammuel de Hradek etc. succamerarii regni Bohemie

1478, únor 15., Praha

Vladislav II., král český, připomíná Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, svůj příkaz zprostředkovaný Benešem z Veitmile, nejvyšším mincmistrem a purkrabím karlštejnským, ohledně splacení jeho dluhu Vojnarovi, Kučarovi z Chebu a Michalovi, kupci z Prahy. Následně jim nařizuje, aby onen týden nikomu neplatili dluhy. Z toho, co přijde do mince, mají dát dvě části Vojnarovi a Kučarovi a třetí kupci Michalovi. Pokud by se dluh ještě nevyrovnal, mají to Vojnarovi a Kučarovi doplatit z mince druhý týden. Mimo to se mají také starat o to, aby Vojnarovi a Kučarovi dali vždy z mince na středopostí 100 hřiven stříbra.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 61.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Benessii de Waytmille etc. magistri monete Moncium Cuthnorum

1478, březen 3., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby dali Arbanasovi, královskému dvořanovi, 3 kopy českých grošů na jeho dvorskou službu.

Originál, papír. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, b, list č. 472.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Bernhardi Bierka etc.

1478, březen 4., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby Vilémovi mladšímu z Rýzemberka a na Rábí, nejvyššímu komorníkovi Českého království, co nejdříve vydali zadržované peníze, které mu měli být týdně dávány, tomu, koho dotyčný Vilém pošle. Sumu, kterou zadrželi během dvou nebo tří týdnů, mají ihned dát z mince Křížkovi, dodavateli tohoto listu a služebníkovu onoho Viléma. Na závěr jim nařizuje, aby Vilémovi týdně vypláceli z mince peníze podle jeho pokynů.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 63.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Pauli de Gensstyn

1478, březen 12., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby zanechali všech výmluv a ihned dodali z mince 4,5 hřivny a 1 lot¹¹²⁷ stříbra Vojnarovi a Kučarovi a k tomu ještě 28 kop 15 českých grošů, což jim mělo být vyplaceno z mince už dříve na dluh. Následně jim oznamuje, že to převezme sám Vojnar, který doručí list, a že pokud tak neučiní, způsobí veliký zmatek.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 49.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

1478, březen 13., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby pro Jana z Roupova, hofmistra královského dvora, zjednali čtyři čerstvé tažné koně k vozu, protože pojede v jeho službách do Brna.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 34.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

1478, květen 7., Praha

Vladislav II., král český, připomíná Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, že je dlužen Mikuláši Rezkovi z Veselé a na Nebovidech 150 kop českých grošů, které mu půjčil v hotovosti na jeho žádost. A následně jim přikazuje, aby se drželi jeho předešlého příkazu a dotyčnému Mikuláši vydali z mince během již stanovené doby onu sumu.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 55.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

¹¹²⁷ Jedna hřivna se skládá z 16 lotů.

112.

1478, květen 17., Praha

Vladislav II., král český, připomíná Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, svůj dřívější příkaz ohledně týdenního odkládání 2 kop českých grošů na jeho dluh Stavskému, který neplní. Nařizuje jim tedy, aby každý týden dávali Stavskému 2 kopy českých grošů až do naplnění sumy 53 kop českých grošů, kterou za něho má dotyčný uhradit. Dále jim přikazuje, aby mu ihned poslali peníze odkládané na opravu Pražského hradu a aby pokračovali v odkládání, a nedošlo tak k přerušení započaté práce.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 78.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Bernhardi Bierka de Nasile etc.

113.

1478, květen 19., Praha

Vladislav II., král český, připomíná Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, své dva předchozí příkazy ohledně koupě 30 volů pro něho a jejich následné výmluvy. Poté jim nařizuje, aby se přestali vytáčet, obstarali 30 nebo více volů a poslali mu je do Prahy, protože bude dobrý jarmark.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 27.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

114.

1478, květen 19., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby vydali z mince Pavlíkovi, písaři královského dvora, 25. července 6 kop českých grošů na jeho službu.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 60.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem Alberti dicti Ogierz de Oczedielicz

115.

1478, květen 24., Praha

Vladislav II., král český, připomíná Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, svůj dřívější příkaz ohledně týdenního vydávání 3 kop českých grošů z mince Bernardovi Bírkovi z Násilé, královskému komorníku, na dluh za jeho službu. Seznamuje je také se stížností výše psaného Bernarda na nevyplácení oné částky. Nařizuje jim tedy, aby dotyčnému Bernardovi vydávali týdně 3 kopy českých grošů z důchodů, které přichází do mince z královské hutě, a aby mu vrátili vše, co zadrželi.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 51.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Benessii de Waytmille purgravii in Carlsstein et magistri monete in Montibus Cuthnis

116.

1478, květen 29., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, že vzal na vědomí jejich list ohledně dělání peněz a že jemu samotnému to nepřísluší rozhodnout, a proto svolal na 15. června zemský sněm do Prahy, na kterém tuto věc předloží. Poté jim přikazuje, aby se pak zařídili podle závěru onoho sněmu.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 45.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

117.

1478, červen 4., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby dali z mince Janovi Kapounovi ze Svojkova 4 kopy českých grošů na královskou službu.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 62.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Johannis de Duba camerarii domini Regis

118.

1478, červen 22., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby dali z mince onen týden Václavovi Solskému ze Sulevic 11 kop českých grošů na královskou službu.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, listu č. 50.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Benessii de Waytmille etc. magistri monete Moncium Cuthnorum

119.

1478, červen 26., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby dali z mince Janovi Štraskytlovi, kutnohorskému měšťanu, 26 kop 25 českých grošů, které dluží dotyčnému za víno, a to ze stříbra, které bude výše psaný Jan dávat do královské mincovny.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 52.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

120.

1478, červen 29., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby dali z mince Benešovi z Veitmile, nejvyššímu mincmistru a karlštejnskému purkrabí, onen týden bez oddalování 50 kop českých grošů. Oznamuje jim také, že dotyčný Beneš jim k tomu řekne více.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 47.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem Iohannis de Rupov magistri curie domini Regis

121.

1478, červenec 12., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby dali z mince Martinovi a Mikšovi z Čáslavi, formanům, 1 kopu 30 českých grošů, protože vezli jeho potřeby do Rakous, když tam byl na tažení.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 32.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

122.

1478, červenec 15., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby dali z mince Jiříkovi Vojnarovi z Chebu co nejdříve 27 hřiven a 5 lotů stříbra. Jedná se o stříbro, které mu ještě zbývá dodat.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 58.
Kancelářská poznámka: Ad relacionem Iohannis de Rupov magistri curie domini Regis

123.

1478, červenec 29., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, že nemá žádné víno ke svému stolu. A následně jim přikazuje, aby mu ihned koupili v Kutné Hoře dreglink dobrého vína a poslali je do Prahy. Zaplatit ho mají z důchodů královské hutě za některé roky.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 25.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

124.

1478, červenec 29., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby dali z mince cupus 2 kopy českých grošů do dolu Roznštrauchu za Václava Běšína, královského dvořana.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 48.
Kancelářská poznámka: Ad relacionem Iohannis de Rupov magistri curie domini Regis

125.

1478, srpen 4., Praha

Vladislav II., král český, informuje Simeona Seménka z Vrchovisk, Jana Charváta z Ostrova a Zachaře z Božetína, úředníky mince v Kutné Hoře, že Ondřej, řezník z Kutné

Hory, oznámil Václavovi ze Svárova, kuchmistru královského dvora, že přihnal několik volů do Kutné Hory. A následně jim přikazuje, aby od výše psaného Ondřeje získali 100 volů daním nějakých peněz jako závdavku, sami si pak mají stanovit částku, kterou mu to budou splácet z mince. Až budou mít ty voly, mají mu je ihned poslat do Prahy. Také jim nařizuje, aby mu obratem zaslali peníze, které odkládali na stavění Pražského hradu, a mohlo se tak zaplatit dělníkům.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 73.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

126.

1478, srpen 7., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby, až přijde stříbro z královské hutě do mincovny, bylo zmincováno 50 hřiven po 25 hřivnách. Z toho, co by mu mělo připadnout po zpracování, mají dát 21 kop českých grošů na jeho nesplacený dluh Bernardovi Bírkovi z Násilé, královskému komorníku. Ze zbytku peněz mu mají nakoupit sýr a máslo pro královský dvůr. Také jim nařizuje, aby ihned dali z mince Václavovi ze Svárova, kuchmistru královského dvora, 1 hřivnu stříbra.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 29.
Edice: Archiv český VI, s. 92, č. 23.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

127.

1478, srpen 8., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Mikulášovi ze Skalice, hornímu hofmistru, a všem úředníkům mince v Kutné Hoře, že se na něho obrátil Simeon, úředník mince, s tím, že mu někdo obsadil jeho důl Haken, který přijal s jeho vůlí a do kterého už vložil finanční prostředky. Poté jim přikazuje, aby tu věc prošetřili a zajistili, aby dotýčný Simeon nepřišel o své investice.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 290.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

1478, srpen 9., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby poslali Janovi Želézskovi 8 kop českých grošů po poslu, který doručí tento list.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 104–2.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Johannis Sokolowsky

1478, srpen 21.,¹¹²⁸ Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby onen týden nevydávali peníze z mince kromě šteurů, a tak mohli získat pro Beneše z Veitmile, nejvyššího mincmistra a karlštejnského purkrabího, 150 uherských zlatých na cestu v naléhavých záležitostech do Uher a do Polska. Dále jim nařizuje, aby dali mincmistrovi ještě 12 uherských zlatých, které mu dotyčný půjčil na obrok¹¹²⁹.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 33.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

1478, srpen 21.,¹¹³⁰ Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby po poslu, který doručil tento list, ihned poslali z mince 4 kopy českých grošů Erhartovi, písaři královské kanceláře, na jeho potřeby, protože je nemocen. Pokud by ty peníze neměli, mají je vzít ze stolu.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 35.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Benessii de Waytmille etc. magistri monete Moncium Cuthnorum

¹¹²⁸ Datace zní: „*Dán v Praze v pátek před svatým Bartolomějem království našeho léta sedmého.*” Tomuto určení odpovídají dvě o rok rozdílná data: 22. srpen 1477 a 21. srpen 1478. Podle Vladislavova itineráře se v roce 1477 mezi 14. srpnem a 10. zářím panovník s velkou pravděpodobností zdržoval v Kutné Hoře.

¹¹²⁹ Beneš z Veitmile půjčil králi výše uvedenou sumu zřejmě na pící pro koně.

¹¹³⁰ Datace zní: „*Dán v Praze v pátek před svatým Bartolomějem království našeho léta sedmého.*” Tomuto určení odpovídají dvě o rok rozdílná data: 22. srpen 1477 a 21. srpen 1478. Podle Vladislavova itineráře se v roce 1477 mezi 14. srpnem a 10. zářím panovník s velkou pravděpodobností zdržoval v Kutné Hoře.

131.

1478, září 1., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby dali Korzbokovi, královskému komorníku, 3 kopy českých grošů a odeslali je po poslu, který doručí tento list.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 75.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Bernhardi Bierka

132.

1478, září 12., Křivoklát

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby ihned dali z mince Mikulášovi Velbloudovi a Leskovcovi, královským dvořanům, každému 4 kopy českých grošů.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 95.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

133.

1478, září 17., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníku mince v Kutné Hoře, aby hned dal z mince Janovi z Roupova, hofmistru královského dvora, 10 kop českých grošů na jeho královskou službu, za kterou mu dluží. Pokud by neměl onu sumu v minci, tak ji má někde zajistit a pak si ji vzít z nejbližšího verku.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 83.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

134.

1478, září 22., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Simeonovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, že přikázal ztavit Kršňákovu měď v Praze. Nařizuje jim tedy, aby se dva z nich následující den dostavili

k němu do Prahy společně s proběřem, který tu měď proboval, a aby s sebou vzali cán nebo próbu té mědi.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, listu č. 101.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

135.

1478, září 30., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby zase přijali Litvu¹¹³¹ do úřadu, protože slíbil, že se nebude opíjet. Pokud to poruší, mají ho dát veřejně mrskat.

Originál, papír, text je místy setřen. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, b, list č. 473.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Sokolowsky

136.

1478, říjen 2., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby dali 16. října 10 kop českých grošů Zachařovi z Chlumu a ve Sluhách nebo tomu, koho pošle s tímto listem.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 77.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

137.

1478, říjen 8., Praha

Vladislav II., král český, připomíná Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, jejich rozhovor ohledně 60 kop českých grošů, které se ztratily v královské mincovně. Následně jim přikazuje, aby mu onu částku hned poslali.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 94.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

¹¹³¹ Nejistá podoba jména v důsledku špatné čitelnosti.

138.

1478, říjen 13., Praha

Vladislav II., král český, připomíná Mikulášovi ze Skalice, hornímu hofmistru, Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, že z důvodů pozvednutí dolu Plimle tam dříve přestal vybírat urburu. Na základě toho, že si onen důl dobře stojí na Kaňku, jim přikazuje, aby byli nápomocni Janovi Kozlíkovi, královskému urburěři, při obnovení vybírání urbury na Plimle. Oznamuje jim také, že výše psanému Kozlíkovi poslal list, ve kterém ho tím pověřuje.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 84.
Kancelářská poznámka: Commissio propia domini Regis

139.

1478, říjen 22., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Mikulášovi ze Skalice, hornímu hofmistru, Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby ze šteurů k dolu Rousy, které činí 6 kop českých grošů, odebrali 4 kopy a přidali je po 2 kopách ke šteurům do dolu Flašary a dolu Maur.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 110.
Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Benessii de Waytmille etc. magistri monete Moncium Cuthnorum

140.

1478, říjen 26., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby dali za Václava Běšína, královského dvořana, nynější cupus k dolu Roznštrauchu.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 106.
Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Iohannis Sokolowsky de Wranczey camerarii domini Regis

141.

1478, říjen 27., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby dali bez zdržování

Čeňkovi Kunovi z Kunštátu a Janovi Berkovi z Dubé a na Lipé, královskému komorníku,
10 kop českých grošů.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 76.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

142.

1478, říjen 27., Praha

Vladislav II., král český, připomíná Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, svůj příkaz Zachařovi ohledně týdenního vydávání 2 kop českých grošů z mince na stavění Pražského hradu. Poté jim přikazuje, aby výše psanou částku od onoho týdne zvýšili na 6 kop.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 86.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

143.

1478, říjen 28., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, že dovolil Pavlovi Vidlákovi, aby nemusel jeden měsíc dávat své stříbro do královské mincovny. Následně jim přikazuje, aby po dotyčném Vidlákovi nechtěli po uvedenou dobu stříbro do mince. Také mu mají dát z mince ze stříbra, které bylo zděláno onen týden, 8 kop 58 českých grošů, což je suma, kterou dal za čeled' Beneše z Veitmile, purkrabího na Karlštejně a nejvyššího mincmistra. Ta ji totiž utratila, když jela do Uher.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 90.
Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Benessii de Waytmille purgravi in Carlsstein et magistri monete Montium Cuthnorum

144.

1478, listopad 3., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby vrátili Benešovi z Veitmile, purkrabímu na Karlštejně a nejvyššímu mincmistru, 5 kop českých grošů, které si od něho půjčil. Dále mají témuž Benešovi dát 60 kop českých grošů z mince a 10 kop českých grošů, které si mají někde půjčit. Následující týden pak mají splutit oněch

vypůjčených 10 kop českých grošů. Kromě toho mají výše psanému Benešovi dát 100 kop českých grošů na jeho dluh během dvou týdnů po 50 kopách. Stejným způsobem mají vyplatit také jemu samotnému 100 kop. Následně jim oznamuje, že se od dotyčného Beneše dozví více informací. Na závěr připomíná své dřívější psaní ohledně v minci ztracených peněz,¹¹³² které chtěl poslat, a nařizuje jim, aby zanechali výmluv a ty peníze mu 5. listopadu přinesli do Prahy, aby jim už nemusel o ně psát.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 103.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

145.

1478, listopad 13., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby Janovi Rytíři, královskému komorníku, dali 2 kopy českých grošů.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 81.
Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Bernhardi Bierka etc.

146.

1478, listopad 13., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, že vzal na vědomí to, co mu napsali o některých věcech a o v minci ztracených penězích, které stále požaduje. Následně jim přikazuje, aby zanechali všech výmluv a hned mu poslali ty žádanou sumu. Potom jim sděluje, že až se mu ty peníze vrátí, tak se k němu osobně dostaví a tato záležitost se urovná. Mimo to jim nařizuje, až bude zdělané stříbro, aby nedali nic na dluhy včetně Beneše z Veitmile, nejvyššího mincmistra. Zaplatit mají pouze 10 hřiven stříbra Vojnarovi a prostředky na šteury. Peníze shromážděné za onen týden společně s těmi ztracenými mu mají pak ihned poslat.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 122.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

¹¹³² Viz regist č. 137.

147.

1478, listopad 14., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, že posílá Holého, královského posla a doručitele tohoto listu, v důležitém poselství. A následně jim přikazuje, aby mu ihned, jak jim bude od něho doručen tento list, dali z mince půl kopy českých grošů.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 150.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

148.

1478, listopad 22., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Mikulášovi ze Skalice, hornímu hofmistrovi, Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, že píše Janovi Kozlíkovi, královskému urbureři, a přikazuje mu, aby vybíral urburu z dolu Plimle podle starodávného obyčeje, což představuje osmý díl. Jim poté nařizuje, aby zjistili, zda se dával cupus do dolu Mladý Plimle a „*Pregiery*“. Pokud se nedával, tak se má odtud brát i urbura. Mimo to jim také poroučí, aby zajistili slušný šteur pro šachty, které „*vjel*“ vedle Ryzího. Na závěr jim rozkazuje, aby splatili Pavlovi Vidlákovi, královskému šafáři, z tehdejšího verku 4 kopy českých grošů, které mu dotyčný půjčil.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 89.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

149.

1478, listopad 28., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby vyplatili z mince během pěti týdnů od data vydání tohoto listu Zachařovi z Nemyšle 21 kop českých grošů na královskou službu, za kterou mu dluží.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 99.
Kancelářská poznámka: Ad relacionem Alberti dicti Ogierz de Oczedielicz viceiudicis tabularum regni Bohemie

1478, prosinec 1., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Mikulášovi ze Skalice, hornímu hofmistrovi, Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby byli nápomocni Janovi Knajslíkovi ze Světic, perkmistru dolu Plimle, při vybírání královské urbury, která podle starodávného obyčeje představuje osmý díl. Desátý díl urbury, který byl vybírán předtím, má být „vzat“. Dále jim nařizuje, aby dohlédli na to, že témuž Janovi budou erckaufeři platit za kyz¹¹³³ z výše psaného dolu, a on tak mohl lépe vykonávat svůj úřad.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 87.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Sammel de Hradek etc. succamerarii regni Bohemie

1478, prosinec 2., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, že se dozvěděl od Václava Komoráče, že mu odebrali šteur v dole Fraty a dole Šmitna z důvodu neplnění povinností. Dále jim oznamuje, že dotyčný Václav se před ním pokořil a slíbil, že ty doly povede tak, jak je vedl a jak se mají vést. Následně jim přikazuje, aby výše psanému Václavovi, pokud to splní, opět dali šteur k těm dolům. Na závěr jim nařizuje, aby ho informovali, pokud by to dotyčný nesplnil. V takovém případě by jim nastínil další postup.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 104.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Sammel de Hradek etc. succamerarii regni Bohemie

1478, prosinec 3., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby dali z mince Kuncovi Tetaurovi, královskému dvořanu, 10 kop českých grošů na jeho službu.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 105.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Johannis dicti Berka de Duba camerarii domini Regis

¹¹³³ Pojem „kyzy“ označuje rudné nerosty kovového vzhledu.

153.

1478, prosinec 4., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby každý týden vydávali ze stříbra, které chodí do mince z královské hutě, Bernardovi Bírkovi z Násilé, královskému komorníku, 3 kopy českých grošů.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 100.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

154.

1478, prosinec 5., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby jeden z nich přijel k němu 6. prosince na poradu a vzal s sebou veškeré mince zdělané v onom týdnu. Z těch peněz nemají nikomu nic dávat kromě šteurů.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 96.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

155.

1478, prosinec 10., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, že Říhovi, preněři na Horách Kutných, dovolil, aby si mohl přepálit 1 hýli¹¹³⁴ koupeného kyzu v několika testech¹¹³⁵. Následně jim přikazuje, aby v tom dotyčnému Říhovi nebránili.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 93.
Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Sammuel de Hradek succamerarii regni Bohemie

156.

1478, prosinec 13., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Mikulášovi ze Skalice, hornímu hofmistru, Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, že píše Janovi Kozlíkovi, královskému urbureři, a přikazuje

¹¹³⁴ „Hýle” je termín pro jednotku hmotnosti.

¹¹³⁵ Pojem „test” označuje velký hliněný hrnec.

mu, aby mu ihned začal vybírat urburu z dolu Rousy, kde je ybrláf, podle starodávného obyčeje. Následně jim nařizuje, aby byli nápomocni dotyčnému Kozlíkovi při vybírání té urbury při každém prodávání rudy při onom dole. Dále jim připomíná, že dříve na žádost některých zvýšil až do odvolání výkupní cenu stříbra, které se dává každý týden do mince. Přesto ale nevidí na horách zlepšení. Poté jim oznamuje, že má nyní mnohé důležité potřeby, a poroučí jim, aby platili za stříbro, které přijde do mince, stejně jako před navýšením ceny.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 74.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

157.

1478, prosinec 28., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby vydali z mince do 16. října Janovi Vlčkovskému 27 kop 19,5 českých grošů, které mu dluží za královskou službu.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 108.
Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Iohannis de Ryzmberk mareschalci curie domini Regis

158.

1479, leden 17., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby dali z mince během tří týdnů 10 kop českých grošů na jeho dluh Václavovi z Veitmile, Ludvíkovu synovi.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 107.
Kancelářská poznámka: Ad relacionem Bernardi dicti Bierka de Nasyle camerarii domini Regis

159.

1479, leden 19., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, že rozkázal Čěnkovi z Klinštejna, královskému prokurátorovi, jet v poselství. A následně jim přikazuje, aby ihned dali z mince výše psanému Čěnkovi 15 kop českých grošů na stravu.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 113.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem Iohannis de Rupov magistri curie domini Regis

160.

1479, leden 29., Praha

Vladislav II., král český, si stěžuje Benešovi z Veitmile, karlštejnskému purkrabímu a nejvyššímu mincmistru, že 75 kop českých grošů, které mu poslal, jsou málo. Poté mu oznamuje, že Zikmund Vilečko, který leží v Praze se svojí rotou, ho denně uhání o peníze. Kvůli tomu ho žádá, aby mu hned obstaral a poslal 100 kop českých grošů. Tuto částku si má zase vzít hned z následujícího verku.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 66.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

161.

1479, únor 1., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, že posílá Pavla z Jenštejna v poselství. A následně jim přikazuje, aby ihned dali z mince dotyčnému Janovi 8 kop českých grošů na stravu.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 286.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

162.

1479, únor 7., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Simeonovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, že jim předtím prostřednictvím Beneše z Veitmile, karlštejnského purkrabího a nejvyššího mincmistra, nařídil, aby se před něho všichni dostavili 9. nebo 10. února dopoledne ohledně jejich vzájemného sporu, aby doplatili z mince z onoho týdne výše psanému Benešovi 50 kop českých grošů, aby dali na sloužení zádušních mší v Kutné Hoře za knížete Ludvíka¹¹³⁶ po 1 kopě českých grošů do kláštera¹¹³⁷, faráři do Vysokého kostela¹¹³⁸ a k sv. Barboře, aby

¹¹³⁶ Pravděpodobně se jedná o Ludvíka IX. Bavorského, jenž zemřel 18. ledna 1479.

¹¹³⁷ Zřejmě je myšlen klášter Sedlec.

¹¹³⁸ Takto byl označován kostel sv. Jakuba.

vyplatili Kunovi¹¹³⁹ 10 kop českých grošů, aby vydali Zachařovi, královskému dvořanu, 8 kop českých grošů na jeho službu a aby vyplatili z mince z dalšího týdne Janovi z Rýzemberka, maršálkovi královského dvora, 10 kop českých grošů na jeho službu. Pokud bude onen týden pán Bůh štědrý, mají mu s sebou přinést kromě onoho dluhu i 40 nebo 50 kop českých grošů na hosty, kteří mu zrovna přijeli. Pokud by se jim ten týden nedostávalo tolik peněz, mají si je někde vypůjčit a následující týden je pak uhradit z mince.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 82.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Benessii de Waytmille purgravii in Carlsstein et magistri monete in Montibus Cuthnis

163.

1479, únor 13., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby hned dali z mince 6,5 uherských zlatých Hanušovi, služebníku Beneše z Veitmile, karlštejnského purkrabího, které utratil v Uhrách, protože mu nestačily peníze předtím vydané, a k tomu ještě 3 kopy českých grošů na jeho nynější cestu.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 69.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Benessii de Waytmille burgravii in Carlsstein et magistri monete in Moncium Cuthnorum

164.

1479, únor 17., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, že koupil koně u Jana Krajsika, královského štolmistra, za 14 kop českých grošů, které zaplatil Jan Kapoun ze Svojkova. Následně jim přikazuje, aby týdně vydávali z mince dotyčnému Kapounovi 1 kopy českých grošů až do splacení výše psané sumy.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 85.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem Iohannis de Rupow maresschalci curie domini Regis

¹¹³⁹ Pravděpodobně se jedná o Čeňka Kunu z Kunštátu.

1479, březen 13., Praha

Vladislav II., král český, připomíná Mikulášovi ze Skalice, hofmistrovi, a Simeonovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, svůj příkaz ohledně spravování dolu Turkaňk a jiných z urbury z dolu Plimle. Také je seznamuje se svým postřehem, že Jan Kozlík z Prahy, královský urburěř, se nemůže shodnout s Janem Knajslíkem ohledně toho spravování. Příkazuje jim tedy, aby si promluvili s výše psaným Knajslíkem, který jim má vysvětlit, jak by mohly být ty košty¹¹⁴⁰ placeny určitými rudokupci. Mají tak činit proto, aby se mohlo opět začít pracovat na zmíněných dolech. Dále si přeje, aby až do jeho dalšího rozkazu byla ta urbura používána pouze na košt na Turkaňk, a proto jim příkazuje, aby byli společně s urburěrem, až se bude zapisovat do jeho register suma, která se vybere.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 88.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

1479, březen 13., Praha

Vladislav II., král český, příkazuje Simeonovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby knězi Fránovi, karlštejnskému děkanovi,¹¹⁴¹ vydávali z mince každý týden 20 českých grošů.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 102.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Benessii de Waytmille burgravi in Carlsstein et magistri monete Moncium Cuthnorum

1479, březen 20., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Benešovi z Veitmile, karlštejnskému purkrabímu a nejvyššímu mincmistru, že s ním pojede 19 královských dvořanů na koních, kterým měl zjednat z mince na cestu podle jeho příkazu 38 uherských zlatých, které předtím rozkázal vydat z mince. Dále mu také sděluje, že on sám jet nechce a nemůže. Příkazuje mu tedy, aby zjednal zmíněným dvořanům ještě dalších 38 uherských zlatých, které jim má hned poslat

¹¹⁴⁰ Pojem „košty“ znamenal dolové výdaje, které měly být každý týden veřejně ohlášeny v přítomnosti královského horního úředníka.

¹¹⁴¹ V knize Václava Bartůňka o dějinách karlštejnského děkanství (Bartůňek, Václav: Karlštejn, zbožný odkaz otce vlasti, Praha 1948.) je v rámci přehledu děkanů pro léta 1467 až 1480 hluché místo.

do Prahy, aby je mohl vypravit na cestu. Na závěr ho informuje, že pošle příkaz do mince ohledně vyplacení té druhé částky.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 91.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

168.

1479, duben 29., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby dali Janovi Brumovi ze Žop 5 kop českých grošů.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 80.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

169.

1479, květen 2., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, že dal z mince 1 hřivnu stříbra střelcům na nového ptáka¹¹⁴². A následně jim přikazuje, aby bez výmluv vydali uvedenou sumu poslu, kterého výše psaní střelci pošlou s tímto listem.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 65.
Edice: Archiv český VI, s. 95, č. 28.
Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Lithvin de Clinsstein camerarii domini Regis

170.

1479, květen 7., Praha

Vladislav II., král český, se odkazuje na své předchozí psaní a přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby sehnali 100 uherských zlatých pro Ambrože zlatníka na pozlacení předmětů, které pro něho dělá. Peníze mají zajistit výše psanému Ambroži ihned, aby to stihl do jeho příjezdu.¹¹⁴³ Dále mají dotyčnému ještě dát 10 hřiven stříbra na výrobu klenotů pro něho. Nakonec jim nařizuje, aby nakoupili oves k jeho příjezdu.

¹¹⁴² Dřevěný pták jim sloužil jako terč.

¹¹⁴³ Král plánuje návštěvu Kutné Hory.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 68.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

171.

1479, květen 9., Praha

Vladislav II., král český, připomíná Simeonovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, svůj příkaz zprostředkovaný Minovským ohledně vydání 10 kop českých grošů Laclavovi z Veitmile. Následně jim oznamuje, že dali dotyčnému pouze 5 kop českých grošů a přikazuje jim, aby mu dodali onen týden zbylých 5 kop.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 129.
Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Bernhardi Bierka de Nasyle etc.

172.

1479, květen 14., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby bez meškání poslali Pavlovi z Jenštejna a ze Skály 13 kop českých grošů.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 123.
Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Iohannis Berce de Duba domini Regis cubicularii

173.

1479, květen 30., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, že nesplnili jeho předešlý příkaz ohledně vyplacení zlatých Ambrožovi zlatníku na zlacení předmětů pro něho.¹¹⁴⁴ Protože nechce kvůli nim způsobení prodlevy, přikazuje jim následně, aby dotyčnému Ambrožovi ihned zjednali potřebné zlaté.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 67.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

¹¹⁴⁴ Viz regest č. 170.

1479, červen 1.,¹¹⁴⁵ Praha

Vladislav II., král český, připomíná Simeonovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, svůj předešlý příkaz ohledně vydání peněz Ambrožovi zlatníku na práci pro něho.¹¹⁴⁶ Poté jim tlumočí sdělení dotyčného Ambrože, který dostal jen část z těch mincí. Na závěr jim přikazuje, aby zajistili onomu zlatníku zmíněné potřeby. Potřebuje to totiž dodělat, aby nedošlo k prodlevě.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 132.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

1479, červen 9., Chrudim

Vladislav II., král český, připomíná Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, svůj příkaz ohledně vydávání stříbra Jiříkovi Vojnarovi. Následně ho potvrzuje s dodáním, že to stříbro mají posílat do Prahy Janovi Stavskému. Na závěr jim oznamuje, že psal také již zmiňovanému Stavskému, aby předal to stříbro Johannesovi, služebníkovvi výše psaného Vojnara.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 109.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Benessii de Waytmille etc. magistri monete Moncium Cuthnorum

1479, srpen 21./1478, srpen 22.,¹¹⁴⁷ Praha

Vladislav II., král český, připomíná Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, svůj příkaz ohledně vydávání 30 českých grošů z mince Losovi z Grotkova. Poté jim oznamuje, že tu sumu dotyčnému Losovi navýšil o dalších 30 českých grošů. Na závěr jim přikazuje, aby výše psanému Losovi vydávali z mince každý týden 1 kopu českých grošů až do jeho smrti.

¹¹⁴⁵ Datace zní: „Datum Prage feria III Penthecostem sub signeto anuli nostri anorum domini etc. lxxviii.“ Pravděpodobně písaři vypadla předložka „post“. Předložka „ante“ by ukazovala na úterý před Letnicemi, což je svátek svatého Urbana.

¹¹⁴⁶ Viz regist č. 170 a 173.

¹¹⁴⁷ Datace zní: „Dán v Praze v sobotu před svatým Bartolomějem královstvie našeho léta osmého.“ Tomuto určení odpovídají dvě o rok rozdílná data. Bohužel nelze s přesností určit, které z nich je datum vydání listu.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 92.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Sammuell de Hradec etc. succamerarii regni Bohemie

177.

1479, září 9., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, že přikázal královskému šafáři,¹¹⁴⁸ aby veškeré stříbro, které zdělá, dával do mince. Následně jim nařizuje, aby mu každý týden posílali to, co přijde z ybrláfu, a 20 kop českých grošů ze stolových peněz.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 127.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

178.

1479, září 10., Praha

Vladislav II., král český, připomíná Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, svůj předešlý příkaz ohledně zaplacení sumy Janovi Vršovi z Kutné Hory za kyzy, které dodal do královské hutě. Poté jim nařizuje, aby dotyčnému tu dlužnou částku, která činí 6 kop 27 českých grošů, týdně spláceli z mince, jak uznají za vhodné. To mají udržet v tajnosti před jinými věřiteli.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 124.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Sammuell de Hradec etc. succamerarii regni Bohemie

179.

1479, říjen 10., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby v případě, že během dvou týdnů nenashromáždili Jíříkovi Vojnarovi všechno stříbro, dodali onen týden zbytek a předali to už výše psanému Vojnarovi, protože ho dotyčný často upomíná kvůli svému ručení.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 143.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

¹¹⁴⁸ V této době zastával úřad hutního šafáře Pavel Vidlák.

1479, říjen 11., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Zachařovi z Božetína, úředníku mince v Kutné Hoře, že vzal na vědomí jeho list ohledně dluhu vůči Petrovi Kluckému s doporučením, aby si s dotyčným Kluckým promluvil o případném odložení splátky dluhu. Následně mu sděluje, že s dotyčným domluvil odklad splátky na 2. února 1480.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 112.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Iohannis Sokolowsky de Wrancze camerarii domini Regis

1479, říjen 19., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby ihned vydali z mince Benešovi z Veitmile, karlštejskému purkrabímu a nejvyššímu mincmistru, částky, které za něho podle jeho rozkazu zaplatil: 6 kop českých grošů, které mu zajistil od Vojnara, když přijeli hosté; 5 uherských zlatých, které dal poslu uherského krále; 15 kop českých grošů, které za něho dal Burianovi a 15 kop českých grošů, které má zjednat Alšovi Berkovi.¹¹⁴⁹

Originál, papír. SOKA Kutná Hora, HF, Privilegia diplomata 1471–1499, kart. č. 81, list č. 141.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

1479, říjen 23., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Semenkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, že dluží Jiříkovi Vojnarovi tisíc uherských zlatých, které mu mají být splaceny 9. března 1480. Dále jim oznamuje, že o tom píše list Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníku mince, Janovi Knajslíkovi, Hertvíkovi a Vencelíkovi, ve kterém je žádá, aby nad tím převzali za něho rukojemství, pokud na to Vojnar přistoupí. Následně jim pak přikazuje, aby dotyčným vydali z mince do 9. března 1480 200 hřiven stříbra na vysvobození z rukojemství.

¹¹⁴⁹ Regest na versu z 2. poloviny 15. století obsahuje navíc ještě dva údaje: „40 zlatých, které dal Kunovi, a 3 kopy, které dal Arnoštovi”.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 144.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

183.

1479, listopad 7., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, že dovolil Mikulášovi ze Skalice, hornímu hofmistru, zdělat si ke svému užitku 20 hřiven stříbra, které by měl dát do mincovny. Následně jim pak přikazuje, aby v tom dotyčném Mikulášovi nebránili.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 119.
Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Benessii de Waytmille etc. magistri monete Moncium Cuthnorum

184.

1479, listopad 8., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, že jejich zápisy v registrech o tom, že Václavovi ze Svárova, kuchmistru královského dvora, je každý týden vydáváno z mince na hradské dílo, neodpovídají skutečnosti. Král argumentuje tím, že si mu dotyčný Václav stěžoval, že nedostal už tři týdny zapláceno. Přikazuje jim tedy, aby ihned výše psanému Václavovi poslali vše, co mu zadržují.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 147.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

185.

1479, listopad 11., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, že dluží Vencelíkovi, Fejtšlejvicarovi, Vojnarovi a dalším, kteří mu půjčili peníze pro jeho potřebu a kterým to má splatit z mince. Přikazuje jim tedy, aby polovinu veškerého stříbra, které jim právě přijde do mincovny, zmincovali na groše pro jeho potřebu a druhou polovinu dali výše psanému Vencelíkovi jako splátku dluhu. Dále mají dát z toho, co by pán Bůh nadělil, 20 hřiven stříbra dotyčném Fejtšlejvicarovi a mají zaplatit, co budou moci, již jmenovanému Vojnarovi.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 131.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Cristoffori de Vicztum curie domini Regis marssalci

186.

1479, listopad 13., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby dali Minovskému 1 kopu českých grošů.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 79.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Cristofforii de Vicztum curie domini Regis marssalci

187.

1479, listopad 13., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, že královští úředníci koupili pro královský dvůr 22 volů od Ondry z Kutné Hory po 67,5 českých groších. Následně jim přikazuje, aby každý týden vydávali z mince výše psanému Ondrovi 1 kopu českých grošů až do splacení sumy za výše psané voly.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 115.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

188.

1479, listopad 15., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby vyřídili Ondrovi, řezníkovi, že má ve Vratislavi koupit 200 volů a ty má přihnát. Výše psaný Ondra mu pak má dát vědět a on je od něho koupí. Na závěr jim oznamuje, že dotyčnému Ondrovi posílá fedrovní list, aby nemusel platit cla, až požene ty voly.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 116.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

1479, listopad 27., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, že k nim posílá Jana Sokolovského, královského komorníka, a Václava ze Svárova, královského kuchmistra, kteří s nimi budou jednat jeho jménem v některých důležitých záležitostech.

Originál, papír. SOkA KH, HF, Akta 1401–1520, kart. č. 1, list č. 18.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

1479, listopad 27., Praha

Vladislav II., král český, připomíná Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, svůj příkaz ohledně týdenního vydávání 2 kop českých grošů Stavskému, protože se za něho zadlužil. Následně jim oznamuje, že si mu dotyčný Stavský stěžoval, že mu už delší dobu nebylo nic vyplaceno. Příkazuje jim tedy, aby výše psanému Stavskému dávali peníze podle jeho předešlého příkazu.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 130.
Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Cristofforii de Wicztum curie domini Regis marssalci

1479, prosinec 1., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Simonovi Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, že byl spor mezi Janem z Radíče a Pavlem Vidlákem, královským šafářem, který měl dotyčnému Janovi dát z ybrláfu 32 kop českých grošů, protože kupoval kyz z Plimle do královské hutě. Dále jim sděluje, že mu výše psaný Pavel tvrdil, že sumu 33 kop 50 českých grošů, z níž měl zaplatit témuž Janovi 32 kop českých grošů, dal do mince. Následně jim příkazuje, pokud je jeho tvrzení pravdivé, aby mu vrátili z mince 23. prosince těch 33 kop 50 českých grošů. Uvedný šafář z toho zaplatí 1. ledna 1480 zmíněnému Janovi slíbených 32 kop českých grošů.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 133.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

1479, prosinec 8., Praha

Vladislav II., král český, připomíná Zachařovi z Božetína, úředníku mince v Kutné Hoře, svůj předchozí příkaz ohledně koupení liščí šuby¹¹⁵⁰ a jejího posláni Půtovi ze Sovince, královskému komorníkovi. Poté mu oznamuje, že onen rozkaz nesplnil. Nařizuje mu tedy, aby zanechal výmluv a koupil z mince onu liščí šubu a poslal ji do Prahy.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 156.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Cristoffori de Wicztum maresschalci curie domini Regis

1479, prosinec 11., Praha

Vladislav II., král český, připomíná Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a obzvláště Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, svůj dřívější příkaz ohledně vydání 20 kop českých grošů z mince Tandrřarovi, královskému šenkovi: k 16. říjnu 1479 10 kop českých grošů, které dluží „Černému Růži“ za víno, a během dvou týdnů 10 kop českých grošů za koně. Následně jim oznamuje, že dotyčnému šenkovi nebylo ještě nic vyplaceno. Příkazuje jim tedy vydat zmíněnou částky, aby už nemusel být upomínán.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 112/2.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Cristofforii de Vicztum curie domini Regis marssalci

1479, prosinec 30., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, že Beneš z Veitmile, karlštejnský purkrabí a nejvyšší mincmistr, dal na základě jeho příkazu Alšovi Berkovi z Dubé 15 kop českých grošů. Následně jim nařizuje, aby ihned dali z mince výše psanému Benešovi uvedenou částku.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 146.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

¹¹⁵⁰ Termín „šuba“ se používá pro označení kožichu, kožešinového pláště nebo kabátu.

195.

1479, prosinec 31., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Benešovi z Veitmile, karlštejnskému purkrabímu a nejvyššímu mincmistru, aby mu zjednal 100 kop českých grošů a poslal je do Prahy k 3. nebo 4. lednu 1480. Pokud by je nemohl sehnat, má je vzít ze stolových peněz. Poslat je má i za cenu dočasného zastavení placení jiným.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 114/2.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Iohannis de Rupov magistri curie domini Regis

196.

1480, únor 4., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, že mu Simeon z Vrchovisk, úředník mince v Kutné Hoře, zjednal pro jeho potřebu 14 kop českých grošů. Přikazuje jim tedy, aby ihned, jak přečtou tento list, dali výše psanému Simeonovi z mince uvedenou sumu.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 118.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

197.

1480, únor 10., Praha

Vladislav II., král český, připomíná Zachařovi z Božetína, úředníku mince v Kutné Hoře, již svůj několikrát opakovaný příkaz ohledně splacení dluhu, který dotýčný Zachař dluží Mikulášovi z Dražovic. Poté mu oznamuje, že více informací k této záležitosti obsahují jeho předešlé listy. Dále ho seznamuje se stížností výše psaného Mikuláše na nezaplacení 2 kop 55 českých grošů. Přikazuje mu tedy, aby zanechal výmluv a ihned dodal zmíněnému Mikuláši dlužnou částku.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 145.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

198.

1480, únor 12., Praha

Vladislav II., král český, připomíná Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, svůj předchozí příkaz, aby zaplatili Jindřichovi

z Klinštejna, synovi Čeňka z Klinštejna, královského prokurátora, koně. Poté je seznamuje se stížností výše psaného Jindřicha ohledně nesplnění onoho rozkazu. Nařizuje jim tedy, aby dotyčnému Jindřichovi toho koně bez meškání zaplatili.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 125.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

199.

1480, duben 27., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby mu ihned poslali všechny listy a přípisy k nim, ve kterých jim přikazuje, aby vydávali peníze Janovi Kapounovi ze Svojkova. Mají je zapečetit ve svém listu.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 128.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Lithwin de Klinssteyn camerarii domini Regis

200.

1480, květen 1., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby zanechali všech výmluv a dali Zikmundovi Kurzbochovi, královskému komorníku, onen týden 10 kop českých grošů, protože dotyčnému dluží 50 kop českých grošů.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 142.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Benessii de Waytmille etc. magistri monete Moncium Cuthnorum

201.

1480, květen 5., Praha

Vladislav II., král český, potvrzuje Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, že od nich dostal list o některých potřebách a registra z onoho týdne se zaznamenaným stříbrem, které bylo přineseno do mince.

Ohledně dluhu Vojnarovi jim přikazuje, aby s dotyčným sečetli celkovou dlužnou sumu a aby, pokud mohou, spláceli ten dluh. Poté jim oznamuje, že on sám dal výše psanému Vojnarovi všechno stříbro, které mu přinesl Janda. Z toho mu dotyčný Vojnar zase vrátil 12 hřiven stříbra.

Ohledně dluhu Pernštejnskému jim sděluje, že dotyčný nedostává týdně 15 kop českých grošů a odkazuje se na svůj předchozí list v této věci. Nařizuje jim tedy, aby vydávali výše jmenovanému Pernštejnskému každý týden 15 kop českých grošů.

Ohledně Kurzbocha jim poroučí, aby mu ihned zajistili oněch 10 kop českých grošů.

Ohledně Jandy je informuje, že mu odpustil nejmenovanou sumu stříbra a dodává, že je s tím dotyčný dobře seznámen. Prikazuje jim tedy, aby výše psanému Jandovi nechali onu sumu, protože má zato pro něho něco udělat.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 126.
Kancelářská poznámka: Commissio propria domini Regis

202.

1480, květen 19., Praha

Vladislav II., král český, připomíná Simeonovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, že předešlý rok, když jel na Moravu, nechal u Ambrože, zlatníka, k dokončení dva koflíky, z nichž jeden byl od Jiší, zlatníka. Prikazuje jim tedy, aby mu je hned poslali i v případě, že nebudou hotovy.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 120.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

203.

1480, květen 20., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, že mu půjčil Čeněk z Klinštejna, královský prokurátor, 7 kop českých grošů a 13 uherských zlatých. Následně jim prikazuje, aby to hned týden po 21. květnu výše psanému Čěnkovi splatili. Také jim nařizuje, aby dodali zbytek peněz Jindřichovi z Klinštejna, synovi dotyčného Čěňka.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 161.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

204.

1480, květen 31., Praha

Vladislav II., král český, prikazuje Simeonovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby ihned někde vypůjčili

Janovi Krajsikovi, královskému štolmistru, kterého k nim poslal do Kutné Hory, 10 kop 32,5 českých grošů a dali mu je. Dotyčný s nimi totiž potřebuje zaplatit konířům za koně, za které ručí společně s Janem z Roupova, hofmistrem královského dvora, a kteří byly koupeni ke dvoru. Dále jim nařizuje, aby tomu, od koho si vypůjčí peníze, je časem splatili z mince.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 140.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Cristoffori de Wiczum mareschalci curie domini Regis

205.

1480, září 9., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Benešovi z Veitmile, karlštejnskému purkrabímu a nejvyššímu mincmistru, aby zanechal výmluv a poslal 12. září jeho peníze, které mu mají být dány onen týden z mince, Janovi Stavskému do Prahy, jenž mu je přepošle na Křivoklát. Dále se má postarat, aby Duchek, dodavatel tohoto listu, dostal z mince 1 nebo 2 kopy českých grošů.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 151.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

206.

1480, říjen 16., Praha

Vladislav II., král český, seznamuje Mikuláše ze Skalice, hofmistra, Simeona Seménka z Vrchovisk, Zachaře z Božetína a Jana Charváta z Ostrova, úředníky mince v Kutné Hoře, se stížností Marty, vdovy po Říhovi, preněři z Kutné Hory, na to, že jí nejsou vydávány peníze, které měla podle jeho rozkazu dostávat po Říhovi. Přikazuje jim tedy, aby jí vyplatili zadrženou částku a aby se drželi toho, co má napsáno ve svém listu.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 179.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

207.

1480, říjen 20., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zacharovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, že jsi zrovna půjčil od Jiříka Vojnara a Kučara z Chebu 100 uherských zlatých, které dal Čěnkovi Kunovi

z Kunštátu. Prikazuje jim tedy, aby výše psaným Jiříkovi a Kučarovi vydali, až jim budou splácet dluhy, také stříbro za těch 100 uherských zlatých.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 178.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem Iohannis de Rupow magistri curie domini Regis

208.

1480, říjen 27., Praha

Vladislav II., král český, připomíná Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, že dali podle jeho rozkazu 120 hřiven stříbra Janovi Sokolovskému z Vrance, královskému komorníku, a Simeónovi Seménkovi z Vrchovisk, úředníku mince, protože mu zjednali peníze pro jeho potřebu, když byl v Olomouci. Dále dodává, že ještě zbývá dotyčným Janovi a Simeonovi splatit několik hřiven stříbra. Prikazuje jim tedy, aby ihned dali z mince výše psanému Seménkovi zbytek.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 188.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

209.

1480, listopad 2., Praha

Vladislav II., král český, prikazuje Benešovi z Veitmile, karlštejnskému purkrabímu a nejvyššímu mincmistru, aby Hynkovi Štěpanickému z Valdštejna opatřil 10 kop českých grošů z mince nebo je někde půjčil. Až budou peníze v minci, má je zase vrátit.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 175.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Litwin de Clinssteyn

210.

1480, listopad 2., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Benešovi z Veitmile, karlštejnskému purkrabímu a nejvyššímu mincmistru, že si od Jiříka Vojnara půjčil 300 uherských zlatých pro Jindřicha, knížete minsterberského a hraběte kladského, na stravu v poselství, ve kterém má jet i adresát, a že ta suma má být splacena do 22. dubna 1481. Následně mu pak prikazuje, aby nařídil úředníkům mince aby dotyčnému Jiříkovi vydali během dvou týdnů nejmenované množství stříbra a jednak a aby přidávali k sumě stříbra, která se mu dává na splácení staršího dluhu, několik hřiven stříbra tak, aby mu splatili oněch 300 uherských zlatých do výše jmenovaného

termínu. Také mu poroučí, aby se zasadil za splacení dluhu již zmiňovanému Vojnarovi, který potřebuje dostat zpátky svůj dlužní úpis.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 192.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem Iohannis de Rupov magistri curie domini Regis

211.

1480, listopad 10., Mělník

Vladislav II., král český, oznamuje Simeonovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, že ho Beneš z Veitmile, karlštejnský purkrabí a nejvyšší mincmistr, informoval o nevyplácení z mince a o zadržení peněz Vilémovi z Pernštejna. Následně jim přikazuje, aby onen týden dali peníze jen výše psanému Vilémovi a Vojnarovi. Další týden pak mají dát vše již zmiňovanému Vilémovi, pokud by mu bylo ještě něco zadrženo, mají to zaplatit později. Dotyčnému Vojnarovi mají potom vyplácet stejně jako předtím.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 148.

Edice: Archiv český XVI, s. 3–4, č. 6. (Díky špatnému údaji v dataci správně odatováno.)

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

212.

1480, listopad 19., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, že dluží řezníkům z Kutné Hory za voly koupené pro královskou kuchyni. Dále sděluje speciálně výše psanému Zachařovi, že mu zapomněl, když u něho předtím byl, přikázat, aby se postaral o zaplacení toho dluhu. Následně jim nařizuje, aby na to každý týden odkládali z mince dle svého uvážení. Zmiňuje, že když se jim ta dlužná částka uhradí, tak s ním budou raději obchodovat.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 117.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

213.

1480, prosinec 16., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, že si mu stěžoval Zikmund Hovran z Freiberga

ohledně zadržení stříbra, které mu mělo být vydáno z mince. Příkazuje jim tedy, aby ihned dali dotyčnému Zikmundovi to, co mu náleží.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 191.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Czenkonis de Clinssteyn procuratoris

214.

1480, prosinec 30., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, že vyslal Beneše z Veitmile, karlštejnského purkrabího a nejvyššího mincmistra, v poselství ke knížeti braniborskému¹¹⁵¹ a k jiným do Norimberku. Na té cestě za něho dotyčný zaplatil některé dluhy, utratil 275 rýnských zlatých a koupil 15 loktů zlatého atlasu po 4 rýnských zlatých. Dále dal 10 kop míšeňských grošů úroku Rýzmborskému a 15 uherských zlatých Janovi z Gutštejna Trpětskému. Následně jim příkazuje, aby to výše psanému Benešovi vše bez průtahů vrátili z mince.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 149.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

215.

1481, leden 9., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, že dal Niklovi z Pírku, který šikuje vozy, na kožich 3 kopy českých grošů. Následně jim příkazuje, aby výše psanému Niklovi ihned poslali po ukazateli tohoto listu uvedenou sumu.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 173.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Iohannis Sokolowsky etc.

216.

1481, leden 27., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, že si mu stěžoval Ondra na nedodržení jeho rozkazu ohledně splácení dluhu za voly. Nařizuje jim tedy zaplati výše psanému Ondrovi, aby už o to nemusel být uháněn. Následně jim připomíná svůj příkaz

¹¹⁵¹ Pravděpodobně se jedná o Albrechta Achilla.

zprostředkovaný Kozlíkem, aby mu poslali nejmenované množství stříbra. Poté jim poroučí, aby tak ihned učinili.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 162.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Iohannis Sokolowsky etc.

217.

1481, květen 25., Praha

Vladislav II., král český, seznamuje Simeona Seménka z Vrchovisk, Zachaře z Božetína a Jana Charváta z Ostrova, úředníky mince v Kutné Hoře, se stížností Hanuše z Kolovrat, probošta Pražského kostela, že mu nejsou z mince vydávány peníze. Následně jim přikazuje, aby výše psanému Hanušovi, pokud mohou, ihned vyplatili částku, kterou mu zadrželi. Vedle toho jim vytýká, že už dlouho neposílají peníze na opravu Pražského hradu, a přikazuje jim, aby mu na tyto účely dodali do 27. května 10 kop českých grošů, které si mají případně někde půjčit.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 114.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

218.

1481, květen 30., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zacharovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, že z register týdenního vydání, která mu poslali, poznal, že Vilém z Pernštejna z mince nic nedostal a že do mince přišlo málo stříbra. Poté jim přikazuje, aby další týden dali Pernštejnskému co možná nejvíce na splácení dluhu, protože za něho zaplatil za ležení¹¹⁵² na Moravě.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 153.

Edice: Archiv český XVI, s. 1, č. 1. (Uvedeno pod chybnou datací 10. květen 1480.)

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Iohannis Sokolowsky de Wrancze camerarii domini Regis

¹¹⁵² Pojem „ležení“ označuje zvl. způsob exekuce, dle kterého musel dlužník bydlet na útraty věřitele na místě věřitelem jemu vykázaném tak dlouho, až byl dluh zapraven.

1481, červen 14., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, že 16. června přijede do Kutné Hory. Následně jim přikazuje, aby zajistili pro jeho kuchyni dostatek volů, telat, skopců, jehňat atd. Na první den pobytu mají nakoupit k jídlu pro jeho dvůr patřičné množství ryb, aby si dvořané nemohli stěžovat na nedostatek.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 121.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

1481, červenec 20., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Zachařovi z Božetína, úředníku mince v Kutné Hoře, aby se za ním dostavil 21. nebo 22. července, protože si s ním musí probrat nějakou důležitou záležitost. Má mu s sebou vzít 10 hřiven stříbra.

Originál, papír, poškozen, část textu chybí. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 157.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

1481, červenec 30., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby dali z mince Václavovi z Kouřimi, královskému dvořanu a ukazateli tohoto listu, během dvou týdnů 4 kopy českých grošů na jeho službu.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 187.
Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Nicolai de Lansstein suppremi notarii tabularum regni Bohemie

1481, srpen 4., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby dali všechny peníze, které onen týden přijdou do mince, Vilémovi z Pernštejna, nejvyššímu komorníku cúdy brněnské, na splácení dluhu. Oznamuje jim, že tu sumu převezme služebník

výše psaného Viléma, který doručí tento list. Poté jim přikazuje, aby nevypláceli z mince nikomu jinému, pouze jemu samotnému mají dát na stranu 40 kop českých grošů, které mu pravidelně odkládají. Kromě toho mají zaplatit i šteury a dělníkům.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 152.

Edice: Archiv český XVI, s. 2, č. 2. (Uvedeno pod chybnou datací 29. červenec 1480.)

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Benessii de Waytmille purgravii in Carlsstein et magistri monete in Montibus Cuthnis

223.

1481, srpen 15., Křivoklát

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby dali Němcům, doručitelům tohoto listu, kteří mu sloužili v rotě se Zitichem Cabicarem, 10 kop českých grošů z verku onoho týdne. Pokud by se nedostalo z verku, mají vzít ty peníze ze stolu.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 154.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Benessii de Waitmille magistri monete Moncium Cuthnorum

224.

1481, srpen 15., Křivoklát

Vladislav II., král český, připomíná Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, svůj rozkaz ohledně týdenního vydávání 3 kop českých grošů z mince Bernardovi Bírkovi z Násilé, královskému komorníku, a oznamuje jim, že si mu dotyčný Bernard stěžoval na nedostávání peněz. Poté jim přikazuje, aby výše psanému Bernardovi vyplatili ze zadržené sumy co možná nejvíce a poté každý týden dávali uvedenou částku.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 182.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

225.

1481, srpen 17., Křivoklát

Vladislav II., král český, připomíná Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, svůj list, ve kterém jim přikazoval, aby vydali z mince peníze pouze na splácení dluhu Vilémovi

z Pernštejna, nejvyššímu komorníku brněnské cúdy, na šteury a pro něho.¹¹⁵³ Poté jim oznamuje, že se dozvěděl o tom, že služebník výše psaného Viléma dostal něco málo přes 40 kop českých grošů. Přikazuje jim tedy, aby i onen týden vydali z mince jen dotyčnému Pernštejnskému prostřednictvím jeho písaře a to takovou sumu, která by tvořila s tou předtím vyplacenou 100 kop českých grošů. Pokud bude potřeba, mají si na to i půjčit. Následující týden mají zaplatit šteury a jemu odložit 40 kop českých grošů, které mu každý týden vydávají, a zbytek dát na splácení.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 155.

Edice: Archiv český XVI, s. 2, č. 3. (Uvedeno pod chybnou datací 18. srpen 1480.)

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Benessii de Waytmille etc. magistri monete Moncium Cuthnorum

226.

1481, srpen 22./1482, srpen 21.,¹¹⁵⁴ Rakovník

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby ihned dali z mince Janovi Romotskému, doručiteli tohoto listu, 8 kop českých grošů za starou službu z dob panování Jiřího z Poděbrad a zapsali to do register.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 183.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

227.

1481, září 5., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby dali Purkartovi ze Sulevic, královskému dvořanu, 4 kopy českých grošů na jeho službu.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 185.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Cristophori de Vicztum mareschalci curie domini Regis

¹¹⁵³ Viz regest č. 222.

¹¹⁵⁴ Datace zní: „Dán v Rakovnice v středu před svatým Bartolomějem apoštolem božím království našeho léta jedenáctého.” Tomuto určení odpovídají dvě o rok rozdílná data. Více vyhovuje datování k roku 1481, protože pět dnů předtím je doložen pobyt krále na Křivoklátě, který je situován nedaleko Rakovníka.

1481, říjen 15., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby dali Hlasovi z Kamenice, královskému dvořanu, nebo tomu, koho dotyčný pošle s tímto s listem, 5 kop českých grošů na jeho službu.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 167.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Benessii de Weytmille burgravii in Carelsstyn et magistri monethe Moncium Cuthnorum

1481, říjen 15., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby dali Pavlovi, zderazskému proboštu, 15 kop českých grošů a Liškovi 10 kop českých grošů, protože mají jet v královském poselství. Pokud by pro ně neměli, mají si půjčit v Kutné Hoře nebo případně vzít ze stolu.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 176.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Benessii de Weytmille burgravii in Carelsstyn et magistri monete Moncium Cuthnorum

1481, říjen 27., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby dali z mince někdy po 11. listopadu Pavlíkovi několik kop na splácení dluhu.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 180.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Samuelis de Hradek et in Waleczow succamerarii regni Bohemie

1481, listopad 16., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, že ho požádal Jiřík Mihule, královský dvořan, o několik kop českých grošů pro své potřeby. Dále jim

sděluje, že ví, na co potřebuje dotyčný Jiřík ty peníze, a že tu žádost schválil. Poté jim přikazuje, aby výše psanému Jiříkovi dali z mince 25 kop českých grošů ve třech týdnech po Vánocích.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 172.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Bernhardi Bierka de Nasyle etc.

232.

1481, listopad 17., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Benešovi z Veitmile, karlštejnskému purkrabímu a nejvyššímu mincmistru, že dluží Alexandrovi ze Sedmípan a že mu rozkázal vyplatit 15 kop českých grošů úroku. Poté mu přikazuje, aby dal ihned z mince dotyčnému tu sumu. Pokud by to nemohl provést okamžitě, má mu sdělit datum, kdy je dostane.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 163.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem Iohannis de Rupow magistri curie domini Regis

233.

1481, listopad 18., Praha

Vladislav II., král český, připomíná Benešovi z Veitmile, karlštejnskému purkrabímu a nejvyššímu mincmistru, jejich rozhovor ohledně zaplacení 36 zlatých z mince Krajsíkovi, královskému štolmistru, které mu má dát za koně. Poté mu přikazuje, aby to vyplacení zařídil ihned nebo k určitému datu.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 169.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

234.

1481, listopad 21., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby mu už konečně poslali 21. listopadu 8 hřiven stříbra pro jeho potřebu.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 171.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Cristoffori de Vicztum curie domini Regis mareschalci

235.

1481, prosinec 15., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, že rozkázal uvedenému Zachařovi z Božetína, když u něho byl, aby oba dali z mince Jiříkovi Vojnarovi 24 hřiven stříbra. Zároveň doufá, že dotyčný Zachař o tom po návratu do Kutné Hory informoval i druhého adresáta. Poté je seznamuje se stížností výše psaného Vojnara na to, že mu ještě nebylo nic vyplaceno. Následně jim přikazuje, aby ihned vydali bez výmluv z mince stanovenou částku.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 181.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

236.

1481, prosinec 22., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, že jeho dřívější rozkaz, podle kterého mu měli poslat urburu společně s dalším stříbrem, už neplatí. Nově jim přikazuje, aby dali urburu do královské hutě a výsledné stříbro mají předat Holkrovi, protože se na tom s ním domluvil.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 170.
Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Cristoffori de Ficztum mareschalci etc.

237.

1482, leden 11., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby na deset týdnů zvýšili o 1 kopu českých grošů šteuru z mince k dolu Klinšmíd.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 184.
Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Benessii de Weytmille burgravii in Carlsstein et magistri monete Moncium Cuthnorum

238.

1482, leden 15., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, že mluvil s Benešem z Veitmile, karlštejnským purkrabím a nejvyšším mincmistrem, a že 60 hřiven stříbra, které mu měli poslat během dvou

týdnů, jež 14. ledna uplynuly, mu nepřišlo. Mají mu to vysvětlit a bez meškání poslat stříbro. Dále jim přikazuje, aby k tomu přidali 20 hřiven stříbra z mince na jeho potřebu.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 206.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

239.

1482, leden 27., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby dali ihned Solskému, královskému dvořan, 8 kop českých grošů kvůli důležité potřebě. Pokud by se na to nedostávaly peníze, tak je mají vzít ze stolu nebo si je někde půjčit.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 205.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

240.

1482, únor 17., Praha

Vladislav II., král český, připomíná Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, svůj předešlý rozkaz, aby vydávali peníze Stavskému, který za něho slíbil platit dluh. Následně jim oznamuje, že si mu stěžoval dotyčný Stavský na neplacení. Nařizuje jim tedy, aby se zachovali podle předešlého příkazu a výše psanému Stavskému platili každý týden.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 201.
Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Cristoffori de Wicztum marescalci

241.

1482, březen 1., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby ihned dali z mince Jankovi, královskému poslu a doručiteli tohoto listu, 2 kopy českých grošů, protože jede v královském poselství. V případě potřeby si na to mají někde opatřit peníze.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 177.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

242.

1482, březen 14., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby dali Elšce Kerské 1 kopu českých grošů, protože to nutně potřebuje.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 213.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Pauli de Gensstein et Skal

243.

1482, březen 16., Praha

Vladislav II., král český, připomíná Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, svůj dluh vůči Vilémovi z Pernštejna a Burinovi Gutštejnskému a s tím související splácení. Poté jim oznamuje, že jim už nemají z mince vyplácet peníze, protože je jim odkládáno jinde. Na závěr jim přikazuje, aby mu každý týden posílali z mince společně s ostatními penězi, které mu vyplácejí, i zbylé mince a přívazek¹¹⁵⁵ od verku.

Originál, papír, text je místy setřen. ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, b, list č. 338.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Iohannis Sokolowsky de Wrancze

244.

1482, duben 24., Praha

Vladislav II., král český, připomíná Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, svůj předchozí rozkaz, aby vydávali z mince Bernardovi Bírkovi z Násilé, královskému komorníku, každý týden 3 kopy českých grošů. Poté jim oznamuje, že si mu dotyčný stěžoval na nedostávání těch peněz už po delší dobu. Přikazuje jim tedy, aby zmiňovanému Bernardovi dali ihned ze zadržené částky, co budou moci, a následně mu pravidelně vydávali určenou sumu.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 168.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

¹¹⁵⁵ Pojem „přívazek“ označuje tzv. stříbro z nadělení božího neboli stříbro přivážené. Jedná se o rozdíl vah, kdy váha všeho koupeného stříbra od rudokupců, zváženého naráz, byla často větší, než součet hmotností stříbra koupeného od jednotlivých rudokupců.

245.

1482, duben 25., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby ihned dali Fridrichovi ze Šumburku nebo tomu, koho k nim dotyčný pošle s tímto listem, 12 kop českých grošů. Peníze si na to mají případně někde opatřit.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 165.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Pauli de Gensstyn

246.

1482, květen 10., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, že posílá Hanuše Čedlice, královského dvořana, v poselství do Uher. Následně jim přikazuje, aby ihned dali dotyčnému Hanušovi z mince na cestu a službu 10 kop českých grošů.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 186.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

247.

1482, červen 22., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby ihned dali nebo někde vypůjčili Janovi Košinovi, královskému dvořanovi, 4 kopy českých grošů.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 164.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Benessii de Waytmille burgravii in Carelsstyn et magistri monete Moncium Cuthnorum

248.

1482, červen 25., Praha

Vladislav II., král český, připomíná Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, svůj dluh 26 kop českých grošů vůči Pavlovi, královskému písaři, a svůj předchozí příkaz, podle kterého měl být dotyčnému Pavlovi splacen dluh z mince. Poté jim oznamuje, že se tak ještě nestalo, a nařizuje jim, aby to výše psanému Pavlovi vyplatili náraz nebo po částech.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 249.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

249.

1482, červenec 2., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, že nechal koupit několik sudů vína pro sebe a pro svůj dvůr od Tomáše, purkmistra Starého Města pražského, za 30 kop českých grošů. Dále jim sděluje, že byla uzavřena s výše psaným Tomášem smlouva ohledně týdenního splacení oné sumy z mince 4 kopami českých grošů, které mají být dávány k ruce Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníku mince, počínaje 4. červencem. Také je informuje, že dotyčný Tomáš už poslal svůj list zmíněnému Janovi s instrukcemi. Na závěr jim tedy přikazuje, aby to bez výmluv vyplnili.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 174.
Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Cristoffori de Wicztum mareschalci curie domini Regis

250.

1482, červenec 12., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby dali z mince Kunrátovi Štosovi z Kounic 12 kop českých grošů na jeho službu. Pokud by na to neměli peníze, mají je vzít ze stolu.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 166.
Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Samuelis de Hradek et in Waleczow succamerarii regni Bohemie

251.

1482, červenec 15., Praha

Vladislav II., král český, připomíná Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi Charvátovi z Ostrova, úředníkům mince v Kutné Hoře, svůj předchozí příkaz ohledně týdenního vyplacení 2 kop českých grošů Stavskému až do splacení sumy 76 kop českých grošů. Poté je seznamuje se stížností dotyčného na nevyplacení té částky. Nařizuje jim tedy, aby platili zmiňovanému Stavskému.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 203.

252.

1482, září 3., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Simeonovi z Vrchovisk a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, že mu Václav ze Světic, královský šenk, koupil koně za 11 uherských zlatých. Následně jim pak přikazuje, aby zaplatili dotyčnému během tří týdnů od data vydání tohoto listu danou sumu.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 195.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

253.

1482, září 4., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Simeonovi z Vrchovisk a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, že dluží Tomášovi, měšťanovi a purkmistrovi Starého Města pražského, 30 kop českých grošů za víno, které si od něho vzal. Dále jim oznamuje, že již dávno mělo být dotyčnému za to víno zaplacené. Přikazuje jim tedy, aby témuž Tomášovi vydávali z mince bez zadržování každý týden 4 kopy českých grošů až do naplnění uvedené sumy.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 212.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Iohannis Sokolowsky de Wrancze camerarii domini Regis

254.

1482, říjen 3., Praha

Vladislav II., král český, žádá Beneše z Veitmile, karlštejnského purkrabího a nejvyššího mincmistra, aby zjednal Ondráškovi, řezníkovi z Kutné Hory, 13 nebo 14 uherských zlatých, které vydal za královské potřeby.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 160.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

255.

1482, říjen 8., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Simeonovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi z Ničova, úředníkům mince v Kutné Hoře, že jim Beneš z Veitmile, karlsštejnský purkrabí a nejvyšší mincmistr, podle jeho pokynů rozkázal vydávat z mince každý týden 3 hřivny stříbra Langkrabovi. Poté jim nařizuje, aby to stříbro dávali k ruce dotyčnému prostřednictvím Pavla Vidláka až do vyplnění sumy.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 200.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Benessii de Waytmille purgravii in Karlssteyn et magistri monete Moncium Cuthnorum

256.

1482, říjen 10., Praha

Vladislav II., král český, připomíná Mikulášovi ze Skalice, hofmistru, Simeonovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi z Ničova, úředníkům mince v Kutné Hoře, svůj list, ve kterém je informoval, že dovolil Hynkovi z Uhřic zdělat si v mincovně 13 nebo 14 hřiven stříbra. Dále jim sděluje, že k tomu nedošlo, protože po výše dotyčném chtěli vědět, z jakého stříbra to chce dělat. K tomu dodává, že svolil, aby si to stříbro nechal přetavit v královské huti a pak zmincovat. Poté jim přikazuje, aby mu v tom nebránili.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 292.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

257.

1482, říjen 11., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi z Ničova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby dali Ondrovi, řezníkovi, 11 zlatých uherských nebo kopy českých grošů stejné hodnoty a k tomu 12 českých grošů, protože mu je dluží.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 204.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

258.

1482, říjen 23., Praha

Vladislav II., král český, seznamuje Simeona z Vrchovisk, Zachaře z Božetína a Jana z Ničova, úředníky mince v Kutné Hoře, se stížností Jiříka Vojnara na jejich neplnění příkazu Beneše z Veitmile, karlštejnského purkrabího a nejvyššího mincmistra. Nařizuje jim tedy, aby zanechali výmluv a aby se to pro dočasně hned začalo dělat.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 197.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

259.

1482, listopad 1., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Benešovi z Veitmile, karlštejnskému purkrabímu a nejvyššímu mincmistru, že je nerad z nedostatků v mincovně, o kterých mu psal, a žádá ho, aby vyjednal Sokolovskému 100 zlatých na stravu, protože už je čas vyjet. Také mu sděluje, že ví o sporu mezi horníky, královskými poddanými, a Mikulášem Trčkou, jenž to chce řešit před ním. Prikazuje mu tedy, aby řekl zmíněným horníkům, že k němu mají 11. listopadu vyslat zástupce. Na závěr žádá, aby mu byl poslán soupis výplat umořujících dluh výše psanému Trčkově.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 215.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

260.

1482, listopad 9., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Janovi z Ničova a Zacharově z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, že jim posílá 22 hřiven a 6 lotů stříbra, které je potřeba přetavit. Následně jim prikazuje, aby mu okamžitě poslali peníze, které vznikou zmincováním uvedeného stříbra.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 202.
Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Christoffori de Ficztum mareschalci etc.

261.

1482, listopad 29., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Janovi z Ničova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, že suma 40 kop českých grošů, kterou mu posílají každý týden na potřeby královského dvora, mu už nemůže z důvodu drahého obroku stačit. Prikazuje jim tedy, aby mu posílali týdně 45 kop českých grošů.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 194.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

262.

1482, prosinec 13., Praha

Vladislav II., král český, seznamuje Simeona z Vrchovisk a Zachaře z Božetína, úředníky mince v Kutné Hoře, se stížností Čenka Kuny z Kunštátu na vydávání platu z mince. Prikazuje jim tedy, aby se zachovali podle jeho předešlého příkazu v této věci a bez zadržování vypláceli dotyčnému týdně stanovenou částku.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 199.
Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Iohannis de Sselnbergk cancellarii regni Bohemie

263.

1483, leden 9., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi z Ničova, úředníkům mince v Kutné Hoře, že si mu na ně stěžoval Čeněk Kuna z Kunštátu, protože mu zadrželi peníze, které mu mají týdně vydávat z mince. Prikazuje jim tedy, aby dotyčnému ihned dali zadržené peníze, protože se chce opět vrátit se svojí čeledí na Moravu, ale nemá peníze na cestu.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, listu č. 198.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

264.

1483, leden 10., Praha

Vladislav II., král český, sděluje Zachařovi z Božetína, úředníku mince v Kutné Hoře, že si přeje, aby se nejmenovaná osoba zachovala podle Zachařova listu, ve kterém se píše o rudokupcích a uhlířích, a aby byly dělány groše a peníze. Dále mu připomíná svůj předchozí

příkaz, podle kterého mělo být Stavskému placeno každý týden až do splacení dlužné částky. Následně mu nařizuje, aby se tak zachoval.

Originál, papír, v místě ohybu chybí malá část psací látky i s několika písmeny. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 218.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

265.

1483, leden 15., Praha

Vladislav II., král český, připomíná Janovi z Ničova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, svůj předchozí příkaz, aby zaplatili Oldřichovi a Vojtěchovi, řezníkům z Náchodu, dluh za voly, kteří byli koupeni do královské kuchyně. K tomu ještě nově dodává, že se jedná o dluh 13 kop českých grošů.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 223.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

266.

1483, leden 23., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi z Vrchovisk, Zachařovi z Božetína a Janovi z Ničova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby dali Janovi Brumovi ze Žop, královskému dvořanu, 5 kop českých grošů kvůli jeho naléhavé potřebě.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 214.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

267.

1483, leden 26., Křivoklát

Vladislav II., král český, oznamuje Janovi z Ničova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, že se dozvěděl od Beneše z Veitmile, karlštejnského purkrabího a nejvyššího mincmistra, že Semének už nechce zastávat úřad úředníka mince. Mají se podle toho tedy zachovat a už mu nemají platit stojecí¹¹⁵⁶. Dále mají dávat Laslavovi z Veitmile, královskému truksamovi, 5 kop českých grošů týdně až do vyplacení sumy 25 kop českých grošů. Kromě toho mají horníkům zdělat stříbro do 50 hřiven a výše psanému Laslavovi s Mihulou do 20 hřiven. Pokud něco zbylo kromě peněz, které k němu výše psaný

¹¹⁵⁶ Termín „stojecí“ označuje týdenní výplatu.

Beneš přinesl, mají to dát Kurzbochovi, královskému komorníku, za minckošt, který za něho měli zaplatit mincířům a pregérům.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 225.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Benessii de Weitmill magistri monete Moncium Cuthnorum

268.

1483, únor 12., Praha

Vladislav II., král český, připomíná Janovi z Ničova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, svůj několikrát již opakovaný příkaz ohledně týdenního vydávání 1 kopy českých grošů Stavskému až do splacení dluhu.¹¹⁵⁷ Následně je seznamuje se stížností dotyčného Stavského na neplacení. Příkazuje jim tedy, aby splnili jeho příkaz a on se tím už nemusel zabývat.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 226.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Cristofori de Ficztum marescalci etc.

269.

1483, únor 12., Praha

Vladislav II., král český, připomíná Janovi z Ničova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, jejich zprávu, že jim po „Ambrožovi“¹¹⁵⁸ není nic rozkázáno od Beneše z Veitmile ohledně mincování. Poté jim příkazuje, aby toho bylo zanecháno, až do jeho dalšího nařízení. Pak se zmiňuje o kolicích.¹¹⁵⁹ Na závěr jim poroučí, aby mu ihned poslali 30 kop českých grošů, o kterých ho informovali, nebo i více peněz, pokud budou moci.

Originál, papír, text je místy setřen. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 230.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem Iohannis de Rupow magistri curie domini Regis

270.

1483, únor 14., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Janovi z Ničova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, že 45 kop českých grošů, které mu posílají každý týden

¹¹⁵⁷ Viz regest č. 264.

¹¹⁵⁸ Nejisté čtení tohoto slova.

¹¹⁵⁹ Kvůli podstatně zhoršené čitelnosti nelze blíže specifikovat. Pojem „kolky“ označuje mincovní matice.

na potřeby královského dvora, nestačí. Prikazuje jim tedy, aby mu vypláceli 50 kop českých grošů.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 222.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

271.

1483, březen 10., Praha

Vladislav II., král český, prikazuje Zachařovi z Božetína a Janovi z Ničova, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby co nejdříve dali Dětinovi 3 kopy českých grošů na nějakou jeho potřebu a aby ho zase vypravili.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 228.
Kancelářská poznámka: Ad relacionem Iohannis Sokolowsky de Wrancze

272.

1483, duben 7., Praha

Vladislav II., král český, prikazuje Janovi z Ničova, úředníku mince v Kutné Hoře, aby za ním ihned přijel s penězi, které mu měli poslat. Pokud tak již učinili ještě před příchodem tohoto listu, má přijet také a přivést registra a podle register vyhotovený soupis všeho, co bylo vydáno Litvínovi z Klinštejna za dobu jeho vlády.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 221.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

273.

1483, duben 19., Praha

Vladislav II., král český, posílá Zachařovi z Božetína a Janovi z Ničova, úředníkům mince v Kutné Hoře, za účelem se známení s obsahem list od Čěňka Kuny z Kunštátu. Poté jim prikazuje, aby dohledali, komu vydávali peníze pro výše jmenovaného Čěňka, a pak to mají dotyčnému napsat.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 227.
Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Cristofori de Ficztum mareschalci etc.

274.

1483, duben 21., Praha

Vladislav II., král český, seznamuje Zachaře z Božetína a Jana z Ničova, úředníky mince v Kutné Hoře, se stížností starších pregéřů na to, že jim chtějí snížit z prvního týdne na onen týden z verku po 2 groších. Poté jim oznamuje, že dotyčným svolil, aby jim byly vydány zadržené peníze. Prikazuje jim tedy, aby zmiňovaným už více nebrali a aby jim platili stejně jako předtím, tzn. po 3 českých groších z každého verku.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 207.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Pauli de Gensstyn

275.

1483, duben 28., Praha

Vladislav II., král český, připomíná Zachařovi z Božetína a Janovi z Ničova, úředníkům mince v Kutné Hoře, svoje předešlé nařízení, podle kterého měli ihned dodat pregéřům zadržené peníze.¹¹⁶⁰ Poté jim oznamuje, že v té věci došlo ke změně, a poroučí jim, aby tak nečinili, dokud nepřijede do Kutné Hory Beneš z Veitmile, karlštejnský purkrabí a nejvyšší mincmistr, který jim přikáže další postup.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 196.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

276.

1483, květen 10., Praha

Vladislav II., král český, prikazuje Janovi z Ničova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby co nejdříve poslali Crisostomovi, královskému sekretáři, 5 kop českých grošů, protože za něho zaplatil poslům a část jim ještě dluží. Poté jim připomíná svoje předchozí nařízení, aby vydali 2 kop českých grošů za praní do rukou Minovskému, který ví, komu je má dát.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 216.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

¹¹⁶⁰ Viz regist č. 274.

1483, září 17., Třebíč

Vladislav II., král český, oznamuje Zachařovi z Božetína a Kunrátovi Švajkarovi, úředníkům mince v Kutné Hoře, že dluží mladému Chvalkovskému, královskému dvořanu, koně. Následně jim tedy přikazuje, aby dotyčnému vydali 5 kop českých grošů během čtyř týdnů od data vydání tohoto listu.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 217.

Kancelářská poznámka: Ad relationem domini Cristofori de Fictum mareschalci curie domini Regis

1483, říjen 12., Třebíč

Vladislav II., král český, připomíná Zachařovi z Božetína a Kunrátovi Švajkarovi, úředníkům mince v Kutné Hoře, svůj příkaz, aby mu nashromáždili peníze. Poté jim nařizuje, aby mu co nejvíce nachystaných peněz přivezli do Čáslavi, kam se chystá onen týden jet.¹¹⁶¹ Kromě toho jim poroučí, aby dali Ambrigéřovi 2 kopy českých grošů.

Originál, papír, chybí značná část psací látky i s textem. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 224.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Iohannis de Sselnbergk cancellarii regni Bohemie

1485, květen 9., Pražský hrad

Vladislav II., král český, přikazuje Zachařovi z Božetína, Kunrátovi Švajkarovi a Johannesovi, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby ihned dali Šindlovi, který má vyjet, 5 uherských zlatých nebo 2 kopy 30 českých grošů na stravu.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 232.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

1485, květen 19., Pražský hrad

Vladislav II., král český, oznamuje Zachařovi z Božetína, Kunrátovi Švajkarovi a Johannesovi, úředníkům mince v Kutné Hoře, že mu Beneš z Veitmile, karlstějnský purkrabí a nejvyšší mincmistr, zrovna poslal 2 vozy soli a 60 kop cupek¹¹⁶². Přikazuje jim tedy, aby měli připraveny peníze pro kupce, který královskou huť zásobuje olovem a jenž má přijet. Dělá to za sůl 23 kop českých grošů a za cupky 7 kop 30 českých grošů. Dále jim

¹¹⁶¹ Nelze stanovit přesně na den, protože na chybějící části psací látky je i klíčové slovo časového určení.

¹¹⁶² Pojem „cupka“ označuje rybu tohoto jména.

nařizuje, aby vypravili Ondru, řezníka, 24. května na trh do Nymburka, kde má koupit 30 nebo 40 volů, které zaplatit z mince.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 237.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

281.

1485, červen 16., Pražský hrad

Vladislav II., král český, oznamuje Benešovi z Veitmile, karlštejnskému purkrabímu a nejvyššímu mincmistru, že koupil u královského maršálka¹¹⁶³ koně za 20 kop českých grošů, kterého dal Naksorovi. Prikazuje mu tedy, aby nařídil úředníkům mince vydávat týdně výše psanému maršálkovi 2 kopy českých grošů až do splacení uvedené sumy.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 240.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

282.

1485, červen 16., Pražský hrad

Vladislav II., král český, oznamuje Zachařovi z Božetína, Kunrátovi Švajkarovi a Johannesovi, úředníkům mince v Kutné Hoře, že jim zrovna posílá po Chvalkovském 300 zlatých, které nemají pravou váhu a na kterých by mohl prodělat. Prikazuje jim tedy, aby se je pokusili někomu udat (např. za olovo, za voly apod.).

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 238.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

283.

1485, červenec 6., Pražský hrad

Vladislav II., král český, prikazuje Zachařovi z Božetína, Kunrátovi Švajkarovi a Johannesovi, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby dali z mince na službu Rytíři, královskému komorníku, 4 kopy českých grošů a královskému sekretáři¹¹⁶⁴ 1 hřivnu stříbra v penězích, v jakých ji berou do mince. K tomu mají napsat, co se za ní dostane.

¹¹⁶³ Úřad maršálka v této době zastával Křištof Opl z Fictum na Novém Šumburku.

¹¹⁶⁴ Pravděpodobně se jedná o Jana Crisostoma z Hostimé. Podle Macka byli v roce 1485 zároveň dva sekretáři (Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 322.), což semi nepodařilo potvrdit.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 234.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

284.

1485, září 1., Pražský hrad

Vladislav II., král český, přikazuje Zachařovi z Božetína, Kunrátovi Švajkarovi a Johannesovi, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby k sumě, kterou mu zrovna poslali na dvořany, ještě přidali 21 kop českých grošů. Nedostávají se mu totiž finance, což je způsobeno mj. tím, že přibýlo několik koní do služby. Dále jim nařizuje, aby ihned zjednali Šindlovi, královskému poslu, koně a ten má nutně jet dnem i nocí za Benešem z Veitmile.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, listu č. 242.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

285.

1485, září 3., Pražský hrad

Vladislav II., král český, oznamuje Zachařovi z Božetína, Kunrátovi Švajkarovi a Johannesovi, úředníkům mince v Kutné Hoře, že jim královský hofmistr¹¹⁶⁵ zapomněl po zmíněném Kunrátovi poručit v záležitosti Plzákovy přípovědi¹¹⁶⁶ do mince. Také jim sděluje, že s ním mluvili kuchmistr¹¹⁶⁷ a sekretář¹¹⁶⁸ o stejné přípovědi od Aničky Velfovic. Mimo to ho dotyční informovali, že adresáti tohoto listu ví, že se zmiňovaná Anička přihlásila o dlužnou částku dříve, než získal její práva Rohlík, a že se před ně několikrát dostavila. Poté apeluje na jejich paměť a přikazuje jim, aby se spravedlivě zachovali podle toho, od koho jako prvního obdrželi přípověď. Poté jim nařizuje, aby dali mistru Mikulášovi 3 kopy českých grošů a královskému kuchmistrovi 6 kop českých grošů, což v případě dotyčného kuchmistra bylo poručeno výše psanému Kunrátovi.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 233.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

¹¹⁶⁵ Úřad královského hofmistra vykonával v tuto dobu Jan z Roupova.

¹¹⁶⁶ Pojem „přípověď“ označuje přihlášení se o dlužnou částku.

¹¹⁶⁷ Úřad mistra královské kuchyně zastával v této době Václav Štětina ze Svárova.

¹¹⁶⁸ Pravděpodobně se jedná o Jana Crisostoma z Hostimé. Podle Macka byli v roce 1485 zároveň dva sekretáři (Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 322.), což semi nepodařilo potvrdit.

1485, říjen 21., Pražský hrad

Vladislav II., král český, přikazuje Zachařovi z Božetína, Kunrátovi Švajkarovi a Johannesovi, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby vydávali každý týden Fridrichovi ze Šumburku 1 kopu českých grošů stejně jako předtím až do 11. listopadu s tím. Kromě toho mají dotyčnému vydat i případně zadržené peníze z období 28. září až 21. října.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 235.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Iohannis de Ruppow etc.

1485, listopad 2., Pražský hrad

Vladislav II., král český, přikazuje Zachařovi z Božetína, Kunrátovi Švajkarovi a Johannesovi, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby dali Rytířovi, královskému komorníku, 6 kop českých grošů na jeho službu.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 241.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

1485, listopad 21., Pražský hrad

Vladislav II., král český, přikazuje Zachařovi z Božetína, Kunrátovi Švajkarovi a Johannesovi, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby mu koupili a co nejdříve poslali osm houní na královské koně. Dále jim nařizuje, aby královské voly poslali na Mělník, neboť rozkázal, aby tam byli chováni. Nakonec poroučí, aby koupili královskému sekretáři¹¹⁶⁹ liščí podbřiškovou čubu, protože jeho novou mu vzal a dal ji Janovi Turkovi. Až ji koupí nebo mu na ni dají peníze, mají to napsat na službu zmiňovaného Turka.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 239.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

¹¹⁶⁹ Pravděpodobně se jedná o Jana Crisostoma z Hostimé. Podle Macka byli v roce 1485 zároveň dva sekretáři (Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 322.), což semi nepodařilo potvrdit.

289.

1486, březen 14., Pražský hrad

Vladislav II., král český, přikazuje Kunrátovi Švajkarovi a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby ihned dali Šindlovi, královskému služebníku a doručiteli tohoto listu, 2 kopy českých grošů na jeho službu.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 244.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

290.

1486, listopad 28., Pražský hrad

Vladislav II., král český, přikazuje Benešovi z Veitmile, karlštejnskému purkrabímu a nejvyššímu mincmistru, aby nařídil dát z mince Bystřickému, královskému dvořanovi, 8 kop grošů a napsat mu to na službu.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 243.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

291.

1487, říjen 20., Mělník

Vladislav II., král český, oznamuje úředníkům mince v Kutné Hoře,¹¹⁷⁰ že má v úmyslu jet 23. října do Kolína. Následně jim přikazuje, aby poslali k 22. říjnu do Kolína 1 láku předního silného vína a 1 láku dobrého lehčího vína.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 250.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

292.

1487, prosinec 13., Kolín

Vladislav II., král český, přikazuje Zachařovi, Kunrátovi a Johannesovi, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby dali Borniovi 8 kop českých grošů na jeho službu a kaplanovi v Kolíně 1 kopy českých grošů na kožich, pokud si o ni pošle.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 248.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

¹¹⁷⁰ Úředníky mince v tomto roce byli Zachař z Božetína, Kunrát Švajkar z Vrchovisk a Jan ze Žiželic.

293.

1488, leden 2., Pražský hrad

Vladislav II., král český, připomíná Kunrátovi Švajkarovi, úředníku mince v Kutné Hoře, že mu měl poslat 130 uherských zlatých. Následně mu přikazuje, aby mu tu sumu konečně poslal 5. ledna po Ambrykéřovi.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 255.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

294.

1488, leden 4., Pražský hrad

Vladislav II., král český, přikazuje Zachařovi z Božetína a Kunrátovi Švajkarovi, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby ihned dali Šindlovi, královskému služebníku, 2 kopy českých grošů.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 258.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

295.

1488, leden 7., Pražský hrad

Vladislav II., král český, oznamuje Zachařovi z Božetína, Kunrátovi Švajkarovi a Johannesovi ze Skalice, úředníkům mince v Kutné Hoře, že přijal za svého služebníka Jana Rychnovského „ranního“¹¹⁷¹ lékaře, kterému má dávat každý rok 20 kop českých grošů. Přikazuje jim tedy, aby dotyčnému začali platit z mince každý týden od data vydání listu sumu peněz tak, aby za rok dostal uvedenou částku.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 259.
Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Iohannis de Sselnberk cancellarii regni Bohemie

296.

1488, leden 13., Křivoklát

Vladislav II., král český, přikazuje Zachařovi z Božetína, Kunrátovi Švajkarovi a Johannesovi ze Skalice, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby bez výmluv dali nebo zjednali 150 rýnských zlatých Petrovi ze Šternberka a z Leštna, protože má hned jet. Dále jim

¹¹⁷¹ Termín „ranný“ znamená týkající se rány.

přikazuje, aby vyplatili Purkartovi, královskému dvořanovi, 5 kop českých grošů na jeho službu.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 267.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

297.

1488, leden 24., Pražský hrad

Vladislav II., král český, přikazuje Zachařovi z Božetína, Kunrátovi Švajkarovi a Johannesovi ze Skalice, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby dali Janovi z Roupova, královskému hofmistru, 15 kop českých grošů na jeho službu a k tomu mu přidali 4 kopy 30 českých grošů, které zrovna utratil během svého poslání v Mostě.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 280.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

298.

1488, leden 25., Pražský hrad

Vladislav II., král český, přikazuje Zachařovi, Kunrátovi a Johannesovi, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby dali Ladslavovi z Veitmile, královskému komorníku, během pěti týdnů 20 kop českých grošů a napsali mu je na jeho službu.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, listu č. 283.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

299.

1488, leden 27., Pražský hrad

Vladislav II., král český, přikazuje Zachařovi z Božetína a Kunrátovi Švajkarovi, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby dali bez zdržování Janovi Bystřickému ze Studnic, královskému dvořanovi, 10 kop českých grošů.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 257.
Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Iohannis Sokolowsky de Wrancze camerarii domini Regis

300.

1488, únor 28., Pražský hrad

Vladislav II., král český, oznamuje Zachařovi, Kunrátovi a Johannesovi, úředníkům mince v Kutné Hoře, že se od Beneše z Veitmile, nejvyššího mincmistra, dozvěděl o problémech v minci. Poté jim přikazuje, aby dali bez zdržování Minovskému¹¹⁷² 15 kop grošů na jeho službu.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 279.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Benessii de Weytmill purgravii in Karlsstein et magistri monete Moncium Cuthnorum

301.

1488, březen 5., Pražský hrad

Vladislav II., král český, oznamuje Zachařovi z Božetína, Kunrátovi Švajkarovi a Johannesovi ze Skalice, úředníkům mince v Kutné Hoře, že na místo zemřelého horního hofmistra¹¹⁷³ ustanovil Michala z Vrchovisk, o čemž též píše šepmistrům i samotnému Michalovi. Poté jim přikazuje, aby se podle toho zachovali.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 275.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Benessii de Weytmill magistri monete Moncium Cuthnorum

302.

1488, březen 24., Pražský hrad

Vladislav II., král český, přikazuje Zachařovi z Božetína, Kunrátovi Švajkarovi a Johannesovi ze Skalice, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby dali Rybskému 2 kopy českých grošů a nechali mu je napsat na jeho službu.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 278.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

303.

1488, březen 28., Pražský hrad

Vladislav II., král český, přikazuje Zachařovi z Božetína, Kunrátovi Švajkarovi a Johannesovi ze Skalice, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby jeho jménem poručili Jirkovi

¹¹⁷² V regestu na versu listu z konce 15. století je dotýčný uveden jako Mnynovský.

¹¹⁷³ Zesnulým je Mikuláš ze Skalice.

poslat co nejspíše na Pražský hrad 3 nebo 4 centnéře olova. Dále jim nařizuje, aby dali Janovi Turkovi 10 kop českých grošů za kuní šubu a napsali mu to na jeho službu.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 270.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

304.

1488, duben 2.,¹¹⁷⁴ Pražský hrad

Vladislav II., král český přikazuje úředníkům mince v Kutné Hoře,¹¹⁷⁵ aby dali Bystřickému 4 kopy českých grošů na jeho službu.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 291.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

305.

1488, duben 20., Pražský hrad

Vladislav II., král český, oznamuje Zachařovi z Božetína, Kunrátovi Švajkarovi a Johannesovi, úředníkům mince v Kutné Hoře, že vysílá Henricha Kekrice, královského pacholka, ve svých službách. A následně jim přikazuje, aby dotyčnému dali ihned 1 kopy českých grošů.¹¹⁷⁶

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 247.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

306.

1488, duben 23., Pražský hrad

Vladislav II., král český, připomíná Zachařovi z Božetína, Kunrátovi Švajkarovi a Johannesovi ze Skalice, úředníkům mince v Kutné Hoře, že dosadil nového horního hofmistra Michala z Vrchovisk. Následně jim pak přikazuje, aby dohledali v registrech, zda a kolik bylo dáváno týdenního platu předchozímu hofmistrovi,¹¹⁷⁷ a stejnou sumu pak vydávali i výše jmenovanému Michalovi. Také jim oznamuje, že zesnulému nechal předtím ze své milosti dávat 1 kopy českých grošů.

¹¹⁷⁴ Dátace zní: „Ex Castro Pragensia feria IIII Pasche annorum domini etc. lxxxviii.” Předpokládám, že se jedná o středu před Velikonoční nedělí.

¹¹⁷⁵ Úředníky mince v tomto roce byli Zachař z Božetína, Kunrát Švajkar z Vrchovisk a Jan ze Žiželic.

¹¹⁷⁶ Regest z konce 15. století na versu listu dodává, že jsou to peníze na stravu.

¹¹⁷⁷ Jedná se o Mikuláše ze Skalice.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 285.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Iohannis Sokolowsky de Wrancze etc.

307.

1488, květen 2., Kolín

Vladislav II., král český, připomíná Zachařovi z Božetína, Kunrátovi Švajkarovi a Johannesovi, úředníkům mince v Kutné Hoře, že se mají vydávat peníze z mince Václavovi Vlčkovi z Čenova. Následně jim oznamuje, že mu dotyčný psal a uháněl ho o to. Prikazuje jim tedy, aby to zařídili, a on už tak nemusel být upomínán.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 252.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini proprium

308.

1488, květen 4., Kolín

Vladislav II., král český, oznamuje Zachařovi z Božetína a Kunrátovi Švajkarovi, úředníkům mince v Kutné Hoře, že Eufémie z Lichtenburka má jeho zápisný list na tisíc kop českých grošů od Jana ze Šumburka, ve kterém je uveden jako ručitel Beneš z Veitmile, nejvyšší mincmistr. Poté jim prikazuje, aby výše psané Eufémii zaplatili úrok z dané částky 10 kop českých grošů a během dvou týdnů od data vydání tohoto listu jí také dali 90 kop českých grošů. Pak už bude zbývat vyplatit na úrok 50 kop českých grošů a na jistinu dalších 50 kop českých grošů. Dále jim nařizuje, aby, dřív než jí dají těch 50 kop českých grošů, si od dotyčné vyžádali kvitanci se všemi náležitostmi, ve které propustí za sebe i za případné budoucí majitele toho úpisu výše psaného Beneše jako ručitele za těch 50 kop českých grošů.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 261.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem Iohannis de Ruppow supremi notarii tabularum regni Bohemie etc.

309.

1488, květen 6., Kolín

Vladislav II., král český, prikazuje Zachařovi z Božetína, Kunrátovi Švajkarovi a Johannesovi, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby mu okamžitě po přečtení tohoto listu poslali na jeho potřeby po Henrichovi 10 kop českých grošů.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 251.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis Sokolowsky referente

310.

1488, květen 10., Kolín

Vladislav II., král český, oznamuje Zachařovi z Božetína, Kunrátovi Švajkarovi a Johannesovi ze Skalice, úředníkům mince v Kutné Hoře, že jim posílá list, který mu napsal Jindřich Berka z Dubé ohledně dluhu a ze kterého se dozví více informací. Poté jim přikazuje, aby ihned poslali dotyčnému dlužné peníze a nebyly mu tak způsobeny žádné škody.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 256.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

311.

1488, červen 7., Pražský hrad

Vladislav II., král český, připomíná Kunrátovi, úředníku mince v Kutné Hoře, svůj předešlý ústní příkaz, aby opatřil peníze pro kolínského hejtmana¹¹⁷⁸ na budování v Kolíně. Poté mu oznamuje, že si mu dotyčný hejtman stěžoval, že nemá finance. Přikazuje mu tedy, aby je výše jmenovanému hejtmanu opatřil.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 277.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

312.

1488, červen 25., Kolín

Vladislav II., král český, přikazuje Zachařovi, Kunrátovi a Johannesovi, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby dali Černhanzovi nejpozději do 25. července 20 kop českých grošů na jeho službu.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 282.
Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Iohannis Sokolowsky etc.

313.

1488, srpen 9., Pražský hrad

Vladislav II., král český, oznamuje Zachařovi z Božetína, Kunrátovi Švajkarovi a Johannesovi, úředníkům mince v Kutné Hoře, že na základě příkazu mu dal Kolman, doručitel tohoto listu, na potřeby v Norimberku 37 zlatých rýnských. Následně jim přikazuje, aby bez protahování dali dotyčnému uvedenou sumu.

¹¹⁷⁸ Úřad kolínského hejtmana zastával v letech 1488–1497 Jan Žďárský ze Žďáru (Sedláček, A.: Hrady XII, s. 118.).

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 253.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Iohannis Sokolowsky camerarii domini Regis

314.

1488, srpen 16., Pražský hrad

Vladislav II., král český, přikazuje Zachařovi z Božetína a Kunrátovi Švajkarovi, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby ihned poslali Benešovi z Veitmile, nejvyššímu mincmistru, po nějakém rozumném poslu přiložené listy, které o něčem svědčí.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 254.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

315.

1488, srpen 16., Pražský hrad

Vladislav II., král český, oznamuje Zachařovi, Kunrátovi a Johannesovi, úředníkům mince v Kutné Hoře, že jeho jízda do Českých Budějovic se neuskuteční, protože kníže Jiřík, jeho švagr,¹¹⁷⁹ ze závažných důvodů nemůže přijet. Poté jim přikazuje, aby ihned rozeslali listy, jež jim posílá, osobám, které s ním měly jet. Dále jim nařizuje, aby mu bez meškání vypravili zbytek peněz k 20 kopám českých grošů, které mu už odeslali, protože se v současné době nemůže nikam „hnout“.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 262.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

316.

1488, srpen 20., Pražský hrad

Vladislav II., král český přikazuje úředníkům mince v Kutné Hoře,¹¹⁸⁰ aby mu co nejdříve poslali 2 hřivny stříbra na některou potřebu.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 266.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

¹¹⁷⁹ Pravděpodobně se jedná o Jiřího Bohatého, vévodu bavorsko-landshutského, manžela Vladislavovy sestry Hedviky.

¹¹⁸⁰ Úředníky mince v tomto roce byli Zachař z Božetína, Kunrát Švajkar z Vrchovisk a Jan ze Žiželic.

1488, srpen 22./1489, srpen 21.,¹¹⁸¹ Pražský hrad

Vladislav II., král český, oznamuje Zachařovi z Božetína, Kunrátovi Švajkarovi a Johannesovi ze Skalice, úředníkům mince v Kutné Hoře, že předtím přikázal dotyčnému Kunrátovi Švajkarovi, aby dal z mince knězi Pavlovi, proboštovi Pražského hradu a doktorovi duchovních práv, 10 kop českých grošů na pomoc, protože staví na Hradě dům. Poté k tomu dodává, že si mu výše psaný Pavel stěžoval, že se tak nestalo. Přikazuje jim tedy, aby zanechali výmluv a aby mu některý z nich uvedenou sumu vzal, až pojede do Prahy. Na závěr doplňuje, že pokud by se jim předtím naskytl někdo vhodný, po kom by ty peníze mohli poslat na Pražský hrad, ať tak učiní.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, č. listu 264.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis proprium

1488, srpen 22., Pražský hrad

Vladislav II., král český oznamuje úředníkům mince v Kutné Hoře,¹¹⁸² že královský kuchmistr¹¹⁸³ koupil v Praze 23 volů po 1 kopě 8 českých grošů za kus. Z toho pro ně vyplývá, že už není potřeba kupovat voly v takovém množství. Následně jim přikazuje, aby bez meškání poslali dotyčnému kuchmistrovi peníze, které budou moci.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 274.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

1488, srpen 24., Pražský hrad

Vladislav II., král český, připomíná Zachařovi, Kunrátovi a Johannesovi, úředníkům mince v Kutné Hoře, svůj předešlý příkaz, aby zaplatili z mince Černhanzovi.¹¹⁸⁴ Poté je seznamuje se stížností výše psaného Černhanze, že dostal jenom 5 kop českých grošů. Přikazuje jim tedy, aby co nejdříve dodali dotyčnému zbytek. Dále jim nařizuje, aby mu poslali soupis peněz, které byly do té doby vyplaceny Volfstorsarovi.

¹¹⁸¹ Dace zní: „Dán na Hradě pražském v pátek před svatým Bartolomějem apoštolem božím království našeho léta osmnáctého.“ Tomuto určení odpovídají dvě o rok rozdílná data. Bohužel nelze s přesností určit, které z nich je datum vydání listu.

¹¹⁸² Úředníky mince v tomto roce byli Zachař z Božetína, Kunrát Švajkar z Vrchovisk a Jan ze Žiželic.

¹¹⁸³ Úřad mistra královské kuchyně v této době zastával Václav Štětina ze Svárova.

¹¹⁸⁴ Viz regest č. 312.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 281.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

320.

1488, září 2., Pražský hrad

Vladislav II., král český, oznamuje Zachařovi z Božetína, Kunrátovi Švajkarovi a Johannesovi ze Skalice, úředníkům mince v Kutné Hoře, informaci od svých posílů, kteří se vrátili od uherského krále, že tentýž panovník chystá vyslat své posly.¹¹⁸⁵ Následně jim přikazuje, aby mu ihned kvůli příjezdu uherských radů poslali po Ambergérovi 20 kop českých grošů Duchkovi na píci, 20 kop českých grošů kuchmistrovi¹¹⁸⁶ a 4 kopy českých grošů na sůl. Dále jim nařizuje, aby jeho jménem požádali šepmistry o sehnání a uschování 1 drajlinku co možná nejlepšího vína. K tomu pak dodává, aby mu dodali 1 láku toho vína, až jim dá vědět, a aby to i výše psaným šepmistrům zaplatili.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 272.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis Magistro monete referente

321.

1488, září 20., Pražský hrad

Vladislav II., král český, připomíná Zachařovi, Kunrátovi a Johannesovi, úředníkům mince v Kutné Hoře, svůj předešlý list s avizováním příjezdu varadínského biskupa¹¹⁸⁷ do Prahy a s příkazem, aby kolínskému hejtmanu,¹¹⁸⁸ pokud bude potřebovat, zajistili prostředky na potřeby dvora výše psaného biskupa.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 289.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

322.

1488, září 21., Pražský hrad

Vladislav II., král český, připomíná Zachařovi, Kunrátovi a Johannesovi, úředníkům mince v Kutné Hoře, že jim bylo posláno 6 lák vína. Následně přikazuje, aby mu to víno

¹¹⁸⁵ Toho času v Uhrách panoval Matyáš Korvín.

¹¹⁸⁶ Úřad mistra královské kuchyně vykonával v tomto roce Václav Štětina ze Svárova.

¹¹⁸⁷ V této době byl varadínským biskupem Jan Filipec.

¹¹⁸⁸ Úřad kolínského hejtmana zastával v letech 1488–1497 Jan Žďárský ze Žďáru (Sedláček, A.: Hradý XII, s. 118.).

23. září poslali do Prahy. Pokud by v uvedeném dražlinku bylo více vína, nařizuje, aby ho nechali stočit do dvou soudků, které mu mají také poslat do Prahy pro hosty.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 273.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

323.

1488, září 23., Pražský hrad

Vladislav II., král český, přikazuje Zachařovi z Božetína, Kunrátovi Švajkarovi a Johannesovi, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby dali Václavovi Solskému, královskému dvořanu, 3 kopy českých grošů na jeho službu, protože ho vypravil v některých svých potřebách.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 265.
Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Iohannis Sokolowsky de Wrancze domini Regis camerarii

324.

1488, říjen 16., Pražský hrad

Vladislav II., král český, oznamuje Benešovi z Veitmile, karlstějnskému purkrabímu a nejvyššímu mincmistru, že přikázal připravit jistou sumu peněz na stravu pánům, kteří jedou k uherskému králi.¹¹⁸⁹ Následně přikazuje, aby mu dal vědět, pokud by mohl vyměnit uherské zlaté za české groše. Pro případ, že by nemohl, má mu poslat groše, které by on sám nechal vyměnit v Praze.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 262–2.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

325.

1488, říjen 17., Pražský hrad

Vladislav II., král český, oznamuje Zachařovi, Kunrátovi a Johannesovi, úředníkům mince v Kutné Hoře, že posílá k polskému králi¹¹⁹⁰ Jan Sokolovského z Vrance. Poté jim přikazuje, aby co nejdříve dali výše jmenovanému Sokolovskému 50 kop českých grošů na cestu.

¹¹⁸⁹ Toho času v Uhrách panoval Matyáš Korvín.

¹¹⁹⁰ V této době vládl v Polsku Vladislavův otec Kazimír IV.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 271.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

326.

1488, listopad 4., Pražský hrad

Vladislav II., král český, přikazuje Benešovi z Veitmile, karlštejnskému purkrabímu a nejvyššímu mincmistru, aby dal Kurbochovi 5 kop českých grošů na jeho službu.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 269.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

327.

1488, listopad 23., Pražský hrad

Vladislav II., král český přikazuje úředníkům mince v Kutné Hoře,¹¹⁹¹ aby dali Solskému na jeho účet 10 kop českých grošů.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 284.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

328.

1488, listopad 24., Pražský hrad

Vladislav II., král český přikazuje úředníkům mince v Kutné Hoře,¹¹⁹² aby dali Václavovi Čěčovi, purkrabímu Pražského hradu, 25 kop českých grošů na stravu, protože má jet na Tovačov rokovat. Dále jim nařizuje, aby dali Rezkovi 2 kopy českých grošů na službu.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 268.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

329.

1488, listopad 27., Pražský hrad

Vladislav II., král český, přikazuje Zachařovi z Božetína, Kunrátovi Švajkarovi a Johannesovi ze Skalice, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby ihned dali z mince Václavovi Klečkovi, královskému služebníku a doručiteli tohoto listu, 1 kopy českých grošů.

Originál, papír. SOkA KH, HF, PD, kart č. 81, list č. 263.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

¹¹⁹¹ Úředníky mince v tomto roce byli Zachař z Božetína, Kunrát Švajkar z Vrchovisk a Jan ze Žiželic.

¹¹⁹² Úředníky mince v tomto roce byli Zachař z Božetína, Kunrát Švajkar z Vrchovisk a Jan ze Žiželic.

1488, prosinec 9., Pražský hrad

Vladislav II., král český přikazuje úředníkům mince v Kutné Hoře,¹¹⁹³ aby bez meškání dali Šindlovi, poslu, 3 kopy českých grošů na jeho službu.

Originál, papír. SOKA KH, HF, PD, kart č. 81, č. listu 276.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

¹¹⁹³ Úředníky mince v tomto roce byli Zachař z Božetína, Kunrát Švajkar z Vrchovisk a Jan ze Žiželic.

Dodatky:

331.

1476, březen 3., Praha

Vladislav II., král český, nařizuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby v tom dni vydali z mince Bohušovi z Drahobudic 16 kop grošů, které si od něho půjčil.

Originál, papír. NA, ARP – Parisova sbírka, č. 9.

Edice: Menší fondy a sbírky různé provenience I. Parisova sbírka. Listiny a listy z let 1372–1794, Praha 1939, s. 12, č. 9.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Samuelis de Hradek etc. succamerarii regni Bohemie

332.

1476, duben 5, Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby hned po poslu, který doručí tento list, poslali Pehmovi groše za 30 zlatých rýnských, což mají zapsat do register. Dále jim rozkazuje, aby z hospody vypravili rady Albrechta, markrabí braniborského, a současně poslali komorníku Bořitovi z Martinic po témž poslu 10 kop grošů a zapsali to do register.

Originál, papír. NA, ARP – Parisova sbírka, č. 10.

Edice: Menší fondy I., s. 13, č. 10.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Benessii de Waytmille, burgravii in Carlsteyn et magistri monete in Montibus Cuthnis

333.

1476, květen 7, Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Simeonovi Seménkovi z Vrchovisk, Janovi Charvátovi z Ostrova a Zachařovi z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby Kryštofovi z Victum, královskému komorníku, spláceli týdně od 7. května 1476 po pěti kopách českých grošů až do naplnění sumy 50 kop českých grošů, které mu dluží za jeho službu. Také jim přikazuje, aby to zapisovali do register.

Originál, papír. NA, ARP – Parisova sbírka, č. 11.

Edice: Menší fondy, s. 13, č. 11.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Johannis Sokolovsky domini Regis camerarii

334.

1481, červenec 13., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Mikulášovi ze Skalice, hofmistru v Kutné Hoře, že je nerad ohledně sporu mezi Jandou a Janem Kozlíkem, o kterém ho adresát informoval, a že napsal list Kutnohorským i Jandovi dříve, než mu od onoho Mikuláše došlo psaní. Poté mu přikazuje, aby se zasadil o to, aby výše psaný Janda zanechal výhružek a odváděl mu urburu podle toho, jak mu sám přikáže.

Originál, papír. SOKA KH, AMKH, AS, kart č. 2, list č. 159.
Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

335.

1481, říjen 7., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje Mikulášovi ze Skalice, hofmistru v Kutné Hoře, že si u něho stěžoval Jan Škopek na Kršňáka a Zachaře, kteří si od něho koupili voly, jenž mu nechtěli zaplatit, navíc mu i vyhrožovali. Rozkazuje mu tedy, aby před sebe předvolal dotyčné a přikázal jim uhradit výše psanému Škopkovi dluh.

Originál, papír. SOKA KH, AMKH, AS, kart č. 2, list č. 181.
Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Cristofori de Ficztum mareschalci domini Regis

336.

1481, prosinec 20., Praha

Vladislav II., král český, přikazuje Janovi Charvátovi z Ostrova a Zacharoví z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, aby mu 24. prosince 1481 poslali najednou do Prahy všechno stříbro, které přijde do mincovny včetně dodávky z královské hutě, a nikomu nic nedávali na dluhy. K tomu mu mají dát vědět, co bude z hutě a co z mince.

Opis. NA, Rukopisy, B 71, č. 7 (21 modrá).

337.

1483, květen 9., Praha

Vladislav II., král český, oznamuje, Janovi z Ničova a Zacharoví z Božetína, úředníkům mince v Kutné Hoře, svůj údiv nad tím, že někteří z nich vzali královské peníze ze stolu bez jeho vědomí a že se nemají k tomu je vrátit. Poté jim důrazně přikazuje, aby položili do 17. května 1483 zpět do stolu 200 kop českých grošů, zbytek mají vrátit v týdnu

po 17. květnu. Na závěr jim oznamuje, že v případě, pokud tak neučiní, přestane jim takovou svévoli trpět, a že píše i kutnohorské městské radě, aby na to dohlédla.

Originál, papír. SOkA KH, AMKH, AS, kart č. 2, list č. 205/1.

Edice: AČ VI, s. 106–107, č. 44.

Kancelářská poznámka: Ad relacionem domini Johannis de Sselnbergk cancellarii regni Bohemie

338.

1485, duben 23, Pražský hrad

Vladislav II., český král, přikazuje Benešovi z Veitmile, purkrabímu na Karlštejně a mincmistru v Kutné Hoře, aby k němu přijel 25. dubna 1485, protože si s ním musí promluvit v neodkladných záležitostech. Následně reaguje na listy Kutnohorských a hofmistra, které od něho dostal, a na jeho žádost, aby jim sdělil své stanovisko, oznámením, že u něho už bylo jejich poselství a že jim ohledně Valtruby dal již svou odpověď. Na závěr doporučuje, aby Kutnohorští vynesli židům rozsudek podle práva. Spravedlivě se k nim mají i chovat, jinak by mohli „stavovat“¹¹⁹⁴.

Originál, papír. SOkA KH, AMKH, AS, kart č. 2, list č. 221.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis

339.

1489, červenec 6., Pražský hrad

Vladislav II., český král, sděluje Benešovi z Veitmile, purkrabímu na Karlštejně a mincmistru v Kutné Hoře, svoji nelibost nad loupeží, o které ho informoval. Poté mu oznamuje, že zrovna píše podle jeho zprávy Karlíkovi Jiříkovi o onoho Kůrku, a přikazuje mu, aby dotyčnému poslal jeho list. Ohledně druhé loupeže ho žádá, aby pátral po pachatelích i po jeho penězích a aby to přikázal i Kutnohorským. Jakmile něco zjistí, má mu o tom ihned dát zprávu.

Originál, papír. SOkA KH, AMKH, AS, kart č. 2, list č. 251.

Kancelářská poznámka: Ad mandatum domini Regis domino Ssvihovsky referente

¹¹⁹⁴ Zřejmě je myšleno obstarávání dlužníkovu majetku náhradou za nevyrovnaný dluh. Vedle toho je ještě možný výklad jako zastavovat.

Jmenný a místní rejstřík k regestové edici:

Osoby jsou řazeny abecedně podle vlastního jména. V závorce za jménem mohou být uvedeny další jeho podoby. U významnějších osob následují základní životopisné údaje podle Tomkova¹¹⁹⁵ i Mackova¹¹⁹⁶ soupisu a Lemingerovy práce¹¹⁹⁷, doplněné informacemi z vlastního bádání¹¹⁹⁸. Je odkazováno na pořadové číslo regestu.

A

Adler z Lašan, Prokop viz Prokop Adler z Lašan

Albrecht Achilles, braniborský kurfiřt (1470–1486) 214, 332

Achilles, Albrecht viz Albrecht Achilles

Aleš Berka z Dubé (Alš) 181, 194

Alexandr ze Sedmipan 232

Alš Berka z Dubé viz Aleš Berka z Dubé

Ambergéř viz Ambrigéř

Ambrigéř (Ambrykéř, Ambergéř) 278, 320

Ambrož 269

Ambrož z Kutné Hory, zlatník 170, 173, 174, 202

Ambrož Krtek z Prahy, zlatník, rudokupec, zemský proběř (1472–1486) 2

Ambrykéř viz Ambrigéř

Anička Velfovic 285

Arbanas, královský dvořan 107

Arnošt 181

Arnošt Planknbergar 44

B

Barbora Peřinová 6

z Barchova, Čeněk viz Čeněk z Barchova a Vyšehněvic

Barvíř, Jan viz Jan Barvíř

Barvíř, Vaněk viz Vaněk Barvíř z Kutné Hory

Bavorský, Jiří viz Jiří Bavorský

Bavorský, Ludvík IX. viz Ludvík IX. Bavorský

Beneš z Veitmile, nejvyšší mincmistr (1471–1496), purkrabí karlštejský (1460–1496) 6, 17, 20, 44, 57, 68, 72, 84, 96, 101, 106, 120, 129, 143, 144, 146, 160, 162, 163, 167, 181, 194, 210, 211, 214, 255, 258, 267, 269, 275, 280, 284, 300, 308, 314; *jako adresát*: 1, 2, 87, 89, 97, 195, 205, 209, 210, 232, 233, 254, 281, 290, 324, 326, 338, 339

Berka z Dubé, Aleš viz Aleš Berka z Dubé

Berka z Dubé, Jindřich viz Jindřich Berka z Dubé

Berka z Dubé a na Lipé, Jan viz Jan Berka z Dubé a na Lipé

¹¹⁹⁵ Tomek, V. V.: Dějepis IX. s. 253–361.

¹¹⁹⁶ Macek, J.: Jagellonský věk I–II, s. 321–329.

¹¹⁹⁷ Leminger, E.: Královská mincovna.

¹¹⁹⁸ Jedná se především o údaje z královských listů do Kutné Hory, o kterých pojednává tato edice, a z register verkových: SOKA Kutná Hora, HF, Registra verková, kart. č. 269.

Bernard Bírka z Násilé a na Vikštejně (Bierka), opavský zemský hejtman (1461–1475), královský komorník (1471–1484) 115, 126, 153, 224, 244

Běšín z Běšína, Václav viz Václav Běšín z Běšína

z Běšína, Václav Běšín viz Václav Běšín z Běšína

Běškovec z Běškovic, Jan viz Jan Běškovec z Běškovic

z Běškovic, Jan Běškovec viz Jan Běškovec z Běškovic

Bírka z Násilé, Bernard viz Bernard Bírka z Násilé a na Vikštejně

na Blatné, Lev z Rožmitálu viz Lev z Rožmitálu a na Blatné

Bohuslav Malovec z Pacova 59

Bohuslav z Litovic a ze Svinař (Litovský), královský štolmistr (1475–1476), královský prokurátor (1483–1489) 47, 48

Bohuš z Drahobudic 331

na Boleslavi Jan Tovačovský viz Jan Tovačovský z Cimburka a na Boleslavi

Bornius, královský dvořan 292

Bořita z Martinic, královský komorník (1476–1477) 332

z Božetína, Zachař viz Zachař z Božetína

Bratislava 17

z Bredu, Ota viz Ota z Bredu

Brno 110

na Brtnici, Hynek viz Hynek Brtnický z Valdštejna na Hradištku

Brtnický z Valdštejna, Hynek viz Hynek Brtnický z Valdštejna na Hradištku

Bruma ze Žop, Jan viz Jan Bruma ze Žop

Burian 181

Burian mladší z Gutštejna 17, 19

Burian z Gutštejna a na Nečtinách, mistr královské komory (1472–1488), hejtman kraje žateckého a rakovnického 49, 67, 70, 243

Burian z Leskovce 13

Bystřický viz Jan Bystřický ze Studnic

C

Cabicar, Zitich viz Zitich Cabicar

z Cimburka, Ctibor Tovačovský viz Ctibor Tovačovský z Cimburka

z Cimburka, Jan Tovačovský viz Jan Tovačovský z Cimburka a na Boleslavi

Crisostomus viz Jan Christostomus z Hostimě

Ctibor Tovačovský z Cimburka, moravský zemský hejtman (1469–1494), dvorský sudí na Moravě (1464–1469), nejvyšší kancléř království českého (1471–1479) 78

Č

Čáslav 73, 278

z Čáslavi, Martin viz Martin z Čáslavi

z Čáslavi, Mikš viz Mikš z Čáslavi

Čáslavští 100

Čeč z Nemyčevsi, Václav viz Václav Čeč z Nemyčevsi

Čedlice, Hanuš viz Hanuš Čedlice

Čechy 263

Čejka, Mikuláš viz Mikuláš Čejka

Čeněk Kuna z Kunštátu, hejtman kouřimského kraje, podkomoří olomoucké cúdy 141, 162, 181, 207, 262, 263, 273

Čeněk z Barchova a Vyšehněvic 9, 43

Čeněk z Klinštejna a ze Škvorce, purkrabí Pražského hradu (1451–1461), královský prokurátor (1457–1481), vyšehradský purkrabí (1467–1479) 19, 82, 159, 198, 203

z Čenova, Václav Vlček viz Václav Vlček z Čenova

z Čenova, Zikmund viz Zikmund z Čenova

Černhanz 312, 319

Černý růže 193

Čertova noha viz Petr ze Slatiny

České Budějovice 315

D

Dětina 271

z Drahobudic, Bohuš viz Bohuš z Drahobudic

z Dražovic, Michal viz Michal z Dražovic

z Dubé, Aleš Berka viz Aleš Berka z Dubé

z Dubé, Jan Berka viz Jan Berka z Dubé a na Lipé

z Dubé, Jindřich Berka viz Jindřich Berka z Dubé

Duchek, 205, 320

E

Eliáš, královský dvořan 83

Eliška Kerská (Elška) 242

Elška Kerská viz Eliška Kerská

Erhart Frank, písař královské kanceláře (1458–1478) 130

Eufémie z Lichtenburka 308

F

Fejt Šlejvicar (Fejtšlejvicar) 185

Fejtšlejvicar viz Fejt Šlejvicar

z Fictum, Kryštof Opl viz Kryštof Opl z Fictum na Novém Šumburku

z Fictum, Purkart Opl viz Purkart Opl z Fictum

Filipec, Jan viz Jan Filipec

Flašary, důl 1, 59, 139

Frána, karlštejnský děkan (1479) 166

Franěk z Milevic 37

Frank, Erhart viz Erhart Frank

Fraty, důl 151

z Freiberka, Zikmund Hovran viz Zikmund Hovran z Freiberka

Fridrich III., římský císař (1440–1493) 20, 68, 72

Fridrich ze Šumburku, trutnovský hejtman, hejtman hradeckého kraje 245, 286

G

Gabriel z Nymburka, úředník mince (1473–1474); *jako adresát*: 4

z Grotkova, Los viz Los z Grotkova

z Gutštejna, Burian mladší viz Burian mladší z Gutštejna

z Gutštejna, Burian viz Burian z Gutštejna a na Nečtinách

z Gutštejna, Jan Trpětský viz Jan z Gutštejna Trpětský

H

z Habrů, Stanislav viz Stanislav z Habrů

Haken, důl 127

Hanuš, služebník Beneše z Veitmile 163
Hanuš Čedlice, královský posel (1482) 246
Hanuš z Kolovrat, kanovník pražský (1467–1468) a vyšehradský (1468–1470), probošt Pražského kostela (1468–1483), administrátor horní konzistoře (1469–1483) 217
Hedvika Jagellonská, manželka Jiřího Bavorského 315
 z Helfenburka, Jiří Šof viz Jiří Šof z Helfenburka
Henrich 309
Henrich Kekric, královský pacholek (1487–1488) 305
Hertvík 182
Heřman ze Stezova 36
Hlas z Kamenice, královský dvořan 228
 Holický ze Šternberka, Petr viz Petr Holický ze Šternberka a z Leštna
Holkr 236
Holý, královský posel (1478) 147
 z Hostimé, Jan Christostomus viz Jan Christostomus z Hostimé
 Hovran z Freiberga, Zikmund viz Zikmund Hovran z Freiberga
 z Hradiště, Martin viz Martin z Hradiště
 na Hradištku, Hynek Brtnický viz Hynek Brtnický z Valdštejna na Hradištku
 z Hrádku, Samuel Valečovský viz Samuel z Hrádku a z Valečova
Hynek, syn faráře v Kutné Hoře 62
Hynek Brtnický z Valdštejna na Hradištku 16
Hynek Štěpanický z Valdštejna 209
Hynek z Uhřic 256

Ch

Charvát viz Jan Charvát z Ostrova
 z Chebu, Jiří Vojnar viz Jiří Vojnar z Chebu
 z Chebu, Kučar viz Kučar z Chebu
 z Chlumu, Zachař viz Zachař z Chlumu a ve Sluhách
 z Chocně, Vítek viz Vítek z Chocně
 chrám sv. Barbory v Kutné Hoře 162
 z Chrašťan, Jan viz Jan z Chrašťan
 Chrašťanský, Petr viz Petr Chrašťanský
 Christostomus z Hostimé, Jan viz Jan Christostomus z Hostimé
Chvalkovský mladší, královský dvořan 277, 282

J

Jagellonská, Hedvika viz Hedvika Jagellonská
Jakub, královský doktor (1476) 38, 58
Jan Barvíř, důlní podnikatel 88, 97
Jan Berka z Dubé a na Lipé, královský komorník (1477–1479) 141
Jan Běškovec z Běškovic 86
Jan Bruma ze Žop, královský dvořan 168, 266
Jan Bystřický ze Studnic, královský dvořan 290, 299, 304
Jan Filipec, varadínský biskup (1478–1492), uherský kancléř (1478–1492) 321
Jan Christostomus z Hostimé, královský sekretář (1483–1490) 276
Jan Charvát z Ostrova, úředník mince (1475–1482) 89, 97, 182, 249; *jako adresát*: 12, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 88, 90, 91,

92, 93, 94, 95, 96, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 193, 194, 196, 197, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 206, 207, 208, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 331, 332, 333, 336

Jan Kapoun ze Svojkova (Kapún) 117, 164, 199

Jan Knajslík ze Světic, rudokupec, perkmistr dolu Plimle 150, 165, 182

Jan Košina z Košině, královský dvořan 247

Jan Kozlík z Prahy, královský urbureř (1478–1481) 138, 148, 156, 165, 216, 334

Jan Krajsík, královský štolmistr (1479–1481) 164, 204, 233

Jan Malovec z Pacova 59

Jan Malovec starší z Pacova 1

Jan Mladota, služebník Beneše z Veitmile 32

Jan Romotský 226

Jan Rychnovský, královský lékař (1488–1490) 295

Jan Rytíř, královský komorník (1478–1486) 145, 283, 287

Jan Sokolovský z Vrance, královský komorník (1475–1489) 11, 189, 208, 259, 325

Jan Stavský ze Stav, královský komorník (1473–1486) 17, 49, 56, 91, 95, 112, 175, 190, 205, 240, 251, 264, 268

Jan Straskytl (Štraskytl), kutnohorský měšťan, těžař 8, 119

Jan Škopek 335

Jan Tovačovský z Cimburka a na Boleslavi, nejvyšší sudí zemský (1475–1479), nejvyšší komorník (1479–1483) 92, 93

Jan Turek, královský dvořan 288, 303

Jan Vlčkovský 157

Jan Vrš z Kutné Hory, těžař 178

Jan z Gutštejna Trpětský 214

Jan z Chrašťan 22

Jan z Ničova, úředník mince (1482–1485); *jako adresát*: 255, 256, 257, 258, 260, 261, 263, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 337

Jan z Radíče, měšťan Starého Města pražského, hofrychtěř (1473–1476) 191

Jan z Roupova, královský hofmistr (1472–1493), nejvyšší písař (1485–1493) 20, 31, 96, 110, 133, 204, 285, 297

Jan z Rýzmburka a na Rabí, maršálek královského dvora (1474–1479) 162

Jan ze Skalice (Johannes, též ze Žizelic), úředník mince (1485–1494 a 1499–1510); *jako adresát*: 279, 280, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 291, 292, 295, 296, 297, 298, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 309, 310, 312, 313, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 325, 327, 328, 329, 330

Jan ze Šumburku 308

Jan Zikmundův, perkmistr dolu Klinšmíd 8, 69, 74

Jan Zikmundův z Petrovic, hofmistr na Horách Kutných (1475) 15, 90

Jan Zlý, kněz 3

Jan Žďárský ze Žďáru, hejtman na Karlštejně (1479–1483), hejtman na Kolíně (1487–1497) 311, 321

Jan Želézek 40, 128

Janda, rudokupec 201, 334

Janek, královský posel (1473–1482) 241

Jarek, rudokupec 51
 z Jenštejna, Jindřich viz Jindřich z Jenštejna
 z Jenštejna, Pavel viz Pavel z Jenštejna
Jindřich, kníže minsterberský a hrabě kladský 210
Jindřich Berka z Dubé 310
Jindřich z Jenštejna, písecký purkrabí 52
Jindřich z Klinštejna 198, 203
Jindřich z Tandorfa, královský šenk (1477–1484) 193
Jindřich ze Stezova 36
Jirka 303
Jiří Bavorský, zvaný Bohatý, vévoda bavorsko-landshutský (1479–1503) 315
Jiří z Poděbrad, český král (1458–1471) 226
Jiří Mihule z Kostelce, královský dvořan 231, 267
Jiří Šof z Helfenburka (Šuof), královský komorník (1483) 104
Jiří Vojnar z Chebu, rudokupec 89, 106, 109, 122, 146, 175, 179, 181, 182, 185, 201, 207, 210, 211, 235, 258
 Jiřík, Karlík viz Karlík Jiřík
Jiša, zlatník, řezač kolků 202
 Johannes viz Jan ze Skalice
Johannes, služebník Jiřího Vojnara 175
Jonáš, rudokupec 51

K

z Kamberka, Mikuláš Velbloud viz Mikuláš Velbloud z Kamberka
 z Kamenice, Hlas viz Hlas z Kamenice
 Kaňk, důl 63, 138
 kaplan v Kolíně 292
 Kapoun ze Svojkova, Jan viz Jan Kapoun ze Svojkova
Karlík Jiřík 339
Kazimír IV., polský král (1445–1492) 325
 Kekric, Henrich viz Henrich Kekric
 Kerská, Eliška viz Eliška Kerská
 Kleček, Václav viz Václav Kleček
 Klinšmíd, důl 8, 41, 69, 74, 237
 z Klinštejna, Čeněk viz Čeněk z Klinštejna a ze Škvorce
 z Klinštejna, Jindřich viz Jindřich z Klinštejna
 z Klinštejna, Litvín viz Litvín z Klinštejna
 Klucký, Petr viz Petr Klucký
 Knajslík ze Světic, Jan viz Jan Knajslík ze Světic
 Kníže ze Sulevic, Pavel viz Pavel Kníže ze Sulevic a Řehlovic
 Kolín 291, 292, 311
Kolman 313
 z Kolovrat, Hanuš viz Hanuš z Kolovrat
 Komoráč, Václav viz Václav Komoráč
 Kopanský, Václav viz Václav Kopanský
 Korcbok viz Zikmund Korcbok z Vítkova
 Korvín, Matyáš viz Matyáš Korvín
 kostel sv. Jakuba v Kutné Hoře (Vysoký kostel) 162
 z Kostelce, Jiří Mihule viz Jiří Mihule z Kostelce
 Košina z Košíně, Jan viz Jan Košina z Košíně

z Košině, Jan Košina viz Jan Košina z Košině
 z Kounic, Kunrát Štos viz Kunrát Štos z Kounic
 z Kouřimi, Václav viz Václav z Kouřimi
 Kozlík viz Jan Kozlík z Prahy
 Krajsík viz Jan Krajsík
 Kršňák viz Martin Kršňák z Kutné Hory
 Krtek z Prahy, Ambrož viz Ambrož Krtek z Prahy
Kryštof Opl z Fictum na Novém Šumburku, královský komorník (1471–1476), maršálek
 královského dvora (1479–1486) 281, 333
 Křečovský, Mikš viz Mikš Křečovský
 Křivoklát, hrad 205
Křížek, služebník Viléma mladšího z Rýzmburka 108
Kučar z Chebu 106, 109, 207
 Kuna viz Čeněk Kuna z Kunštátu
Kunc Tetauer (Tetur, Tetaur), královský dvořan 66, 152
Kunrát Štos z Kounic 250
Kunrát Švajkar z Vrchovisk, úředník mince (1483–1495) 285, 317; *jako adresát*: 277, 278,
 279, 280, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299,
 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318,
 319, 320, 321, 322, 323, 325, 327, 328, 329, 330
 z Kunštátu, Čeněk Kuna viz Čeněk Kuna z Kunštátu
 Kurczbach viz Zikmund Korcbok z Vítkova
 Kurchoch viz Zikmund Korcbok z Vítkova
Kůrka 339
 Kutná Hora 78, 123, 125, 170, 204, 212, 219, 229, 235, 275, 334, 338, 339
 z Kutné Hory, Ambrož viz Ambrož z Kutné Hory
 z Kutné Hory, Jan Vrš viz Jan Vrš z Kutné Hory
 z Kutné Hory, Martin Kršňák viz Martin Kršňák z Kutné Hory
 z Kutné Hory, Ondřej viz Ondřej z Kutné Hory
 z Kutné Hory, Vaněk Barvív viz Vaněk Barvív z Kutné Hory

L

Laclav z Veitmile viz Ladislav z Veitmile
Ladislav z Veitmile (Laslav, Ladslav, Laclav), královský truksas (1483–1488), královský
 komorník (1488) 171, 267, 298
 Ladslav z Veitmile viz Ladislav z Veitmile
 z Landštejna, Mikuláš Svitáček viz Mikuláš Svitáček z Landštejna
 z Landštejna, Vilém Zub viz Vilém Zub z Landštejna
Langráb (Lankráb, Langkrab) 17, 20, 255
 Langkrab viz Langráb
 Lankráb viz Langráb
 Laslav z Veitmile viz Ladislav z Veitmile
 z Lašan, Prokop Adler viz Prokop Adler z Lašan
 z Leskovce, Burian viz Burian z Leskovce
Leskovec, královský dvořan 132
 z Leštna, Petr Holický ze Šternberka viz Petr Holický ze Šternberka a z Leštna
Lev z Rožmitálu a na Blatné, nejvyšší sudí (1464), nejvyšší hofmistr (1467–1480), hejtman
 prácheňského kraje 20
 z Lichtenburka, Eufémie viz Eufémie z Lichtenburka
 z Lípy, Mikuláš Trčka viz Mikuláš Trčka z Lípy a na Vlašimi

Liška 229

z Litovic, Bohuslav viz Bohuslav z Litovic a ze Svinař

Litovský, Bohuslav viz Bohuslav z Litovic a ze Svinař

Litva 135

Litvín z Klinštejna, královský komorník (1476–1482) 41, 272

Los z Grotkova 62, 176

Ludvík IX. Bavorský, zvaný bohatý, vévoda bavorsko-landshutský (1450–1479) 162

Ludvík z Veitmile 158

M

Malovec starší z Pacova, Jan viz Jan Malovec starší z Pacova

Malovec z Pacova, Bohuslav viz Bohuslav Malovec z Pacova

Malovec z Pacova, Jan viz Jan Malovec z Pacova

Marek Minovský (Mnynovský), královský komorník (1474–1506) 20, 25, 31, 70, 79, 186, 276, 300

Marta, vdova po Říhovi, preněři v Kutné Hoře 206

Martin Kršňák z Kutné Hory, rudokupec 39, 81, 134, 335

Martin z Čáslavi, forman 121

Martin z Hradiště, písař 10

z Martinic, Bořita viz Bořita z Martinic

Matěj Mlýnek Zet', rudokupec 51

Matyáš Korvín, uherský král (1458–1490) 181, 320, 324

Maur, důl 139

Mělník 288

Menšík, královský kovář 95

Mihule z Kostelce, Jiří viz Jiří Mihule z Kostelce

Michal, kupec z Prahy 106

Michal, rudokupec 39

Michal z Dražovic 197

Michal z Vrchovisk, horní hofmistr (1488–1494) 301, 306

Mikš Křečovský 42

Mikš z Čáslavi, forman 121

Mikuláš, mistr 285

Mikuláš Čejka, královský dvořan 76

Mikuláš Rezek z Veselé na Nebovidech, kutnohorský měšťan 111

Mikuláš Svitáček z Landštejna, maršálek královského dvora (1468–1474), nejvyšší písař desk zemských (1468–1485) 29, 53, 73

Mikuláš Trčka z Lípy a na Vlašimi, hejtman čáslavského kraje 82

Mikuláš Velbloud z Kamberka, královský dvořan 34, 132

Mikuláš ze Skalice, horní hofmistr (1471–1488) 57, 105, 183, 301, 306, 338; *jako adresát*: 1, 2, 4, 10, 11, 59, 127, 138, 139, 148, 150, 156, 165, 206, 256, 334, 335

z Milevic, Franěk viz Franěk z Milevic

Minovský viz Marek Minovský

z Minsterberka, Jindřich viz Jindřich

Mladota 22

Mladota, Jan viz Jan Mladota

Mladý Plimle, důl 14, 148

Mlýnek Zet', Matěj viz Matěj Mlýnek Zet'

Mnynovský viz Marek Minovský

Mocebor, královský komorník (1476) 23

Morava 50, 66, 78, 202, 218, 263
Moravské markrabství 47, 48
Most 297

N

z Náchodu, Oldřich viz Oldřich z Náchodu
z Náchodu, Vojtěch viz Vojtěch z Náchodu

Naksor 281

z Násilé, Bernard Bírka viz Bernard Bírka z Násilé a na Vikštejně
na Nebovidech, Mikuláš Rezek viz Mikuláš Rezek z Veselé na Nebovidech
na Nečtinách, Burian z Gutštejna viz Burian z Gutštejna a na Nečtinách
z Nemyčevsi, Václav Čěč viz Václav Čěč z Nemyčevsi
z Nemyšle, Zachař viz Zachař z Nemyšle

Němci 223

Neuss 20

z Ničova, Jan viz Jan z Ničova

Nikl Pírko z Pírku, královský šikmistr (1474–1481) 94, 98, 215

Ninovský viz Marek Minovský

Norimberk 214, 313

na Novém Šumburku, Kryštof Opl z Fictum viz Kryštof Opl z Fictum na Novém Šumburku
Nymburk 280

z Nymburka, Gabriel viz Gabriel z Nymburka

O

Oldřich z Náchodu, řezník 265

Oldřich ze Stezova 36

Olomouc 208

Ondřej (Andrzej Oporowski, rod Sulima), kanovník krakovský (1460–1483), kanovník hnězdenský (1464–1483), sekretář v polské královské kanceláři (1464–1483), kanovník plocký (1465–1483), děkan lečický, arcijáhen hnězdenský (1466–1483), biskup plocký (1471–1483), biskup varminský (1471–1483), apoštolský administrátor diecéze přemyské (1476–1483), biskup přemyský (1479–1483), podkancléř (1479–1483), biskup kujavsko-pomorský (1481–1483) 68

Ondřej z Kutné Hory, řezník 125, 187, 188, 216, 257, 280

z Ostrova, Jan Charvát viz Jan Charvát z Ostrova

Opl z Fictum, Kryštof viz Kryštof Opl z Fictum na Novém Šumburku

Opl z Fictum, Purkart viz Purkart Opl z Fictum

Ota z Bredu, královský komorník (1476) 54

P

z Pacova, Bohuslav Malovec viz Bohuslav Malovec z Pacova

z Pacova, Jan Malovec viz Jan Malovec z Pacova

z Pacova, Jan Malovec starší viz Jan Malovec starší z Pacova

Pavel viz Pavlík

Pavel Pouček, probošt zderazský (1480–1498), královský místokancléř (1480–1481), probošt Pražského kostela (1484–1498) 229, 317

Pavel Kníže ze Sulevic a Řehlovic 21

Pavel Vidlák, úředník mince (1472–1475), šafář královské huti (1475–1479), rudokupec 12, 26, 60, 71, 143, 148, 177, 191, 255; *jako adresát*: 2, 4

Pavel z Jenštejna 161, 172

Pavlík 230

Pavlík (Pavel), písař královské kanceláře (1476–1482) 61, 114, 248

Péhm 31, 332

z Pernštejna, Vilém viz Vilém z Pernštejna

Pernštejnský viz Vilém z Pernštejna

Peřinová, Barbora viz Barbora Peřinová

Petr Chrašťanský, služebník Beneše z Veitmile 32

Petr Klucký, úředník mince (1460–1471) 180

Petr Holický ze Šternberka a z Leština, nejvyšší sudí (1508–1510), nejvyšší komorník (1512–1514), hejtman kouřimského kraje 296

Petr ze Slatiny, řečený Čertova noha 28

Petr ze Sulevic (Winterberský) 77

Petr z Valdeka, královský dvořan 46

z Petrovic, Jan Zikmundův viz Jan Zikmundův z Petrovic

Pírko z Pírku, Nikl viz Nikl Pírko z Pírku

z Pírku, Nikl Pírko viz Nikl Pírko z Pírku

Planknbergar, Arnošt viz Arnošt Planknbergar

Plimle, důl 138, 148, 165, 191

Plzák 285

z Poděbrad, Jiří viz Jiří z Poděbrad

Polsko 129

Pouček, Pavel viz Pavel Pouček

Praha 49, 70, 84, 113, 116, 123, 125, 134, 144, 160, 167, 175, 192, 195, 205, 317, 318, 321, 322, 324, 336

z Prahy, Ambrož Krtek viz Ambrož Krtek z Prahy

z Prahy, Jan Kozlík viz Jan Kozlík z Prahy

Pražský hrad 112, 142, 217, 303, 317

Pregiery, důl 148

Prešpurk viz Bratislava

Prokop, důl 80

Prokop Adler z Lašan úředník mince (1471–1472); *jako adresát*: 1

Purkart, královský dvořan 296

Purkart Opl z Fictum 17

Purkart ze Sulevic, královský dvořan 227

Půta ze Sovince, královský komorník (1479) 192

R

na Rabí, Jan z Rýzmberka viz Jan z Rýzmberka a na Rabí

na Rábí, Vilém mladší Švihovský z Rýzmberka viz Vilém mladší Švihovský z Rýzmberka a na Rábí

z Radíče, Jan viz Jan z Radíče

Rakousy 100, 121

Rezek 328

Rezek z Veselé, Mikuláš viz Mikuláš Rezek z Veselé na Nebovidech

Rohlík 285

Romotský, Jan viz Jan Romotský

z Roupova, Jan viz Jan z Roupova

Rousy, důl 139, 156

Roznštrauch, důl 124, 140

z Rožmitálu, Lev viz Lev z Rožmitálu a na Blatné

Rybský 302

Rychnovský, Jan viz Jan Rychnovský

Rytíř viz Jan Rytíř

Ryzí, důl 69, 74, 148

z Rýzemberka, Jan viz Jan z Rýzemberka a na Rábí

z Rýzemberka, Vilém mladší Švihovský viz Vilém mladší Švihovský z Rýzemberka a na Rábí

Rýzberský 214

Ř

ze Řehlovic, Pavel Kníže ze Sulevic viz Pavel Kníže ze Sulevic a Řehlovic

Říha, zlatník, preněj v Kutné Hoře 155, 206

S

Samuel z Hrádku a z Valečova, hofrychtěř (1465), královský podkomoří (1468–1485), místokancléř (1473) 4

Sedlec, klášter 162

ze Sedmipan, Alexandr viz Alexandr ze Sedmipan

sekretář královský 283, 285, 288

Semének z Vrchovišk viz Simeon Semének z Vrchovišk

Simeon Semének z Vrchovišk (Vrchovist'), písař mince (do 1472), úředník mince (1472–1483) 89, 97, 127, 196, 208, 267; *jako adresát*: 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 16, 17, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 88, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 128, 129, 130, 131, 132, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 189, 190, 191, 193, 194, 199, 202, 203, 204, 206, 207, 211, 215, 216, 217, 218, 219, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 234, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 255, 256, 257, 258, 262, 263, 266, 331, 332, 333

ze Skalice, Jan viz Jan ze Skalice

ze Skalice, Mikuláš viz Mikuláš ze Skalice

ze Slatiny, Petr viz Petr ze Slatiny

ve Sluhách, Zachař viz Zachař z Chlumu a ve Sluhách

Sokolovský viz Jan Sokolovský z Vrance

Solský viz Václav Solský ze Sulevic

ze Sovince, Půta viz Půta ze Sovince

Stanislav z Habrů; *jako adresát*: 18

ze Stav, Jan Stavský viz Jan Stavský ze Stav

Stavský viz Jan Stavský ze Stav

ze Stezova, Heřman viz Heřman ze Stezova

ze Stezova, Jindřich viz Jindřich ze Stezova

ze Stezova, Oldřich viz Oldřich ze Stezova

Straskytl, Jan viz Jan Straskytl

ze Studnic, Jan Bystřický viz Jan Bystřický ze Studnic

ze Sulevic, Pavel Kníže viz Pavel Kníže ze Sulevic a Řehlovic

ze Sulevic, Petr viz Petr ze Sulevic

ze Sulevic, Purkart viz Purkart ze Sulevic

ze Sulevic, Václav Solský viz Václav Solský ze Sulevic
ze Svárova, Václav Štětina viz Václav Štětina ze Svárova
ze Světic, Jan Knajslík viz Jan Knajslík ze Světic
ze Světic, Václav viz Václav ze Světic
ze Svinař, Bohuslav Litovský viz Bohuslav z Litovic a ze Svinař
Svitáček z Landštejna, Mikuláš viz Mikuláš Svitáček z Landštejna
ze Svojkova, Jan Kapoun viz Jan Kapoun ze Svojkova

Š

Šindl, královský posel (1483–1488) 279, 284, 289, 294, 330
Škopek, Jan viz Jan Škopek
ze Škvorce, Čeněk viz Čeněk z Klinštejna a ze Škvorce
Šlejvicar, Fejt viz Fejt Šlejvicar
Šmitna, důl 151
Šof z Helfenburka, Jiří viz Jiří Šof z Helfenburka
Štamprechar, kupec 57
ze Šternberka, Petr Holický viz Petr Holický ze Šternberka a z Leštna
na Štěpanicích, Hynek viz Hynek Štěpanický z Valdštejna
Štěpanický z Valdštejna, Hynek viz Hynek Štěpanický z Valdštejna
Štětina ze Svárova, Václav viz Václav Štětina ze Svárova
Štos z Kounic, Kunrát viz Kunrát Štos z Kounic
Štraskytl, Jan viz Jan Straskytl
ze Šumberku, Fridrich viz Fridrich ze Šumberku
ze Šumberku, Jan viz Jan ze Šumberku
Šváb, Václav viz Václav Šváb
Švajkar z Vrchovisk, Kunrát viz Kunrát Švajkar z Vrchovisk
Švihovský, Vilém mladší viz Vilém mladší Švihovský z Rýzmberka a na Rábí

T

Tandrfar viz Jindřich z Tandorfa
Tetauer, Kunc viz Kunc Tetauer
Tetaur viz Kunc Tetauer
Tetur viz Kunc Tetauer
Tomáš, konšel Starého Města pražského (1481–1483), purkmistr Starého Města pražského
(červenec–září 1482) 249, 253
Tovačov 78, 328
Tovačovský z Cimburka, Ctibor viz Ctibor Tovačovský z Cimburka
Tovačovský z Cimburka a na Boleslavi, Jan viz Jan Tovačovský z Cimburka a na Boleslavi
Trčka z Lípy, Mikuláš viz Mikuláš Trčka z Lípy a na Vlašimi
Trpěstský, Jan z Gutštejna viz Jan z Gutštejna Trpěstský
Turek, Jan viz Jan Turek
Turkaňk, důl 90, 165

U

Uhry 129, 143, 163, 246
z Uhřic, Hynek viz Hynek z Uhřic

V

Václav Běšín z Běšína, královský dvořan, královský komorník (1480) 124, 140

Václav Čěč z Nemyčevsi, purkrabí Pražského hradu (1487–1490), maršálek královského dvora (1491–1504) 328

Václav Kleček, královský služebník (1488) 329

Václav Komoráč, těžař 151

Václav Kopanský, měšťan Starého Města pražského 55

Václav Solský ze Sulevic, královský dvořan 99, 118, 239, 327

Václav Štětina ze Svárova, mistr královské kuchyně (1473–1489), místokomorník (1486–1487) 20, 24, 125, 126, 184, 189, 285, 318, 320

Václav Šváb, zemský proběh (do 1472) 2

Václav Vlček z Čenova 7, 18, 75, 82, 85, 307

Václav z Kouřimi, královský dvořan 221

Václav z Veitmile 158

Václav ze Světic, královský šenk (1472–1497) 252

z Valdeka, Petr viz Petr z Valdeka

z Valdštejna, Hynek Brtnický viz Hynek Brtnický z Valdštejna na Hradištku

z Valečova, Samuel viz Samuel z Hrádku a z Valečova

Valečovský z Hrádku, Samuel viz Samuel z Hrádku a z Valečova

Valtruba 338

Vaněk Barvíř z Kutné Hory, forman 5

z Veitmile, Beneš viz Beneš z Veitmile

z Veitmile, Ladislav viz Ladislav z Veitmile

z Veitmile, Ludvík viz Ludvík z Veitmile

z Veitmile, Václav viz Václav z Veitmile

Velbloud z Kamberka, Mikuláš viz Mikuláš Velbloud z Kamberka

Velfovic, Anička viz Anička Velfovic

Vencelík z Vrchovisk, rudokupec, perkmistr dolu Rousy 182, 185

z Veselé, Mikuláš Rezek viz Mikuláš Rezek z Veselé na Nebovidech

Vidlák, Pavel viz Pavel Vidlák

na Vikštejně, Bernard Bírka z Násilé viz Bernard Bírka z Násilé a na Vikštejně

Vilečko, Zikmund viz Zikmund Vilečko

Vilém mladší Švihovský z Rýzumberka a na Rábí, nejvyšší komorník (1468–1479) 20, 27, 108

Vilém z Pernštejna, nejvyšší komorník brněnské cúdy (1475–1484), nejvyšší maršálek (1483–1490), nejvyšší hofmistr (1488–1514) 201, 211, 218, 222, 225, 243

Vilém Zub z Landštejna 30

Vítek z Chocně 65

z Vítkova, Zikmund Korcbok viz Zikmund Korcbok z Vítkova

na Vlašimi, Mikuláš Trčka viz Mikuláš Trčka z Lípy a na Vlašimi

Vlašský dvůr 105

Vlček z Čenova, Václav viz Václav Vlček z Čenova

Vlčkovský, Jan viz Jan Vlčkovský

Vojnar z Chebu, Jiří viz Jiří Vojnar z Chebu

Vojtěch z Náchodu, řezník 265

Volfstorsar 319

z Vrance, Jan Sokolovský viz Jan Sokolovský z Vrance

Vratislav 6, 188

z Vrchovisk, Kunrát Švajkar viz Kunrát Švajkar z Vrchovisk

z Vrchovisk, Michal viz Michal z Vrchovisk

z Vrchovišk, Simeon Semének viz Simeon Semének z Vrchovišk

z Vrchovisk, Vencelík viz Vencelík z Vrchovisk

z Vrchovist', Kunrát Švajkar viz Kunrát Švajkar z Vrchovisk
z Vrchovist', Michal viz Michal z Vrchovisk
z Vrchovišť, Simeon Semének viz Simeon Semének z Vrchovišk
z Vrchovist', Vencelík viz Vencelík z Vrchovisk
Vrš z Kutné Hory, Jan viz Jan Vrš z Kutné Hory
z Vyšehněvic, Čeněk viz Čeněk z Barchova a Vyšehněvic

W:

Winterberský ze Sulevic, Petr viz Petr ze Sulevic

Z

Zachař, královský dvořan 162

Zachař z Božetína, úředník mince (1474–1498) 89, 97, 142, 197, 212, 235, 264, 335; *jako adresát*: 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 88, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 206, 207, 208, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 255, 256, 257, 258, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 291, 292, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 325, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 336, 337

Zachař z Chlumu a ve Sluhách 136

Zachař z Nemyšle 149

Zet', Matěj Mlýnek viz Matěj Mlýnek Zet'

Zikmund Hovran z Freiberga 213

Zikmund Korcbok z Vítkova (Kurcboch, Kurczbach), královský komorník (1478–1491) 131, 200, 201, 267, 326

Zikmund Vilečko 160

Zikmund z Čenova 7

Zikmundův, Jan viz Jan Zikmundův

Zikmundův z Petrovic, Jan viz Jan Zikmundův z Petrovic

Zitich Cabicar, žoldněř 223

Zlý, Jan viz Jan Zlý

Zub z Landštejna, Vilém viz Vilém Zub z Landštejna

Ž

Žďárský ze Žďáru, Jan viz Jan Žďárský ze Žďáru
ze Žďáru, Jan Žďárský viz Jan Žďárský ze Žďáru

ze Žiželic, Jan viz Jan ze Skalice

Želézek viz Jan Želézek

ze Žop, Jan Bruma viz Jan Bruma ze Žop

Příloha č. 2

Jména neděl podle introitů

In excelso	1. v Novém roce	Exaudi secundo	6. po sv. Duše
Omnis terra	2. v Novém roce	Dominus fortitudo	7. po sv. Duše
Adorate primo	3. v Novém roce	Omnes gentes	8. po sv. Duše
Adorate secundo	4. v Novém roce	Suscepimus	9. po sv. Duše
Adorate tertio	5. v Novém roce	Ecce Deus	10. po sv. Duše
Adorate quarto	6. v Novém roce	Dum clamarem	11. po sv. Duše
Circumdederunt	devítník, septuagesima	Deus in loco	12. po sv. Duše
Exsurge	sexagesima	Deus in adjutorium	13. po sv. Duše
Esto mihi	masopustní, quingagesima	Respice secundum	14. po sv. Duše
Invocavit	1. postní	Protektor meus	15. po sv. Duše
Reminiscere	2. postní	Inclina	16. po sv. Duše
Oculi	3. postní	Miserere	17. po sv. Duše
Laetare	4. postní	Justus	18. po sv. Duše
Judica	5. postní	Da pacem	19. po sv. Duše
Domine ne longe	květná	Salus populi	20. po sv. Duše
Resurrexi	velikonoční	Omnia que fecisti	21. po sv. Duše
Quasi modo	1. po velikonocích	In voluntate	22. po sv. Duše
Misericordia	2. po velikonocích	Si iniquitates	23. po sv. Duše
Jubilate	3. po velikonocích	Dicit primum	24. po sv. Duše
Cantate	4. po velikonocích	Dicit secundum	25. po sv. Duše
Vocem jocuntis	5. po velikonocích	Dicit tertium	26. po sv. Duše
Exaudi primo	6. po velikonocích	Dicit quartum	27. po sv. Duše
Spiritus Domini	svatodušní	Dicit quintum	28. po sv. Duše
Benedicta	sv. Trojice	Ad te levavi	1. adventní
Domine in Tua	2. po sv. Duše	Populus syon	2. adventní
Factus	3. po sv. Duše	Gaudete	3. adventní
Respice primum	4. po sv. Duše	Memento	4. adventní
Dominus illuminatio	5. po sv. Duše	Dum medium	po vánocích

V některých letech je nutno vsunout mezi 1. a 6. ledna neděli („post strenas“).

Tento přehled je převzat od Lemingera.¹¹⁹⁹ Registra verková, dluhů i urburní byla vedena po týdnech, které byly označovány právě prostřednictvím jmen neděl dle introitů. Celkem může rok obsahovat 52 nebo 53 týdnů.

¹¹⁹⁹ Leminger, E.: Královská mincovna, s. 147.

Členové Vladislavova dvora v letech 1471–1490

Jako základ posloužil přehled V. V. Tomka¹²⁰⁰ a jeho rozšíření Josefem Mackem¹²⁰¹. Pokud není u doby působení uvedena citace, je údaj převzat z Tomka.

dvorští úředníci a služebníci:

hofmistr královského dvora:

- Mikuláš mladší Hořický z Hořic (1471)¹²⁰²
- Jan z Roupova (1472–1493)

hofmistrův písař:

- Václav (1473¹²⁰³–1474¹²⁰⁴)
- Johannes (1477¹²⁰⁵–1478¹²⁰⁶)
- Jan ze Žlutic¹²⁰⁷ (1481–1484)¹²⁰⁸

královští komorníci:

- Balický¹²⁰⁹ (1477,¹²¹⁰ možná od 1471¹²¹¹)
- Pacoltovský (1478,¹²¹² zřejmě 1471¹²¹³–1487¹²¹⁴)
- Jan Rytíř¹²¹⁵ (1478¹²¹⁶–1486¹²¹⁷, zřejmě do 1487¹²¹⁸)
- Zikmund Korbok z Vítkova (1478–1483¹²¹⁹, zřejmě 1471¹²²⁰–1488¹²²¹)

¹²⁰⁰ Tomek, V. V.: Dějepis IX, s. 253–361.

¹²⁰¹ Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 321–329.

¹²⁰² Hradý V, s. 105. a Rachunki królewskie, s. 11.

¹²⁰³ „Králi jeho milosti 335 kop 6 grošů a z božieho nadělenie 22 kop, vzal Václav písař pana Rúpovského.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1473, Circumdederunt.

¹²⁰⁴ „Panu Rúpovskému a na potreby královy milosti 21 kop, Václav vzal jeho pís[ar].“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1474, In excelso.

¹²⁰⁵ „Králi jeho milosti 100 kop na dvořany, vzal ... Johannes písař páně Rúpovského.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1477, Protector meus.

¹²⁰⁶ „Restat 1 kopa 8 grošů a ta jest dána na posly Johannesovi písaři páně Rúpovského.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1478, Misericordia.

¹²⁰⁷ Zřejmě je totožný s Johannesem, což by znamenalo, že působil přinejmenším v letech 1477–1484.

¹²⁰⁸ U Macka chybí časové vymezení. – Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 322.

¹²⁰⁹ Možná se jedná o Poláka Petra Balického.

¹²¹⁰ „Balickému komorníku královy milosti 1 kopu.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1477, Inclina.

¹²¹¹ Petr Balický přijel s Vladislavem již z Polska. – Rachunki królewskie, s. 78.

¹²¹² „Komorníkom královským Mlynovskému a Pacoltovskému 6 grošů spropitie.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1478, Letare.

¹²¹³ Pacoltovský přijel s Vladislavem již z Polska. – Rachunki królewskie, s. 83.

¹²¹⁴ „Pacoltovskému 50 kop na službu.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Iubilate.

¹²¹⁵ Je možné, že je totožný s Polákem Janem Ričeřikem, který přijel s Vladislavem z Polska v roce 1471 – Rachunki królewskie, s. 78.

¹²¹⁶ List z 13. listopadu 1478 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 81.

¹²¹⁷ Přeskrtnutý zápis „Rytieřovi komorníku královy milosti 6 kop na službu“. – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486, Exurge.

¹²¹⁸ „Rytieřovi 5 kop na službu.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Exaudi primum.

¹²¹⁹ List z 26. ledna 1483 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 225.

¹²²⁰ Zikmund Korbok přijel s Vladislavem již z Polska. – Rachunki królewskie, s. 94.

- Jan Sokolovský z Vrance (1475¹²²²–1489¹²²³, zřejmě od 1471¹²²⁴)
- Marek Minovský / Mninovský (1474¹²²⁵–1506¹²²⁶, zřejmě od 1471¹²²⁷)
- Bernard Bírka z Násilé a na Vikštejně (1471–1484¹²²⁸)
- Kryštof Opl z Fictum (1471¹²²⁹–1477¹²³⁰)
- Stanislav (1472)¹²³¹
- Burian z Lichtenburka a z Bítova (1473–1500)
- Jan Stavský ze Stav (1476¹²³²–1486, zřejmě 1473¹²³³–1490¹²³⁴)
- Jindřich z Volfemberka (1474¹²³⁵–1475¹²³⁶)
- Mocebor (1476)¹²³⁷
- Ota z Bredu (1476,¹²³⁸ možná do 1487¹²³⁹)
- Bořita z Martinic (1476¹²⁴⁰–1477)
- Litvín z Klinštejna (1476¹²⁴¹–1482)
- Jan Berka z Dubé (1477–1479, možná do 1490¹²⁴²)
- Václavek (1477)¹²⁴³
- Macek (1478,¹²⁴⁴ zřejmě do 1486¹²⁴⁵)
- Půta ze Sovince (1479)¹²⁴⁶
- Václav Běšín z Běšín (1480)¹²⁴⁷
- Jiřík Šof z Helfenburka (1483,¹²⁴⁸ zřejmě 1478¹²⁴⁹–1490¹²⁵⁰)

¹²²¹ „Kurczbochovi vždy na službu jeho daj pět kop grošuv.“ – List ze 4. listopadu 1488 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 269. Dle Lemingera byl komorníkem až do roku 1491. – Leminger, E.: Královská mincovna, s. 55.

¹²²² List z 10. března 1475 – ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, č. 76.

¹²²³ Uveden v kancelářské poznámce listu z 8. května 1489 – SOKA KH, AMKH, AS, kart. č. 2, list č. 241.

¹²²⁴ Sokolovský přijel s Vladislavem již z Polska. – Rachunki królewskie, s. 79.

¹²²⁵ List z 9. dubna 1474 – AČ VI, s. 82, č. 7.

¹²²⁶ Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 323.

¹²²⁷ Marek Ninovský přijel s Vladislavem již z Polska. – Rachunki królewskie, s. 96.

¹²²⁸ Listina z 25. května 1484 – NA, Česká finanční prokuratura – listiny, 70.

¹²²⁹ Dragoun, M. – Mat'a, P.: Komorní soud, s. 285.

¹²³⁰ Uveden v kancelářské poznámce na listině z 27. listopadu 1477 – CIM III, s. 643, č. 381.

¹²³¹ Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 322.

¹²³² Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 323.

¹²³³ „Stavskému 12 kop, na královské potřeby 10 kop a jemu samému 2 kopy, z rokázanie pana Rúpovského, kdy byl u Hory.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1473, In voluntate.

¹²³⁴ Pravidelně jsou mu dávány 2 kopy na vinice. – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1490, In excelso – Exaudi secundo.

¹²³⁵ AČ XXXVII/2, s. 1323, č. 66.

¹²³⁶ Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 322.

¹²³⁷ List z 12. ledna 1476 – ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, č. 86.

¹²³⁸ List z 28. července 1476 – ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, č. 92.

¹²³⁹ „Ottovi 2 kopy na službu, mandato domini Regis per litteram.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Cantate.

¹²⁴⁰ List z 5. dubna 1476 – NA, ARP – Parisova sbírka, č. 10.

¹²⁴¹ List z 16. června 1476 – ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, č. 101.

¹²⁴² „Panu Dubskému 10 kop na službu.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1490, Iudica. Pan Dubský zmíněn také v roce 1484 a 1486.

¹²⁴³ „Václavkovi komorníku královny milosti 1 kopa na ztravu.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1477, Respice secundo.

¹²⁴⁴ „Mackovi komorníku královny milosti 1 kopy.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1478, Resurrexi.

¹²⁴⁵ „Mackovi 10 kop na službu.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486, Circumdederunt.

¹²⁴⁶ Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 323.

¹²⁴⁷ Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 323.

¹²⁴⁸ Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 323.

¹²⁴⁹ Král 3. ledna 1478 přikazuje úředníkům mince, aby dali Jiříkovi Šofovi 4 kopy českých grošů na službu. – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 71.

- Jan Bruma ze Žop¹²⁵¹ (1483¹²⁵², možná od 1478¹²⁵³)
- Uher (1483)¹²⁵⁴
- Matěj z Tuchoře a z Řešetákova (1485–1500, zřejmě od 1483¹²⁵⁵)
- Jan ze Semikovic (1485, zřejmě od 1483¹²⁵⁶)
- Tumkger (1487)¹²⁵⁷
- Ladislav z Veitmile / Latslav (1488)¹²⁵⁸

*pacholata (pážata):*¹²⁵⁹

- Majsudarfar (1483)¹²⁶⁰
- Jirý (1484)¹²⁶¹
- Henrich Kekryc (1487¹²⁶²–1488¹²⁶³)
- Henzl (1487¹²⁶⁴–1490¹²⁶⁵)

služebnictvo zajišťující běžný chod dvora:

*vrátní:*¹²⁶⁶

- Mařík (1457–1487¹²⁶⁷)
- Hanuš z Kotvic¹²⁶⁸ (1463–1484)
- Jan Oves (1476)
- Kašpar (1483)
- Bradáč (1487)¹²⁶⁹
- Jindřich ze Sebužína (1486¹²⁷⁰–1491)

¹²⁵⁰ „Panu Šufovi 12 kop na službu, mandato domini Rupovsky, Conradus dedit Prage.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1490, Spiritus domini.

¹²⁵¹ Jan Bruma sloužil již Jiřímu z Poděbrad. – Rachunki królewskie, s. 85.

¹²⁵² Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 323.

¹²⁵³ „Brumovi 2 kopy na jeho službu.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1478, Resurrexi.

¹²⁵⁴ „Uhrovi komorníku královy milosti 4 kopy za šubu.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1483, Si iniquitates.

¹²⁵⁵ Macek uvádí, že v roce 1483 byl Matěj z Tuchoře sluha. Služebník krále je ale velice široké označení, které může použito i pro jakéhokoliv dvořana. – Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 326.

¹²⁵⁶ Macek uvádí, že v roce 1483 byl Jan ze Semikovic sluha. Služebník krále je ale velice široké označení, které může použito i pro jakéhokoliv dvořana. – Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 326.

¹²⁵⁷ „Tumkgerovi komorníku jeho milosti krále 2 kopy, kdy přinesl listy od jeho milosti do měst.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Omnes gentes. Nejisté čtení jména.

¹²⁵⁸ List z 24. ledna 1488 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 280.

¹²⁵⁹ „Sedmi pacholatom královským na košile 35 grošů.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1478, Cantate.

¹²⁶⁰ „Majsudarfarovi pacholku královy milosti 2 kopy za koník.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1483, Iudica.

¹²⁶¹ „Jiré“ pacholeti královskému 20 grošů, ještě jel v poselství.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Exaudi secundo.

¹²⁶² „Kekrycovi pacholeti královskému 6 grošů.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Resurrexi.

¹²⁶³ List z 20. dubna 1488 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 247.

¹²⁶⁴ „Henzlovi pacholeti jeho milosti krále 1 kopy.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Misericordia.

¹²⁶⁵ „Henzlovi pacholeti královskému 10 grošů.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1490, Adorate primo.

¹²⁶⁶ „Vrátným třem jeho milosti krále 3 kopy.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Exaudi secundo.

¹²⁶⁷ „Maříkovi vrátnému 1 kopa, mandato domini Regis, Conradus dedit Prage.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Misericordia.

¹²⁶⁸ Macek Maříka i Hanuše z Kotvic neuvádí. – Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 323.

¹²⁶⁹ „Bradáčovi vrátnému ½ kopy, ad relacionem domini Sokolovsky, Conradus dedit Prage.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Resurrexi.

hospodář (domovník):

- Jíra z Přistoupimě (1464–1473)

lékaři:

- Jakub (1476)¹²⁷¹
- Fejta (1483)¹²⁷²
- Jan Rychnovský (1488¹²⁷³–1490¹²⁷⁴)
- Angelin Žid (1489–1497)

bradýř:

- Jan ze Zlatova (1486–1489)

*topič*¹²⁷⁵

svícnice:

- Kundrátová (1490)¹²⁷⁶

pradlena:

- Konrádová (1484)¹²⁷⁷

úředníci a služebníci zajišťující nápoje a jejich podávání:

*královský šenk*¹²⁷⁸ (snad podčeší):

- Václav ze Světic (1472¹²⁷⁹–1497¹²⁸⁰)
- Jindřich z Tandorfa (1477–1484¹²⁸¹)

číšníci:

- Jan z Načeradce (1466–1471¹²⁸²)

¹²⁷⁰ „Jindřichovi vrátnému za kozich 2 kopy 45 grošů.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486, Letare.

¹²⁷¹ Listy ze 7. června a 23. září 1476 – ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, č. 79 a 134.

¹²⁷² „Fejtovi lékaři rannému královy milosti 6 kop.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1483, Oculi.

¹²⁷³ „Věděti vám dáváme, že jsme přijeli za služebníka našeho Jana Rychnovského lékaře ranného a máme jemu dávat každý rok dvaceti kop grošův širokých českých.“ – List ze 7. ledna 1488 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 259.

¹²⁷⁴ „Janovi Rychnovskému lékaři 5 kop.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1490, Spiritus domini.

¹²⁷⁵ „Topičovi 2 groše na střevíc.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1478, Misericordia.

¹²⁷⁶ „Cundrátové sviecnici 1 kopu.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1490, Spiritus domini. Ve starším zápise uvedeno „svícnicí královské 1 kopu suchých dní“, což potvrzuje, že je Kundrátová svícnicí královskou. – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1490, Invocavit.

¹²⁷⁷ „Konrádové na mýdlo 15 grošů, ještě pěře králově milosti.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Dominus fortitudo.

¹²⁷⁸ Tomek s touto funkcí nepočítá a šenka ztotožňuje s číšníkem. V jeho přehledu se ale objevuje tzv. podčeší, ke kterému uvádí pouze Jindřicha z Tandorfa s rokem 1483. Macek už funkci královského šenka akceptuje, ale uvádí k ní jenom Václava ze Světic s rokem 1497. Oba tedy považují v 70. a 80. letech 15. století Jindřicha z Tandorfa a Václava ze Světic za řadové číšníky.

¹²⁷⁹ List ze 4. prosince 1472 – SOKA Kutná Hora, AMKH, AS, kart. č. 1, list č. 77.

¹²⁸⁰ Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 326.

¹²⁸¹ SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Deus in loco.

¹²⁸² Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 326.

- Jeněk z Divic (1471)
- Jan Holý (1479–1489)
- Prokop z Třebíče (1480)
- Minichar (1488)
- Martin (1488)

královská kuchyně, zajišťování jídla a jeho podávání:

mistr královské kuchyně (kuchmistr):

- Matěj (1471)
- Mandelik (1471)¹²⁸³
- Žďárský (někdy před 1486)¹²⁸⁴
- Václav Štětina ze Svárova (1473–1489)
- Matyáš z Třebíče (1490)¹²⁸⁵

*podkuchmistr*¹²⁸⁶

písař královské kuchyně

kuchaři:

- Jakub (1469–1471)
- Jan (1473)
- Zikmund (1473)¹²⁸⁷
- Pavel na Karlštejně (1474)¹²⁸⁸
- Písek (1477)¹²⁸⁹
- Matouš Drobil (1485)
- Matyáš (1487)¹²⁹⁰
- Václav (1490)¹²⁹¹

truksas:

- Ladislav z Veitmile / Latslav (1483–1488, zřejmě od 1482)¹²⁹²

řezník:

- Jan (1481–1483)

lovčí:

- Matěj Machuta, měšťan Nového Města pražského (1483)

¹²⁸³ „...dedi domino Mandelik magistro coquine 20 fl. pro coquine.“ – Rachunki królewskie, s. 88.

¹²⁸⁴ „Na dluh starého kuchmistra Žďárského 12 kop 54 grošů, ještě byl zuostal dlužen v Praze.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486–1487, Memento.

¹²⁸⁵ Listina z 13. dubna 1490 – NA, AZK, ŘP Doksany, č. 42.

¹²⁸⁶ „Podkuchmistrowi královskému 1/2 kopy z rozkázání královy milosti.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1473, Esto mihi.

¹²⁸⁷ „Zigmundovi kuchaři 2 kopy z rozkázání pana mincmistra slovem královy milosti.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1473, Iudica. a „Z té summy vypůjčil pan mincmistr 1 hřivnu stříbra, kterýž jest měl dáti Zigmundovi kuchaři.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1473, Misericordia.

¹²⁸⁸ Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 325.

¹²⁸⁹ „Píckovi kuchaři královskému 1 kopa z rozkázání královy milosti.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1473, Protector meus.

¹²⁹⁰ Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 325.

¹²⁹¹ Macek ho ve svém přehledu neuvádí.

¹²⁹² „Panu Latslavovi 12 kop na službu.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1482, Iubilate.

královská maštal, doprava:

maršálek královského dvora:

- Mikuláš Svitáček z Landštejna (1468–1474¹²⁹³)
- Jan z Rýzemberka a z Rábí (1474–1479¹²⁹⁴)
- Křištof Opl z Fictum na Novém Šumburku¹²⁹⁵ (1479–1486¹²⁹⁶)
- Jan z Roupova¹²⁹⁷ (1485)

štolmistr:

- Bohuslav Litovský ze Svinař (1475–1476¹²⁹⁸, zřejmě od 1472¹²⁹⁹)
- Jan Krajsík (1479¹³⁰⁰–1481¹³⁰¹, zřejmě 1478¹³⁰²–1484¹³⁰³)
- Duchek (zřejmě 1488)¹³⁰⁴

podštolmistr:

- Šarek (1490)¹³⁰⁵

maštalíři

vozatajové (kočí):

- Jiřík (1489)

poslové:

- Duchek (1473¹³⁰⁶–1474¹³⁰⁷)
- Janek (1473¹³⁰⁸–1482¹³⁰⁹)

¹²⁹³ „Panu Mikulášovi Svitáčkovi maršálkovi královy milosti 14 kop.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1474, Esto mihi.

¹²⁹⁴ Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 325. Zmíněn v listu ze 7. února 1479 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 82.

¹²⁹⁵ Podle Macka zastával úřad v letech 1476–1479, což ale neodpovídá realitě. – Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 325.

¹²⁹⁶ Tomek uvádí jako rok úmrtí.

¹²⁹⁷ V kancelářské poznámce listu ze 17. února 1479 je uveden s titulem „maresschalci curie domini Regis“. – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 85. Nabízí se možnost, že se jedná o chybu písaře. Nelze ale též vyloučit epizodické působení Jana z Roupova ve funkci maršálka před nastoupením Křištofa Opla z Fictum.

¹²⁹⁸ Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 325. Uveden v listech z 25. a 29. června 1476 – ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, č. chybí a 84.

¹²⁹⁹ „Litovskému 16 kop, za Zlého kněze 8 kop a za Dluhoše 8 kop, a to vše za koně.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1472, Omnia que.

¹³⁰⁰ List ze 17. února 1479 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 85.

¹³⁰¹ List z 18. listopadu 1481 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 169.

¹³⁰² „Krajsovi 4 kopy doplacený za koně z rozkázání královy milosti, et sic habet 10 sexagenas.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1478, Circumdederunt.

¹³⁰³ „Krajsovi od koní léčení 43 grošů.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Dum clamarem.

¹³⁰⁴ Král očekával příjezd poslu uherského krále, a proto přikázal úředníkům mince, aby mu poslali 20 kop českých grošů Duchkovi na píci, 20 kop kuchmistrovi a 4 kopy na sůl. – List z 2. září 1488 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 272. Zajišťování potravy pro koně patřilo mezi štolmistrovi povinnosti.

¹³⁰⁵ „Šarkovi podštolmajstřiemu 1 kopa, Conradus dedi Prage.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1490, Resurrexi.

¹³⁰⁶ „Zuostává 45 kop a ty jsou poslány královy milosti dominica Exaudi secundo, jakož se tam nalézá, a ty jest donesl Šimon s Duchkem, poslem královským.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1473, Dominus illiminatio.

¹³⁰⁷ „Duchkovi 1 kopa, jako od královy milosti přijel s listem věřícím.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1474, Adorate tertio.

¹³⁰⁸ „Jankovi poslu královskému 4 kopy z rozkázání královy milosti po listu.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1473, Omnes gentes.

- Arnošt (1478)¹³¹⁰
- Holý (1478)¹³¹¹
- Hanuš Čedlice (1482)¹³¹²
- Mikuláš (1483)¹³¹³
- Jan Bradáč (1483–1488)
- Šindl (1483¹³¹⁴–1487¹³¹⁵, zřejmě do 1490¹³¹⁶)
- Amcha mladý (1487¹³¹⁷, zřejmě od 1484¹³¹⁸)

královská komora:

mistr královské komory:

- Burian z Gutštejna a na Nečtinách (1472–1488)

písař královské komory:

- Václav z Radovesic a z Kyj (1479)

královský podkomoří:

- Samuel z Hrádku a z Valečova (1468–1485)
- Albrecht z Leskovce a na Cirkvici (1486–1507)

písař podkomořího:

- Zikmund z Dvořiště (1477–1482)
- Matouš (1490–1495)

hofrychtěř (sudí královských měst):

- Jan z Radíče (1473–1476)
- Matěj (1476–1483)
- Jan Hlaváč z Třebřich (1483¹³¹⁹–1502)

královský prokurátor:

- Čeněk z Klinštejna a ze Škvorce (1457–1481)¹³²⁰
- Jan Tluksa z Vrabí (1481–1483)¹³²¹
- Bohuslav Litovský ze Svinař (1483–1489)

¹³⁰⁹ Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 323. Zmíněn v listu z 1. března 1482 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 177.

¹³¹⁰ „Arnoštovi poslu královny milosti 20 grošů, ku panu Kostkovi a panu Slavatovi s listy královskými.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1478, Cantate.

¹³¹¹ List ze 14. listopadu 1478 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 150.

¹³¹² Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 323. Zmíněn v listu z 10. května 1482 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 186.

¹³¹³ Přeshkrtnutý zápis „poslu Mikulášovi 1 kopu, ještě šel v poselství do Krakova ku panu Sokolovskému s listy královny milosti“. – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1483, Dum medium.

¹³¹⁴ „Šindlovi poslu královskému 2 kopy.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1483, Iudica.

¹³¹⁵ „Šintlovi poslu královskému 2 kopy na službu.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Vocem iucuntis.

¹³¹⁶ „Šintlovi 2 kopy na službu.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1490, Dominus illuminatio.

¹³¹⁷ „Poslu Amchovi mladému 10 grošů, který list přinesl od královny milosti panu mincmistrovi.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Iudica.

¹³¹⁸ „Amchovi 6 kop na službu z rozkázání královny milosti.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Salus populi.

¹³¹⁹ Opis listu na odúmrt' z 18. září 1483 – NA, DD 26, s. 217.

¹³²⁰ Dřímál, J.: Královský prokurátor, s. 353.

¹³²¹ Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 322.

*královský sekretář:*¹³²²

- Jošt z Einsiedlu (1463¹³²³–1473)
- Jan Crisostomus z Hostimé (1483–1490)

královská kancelář:

kancléř Království českého:

- Jan Tovačovský z Cimburka (1471–1479) – úřad nevykonával
- Jan ze Šelnberka (1480–1503)

místokancléř:

- Samuel z Hrádku a z Valečova (1473)
- Pavel probošt zderazský (1480–1481)¹³²⁴

*protonotáři:*¹³²⁵

- M. Mikuláš z Ledče (1471–1479)
- Jan z Tedražic (1476–1490)

písaři:

- Jan z Lestkova (1462–1473)
- Chval z Kolína (1463–1472¹³²⁶)
- Erhart Frank (1458–1478)¹³²⁷
- Jan z Tedražic (1474)
- Martin z Hradiště (1475)¹³²⁸
- Pavlík (1476¹³²⁹–1483¹³³⁰)
- Matěj z Prahy (1484)¹³³¹
- Kristián Pedík (1487–1490)¹³³²
- Ambrož Mulfer (1487–1490¹³³³)
- Jan Šlechta z Blovic Všehrd (1490)¹³³⁴

úřad desk dvorských:

místosudí:

- Václav Baštin z Libouše (1475¹³³⁵–1484¹³³⁶)

¹³²² Macek uvádí ještě Pavla sekretáře (1474–1490) a Bohuslava Hasištejnského z Lobkovic (1487–1490). – Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 322. Mně se ani u jednoho nepodařilo podložit prameny, že by působil jako sekretář. Navíc v registrech verkových i v královských listech je často uváděna pouze funkce sekretáře bez konkrétního jména, což ukazuje na skutečnost, že tento významný post zastávala pouze jedna určitá osoba.

¹³²³ Dragoun, M. – Mat'a, P.: Komorní soud, s. 286.

¹³²⁴ Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 329.

¹³²⁵ Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 329.

¹³²⁶ Macek uvádí pouze rok 1472. – Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 329.

¹³²⁷ Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 329.

¹³²⁸ Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 329.

¹³²⁹ Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 329.

¹³³⁰ „Pavlíkovi písaři 4 kopy na jeho dluh.“ – SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1483, Esto mihi.

¹³³¹ Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 329.

¹³³² Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 329.

¹³³³ Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 329. Tomek počítal s jeho působením až do roku 1504.

¹³³⁴ Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 329.

¹³³⁵ AČ XXXVII/1, s. 636, č. 64.

písař desk dvorských:

- Václav Baštin z Libouše (1464–1473)
- Martin z Dobronína (1475¹³³⁷–1492)

komorník desk dvorských:

- Valentin z Lipníka¹³³⁸ (1469–1501)

dvorská kaple:

*dvorští kaplani:*¹³³⁹

- N., opat korunský (1472)
- Jan (1473)¹³⁴⁰
- Bartoš (1478)¹³⁴¹
- Jan Hertenberger z Lokte, pražský kanovník (1484)

¹³³⁶ Opis listu na odúmrtí z 26. března 1484 – NA, DD 26, s. 231.

¹³³⁷ AČ XXXVII/1, s. 636, č. 64.

¹³³⁸ Tomek i Macek ho uvádí jako písaře. – Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 328.

¹³³⁹ „Kaplanóm královským s žákem 3 kopy.“ – SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1477, Protector meus.

¹³⁴⁰ „Knězi Janovi kaplanu dvorskému 1 kopu 34 grošů a od měděných 26 grošů, a tak jsou jemu dány 2 kopy z rozkázání pana mincmistra.“ – SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1473, Misericordia.

¹³⁴¹ „Knězi Bartošovi kaplanu královy milosti 6 grošů na propití.“ – SOkA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1478, Cantate.

umělci:

trpaslíci:

- Andřejko / Ondráček (1484¹³⁴²–1487¹³⁴³)
- Martin (1484¹³⁴⁴–1487¹³⁴⁵)

*blázen:*¹³⁴⁶

- Svoch
- Apolonius (1490)
- Hajtmánek (1490)

trubači:

- Petr (1463–1484)
- Matěj (1465–1490¹³⁴⁷)
- Jan (1479)
- Jan Trubka (1480–1490)
- Martin (1487)¹³⁴⁸
- Kašpar (1487–1491)
- Valentin z Brna (1488)
- Franc (1489)

hudec:

- Macek (1486)¹³⁴⁹

¹³⁴² Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 324.

¹³⁴³ „Ondráčkovi třpaslku ½ kopy.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Spiritus domini.

¹³⁴⁴ „Martinovi třpaslku 15 grošů.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Deus in adiutorium.

¹³⁴⁵ Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 324.

¹³⁴⁶ Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 324.

¹³⁴⁷ „Matějovi trubači 1 kopa na službu, Conradus dedit Prage.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1490, Vocem iocuntis.

¹³⁴⁸ „Martinovi trubači k svatbě 1 kopa, relacio Amcha mladý, Conradus dedit Prage.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Deus in adiutorium.

¹³⁴⁹ „Z toho dáno Mackovi hudci královskému 1,5 hřivny.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486–1487, Factus.

řemeslníci pracující pro dvůr:

kovář:

- Menšík (1477¹³⁵⁰–1483¹³⁵¹)
- Martin (1488–1518)

krejčí:

- Martinek (1460–1471)
- Bartoš¹³⁵² (1484)¹³⁵³

švadlena:

- Hašková¹³⁵⁴ (1484¹³⁵⁵–1486¹³⁵⁶)

švec:

- Němeček (1486¹³⁵⁷–1487¹³⁵⁸)
- Mikuláš (1490)¹³⁵⁹

*kožešníci:*¹³⁶⁰

- Dětina (1483)¹³⁶¹

zlatník:

- Jan (1487)¹³⁶²

apotékař:

- Václav u sv. Michala (1483)¹³⁶³

kameníci:

- Mistr Hanuš Spisse z Frankfurtu (1489–1511)

¹³⁵⁰ List z 19. října 1477, ve kterém král oznamuje úředníkům mince, že mu Jan Stavský koupil vinštýř k bílení grošů od jeho kováře Menšíka. – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 28.

¹³⁵¹ „Menšíkovi do Prahy 1 kopu 40 grošů na doplacenie vinštýře.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1483, Letare.

¹³⁵² Není přímo uvedeno, že byl královský krejčí. Usuzuji podle toho, že šil pro dvůr a dodával pro něho látky.

¹³⁵³ „Bartošovi krajčiemu 12 kop 4 groše za postav akského a za 16 loket proboštovi a za 14 loket vrátným.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Da pacem.

¹³⁵⁴ Není přímo uvedeno, že by byla královskou švadlenou, ale často pro dvůr šila čepce.

¹³⁵⁵ „Haškové 1 kopu 20 grosů za kment k čepcem i od diela.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Eccedeus.

¹³⁵⁶ „Haškové od diela váčků a čepcóm i za zlato královy milosti k čepcóm 1 kopa 47 grošů.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486, Dicit quarto.

¹³⁵⁷ „Němečkovi za obuv královskú ½ kopy.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486, Exaudi primum.

¹³⁵⁸ „Němečkovi ševci za 12 párů střevíc královy milosti ½ kopy.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Suscepimus.

¹³⁵⁹ „Mikulášovi ševci za obuv královy milosti 3 kopy 9 grošů, Conradus dedit Prage.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1490, Dominus illuminatio.

¹³⁶⁰ „Kožišníkóm královským 2 kopy, relacio domini Sokolovsky, Conradus dedit Prage.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Dominus fortitudo.

¹³⁶¹ „Dětinovi kožišníku královy milosti 3 kopy.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1483, Letare.

¹³⁶² „Janovi zlatníku královy milosti 3 kopy na službu.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Exaudi secundum.

¹³⁶³ „Václavovi do apotéky k s. Michalu 12 kop, cepit hofmistr, z rozkázanie královy milosti listem.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1483, Salus populi.

zahrádník:

- Mikuláš (1471)

vinař:

- Pavel (do 1471¹³⁶⁴)
- Václav (1488–1489)
- Jiřík (1490)

sladovník:

- Matěj (1487)

¹³⁶⁴ Macek uvádí dobu působení po 1471. – Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 324.

královští dvořané:

Němec (zřejmě 1472¹³⁶⁵–1473¹³⁶⁶)
Burian Benda (zřejmě 1472¹³⁶⁷–1487¹³⁶⁸)
Mičan mladý¹³⁶⁹ (1475)¹³⁷⁰ / Jan Litvín (1472–1474)
Mikuláš Velbloud z Kamberka (1474–1483)
Petr z Valdeka (1476,¹³⁷¹ zřejmě od 1471¹³⁷²)
Kunc Tetauer¹³⁷³ (1476–1480)¹³⁷⁴
Eliáš (1477)¹³⁷⁵
Mikuláš Čejka (1477¹³⁷⁶, zřejmě do 1478¹³⁷⁷)
Václav Stříbrský (zřejmě 1477¹³⁷⁸–1478¹³⁷⁹)
Firšnic¹³⁸⁰ (zřejmě 1477¹³⁸¹–1487¹³⁸²)
Jop (1478)¹³⁸³
Hromocký (1478)¹³⁸⁴
Jan Blekta (1478)¹³⁸⁵
Jankovský (1478)¹³⁸⁶
Mičan starý (1478)¹³⁸⁷
Pešek (1478)¹³⁸⁸
Steblesc (1478)¹³⁸⁹

¹³⁶⁵ „Burianovi Bendovi, Němcovi 4 kopy na jich dluh.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1472, Omnia que.

¹³⁶⁶ „Burianovi Bendovi, Němcovi 6 kop na jich službu.“ – SOKA KH, HF, Registra královských dluhů, kart. č. 169, fol. 1v.

¹³⁶⁷ „Burianovi Bendovi, Němcovi 4 kopy na jich dluh.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1472, Omnia que.

¹³⁶⁸ „Burianovi Bendovi 4 kopy na službu.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Cantate.

¹³⁶⁹ Podle Lemingera se bezpochyby jedná o Jana Litvína. – Leminger, E.: Královská mincovna, s. 55.

¹³⁷⁰ „Panu Mičanovi mladému 15 kop k svatbě.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1475, Iustus.

¹³⁷¹ List z 21. června 1476 – ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, a, č. 105.

¹³⁷² „Petr Waldak dedi 10 fl. ad racionem sui servicii.“ – Rachunki królewskie, s. 85.

¹³⁷³ Pravděpodobně se jedná o pana „Thatura“, jenž sloužil již králi Jiřímu z Poděbrad. – Rachunki królewskie, s. 86.

¹³⁷⁴ Macek ho zařadil mezi sluhy. – Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 326.

¹³⁷⁵ List z 29. dubna 1477 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 13.

¹³⁷⁶ List z 5. března 1477 – ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, b, č. 178.

¹³⁷⁷ „Čejkovi 2 kopy na jeho službu.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1478, Resurrexi.

¹³⁷⁸ „Václavovi Stříbrskému 2 kopy na jeho službu.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1477, Deus in adiutorium.

¹³⁷⁹ „Václavovi Stříbrskému 2 kopy na jeho službu.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1478, Circumdederunt.

¹³⁸⁰ Pravděpodobně to bude Jan Firšic z Nabdína.

¹³⁸¹ „Firšnicovi 5 kop na jeho službu.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1477, Deus in loco.

¹³⁸² „Firšnicovi 50 kop na službu.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Cantate.

¹³⁸³ „Jopovi dvořenínu královy milosti na tři koně 3 kopy na jeho službu.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1478, Invocavit.

¹³⁸⁴ „Hromockému na pět koní 5 kop ... Těm všem dvořanom svrchupsaným ...“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1478, Exurge.

¹³⁸⁵ „Janovi Blektovi na tři koně 3 kopy ... Těm všem dvořanom svrchupsaným ...“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1478, Exurge.

¹³⁸⁶ „Jankovskému na čtyři koně 4 kopy ... Těm všem dvořanom svrchupsaným ...“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1478, Exurge.

¹³⁸⁷ „Mičanovi staršímu 3 kopy na jeho službu.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1478, Resurrexi.

¹³⁸⁸ „Peškovi na tři koně 3 kopy ... Těm všem dvořanom svrchupsaným ...“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1478, Exurge.

Všebor (1478)¹³⁹⁰
 Štěpanický (zřejmě 1478)¹³⁹¹
 Talmberk (zřejmě 1478)¹³⁹²
 Zachar¹³⁹³ (1479¹³⁹⁴, zřejmě od 1478¹³⁹⁵)
 Václav Běšín z Běšina (1478¹³⁹⁶–1480)
 Veselický (zřejmě 1478¹³⁹⁷–1483¹³⁹⁸)
 Jan Kapoun ze Svojkova (1478¹³⁹⁹, zřejmě do 1484¹⁴⁰⁰)
 Jiří Mihule z Kostelce (1478¹⁴⁰¹–1481¹⁴⁰², zřejmě do 1487¹⁴⁰³)
 Václav Košťál z Ostrova (1478,¹⁴⁰⁴ zřejmě do 1487¹⁴⁰⁵)
 Arbanáš (1478¹⁴⁰⁶, zřejmě do 1487¹⁴⁰⁷)
 Václav Solský ze Sulevic (1478¹⁴⁰⁸–1488¹⁴⁰⁹)
 Leskovec¹⁴¹⁰ (1478,¹⁴¹¹ zřejmě do 1490¹⁴¹²)
 Václav z Kouřimi (1481)¹⁴¹³
 Hlas z Kamenice (1481¹⁴¹⁴, zřejmě do 1487¹⁴¹⁵)
 Purkart ze Sulevic (1481¹⁴¹⁶–1488¹⁴¹⁷, zřejmě do 1490¹⁴¹⁸)

¹³⁸⁹ „Stebencovi na čtyři koně 4 kopy ... Těm všem dvořanom svrchupsaným ...“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1478, Exurge.

¹³⁹⁰ „Všeborovi na čtyři koně 4 kopy ... Těm všem dvořanom svrchupsaným ...“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1478, Exurge.

¹³⁹¹ „Štěpanickému 3 kopy na jeho službu.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1478, Resurrexi.

¹³⁹² „Panu Talmberkovi 8 kop na službu.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1478, Cantate.

¹³⁹³ Pravděpodobně se jedná o Zacháře z Nemyšle.

¹³⁹⁴ List ze 7. února 1479 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 82.

¹³⁹⁵ List z 28. listopadu 1478, ve kterém Vladislava přikazuje úředníkům mince, aby vyplatili Zachárovi z Nemyšle 21 kop českých grošů na královskou službu. – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 99.

¹³⁹⁶ List z 29. července 1478 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 48.

¹³⁹⁷ „Veselickému 1 kopa na ztravu a na službu v poselství.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1478, Resurrexi.

¹³⁹⁸ „Panu Veselickému 5 kop grošů na jeho službu.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1483, Dicitur tercio.

¹³⁹⁹ „Kapounovi na jeho službu na pět koní 5 kop ... Těm všem dvořanom svrchupsaným ...“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1478, Exurge.

¹⁴⁰⁰ Janovi Kapounovi je v roce 1484 udělena králem odúmrť. – NA, DD 26, s. 231.

¹⁴⁰¹ „Mihulovi na šest koní 6 kop na jeho službu... Těm všem dvořanom svrchupsaným ...“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1478, Exurge.

¹⁴⁰² List z 16. listopadu 1481 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 172.

¹⁴⁰³ „Mihulovi 8 kop na službu, ad relacionem domini mincmistr, kdy měli jeti do Normberka, cepit Mihulovo pachole.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Omnes gentes.

¹⁴⁰⁴ „Košťálovskému 4 kopy na čtyři koně ... Těm všem dvořanom svrchupsaným ...“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1478, Exurge.

¹⁴⁰⁵ „Košťálovi za čubu kuní 9 kop.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Dominus illuminacio.

¹⁴⁰⁶ List ze 3. března 1478 – ANM, F, kart. č. 37, Hora Kutná, b, č. 472.

¹⁴⁰⁷ „Arbanášovi 35 kop na doplacení jeho služby, relacio domini Sokolovsky, ty dovezl Jirek do Prahy.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Dominus fortitudo.

¹⁴⁰⁸ „Solskému dvořenínu královy milosti 5 kop, z rozkázanie královy milosti listem, ješto jel v poselství od jeho královy milosti na Moravu.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1478, Oculi.

¹⁴⁰⁹ List z 23. září 1488 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 265.

¹⁴¹⁰ Pravděpodobně se jedná o Vlachyně Leskovce.

¹⁴¹¹ List z 12. září 1478 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 95.

¹⁴¹² „Vlachyňovi Leskovcovi 10 kop na službu.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1490, Respice primum.

¹⁴¹³ List z 30. července 1481 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 187.

¹⁴¹⁴ List z 15. října 1481 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 167.

¹⁴¹⁵ „Hlasovi 2 kopy na službu, ad relacionem domini Rupovsky, Zacharias dedit Prage.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486–1487, Adorate secundo.

Jan Košina (1482¹⁴¹⁹, zřejmě do 1484¹⁴²⁰)
 Václav Bornius (1482,¹⁴²¹ zřejmě do 1487¹⁴²²)
 Bohuněk (1483¹⁴²³)
 Staněk (1483)¹⁴²⁴
 Chvalkovský mladý (1483¹⁴²⁵, zřejmě do 1486¹⁴²⁶)
 Václav Oboječek z Tušic (1483¹⁴²⁷, zřejmě do 1490¹⁴²⁸)
 Černín starší / Vilém Černín z Chudenic (1483¹⁴²⁹, zřejmě do 1490¹⁴³⁰)
 Štěpán Anděl z Ronovce (1484)¹⁴³¹
 Duchek (1484)¹⁴³²
 Pešík (1484)¹⁴³³
 Vojtek (zřejmě 1484)¹⁴³⁴
 Hájek (možná 1484)¹⁴³⁵
 Nosálovský (zřejmě 1484¹⁴³⁶)
 Černín mladý (zřejmě 1484¹⁴³⁷–1486¹⁴³⁸)
 Jindřich Habart (zřejmě 1484¹⁴³⁹–1487¹⁴⁴⁰)
 Jiřík z Rakovníka (zřejmě 1484¹⁴⁴¹–1487¹⁴⁴²)

¹⁴¹⁶ List z 5. září 1481 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 185.

¹⁴¹⁷ List z 13. ledna 1488 zmiňující Purkartu. – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 267.

¹⁴¹⁸ „Purkartovi 10 kop na službu.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1490, Letare.

¹⁴¹⁹ List z 22. června 1482 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 164.

¹⁴²⁰ „Košinovi 2 kopy na službu.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Suscepimus.

¹⁴²¹ „Borniovi 2 kopy na jeho službu.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1482, Domine ne longe.

¹⁴²² List z 13. prosince 1487 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 248.

¹⁴²³ „Bohuňkovi dvořenínu královny milosti 2 kopy a má se dáti do 15 kop na jeho službu.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1483, Oculi.

¹⁴²⁴ „Staňkovi dvořenínu 4 kopy na čubu na jeho službu.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1483, Reminiscere.

¹⁴²⁵ List ze 17. září 1483 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 217.

¹⁴²⁶ „Chvalkovskému 1 kopu na službu.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486, Circumdederunt.

¹⁴²⁷ Macek, J.: Jagellonský věk I-II, s. 326.

¹⁴²⁸ „Voboječkovi na službu ½ kopy.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1490, In excelso – Exaudi secundo.

¹⁴²⁹ „Černínovi s jinými dvořany na Chrudim 30 kop na třiceti koní.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1483, In voluntate.

¹⁴³⁰ „Črnínovi staršímu 1 kopa na ztravu, kdy peníze přivezl od jeho milosti krále.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1490, Exaudi secundo.

¹⁴³¹ Opis listu na odúmrtí z 26. května 1484 – NA, DD 26, s. 231.

¹⁴³² „Duchkovi dvořenínu 3,5 kopy na subu.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Salus populi.

¹⁴³³ „Pešíkovi dvořenínu 2 kopy na službu.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Deus in adiutorium.

¹⁴³⁴ „Vojtkovi 10 kop lat. na službu, mandato Regis.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Exaudi secundo.

¹⁴³⁵ „Hájkovi 1 kopa na službu, relacio Sokolovsky.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Ecce deus.

¹⁴³⁶ „Nosálovskému 2 kopy na jeho službu.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Resurrexi.

¹⁴³⁷ „Černínovi mladému 1 kopu na službu, kdy do Prahy jeli k židom.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, In voluntate.

¹⁴³⁸ „Črnínovi mladému 1 kopa na službu.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486, Exurge.

¹⁴³⁹ „Jindřichovi Habartovi 1 kopa na službu.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Deus in adiutorium.

¹⁴⁴⁰ „Panu Habartovi 12 kop na aksamith k čubě.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Deus in adiutorium.

¹⁴⁴¹ „Jiříkovi z Rakovníka 3 kopy na službu.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Salus populi.

Václav Lomnický (zřejmě 1484¹⁴⁴³–1487¹⁴⁴⁴)
 Zikmund Pašiněvský (zřejmě 1484¹⁴⁴⁵–1487¹⁴⁴⁶)
 Jan Turek (zřejmě 1484¹⁴⁴⁷–1488¹⁴⁴⁸)
 Petr Čečelický (zřejmě 1484¹⁴⁴⁹–1490¹⁴⁵⁰)
 Jan Bystřický ze Studnic (1486¹⁴⁵¹–1488¹⁴⁵², zřejmě 1484¹⁴⁵³–1490¹⁴⁵⁴)
 Petr Pašiněvský (zřejmě 1486¹⁴⁵⁵–1487¹⁴⁵⁶)
 Rybský (zřejmě 1486¹⁴⁵⁷–1488¹⁴⁵⁸)
 Volštajnar mladý (zřejmě 1487)¹⁴⁵⁹
 Černhanz (zřejmě 1487¹⁴⁶⁰–1488¹⁴⁶¹)
 Jan Venca z Donína a na Gravštýně (zřejmě 1487¹⁴⁶²–1490¹⁴⁶³)
 Fremut (možná 1490)¹⁴⁶⁴

¹⁴⁴² „Jiříkovi z Rakovníka 4 kopy na službu, mandato domini Regis, Conradus dedit Prage.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Cantate.

¹⁴⁴³ „Václavovi Lomnickému 1 kopu na službu.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Exaudi secundo.

¹⁴⁴⁴ „Panu Václavovi Lomnickému 15 kop na službu.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486–1487, Invocavit.

¹⁴⁴⁵ „Zigmundovi Pašiněvskému 2 kopy na službu, relacio Sokolovsky.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Ecce deus.

¹⁴⁴⁶ „Zigmundovi Pašiněvskému 5 kop na službu.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486–1487, Circumdederunt.

¹⁴⁴⁷ „Turkovi 1 kopa lat. na službu.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Dum clamarem.

¹⁴⁴⁸ V listu z 28. března 1488 král přikazuje úředníkům mince, aby dali Janovi Turkovi 10 kop českých grošů za kuní šubu a napsali mu to na jeho službu. – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 270.

¹⁴⁴⁹ „Panu Petrovi Čečilickému 3 kopy na službu.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Suscepimus.

¹⁴⁵⁰ „Petrů Čečelickému 15 kop na službu, kdy se ženil.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1490, Exaudi primum

¹⁴⁵¹ List z 28. listopadu 1486 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 243.

¹⁴⁵² List z 27. ledna 1488 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 257.

¹⁴⁵³ „Bystřickému 12 kop lat. na jeho službu.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Adorate tercio.

¹⁴⁵⁴ „Bystřickému 10 kop na službu.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1490, Dominus illuminacio.

¹⁴⁵⁵ „Petrovi Pašinkovi 2 kopy na službu, kdy rakouské pány provázal.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486–1487, Populus syon.

¹⁴⁵⁶ „Petrů Pašiněvskému 1 kopa na službu, ad relacionem domini Sokolovsky, Conradus dedit Prage.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486–1487, Circumdederunt.

¹⁴⁵⁷ „Rybskému 1 kopa na službu.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1486–1487, Gaudete.

¹⁴⁵⁸ List z 24. března 1488 – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 278.

¹⁴⁵⁹ „Volštajnarovi mladému 10 kop na službu, relacio domini Rupovsky.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Vocem iocuntis.

¹⁴⁶⁰ „Črnhanzovi 6 kop na službu, ad relacionem domini Sokolovsky, kdy jel k králi uherskému do Rakús v poselství.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Misericordia.

¹⁴⁶¹ Příkaz úředníkům mince z 25. června 1488 na vyplacení 20 kop českých grošů Černhanzovi na jeho službu. – SOKA KH, HF, PD, kart. č. 81, list č. 282.

¹⁴⁶² „Janovi Vencovi z Donína a na Gravštýně 10 kop na službu.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1487, Deus in adiutorium.

¹⁴⁶³ „Panu Janovi Gravštejskému 10 kop na službu.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1484, Respice primo.

¹⁴⁶⁴ „Fremutovi 5 kop na službu, relacio domini Rupovsky, Conradus dedit Prage.“ – SOKA KH, HF, Registra verková, kart. č. 269, 1490, Oculi.

Následující osoby jsou Mackem zahrnuty do přehledu členů královského dvora, přestože mezi ně v zásadě nepatří.

úřad desk zemských:

místokomorník:

- Léva z Mašova (1474)
- Albrecht Ojír z Očedělic (1486)
- Václav ze Svárova (1486–1487)
- Aleš z Košetic (1488–1489)

místosudí:

- Mikuláš Nos z Dražic (1467–1476)
- Albrecht Ojír z Očedělic (1478)
- Léva z Mašova (1480–1496)

místopísař:

- Jan z Plané (1456–1477)
- Ondřej z Těšnova (1477–1493)

správa Pražského hradu:

purkrabí Hradu pražského:

- Alexandr Kapoun ze Smiřic (1472–1474)
- Mikuláš Trčka z Lípy (1475)¹⁴⁶⁵
- Albrecht Ojír z Očedělic (1475–1478)
- Oldřich Medek z Valdeka (1478–1483)
- Jan Špán z Barštejna (1483–1484)¹⁴⁶⁶
- Petr z Nemyčevsi (1485)
- Mareš ze Švamberka (1485–1487)
- Václav Číč z Nemyčevsi (1487–1490)

hejtman Pražského hradu:

- Bohuslav Ujezddecký z Újezdce (1486–1497)

¹⁴⁶⁵ Dragoun, M. – Mat'a, P.: Komorní soud, s. 286.

¹⁴⁶⁶ Dragoun, M. – Mat'a, P.: Komorní soud, s. 290.

Příloha č. 4

Minimální odhad velikosti Vladislavova dvora

Předkládané údaje vychází u přehledu členů Vladislavova dvora. V některých případech se jedná o odhad na základě paralel s předchozím i následným obdobím.

Dvorští úředníci a služebníci:

- hofmistr	1
- písař hofmistra	1
- komorníci	16
- pacholata	7
- vrátní	3
- hospodář	1
- lékař	1
- bradýř	1
- topič	1
- svícnice	1
- pradelna	1
- šenk / podčeší	2
- číšníci	3
- kuchmistr	1
- podkuchmistr	1
- písař královské kuchyně	1
- kuchaři	4
- truksas	1
- lovčí	1
- maršálek	1
- štolmistr	1
- podštolmistr	1
- maštalíři	2
- vozatajové	2
- poslové	5
- kancléř	1
- místokancléř	1
- protonotář	2
- písaři	4
- místosudí desk dvorských	1
- písař desk dvorských	1
- komorník desk dvorských	1
- mistr královské komory	1
- písař královské komory	1
- podkomoří	1

- písař podkomořího	1
- hofrychtěř	1
- prokurátor	1
- sekretář	1

- dvorští kaplani	2
-------------------	---

celkem úředníků a služebníků: 80

Umělci:

- trpaslíci	2
- blázen	1
- trubači	4
- hudec	1

celkem umělců: 8

Královští dvořané:

celkem dvořanů: 50

Řemeslníci:

- kovář	1
- krejčí	1
- švadlena	1
- švec	1
- kožešníci	2
- zlatník	1
- apotékář	1
- zahradník	1
- vinař	1
- sladovník	1

celkem řemeslníků: 11

Souhrnný součet:

- Úředníci a služebníci	80
- Umělci	8
- Královští dvořané	50
- Řemeslníci	11

celkem: 149

Výtah z urburních register

Údaje v urburních registrech sloužily pro stanovení výše urbury. Následující tabulky podávají týdenní přehled o celkové hmotnosti vytěženého stříbra na některých žilných pásmech. Pro vyjádření hmotnosti stříbra byly používány charakteristické jednotky. Základem je hřivna, která se běžně dělí na 4 fertony (věrduňky), 16 lotů a 64 kvintlíků. V urburních registrech se navíc objevuje jednotka, jejíž název je zkrácen písmenem „g“. Jedna hřivna odpovídá 48 g. V dnešních poměrech by hřivna představovala přibližně 253,172 gramů. Z části jsou číselné údaje převzaty přímo z pramene a z části jsou dopočítány, protože ne každý písař prováděl celkový součet v rámci týdne.¹⁴⁶⁷

1482 – staročeské pásmo:

<i>Pořadí týdne:</i>	<i>Název týdne:</i>	<i>Datace:</i>	<i>Prodané stříbro:</i>
20.	Exaudi primo	19.–25. května	150 hř. 7 g.
21.	Spiritus domini	26. května–1. června	nevybíráno
22.	Benedicta	2.–8. června	236 hř. 6 g.
23.	Domine in tua	9.–14. června	81,5 hř. 1 fer. 10 g.
24.	Factus	16.–22. června	142,5 hř. 1 fer. 8,5 g.
25.	Respice primum	23.–29. června	100 hř. 3 g.
26.	Dominus illuminacio	30. června–6. července	134,5 hř. 1 fer. 6 g.
27.	Exaudi secundo	7.–13. července	152,5 hř. 1 fer. 3 g.
28.	Dominus fortitudo	14.–20. července	173,5 hř. 1 fer. 7,5 g.
29.	Omnes gentes	21.–27. července	125,5 hř. 1 fer. 2 g.
30.	Suscepimus	28. července–3. srpna	222 hř.
31.	Ecce deus	4.–10. srpna	117 hř. 1 fer. 5 g.
32.	Dum clamarem	11.–17. srpna	67,5 hř. 1 fer. 4 g.
33.	Deus in loco	18.–24. srpna	198,5 hř. 7 g.
34.	Deus in adiutorium	25.–31. srpna	119 hř. 8 g.
35.	Respice secundum	1.–7. září	119,5 hř. 5 g.
36.	Protektor meus	8.–14. září	183,5 hř. 1 fer.
37.	Inclina	15.–21. září	136 hř. 2 fer. 2 g.
38.	Miserere	22.–28. září	127 hř. 1 fer. 9 g.
39.	Justus	29. září – 5. října	248,5 hř. 1 fer. 8 g.
40.	Da pacem	6.–12. října	143,5 hř. 8 g.
41.	Salus populi	13.–19. října	193 hř. 1 fer. 7 g.
42.	Omnia que fecisti	20.–26. října	162,5 hř. 1 fer. 6 g.
43.	In voluntate	27. října–2. listopadu	121 hř. 1 fer. 9,5 g.

¹⁴⁶⁷ SOKA KH, HF, Urburní registra, kart. č. 247.

1483 – oselské pásmo:

<i>Pořadí týdne:</i>	<i>Název týdne:</i>	<i>Datace:</i>	<i>Prodané stříbro:</i>
25.	Dominus illuminatio	22.–28. června	83,5 hř. 1 fer. 3 g.
26.	Exaudi secundo	29. června–5. července	202,5 hř. 5 g.
27.	Dominus fortitudo	6.–12. července	376,5 hř. 1 fer. 11 g.
28.	Omnes gentes	13.–19. července	154 hř. 1 fer. 2 g.
29.	Suscepimus	20.–26. července	131 hř. 8 g.
30.	Ecce Deus	27. července–2. srpna	116,5 hř. 1 fer. 6 g.
31.	Dum clamarem	3.–9. srpna	206,5 hř. 1 fer. 5 g.
32.	Deus in loco	10.–16. srpna	152,5 hř. 7 g.
33.	Deus in adjutorium	17.–23. srpna	253 hř. 10 g.
34.	Respice secundum	24.–30. srpna	145,5 hř. 1 fer.
35.	Protektor meus	31. srpna–6. září	234 hř. 8 g.
36.	Inclina	7.–13. září	131,5 hř. 4 g.
37.	Miserere	14.–20. září	232 hř. 1 fer. 1 g.
38.	Justus	21.–27. září	191 hř. 1 fer.
39.	Da pacem	28. září–4. října	165 hř. 2 fer. 11 g.
40.	Salus populi	5.–11. října	94 hř. 1 fer. 9 g.
41.	Omnia que fecisti	12.–18. října	217,5 hř. 5 g.
42.	In voluntate	19.–25. října	143 hř. 1 fer. 4 g.
43.	Si iniquitates	26. října–1. listopadu	133,5 hř. 1 fer. 11 g.
44.	Dicit primum	2.–8. listopadu	132,5 hř. 9 g.
45.	Dicit secundum	9.–15. listopadu	232 hř. 3 g.
46.	Dicit tercium	16.–22. listopadu	102,5 hř. 10 g.
47.	Dicit quartum	23.–29. listopadu	206 hř. 1 fer. 7 g.

1483–1484 – oselské pásmo:

<i>Pořadí týdne:</i>	<i>Název týdne:</i>	<i>Datace:</i>	<i>Prodané stříbro:</i>
51.	Memento	21.–27. prosince	134 hř. 1 fer. 4 g.
52.	Dum medium	28. prosince–3. ledna	nevybíráno
1.	In excelso	4.–10. ledna	31 hř. 1 fer. 10 g.

1484 – staročeské pásmo:

<i>Pořadí týdne:</i>	<i>Název týdne:</i>	<i>Datace:</i>	<i>Prodané stříbro:</i>
27.	Respice primum	4.–10. července	127,5 hř. 2 g.
28.	Dominus illuminatio	11.–17. července	141,5 hř. 1 fer. 9 g.
29.	Exaudi secundo	18.–24. července	122 hř. 1 fer. 4 g.
30.	Dominus fortitudo	25. července–31. srpna	131 hř. 11 g.
31.	Omnes gentes	1.–7. srpna	127,5 hř. 1 fer.
32.	Suscepimus	8.–14. srpna	87 hř. 1 fer. 2 g.
33.	Ecce Deus	15.–21. srpna	163,5 hř. 9 g.
34.	Dum clamarem	22.–28. srpna	107,5 hř. 11 g.
35.	Deus in loco	29. srpna–4. září	121 hř. 1 fer. 2 g.

36.	Deus in adjutorium	5.–11. září	103 hř. 1 fer. 8 g.
37.	Respice secundum	12.–18. září	117,5 hř. 6 g.
38.	Protektor meus	19.–25. září	95 hř. 3 fer. 1 g.
39.	Inclina	26. září–2. října	91,5 hř. 1 fer. 10 g.
40.	Miserere	3.–9. října	161 hř. 11 g.
41.	Justus	10.–16. října	79 hř. 2 g.
42.	Da pacem	17.–23. října	131,5 hř. 1 fer. 7 g.
43.	Salus populi	24.–30. října	139 hř. 2 fer. 4 g.
44.	Omnia que fecisti	31. října–6. listopadu	122,5 hř. 1 fer. 9 g.
45.	In voluntate	7.–13. listopadu	129,5 hř. 1 fer.

1485–1486 – staročeské pásmo:

<i>Pořadí týdne:</i>	<i>Název týdne:</i>	<i>Datace:</i>	<i>Prodané stříbro:</i>
49.	Populus syon	4.–10. prosince	63,5 hř. 1 fer. 8 g.
50.	Gaudete	11.–17. prosince	203 hř. 5 g.
51.	Memento	18.–24. prosince	190,5 hř. 1 fer. 8 g.
52.	Dum medium	25.–31. prosince	nevybíráno
1.	In excelso	1.–7. ledna	196 hř. 1 fer. 8 g.
2.	Omnis terra	8.–14. ledna	120,5 hř. 1 fer. 7 g.
3.	Adorate primo	15.–21. ledna	175,5 hř. 1 fer. 10 g.
4.	Circumdederunt	22.–28. ledna	107 hř. 5 g.
5.	Exurge	29. ledna–4. února	135,5 hř. 7 g.
6.	Esto mihi	5.–11. února	55 hř. 1 fer. 11 g.
7.	Invocavit	12.–18. únor	145 hř. 1 g.
8.	Reminiscere	19.–25. únor	125 hř. 6 g.
9.	Oculi	26. únor–4. března	155,5 hř. 1 fer. 2 g.
10.	Laetare	5.–11. března	105,5 hř. 7 g.
11.	Judica	12.–18. března	201 hř. 1 fer. 1 g.
12.	Domine ne longe	19.–25. března	83 hř. 8 g.
13.	Resurrexi	26. března–1. dubna	nevybíráno
14.	Quasi modo	2.–8. dubna	166 hř.
15.	Misericordia	9.–15. dubna	118 hř. 1 fer. 7 g.
16.	Jubilate	16.–22. dubna	80 hř. 3 g.
17.	Cantate	23.–29. dubna	123,5 hř. 1 fer. 6 g.
18.	Vocem jocuntis	30. dubna–6. května	138,5 hř. 4 g.
19.	Exaudi primo	7.–13. května	194 hř. 2 g.
20.	Spiritus Domini	14.–20. května	nevybíráno
21.	Benedicta	21.–27. května	185 hř. 3 fer. 2 lot. 2 g.
22.	Domine in tua	28. května–3. června	114 hř. 1 fer. 11 g.

1487 nebo 1488 nebo 1489 – staročeské pásmo:

<i>Pořadí týdne:</i>	<i>Název týdne:</i>	<i>Datace:</i>	<i>Prodané stříbro:</i>
?.	Oculi	?	180 hř. 1 fer. 3 g.
?.	Laetare	?	135 hř. 1 fer. 8 gr.

?.	Judica	?	203,5 hř. 1 fer. 2 g.
?.	Domine ne longe	?	159 hř. 3 fer. 6 g.
?.	Resurrexi	?	nevybíráno
?.	Quasi modo	?	211 hř. 2 fer. 3 lot. 2 g.
?.	Misericordia	?	75 hř. 3 fer. 11 g.
?.	Jubilate	?	163 hř. 3 g.
?.	Cantate	?	109 hř. 9 g.
?.	Vocem jocuntis	?	131 hř. 1 fer. 8 g.
?.	Exaudi primo	?	150 hř. 1 fer. 9 g.
?.	Spiritus Domini	?	nevybíráno
?.	Benedicta	?	206 hř. 1 fer. 5 g.
?.	Domine in tua	?	113 hř. 3 fer. 1 g.
?.	Factus	?	167 hř. 1 fer. 5 g.
?.	Respice primum	?	102,5 hř. 1 fer. 7 g.
?.	Dominus illuminatio	?	110 hř. 7 g.

1487 nebo 1488 nebo 1489 – staročeské pásmo:

<i>Pořadí týdne:</i>	<i>Název týdne:</i>	<i>Datace:</i>	<i>Prodané stříbro:</i>
?.	Suscepimus	?	176,5 hř. 1 fer. 3 g.
?.	Ecce Deus	?	102,5 hř. 7 g.
?.	Dum clamarem	?	172,5 hř. 7 g.
?.	Deus in loco	?	69 hř. 1 fer. 9 g.
?.	Deus in adjutorium	?	221 hř. 1 fer. 4 g.
?.	Respice secundum	?	128,5 hř. 7 g.
?.	Protektor meus	?	192 hř.
?.	Inclina	?	52 hř. 1 g.
?.	Miserere	?	289 hř. 3 fer. 3 gr.
?.	Justus	?	169 hř. 3 fer. 5 g.
?.	Da pacem	?	234,5 hř. 1 fer.
?.	Salus populi	?	161,5 hř. 1 fer. 5 g.
?.	Omnia que fecisti	?	229 hř.
?.	In voluntate	?	159 hř. 5 g.
?.	Si iniquitates	?	205 hř. 1 fer. 11 g.
?.	Dicit primum	?	162 hř.

Přehled pramenů a literatury

Prameny:

Archiválie:

Archiv Národního muzea, Topografická sbírka F.

Národní archiv, Akta různé provenience – Parisova sbírka (ARP – Parisova sbírka).

Národní archiv, Archiv České koruny (AČK).

Národní archiv, Česká finanční prokuratura – listiny (FP-L).

Národní archiv, Desky dvorské (DD), 26.

Národní archiv, České gubernium – guberniální listiny (ČG-L).

Národní archiv, Archivy českých klášterů zrušených za Josefa II. (AZK).

Národní archiv, Benediktini-klášter Břevnov (ŘBB).

Národní archiv, Stará manipulace (SM).

Státní oblastní archiv Plzeň, Premonstráti Teplá.

Státní okresní archiv Kladno, Archiv města Slaný.

Státní okresní archiv Kutná Hora, Archiv města Kutná Hora, Aktová sbírka, kart. č. 1 a 2.

Státní okresní archiv Kutná Hora, Horní a mincovní fond, Privilegia diplomata, kart. č. 81.

Státní okresní archiv Kutná Hora, Horní a mincovní fond, Registra královských dluhů 1471–1482, kart. č. 169.

Státní okresní archiv Kutná Hora, Horní a mincovní fond, Registra verková, kart. č. 269.

Státní okresní archiv Kutná Hora, Horní a mincovní fond, Urburní registra 1482–1488, kart. č. 247.

Státní okresní archiv Mělník, Archiv města Mělník, kart. Šosovné etc.

Edice:

Archiv český I, ed. Palacký, František, Praha 1840.

Archiv český IV, ed. Palacký, František, Praha 1846.

Archiv český V, ed. Palacký, František, Praha 1862.

Archiv český VI, ed. Palacký, František, Praha 1872.

Archiv český VIII, ed. Kalousek, Josef, Praha 1888.

Archiv český X, ed. Kalousek, Josef, Praha 1890.

Archiv český XI, ed. Kalousek Josef, Praha 1892.

Archiv český XIV, ed. Kalousek, Josef, Praha 1895.

- Archiv český XV, ed. Kalousek, Josef, Praha 1896.
- Archiv český XXI, ed. Kalousek, Josef, Praha 1903.
- Archiv český XXXIV, vytištěný, ale nevydaný fragment, ed. Čelakovský, Jaromír – xerokopie v knihovně katedry Archivnictví a pomocných věd historických na FF UK v Praze.
- Archiv český XXXVII/1-3, ed. Friedrich, Gustav, Praha 1941 a 1944.
- Codex iuris municipalis regni Bohemiae I, ed. Čelakovský, Jaromír, Praha 1886.
- Codex iuris municipalis regni Bohemiae II, ed. Čelakovský, Jaromír, Praha 1895.
- Codex iuris municipalis regni Bohemiae III, ed. Čelakovský, Jaromír – Friedrich, Gustav, Praha 1948.
- Długosz, Jan: *Historiae Polonicae* XII, V, ed. Przewdziecki, Alexandr, Krakov 1878.
- Menší fondy a sbírky různé provenience I. Parisova sbírka. Listiny a listy z let 1372–1794, Praha 1939.
- Mikuláš Dačický z Heslova: *Paměti*, ed. Mikulec, Jiří, Praha 1996.
- Příspěvek k poznání finanční situace Jiřího Poděbradského v období česko-uherské války, ed. Beneš, František, ČČH 12, 1964, č. 4, s. 568–573.
- Rachunki królewskie z lat 1471–1472 i 1476–1478, ed. Gaweda, Stanislaw – Perzanowski, Zbigniew – Strzelecka, Anna, Wrocław – Kraków 1960.
- Soupis česky psaných listin a listů do roku 1526 I, Sv. 2/1, 1472–1500, ed. Beránek, Karel – Beneš, František – kol., Praha 1975.
- Starší letopisové čeští od roku 1378 do 1527, čili pokračování v kronikách Přibíka Pulkavy a Beneše z Hořovic z rukopisů starých vydané, ed. Palacký, František, Praha 1829.
- Urkundliche Beiträge zur Geschichte Böhmens und seiner Nachbarländer im Zeitalter Georg's von Podiebrad (1450–1471), ed. Palacký, František, FRA II, 20, Wien 1860.
- Zbytky register králův římských a českých z let 1361–1480, ed. Sedláček, August, Praha 1914.

Literatura:

- Beneš, Rudolf: Třebíč. Z historie benediktinského opatství, Třebíč 2004.
- Borovský, Tomáš: Kláštery, panovník a zakladatelé na středověké Moravě, Brno 2005.
- Boublík, Jan: Měnové poměry doby poděbradské, Sborník Národního muzea v Praze, řada A, LX, 2006, 1–2, s. 1–59.
- Burdová, Pavla: Desky dvorské, SAP 47, 1997, s. 75–123.
- Celnictví v Československu. Minulost a přítomnost, Praha 1982.
- Čechura, Jaroslav: Břevnov a Strahov na počátku 15. století, in: Historia docet. Sborník prací k počtě šedesátých narozenin prof. PhDr. Ivana Hlaváčka, CSc., Praha 1992, s. 35–45.
- Čornej, Petr: Velké dějiny zemí Koruny české VI (1437–1526), Praha 2007.
- Dragoun, Michal – Mat'á, Petr: Komorní soud za Vladislava Jagellonského (1471–1488), SAP 47, 1997, s. 255–292.
- Dřímál, Jaroslav: Královský prokurátor a jeho úřad do roku 1745, Sborník archivních prací 19, 1969, s. 348–385.
- Hásková, Jarmila: Die Währungs- und Münzenentwicklung unter den Jagellonen in Böhmen und Mähren (1471–1526), Sborník Národního muzea v Praze, řada A, 23, 1969, č. 1–2, s. 1–99.
- Janák, Jan – Hledíková, Zdeňka – Dobeš, Jan: Dějiny správy v českých zemích od počátků státu po současnost, Praha 2005.
- Jelínek, Zdeněk: Kutnohorské mincovní účty z 2. poloviny XV. a 1. poloviny XVI. století, Numismatický sborník 9, s. 129–179.
- Kapras, Jan: Právní dějiny zemí Koruny české II, Praha 1913.
- Klier, Čeněk: Bernictví král. Českého po válkách husitských do konce věku Jagellonského, Časopis Musea Království českého 1905, s. 1–16, 230–242.
- Kořan, Jan: Dějiny dolování v rudním okrsku kutnohorském, Praha 1950.
- Kristen, Zdeněk: Listy poselací a jejich registra v král. kanceláři české až do Bílé Hory, Časopis Archivní školy, V, 1927, s. 1–109.
- Krofta, Kamil: Začátky české berně, Praha 1931.
- Leminger, Emanuel: Královská mincovna v Kutné Hoře, 2. vyd., Kutná Hora 2003.
- Leminger, Emanuel: Stavba hradu pražského za krále Vladislava II., Památky archeologické a místopisné XIV, 1889, s. 625–629.
- Lukáš, Václav: Počátky úřadu nejvyššího mincmistra Království českého, Numismatický sborník, 6, Praha 1960, s. 169–205.
- Macek, Josef: Jagellonský věk v českých zemích I-II, 2. vyd., Praha 2001.

- Macek, Josef: Jagellonský věk v českých zemích III-IV, 2. vyd., Praha 2002.
- Macek, Josef: Jiří z Poděbrad, Praha 1967.
- Macek, Josef: O listinách, listech a kanceláři Vladislava Jagellonského, SAP 2, 1952, s. 45–122.
- Macek, Josef: Tři ženy krále Vladislava, Praha 1991.
- Macek, Josef: Víra a zbožnost jagellonského věku, Praha 2001.
- Malý, Karel – kol.: Dějiny českého a československého práva do roku 1945, Praha 1999.
- Mencl, Václav: Architektura, in: Pozdně gotické umění v Čechách, Praha 1978, s. 73–166.
- Palacký, František: Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě V/1–2, Praha 1878.
- Pěkný, Tomáš: Dějiny židů v Čechách a na Moravě, Praha 1993.
- Pelant, Jan: České zemské sněmy v letech 1471–1500, Sborník archivních prací 31, 1981, s. 340–417.
- Petráň, Josef: Stavovské království a jeho kultura v Čechách 1471–1526, in: Pozdně gotické umění v Čechách, Praha 1978, s. 13–72.
- Sedláček, August: Hradby, zámky a tvrze království Českého I–XV, Praha 1880–1927.
- Svátek, Josef: Organizace řeholních institucí v českých zemích a péče o jejich archivy, SAP 20, 1970, 2, s. 505–624.
- Šebánek, Jindřich – Fiala, Zdeněk – Hledíková, Zdeňka: Česká diplomatika do roku 1848, Praha 1984.
- Šmahel, František: Tábořské vesnice na Podblanicku v letech 1420–1547, Sborník vlastivědných prací z Podblanicka 22, 1981, s. 171–201.
- Tomek, Václav Vladivoj: Dějepis města Prahy IX, Praha 1893.
- Vlček, Pavel – Sommer, Petr – Foltýn, Dušan: Encyklopedie českých klášterů, Praha 1997.

Resumé

Finanční situace Vladislava Jagellonského byla od počátku jeho vlády problematická. Zdroje královských příjmů byly značně omezené. Mezi nejdůležitější patřily příjmy z korunního majetku, odúmrti šlechtických statků, horního regálu, důlního podnikání, královské mincovny a obecné berně. Mladého krále podporoval nejprve jeho otec Kazimír IV., polský král, který mu pravděpodobně poskytl během let 1471–1473 necelých 72 000 zlatých uherských.

Korunní majetek, který byl součástí královské komory, tvořila královská města, kláštery, hrady a panství. Příjmy z těchto majetků, jež představovala zejména speciální berně, byly značně zredukovány prostřednictvím zástav. Nejvíce tak byly postiženy hrady a kláštery, jejichž význam byl z tohoto důvodu pro královskou komoru zanedbatelný. Z hradů Vladislav trvale držel pouze Karlštejn, Pražský hrad a Křivoklát. Počet královských měst v Čechách se pohyboval okolo 35. I přes zástavy byla důležitý zdrojem příjmů krále Vladislava města, která do komory platila kromě speciální berně ještě tzv. městský census. Snahou měst a částečně i klášterů bylo vyplacení královských zápisů na vlastní majetek a na komorní platy. Pod komoru spadali také židé, kteří odváděli zvláštní židovskou daň.

Již tradičně Vladislav nevyužíval svého práva odúmrti k navýšení korunního jmění. Přenechával ho totiž převážně vysokým zemským a dvorským úředníkům, členům dvora či osobám ze svého okolí, čímž pravděpodobně řešil nedoplatky na služném. V některých případech se práva na odúmrt' vzdal na něčí žádost.

K pravidelným panovníkovým příjmům můžeme počítat zisk z dolování v podobě urbury, která představovala osmý díl z vytěžené rudy. Její výnos se zřejmě pohyboval kolem pár desítek kop týdně. Povinností krále však bylo také poskytovat těžařům pravidelné finanční podpory. Vladislav se angažoval též v důlním podnikání. Prostřednictvím mincovny přispíval na náklady některých dolů, z nichž mu pak plynul podíl na zisku. Ten mohl činit i několik desítek kop grošů týdně. Jisté důchody Vladislavovi plynuly i z královské hutě.

Nejdůležitějším zdrojem Vladislavových příjmů byla královská mincovna v Kutné Hoře. V 70. letech 15. století se však nejednalo o konstantní sumu peněz, kterou by král pravidelně každý týden z mincovny dostával. Úředníci mince totiž posílali jen ty peníze, které mohli zrovna postrádat. Počátkem 80. let se tento způsob přeměnil v pravidelný důchod o určité výši, jež postupně narůstala. Kromě toho obdržel Vladislav jednou za čas větší finanční obnos, který se v mincovně za delší dobu nahromadil. Význam mincovny ještě

spočíval také v tom, že do jisté míry suplovala královskou komoru. Úředníci mince totiž hradili horní záležitosti, výdaje krále i dvora a v neposlední řadě rovněž spláceli některé královské dluhy.

Poslední větší zdroj příjmů českého krále představovala obecná berně, kterou povoloval zemský sněm oproti předchozímu období o poznání častěji. Zemské berně různého charakteru byly povoleny v letech 1472, 1473, 1477, 1479, 1481, 1486, 1487, 1489 a 1490. Až na výjimky měl být použit jejich výnos na splácení královských dluhů synům Jiřího z Poděbrad.

Vladislav převzal po Jiřím z Poděbrad královské dluhy, které čítaly zhruba 150 až 160 000 zlatých. Velkou část z toho činily pohledávky knížat minsterberských. Ve spolupráci s mincovnou se panovník snažil splácet alespoň menší dlužné částky. V důsledku velkých vydání ale docházelo během 70. let k dalšímu zadlužování, zapříčiněného novými půjčkami. Přední místa mezi královými věřiteli zaujali mincmistr Beneš z Veitmile, podkomoří Samuel z Hrádku a mistr královské komory Burian z Gutštejna a na Nečtinách. Menší finanční obnosy Vladislavovi poskytovali šlechtici, členové dvora, měšťané či města jako celek. K jistému stabilizování finanční situace došlo během 80. let, kdy bylo zpomalené tempo navyšování královského dluhu. Nová etapa zadlužování pak nastala po roce 1490.

Značné objem peněz musel Vladislav vydávat na udržování svého dvora. Počet jeho členů se pravděpodobně blížil ke čtyřem stům. Největší vydání představovaly výplaty za dvorskou službu, nákup koní, látek a šatstva. V neposlední řadě to pak byly i náklady na pořízení nápojů a potravin. Z osobních vydání krále stojí za zmínku zlatnické zakázky a prostředky určené na kratochvíli. Toto všechno by nebylo možné financovat bez příjmů z mincovny.

Největší podíl na zadlužování v 70. letech měla válka, kterou vedl Vladislav od svého nástupu na trůn s Matyášem Korvínem a jeho stoupenci. Nákladné bylo zejména královo tažení do Slezska v roce 1474 a do Rakous v roce 1477. Konflikt skončil v roce 1479 olomouckým mírem, který znamenal potvrzení dočasněho rozdělení zemí Koruny české.

Královský rozpočet zatěžovala také nákladná zahraniční politika, které opět hradila královská mincovna. Jednalo se především o financování jednotlivých poselstev, jejichž vydání byla z velké části za stravu.

Spíše na okraji královských výdajů stály investice do dvorských staveb. Významnější byly do roku 1490 pouze stavební úpravy na Pražském hradě, které zřejmě financovala

výhradně kutnohorská mincovna. Soustavnější opravy byly započaty v roce 1476, ale na intenzitě nabraly až od roku 1485.

Summary

Vladislaus Jagiellon's fiscal situation was problematic from the very beginning of his reign. The royal sources of revenue were considerably limited. The most important incomes came from the crown property, the escheat of noblemen's estates, the mine regal, the mining undertaking, the royal mint, and the general tax. Initially, the young king was supported by his father, Casimir IV the king of Poland, who granted him probably less than 72 000 Hungarian florins during the years 1471–1473.

The crown property which was part of royal chamber embraced royal towns, monasteries, castles, and domains. The incomes produced by them, especially the so called special tax, were reduced considerably by pawning. This was especially true in case of the monasteries and castles whose importance for the royal chamber was negligible. Vladislaus held permanently only three castles, Karlštejn, the Prague Castle, and Křivoklát. There was about 35 royal towns in Bohemia. The towns paid in chamber the so called town census besides the special tax; despite of the pawning, this all together still was an important king Vladislaus' source of revenue. The towns and partially also the monasteries sought to redeem their own property or chamber payments pawned by the king. The Jews also belonged to the royal chamber, paying to it a special Jew tax.

Vladislaus did not try to expand the crown property by means of using his escheat rights. He used to leave these rights mostly to high land and court officials, members of the court or persons from his suite, probably solving in this way the problem with the outstanding payments for the service. In part, he used also to give up his escheat right after having been demanded.

The ruler's regular income from the mining was the „*urbura*“, one eighth of the extracted ore. This yielded probably about some tens of three-scores a week. The king was also obliged to support the miners with the regular financial aids. Vladislaus himself was engaged in the mining undertaking, too. Through the mint, he helped to cover the costs of some mines, of which he in consequence got a share in profit. This can have been as much as some tens of three-scores of raps a week. Vladislaus got some incomes also from the royal smelting works.

The most important source of revenue for Vladislaus was the royal mint in Kutná Hora. The sum of money which he got from there a week in the 1470's was not constant. The mint officials sent only the moneys they could actually miss. In the early 1480's, this

developed to regular king's income, whose size eventually increased. Besides this, Vladislaus got from time to time a larger sum of money that was gathered in the mint during a longer time period. The mint had also one more important task to manage, to stand in for the royal chamber to a certain extent. The mint officials namely refunded the mining undertaking, the costs of king and the court and last but not least they paid some of king's bills.

The last important source of revenue of the king of Bohemia was the general tax, which had to be allowed by the land assembly more often than it used to be in the previous period. Land taxes of different character were allowed in the years 1472, 1473, 1477, 1479, 1481, 1486, 1487, 1489, and 1490. The collected amount, with a few exception, should be used so as to pay king's sum owing to the George of Poděbrady's sons.

Vladislaus took over royal debts from George of Poděbrady which reached about 150 to 160 thousand florins. The claims of princes of Münsterberg made the great part of them. The ruler tried to pay in cooperation with the mint at least the minor sums owing. Nevertheless, he got into new debts in the 1470's because of considerable expenses forcing him to loan anew. The most important among the king's debtors were the „*mincmistr*“ Beneš of Weitmile, the „*podkomoří*“ Samuel of Hrádek, and the „*mistr královské komory*“ Burian of Gutstein and on Nečtiny. Noblemen, members of the court, citizens, or the whole towns rendered smaller sums of money to Vladislaus. The fiscal situation was stabilized during the 1480's when the royal debts increased more slowly. New period of getting in debt started in the year 1490.

Vladislaus had to spend large sums of money for his court whose members' number reached probably four hundred persons. The most important expenses constituted the payments for the court service, the purchase of horses, clothes, and clothing. The expenses for drink and food followed. The orders at goldsmith and pastime expenses can be mentioned in connection with the person of king himself. This all could not be financed without the incomes from the mint.

The war with Matthias Corvinus and his adherents which broke out immediately after Vladislaus' accession to throne contributed most significantly to the Vladislaus' getting into debt in the 1470's. The king's campaigns to Silesia in 1474 and to Austria in 1477 were especially expensive. The conflict ended 1479 with the Peace of Olomouc which confirmed temporary division of the Lands of the Bohemian Crown.

The royal budget was burdened also with the expenses for the foreign policy which paid the royal mint again. Especially the deputations had to be financed which spent money for food first and foremost.

The investments to the court building were rather peripheral among king's expenses. Only the building adjustments in the Prague Castle gained some importance in the period before the year 1490; they were probably paid exclusively by the mint in Kutná Hora. Systematic reparation began in the year 1476, without having been intensive until 1485, however.

